

ПИСМЕНО СТАНОВИЩЕ

на Възложителя “ЕЕ Лозенец” ЕООД по предложенията, препоръките, мненията и възраженията в резултат на обществено обсъждане, съгласно **чл. 17, ал. 5 от Наредбата за условията и реда за извършване на ОВОС за ИП**

„Изграждане на вятърен парк „Лозенец“ включващ до 80 броя вятърни генератори и съпътстващата техническа инфраструктура към тях - фундаменти, кранови площадки, пътища за достъп, подземни кабелни трасета, в землищата на с. Лозенец, с. Северци, с. Крушари, с. Загорци, с. Земенци, с. Бистрец, с. Полковник Дяково, община Крушари, което е свързано с изработване на проекти на Подробен устройствен план (ПУП) – План за застрояване (ПЗ) за поземлените имоти, в които се предвижда реализацията на ИП, с цел отреждането им за „ПСД – Обект за производство, преобразуване, пренос и разпределение на електрическа енергия от възобновяеми енергийни източници“

ЕЕ Лозенец ЕООД като Възложител Ви уведомява, че в периода 17.02.2026 г. – 19.02.2026 г. включително се проведеха срещите за обществено обсъждане на Доклад за ОВОС на инвестиционно предложение „Изграждане на вятърен парк „Лозенец“ включващ до 80 броя вятърни генератори и съпътстващата техническа инфраструктура към тях - фундаменти, кранови площадки, пътища за достъп, подземни кабелни трасета, в землищата на с. Лозенец, с. Северци, с. Крушари, с. Загорци, с. Земенци, с. Бистрец, с. Полковник Дяково, община Крушари, което е свързано с изработване на проекти на Подробен устройствен план (ПУП) – План за застрояване (ПЗ) за поземлените имоти, в които се предвижда реализацията на ИП, с цел отреждането им за „ПСД – Обект за производство, преобразуване, пренос и разпределение на електрическа енергия от възобновяеми енергийни източници“ – общо 7 броя.

Във връзка с чл. 17, ал. 5 от Наредбата за условията и реда за извършване на оценка на въздействието върху околната среда е изготвено настоящото **Писмено становище по предложенията, препоръките, мненията и възраженията в резултат от общественото обсъждане.**

При провеждането на срещите на всички 7 бр. обществени обсъждания няма постъпили писмени становища, предложения, препоръки, мнения и възражения по ДОВОС и инвестиционното предложение.

Към днешна дата (26.02.2026 г.) на определените за получаване на писмени становища места има получени 53 писмени становище.

Възложителят е отговорил писмено.

В **Таблица 1** е представено Становище (справка) от Възложителя по предложенията, препоръките, мненията и възраженията в резултат на общественото обсъждане проведено в **село Земенци**, съгласно изискванията на чл. 17, ал. 5 от Наредбата за условията и реда за извършване на ОВОС.

В **Таблица 2** е представено Становище (справка) от Възложителя по предложенията, препоръките, мненията и възраженията в резултат на общественото обсъждане проведено в **село Загорци**, съгласно изискванията на чл. 17, ал. 5 от Наредбата за условията и реда за извършване на ОВОС.

В **Таблица 3** е представено Становище (справка) от Възложителя по предложенията, препоръките, мненията и възраженията в резултат на общественото обсъждане проведено в **село Бистрец**, съгласно изискванията на чл. 17, ал. 5 от Наредбата за условията и реда за извършване на ОВОС.

В **Таблица 4** е представено Становище (справка) от Възложителя по предложенията, препоръките, мненията и възраженията в резултат на общественото обсъждане проведено в **село Северци**, съгласно изискванията на чл. 17, ал. 5 от Наредбата за условията и реда за извършване на ОВОС.

В **Таблица 5** е представено Становище (справка) от Възложителя по предложенията, препоръките, мненията и възраженията в резултат на общественото обсъждане проведено в **село Лозенец**, съгласно изискванията на чл. 17, ал. 5 от Наредбата за условията и реда за извършване на ОВОС.

В **Таблица 6** е представено Становище (справка) от Възложителя по предложенията, препоръките, мненията и възраженията в резултат на общественото обсъждане проведено в **село Полковник Дяково**, съгласно изискванията на чл. 17, ал. 5 от Наредбата за условията и реда за извършване на ОВОС.

В **Таблица 7** е представено Становище (справка) от Възложителя по предложенията, препоръките, мненията и възраженията в резултат на общественото обсъждане проведено в **село Крушари**, съгласно изискванията на чл. 17, ал. 5 от Наредбата за условията и реда за извършване на ОВОС.

EUROPEAN
ENERGY

*Таблица 1 Становище (справка) от Възложителя по предложенията, препоръките, мненията и възраженията в резултат на общественото обсъждане проведено в село **Земенци**, съгласно изискванията на чл. 17, ал. 5 от Наредбата за условията и реда за извършване на ОВОС.*

Таблица 1 Становище (справка) от Възложителя по предложенията, препоръките, мненията и възраженията в резултат на общественото обсъждане проведено в село Земенци, съгласно изискванията на чл. 17, ал. 5 от Наредбата за условията и реда за извършване на ОВОС.

Изказани мнения, становища и препоръки по време на проведените обществени обсъждания	Отговор, даден на общественото обсъждане	Становище на Възложителя „ЕЕ Лозенец“ ЕООД
<p>Г-н Радослав Добрев Йорданов: Стана въпрос за тези три перки, за които споменахте – кои са тези три перки, при които има засенчване, можете ли да ги покажете?</p>	<p>Г-жа Стефанова (П-Юнайтед ЕООД), след справка в документацията по ДОВОС посочи на картата вятърните генератори и уточни, че става въпрос за два вятърни генератора и три рецептора: вятърните генератори са с номера LZ06 и LZ66. LZ06 дава влияние в два рецептора в с. Крушари, а LZ66 – един рецептор в с. Лозенец. Тя допълни, че в приложение към ДОВОС е извършено моделиране и са посочени точни дати, часове и минути, в които то се очаква. В Доклада е заложена мярка, те да бъдат спирани в тези часове, за да не оказват негативен ефект.</p> <p>Г-н Петров (П-Юнайтед ЕООД) уточни, да се има предвид, че става дума за под 30 h /годишно, като е разгледан най-неблагоприятният сценарий – непрекъснато ярко и високо слънце и други.</p>	<p>В ДОВОС на ВЕП „Лозенец“ ефектът от периодично засенчване (shadow flicker) е оценен чрез специализирано моделиране, основано на точните координати на всяка турбина и на всички сгради с жилищна функция в населените места, височината на оста и диаметъра на ротора, астрономичните параметри за географската ширина (годишен ход и ъгъл на слънцето), както и релефа на терена. Изследването е представено в Приложение 10</p> <p>Оценка на риска от възможни неблагоприятни психофизиологични ефекти – засенчване от вятърни турбини, “Енвайро Проджект” ЕООД.</p> <p>Първоначално е приложен теоретичен максимален сценарий (worst-case) – без облачност и без прегради, при постоянна работа на турбините, с цел да се идентифицират потенциално засегнатите рецептори. След това резултатите са коригирани спрямо реалистичната продължителност на слънчевото греене.</p> <p>В резултат от изчисленията са установени три конкретни жилищни сгради, които попадат в зоната на потенциално засенчване при най-неблагоприятния сценарий. Те не са определени произволно, а са изведени като единствени рецептори, при които теоретично е възможно достигане на стойности, изискващи управление. Оценката е извършена спрямо</p>

Изказани мнения, становища и препоръки по време на проведените обществени обсъждания	Отговор, даден на общественото обсъждане	Становище на Възложителя „ЕЕ Лозенец“ ЕООД
		<p>широко прилаганите в европейската практика ориентир (вкл. референтен праг от 30 часа годишно/30 минути дневно), като е отчетено, че реалната експозиция е по-ниска от теоретичната поради метеорологични условия и фактическа работа на съоръженията.</p> <p>За минимизиране на риска в Точка 8 „Мерки за предотвратяване, намаляване и при възможност отстраняване на значителните отрицателни въздействия“ са предвидени конкретни технически и управленски решения. Предвижда се внедряване на автоматизиран софтуерен модул за контрол на засенчването (shadow control), който спира конкретна турбина в определени времеви интервали, когато са налице едновременно слънчево греене, съответна позиция на слънцето и геометрия на засенчване към съответния рецептор. Осигурена е и възможност за допълнително ограничаване на работата при необходимост, както и механизъм за мониторинг и коригиращи действия при постъпил сигнал.</p> <p>По този начин ефектът от периодично засенчване е предварително моделиран, ограничен до три конкретни обекта при теоретичен сценарий и е технически управляем чрез предвидените мерки, поради което не се очаква да възникне неблагоприятно въздействие върху населението.</p>
<p>Г-н Драганов: Какъв е срокът за експлоатация? Какво се очаква да се случи с почвите след края на експлоатация?</p>	<p>Г-н Георгиев: Срокът за експлоатация след като бъдат изпълнени всички дейности по въвеждане в експлоатация е 30 години. След тях там където има фундамент, той ще бъде изваден – ще бъде разрушен - разбит. Г-н</p>	<p>Потвърждава дадения на общественото обсъждане отговор.</p>

Изказани мнения, становища и препоръки по време на проведените обществени обсъждания	Отговор, даден на общественото обсъждане	Становище на Възложителя „ЕЕ Лозенец“ ЕООД
	<p>Георгиев посочи снимков материал от презентацията – и допълни различните етапи на разрушаване. Той допълни, че след това отпадъкът ще се извозва. Всичко ще се възстановява. Г-н Георгиев посочи, че терените са частни и в договорите със собствениците на земята това е предвидено. Дори има банкова гаранция, която гарантира, че това ще бъде изпълнено. Всички останали елементи – кранови площадки, кабели, подстанции – всичко това ще бъде отстранено също.</p>	
<p>Г-н Радичков, сдружение „За чиста Добруджа“: След като нищо не е доказано, защо не се доказва, че няма вреда? До колкото знам компанията е датска компанията, която..... Всъщност кой е инвеститорът на парка?</p>	<p>Г-н Георгиев: Инвеститорът е European Energy, частна компания, която съществува от 2004 г. и е датска. Към момента има над 1000 пуснати в експлоатация, по-малки от този проекти, включително фотоволтаични паркове Централата е в Копенхаген и там има малко по-малко от 1000 души персонал, които са специалисти в няколко различни направления. Една от дейностите, с които започва работа през 2004 са точно ветропаркове. Има изградени и фотоволтаични централи, като едната е най-голямата в северна Европа. Имаме завод за водород в Дания – най-големият в света. Това са трите основни дейности на фирмата – ветропаркове, фотоволтаични паркове и водород. В момента има офиси в 28 държави, включително САЩ, Бразилия и България съответно.</p>	<p>Потвърждава дадения на общественото обсъждане отговор.</p>

Изказани мнения, становища и препоръки по време на проведените обществени обсъждания	Отговор, даден на общественото обсъждане	Становище на Възложителя „ЕЕ Лозенец“ ЕООД
<p>Г-н Радичков допълни: Казахте, че не е доказано, че има вреда и че там нещо ще се слага, което не е доказано. До колкото знам, ветрогенератори с такива размери няма в България строени, с такива размери - 180 m и перката 180 m, и става 270 m. В момента се експериментира в Дания, до колкото знам, само с един такъв ветрогенератор. Как тук ще се експериментира с този район?</p>	<p>Г-н Петров поясни, че същността на въпросът на г-н Радичков е за нискочестотният шум, това, че не е доказано неговото въздействие. Г-н Петров допълни, че въпреки че не е доказано неговото въздействие нито неговата безопасност, в ДОВОС има данни за шума и както се вижда на тази графика (посочва от презентацията), който е на половината на приетите стандарти за човешко здраве и околна среда. За България няма приета норма. В ДОВОС е оценен, вижда се, че той е около 50 dB(G), като допустимите са около 95 dB (G), съгласно общоприетия стандарт т.е. дори и да има някакво вредно въздействие от нискочестотния шум, този който ще се генерира от ветрогенераторите ще е под нормите - половината на безопасната норма за човешкото здраве.</p>	<p>Оценката на инфразвука е извършена като част от специализираното акустично моделиране към ДОВОС (Приложение 9), а не чрез емпирично „изчакване“ след изграждане. Методът стъпва върху сертифицираните акустични характеристики на конкретния тип ветрогенератор и математическо моделиране на разпространението на звука до най-близките населени места.</p> <p>Тъй като в българското законодателство няма пределно допустими стойности за инфразвук, оценката е направена чрез прилагане на международно признати дескриптори. Използвано е G-претегляне съгласно ISO 7196 (което е стандартният метод за оценка на инфразвуковия диапазон) и критерии за нискочестотен шум по DIN 45680. Изчислените нива в рецепторните точки (населени места) са сравнени с прага на слухово възприятие, който при 10 Hz е около 96 dB(G).</p> <p>Резултатът от оценката показва, че прогнозните нива на инфразвуковата компонента в най-близките населени места са съществено под прага на слухово възприятие и под нивата, при които в научната литература се обсъждат физиологични ефекти. Това означава, че инфразвуковата компонента няма да бъде акустично различима в жилищна среда и не се очаква да предизвиква раздразнение или здравен риск при нормативно съобразена експлоатация.</p>
<p>Г-н Радичков отговаря, че е посетил Суворово и да проверил. Там са доста по-малки ветрогенераторите - 50-60</p>	<p>Г-н Петров пояснява, че всеки ветрогенератор си има характеристика, която експертите са получили от производителя, която е оценена. Нивата на шум и въобще на</p>	<p>Оценката на въздействието върху човешкото здраве е изготвена от правоспособен експерт – лекар - професор, доктор на медицинските науки, като</p>

Изказани мнения, становища и препоръки по време на проведените обществени обсъждания	Отговор, даден на общественото обсъждане	Становище на Възложителя „ЕЕ Лозенец“ ЕООД
<p>m. Говорил е с хората, които казват, че не може да се спи. Той предполага, че г-н Петров и екипът от експерти е от някой от големите градове и предлага до мястото, където живеят те да се сложат ветрогенератори и той да направи доклада, който екипът сега е направил. Пита дали г-н Петров и екипът са съгласни? Настоява, че ще каже колко е безопасно. Допълва, че е отишъл и говорил с хората, които казват “не мога да спя цяла вечер”, отиват на работа и продължават да ги чуват „тея перки. „Отидете и говорете с тях.“ – допълва той.</p>	<p>всички енергетични замърсители, които се генерират са много под всички допустими норми. Включително някои от тях са съпоставими със съвсем стандартни дейности - запален автомобил, строителна техника и т.н. Всичко е много под това, което може да бъде. Какви са съответните усещания на човек няма как да бъдат предвидени. Оценките, направени в ДОВОС се базират на реални данни и на доказана методика. В екипа по ДОВОС има професор, който е привлечен, за да направи тази оценка и съгласно тази методика няма никъде превишение, дори приближение до нормите, които биха били негативни за човешкото здраве.</p>	<p>анализът е включен в Доклада за ОВОС и е част от официалната документация по процедурата. В Доклада за ОВОС на ВЕП „Лозенец“ здравният аспект е разгледан на две нива – като обща оценка на здравно-хигиенните условия и като конкретна оценка на вредните физичните фактори (шум, инфразвук, вибрации, електромагнитни лъчения, радиация). В раздел 4.13 „Здравно-хигиенни аспекти на околната среда. Здравен статус на населението“ е посочено, че се очаква незначително въздействие по време на строителството и експлоатацията, като е уточнено, че най-близките населени места са на разстояние над 500 m, а евентуален временен ефект може да има основно върху здравето на работниците при строителство/рекултивация и при аварийни ситуации, като при спазване на трудово-хигиенните правила и предвидените мерки рискът се свежда до минимален и не се очаква неблагоприятен ефект за работещите. В раздела за 4.14 „Вредни физични фактори“ докладът прави извод, че акустичната среда няма да бъде съществено повлияна, въздействието от шума е допустимо и без риск за човешкото здраве, като изрично е отбелязано, че прогнозните нива на шум при здравно-защитените обекти не надвишават 45 dB, а вибрациите не се приемат като рисков фактор, тъй като са технологично недопустими.</p> <p>Отделно, за нискочестотния шум/инфразвук е направен подробен анализ, при който е обяснено, че поради липса на нормативно установени хигиенни</p>

Изказани мнения, становища и препоръки по време на проведените обществени обсъждания	Отговор, даден на общественото обсъждане	Становище на Възложителя „ЕЕ Лозенец“ ЕООД
		<p>норми за инфразвук са използвани референтни дескриптори за праг на слухово възприятие по БДС ISO 7196:2015, както и препоръчителни критерии по DIN 45680, прилагани в Германия; представени са моделни резултати при чувствителни рецептори и е направено заключение, че нивата са значително под приложимите технически насоки и съществено под прага на слухово възприятие, поради което не могат да предизвикат раздразнение, дискомфорт или неблагоприятни здравни ефекти.</p> <p>В същата част е описано и как е отчетена кумулацията – чрез включване на общото акустично натоварване от одобрени и процедиране/разработвани вятърни генератори в района. Наред с изложеното по същество, докладът стъпва и на официални институционални източници, получени по реда на ЗДОИ: в Приложение № 2, т. 8 е посочено, че към доклада е приложена „Информация, предоставена с Решение № 6/23.05.2023 г. на директора на РЗИ–Варна“, използвана като част от официалната база при разглеждане на темите, свързани със здравните аспекти и регулаторната рамка.</p> <p>ДОВОС е бил публично достъпен преди провеждане на общественото обсъждане и съдържа детайлна оценка на здравно-хигиенните аспекти на околната среда, включително анализ на всички потенциални фактори на въздействие.</p> <p>Въз основа на извършения анализ в ДОВОС и при спазване на нормативните изисквания, не се очакват неблагоприятни въздействия върху здравето на населението.</p>

Изказани мнения, становища и препоръки по време на проведените обществени обсъждания	Отговор, даден на общественото обсъждане	Становище на Възложителя „ЕЕ Лозенец“ ЕООД
<p>Г-н Драганов (земеделец) пита: Аз като земеделски производител искам да попитам перките влияят ли на пчелите за опрашването на различни култури? Предполагам има пчелари, които с това си изкарват хляба - перките няма ли да въздействат на пчелите?</p> <p>Г-н Добрев Йорданов казва: Във връзка с този въпрос, казахте, че тук сте извикали редица експерти, кой е експерта който ще застане зад името си и ще каже, че няма негативно въздействие върху пчелите? Тук са 5-6 експерта, може ли някой да стане и да каже?</p>	<p>Г-н Петров отговаря, че е направена оценка - не въздействат. Той допълва, че допълнително е проучен и опитът, включително и това извън изискванията специално за пчелите. Не е открито доказателство, че има негативно влияние, включително и съществуващите в Каварна. Г-н Петров, допълва, че до колкото знае там има кошери в непосредствена близост до перките и ако има нещо, което да повлияе негативно, това по-скоро би било нерегламентирано използване на пестициди.</p> <p>Г-н Петров обяснява, че в екипа на ДОВОС има колега експерт по биоразнообразието. Допълва, че той като ръководител застава и казва, че те не влияят негативно върху пчелите.</p>	<p>Медоносната пчела е ключов опрашител, но основните рискове за пчеларството в района са свързани с отглеждането на монокултури, намаляване на растителното разнообразие, химични замърсители и употреба на пестициди, а не с наличие на вятърни генератори. В литературата се обсъждат няколко хипотези за потенциално въздействие от ВЕП – механичен риск (сблъсък/турбуленция), смущения в комуникацията поради шум и вибрации, както и възможни ефекти върху ориентацията, включително при трептене/„строб“ ефекти и електромагнитни полета. Комуникацията в пчелното семейство включва вибрационни и звукови сигнали, свързани с „танца“ за насочване към хранителни ресурси, а пчелите възприемат нискочестотни звуци в диапазон, частично припокриващ се с честоти, характерни за част от акустичния спектър на вятърни турбини (Hunt & Richard, 2013; Schmidt & Klokke, 2014). Наличните емпирични данни обаче не потвърждават неблагоприятни ефекти върху основни показатели за жизненост и поведение на пчелните семейства. В проучването на Fourrier et al. (2023), което сравнява пчелни семейства на различни разстояния от вятърни генератори, не е установено отрицателно влияние върху успеха на оплождане на майките, наддаването на тегло на колониите, агресивността или ориентационните способности на пчелите-събирачки; процентът на успешно завръщане след освобождаване е в рамките на обичайните стойности за подобни експерименти и не показва статистически значима зависимост от близостта до турбини</p>

Изказани мнения, становища и препоръки по време на проведените обществени обсъждания	Отговор, даден на общественото обсъждане	Становище на Възложителя „ЕЕ Лозенец“ ЕООД
		<p>(Fourrier et al., 2023; Pahl et al., 2011;). По отношение на размножаването, риск би се очаквал при насекоми с височинен полет в диапазон 100–1200 m (Chapman et al., 2002), докато при медоносната пчела чифтосването се осъществява значително по-ниско (обичайно в диапазон 4–40 m), което допълнително ограничава вероятността за взаимодействие с работната зона на ротора (Koeniger & Koeniger, 2000). Не се потвърждават и ефекти, свързани със стробоскопични явления или електромагнитни полета, като измерените нива на ЕМП в близост до вятърни турбини са много по-ниски от нивата около електропроводи, при които са докладвани ефекти върху поведение/физиология на пчели (Shepherd et al., 2018; Knopper et al., 2014; McCallum et al., 2014). Допълнително, двугодишно полево изследване, цитирано като дисертационен труд на д-р Дариуш Карван, сравнява развитие на пчелни семейства, разположени близо до турбини и на 11 km разстояние, като не отчита съществени различия в развитието им (Karwan, дисертация – цитирано във Вашия текст). В обобщение, наличната научна литература не предоставя доказателства, че вятърните генератори причиняват вреда на медоносните пчели или водят до влошаване на състоянието на пчелните семейства при нормална експлоатация.</p>
<p>Г-н Добрев Йорданов пита: Вие в какво сте специалист, в какво специализирате (визирайки г-н Петър Петров)?</p>	<p>Г-н Петров отговаря, че е експерт и в биоразнообразието. Допълва, че в екипа нямаме експерт по пчели, а експерт по биоразнообразие, а пчелите са част от него.</p>	<p>Потвърждава дадения на общественото обсъждане отговор. Експертът биоразнообразие/фауна притежава необходимата квалификация за да оцени въздействието и върху безгръбначните животни.</p>

Изказани мнения, становища и препоръки по време на проведените обществени обсъждания	Отговор, даден на общественото обсъждане	Становище на Възложителя „ЕЕ Лозенец“ ЕООД
		Докзателства за експертизата на екипа са представени в Приложение 1 на ДОВОС и Приложение 1 на ДОСВ.
<p>Г-н Добрев (Йорданов) коментира, че е разбрал за въздействието на съвместимостта с живота на птиците, и че в доклада е написано, че няма да има вреди. Пита дали това е на база опит само една година, така ли? Кой е експертът, който е направил проучването и къде са точките, на които е правено изследването?</p>	<p>Г-жа Иванова (П-Юнайтед ЕООД) представи себе си като орнитолог и експерт в оценката за ДОСВ. Тя каза, че самите орнитологични наблюдения са правени от г-н Димитър Рагъов. Едната точка се намира източно от с. Северци, а другото се намира северно от с. Свобода. Това са двете точки на наблюдение. Г-жа Иванова допълни, че има наблюдения през пролетта и през есента. И броя на мигриращите птици за нея като експерт не надвишават никакви стойност. Има предвид, че в сравнение за стойностите за Атанасовско езеро, където е най-голямото стеснение на Виа Понтика. Тя допълни, че тук няма такива стойности – тук става въпрос за 1000-2000 броя птици.</p>	<p>Оценката не е на база „само една година“ в смисъл на единично посещение или ограничен сезон, а на база едногодишен пълен цикъл на мониторинг (Приложение 2 към ДОСВ), обхващащ трите ключови периода – размножаване, миграция и зимуване.</p> <p>В частта за размножителния период изрично е посочено, че е проведено едногодишно мониторингово проучване (май–юни 2023 г., 28 човекодни), с прилагане на два стандартни метода – точкови наблюдения (80 точки) и автомобилни трансекти с обща дължина 107.6 km (2-ра Глава - Размножителен Период)</p> <p>Точките са разположени в клъстери от планираните 80 имота, така че да покриват представително територията (Фигура 1 в същата глава).</p> <p>Миграционният период е обхванат отделно – пролет 01.03.2023 – 11.05.2023 г. и есен 10.08.2023 – 30.10.2023 г., чрез два стационарни наблюдателни пункта (в западната и източната част на зоната), съгласно Методическите указания на НСБР при МОСВ (3-та Глава – Миграция)</p> <p>. Наблюденията са извършвани от квалифицирани орнитолози с дългогодишен опит.</p> <p>Зимният период е изследван в интервала ноември 2022 – февруари 2023 г., чрез точкови, точково-трансектни и автомобилни трансекти (4-та Глава - Зимуване – Лозенец)</p>

Изказани мнения, становища и препоръки по време на проведените обществени обсъждания	Отговор, даден на общественото обсъждане	Становище на Възложителя „ЕЕ Лозенец“ ЕООД
		<p>Освен полевите данни, в анализа са включени и орнитологични данни от БДЗП за период от 5 години (2018–2023 г.) за размножителния сезон (2-ра Глава - Размножителен Период) , както и данни от БДЗП и ИАОС за зимния период (2020–2023 г.) (4-та Глава – Зимуване)</p> <p>Всичко това показва, че оценката не стъпва само на една календарна година теренна работа, а интегрира и налична дългосрочна информация.</p> <p>Експертното проучване е изготвено от екип на Smart Environmental Exploration (Smart Explore Ltd.), като в текста е посочено, че наблюденията са извършвани от квалифицирани орнитолози с дългогодишен теренен опит (3-та Глава – Миграция).</p> <p>По отношение на „къде са точките“:</p> <ul style="list-style-type: none">– за размножителния период са използвани 80 точки за наблюдение, разположени в рамките на зоната и представени на карта (Фигура 1) (2-ра Глава - Размножителен Период)– за миграцията – 2 стационарни пункта, разположени съответно в западната и източната част на зоната (Фигура 2) (3-та Глава – Миграция)– за зимния период – 24 точкови пункта през ноември и допълнителни 10 точки за точково-трансектни наблюдения, показани на карти (Фигура 1 и Фигура 2) (4-та Глава – Зимуване). <p>Следователно твърдението, че заключението за липса на значими вреди е направено „само на база една година опит“, не е коректно формулирано. Оценката</p>

Изказани мнения, становища и препоръки по време на проведените обществени обсъждания	Отговор, даден на общественото обсъждане	Становище на Възложителя „ЕЕ Лозенец“ ЕООД
		се базира на пълен годишен цикъл теренен мониторинг, на стандартизирани методики, приети от НСБР/МОСВ, и на допълнителни многогодишни данни от национални орнитологични източници.
<p>г-н Драганов пита дали могат в тези землища да се сложат други ветрогенератори? Допълва, че е разбрал, че 6-ти блок е аварирал (АЕЦ) и според него скоро ще останем на свещи. Има ли вариант тези мощности да бъдат увеличени.</p>	<p>Г-н Георгиев отговаря: Когато се прави този проект, освен екологията и биоразнообразието се взема предвид и отстоянията между тях. Т.е. ако сега ме попитате до този (посочва случаен ветрогенератор от карта в презентацията) ветрогенератор мога ли да сложа друг, аз ще кажа може - ако се спазват технологичните отстояния - около 800-900 m. Ако искате да го увеличите в тази част (отново посочва картата), тогава няма проблем. Но не можем да сложим две перки една до друга прекалено близко, заради технологични изисквания, като завихряния, което пречи на следващата турбина и създава технически проблеми. Мощността може да бъде увеличена чрез нови перки, но извън тази територия (на парка).</p>	<p>Въпросът няма отношение към ДОВОС и ДОСВ.</p>
<p>Г-н Добрев (Йорданов) попита дали да разбира, че в Полковник Дяково и Бистрец не е правено такова изследване (има предвид проведения мониторинг на птици).</p>	<p>Г-н Георгиев поясни, че тези две точки са използвани за наблюдение на миграцията – пролетна и есенна, и тези точки според методиката, която използват имат определен периметър, които да покрият данните от тази точка. Т.е. ако се гледат птиците в село Свобода, и след това примерно в Бистрец, данните не са валидни. За това е трябвало да използват две точки, за да може да се покрие цялата миграция. Когато се изследва гнездене</p>	<p>Ако землищата на с. Полковник Дяково и с. Бистрец попадат в границите на зона „Лозенец“ по проекта, те са обхванати от мониторинга. Методиката изрично посочва, че дизайнът на изследването е изготвен на база 80-те имота, в които е възможно изграждане на турбини, като местоположението им е използвано за определяне на наблюдателните точки с оглед представителност на данните (2-ра Глава - Размножителен Период).</p>

Изказани мнения, становища и препоръки по време на проведените обществени обсъждания	Отговор, даден на общественото обсъждане	Становище на Възложителя „ЕЕ Лозенец“ ЕООД
	<p>и размножителен период, тогава се правят обходи (трансекти) т.е. са направени огледи и са открити гнезда, които са картирани. Видяно е на какви птици са, видяно е колко яйца има в гнездата. Направени са много подробни изследвания. И другият период, който се наблюдава е зимуващи птици. Тогава, в места, в които има зимуващи птици, ние търсим индивиди, и идентифицираме какви са и преценяваме по отношение на какви видове какво би било отрицателност въздействие, което бихме могли да предизвикаме. Такива видове, доколкото си спомням са намерени в района на язовира на с. Абрит. Никъде в другата територия на ВЕП няма зимуващи птици. Всички данни ги имаме, те са предоставени с карти, с много подробни препоръки. Дори има препоръки за изключване на турбини в определени периоди от годината, така че да се минимизира влиянието. Т.е. 2 точки за миграциите, трансекти за гнезденето, и също така трансекти за зимуващите птици.</p>	<p>През размножителния период са използвани 80 точки за наблюдение, разположени в рамките на зоната на проекта (Фигура 1) (2-ра Глава - Размножителен Период).</p> <p>При миграцията са използвани два стационарни пункта (западна и източна част на зоната), като наблюдението обхваща въздушно пространство с радиус около 4000 m от всяка точка (3-та Глава – Миграция).</p> <p>През зимния период са приложени точкови и трансектни методи в рамките на същата зона на интерес (4-та Глава – Зимуване).</p> <p>Следователно мониторингът не е ограничен до отделно „едно село“, а покрива цялата проектна територия. Ако Полковник Дяково и Бистрец са в обхвата на проекта, те са включени в пространствения обхват на орнитологичните проучвания.</p> <p>Миграционният мониторинг е проведен съгласно Методическите указания на НСБР при МОСВ и се базира на стационарни наблюдателни пунктове, разположени така, че да покриват въздушното пространство над цялата площадка. В случая са използвани два пункта – в западната и източната част на зоната, съобразени с размера и формата на проекта</p> <p>Наблюдението обхваща въздушно пространство във форма на полусфера с радиус около 4000 m от всяка точка. Това означава, че всяка точка покрива много по-голяма площ, отколкото точковите наблюдения при размножаване (където радиусът е 200 m). Две</p>

Изказани мнения, становища и препоръки по време на проведените обществени обсъждания	Отговор, даден на общественото обсъждане	Становище на Възложителя „ЕЕ Лозенец“ ЕООД
		<p>правилно разположени точки осигуряват покритие на цялата зона на проекта.</p> <p>Ако се добавят повече точки:</p> <ul style="list-style-type: none">• ще се получи дублиране на наблюденията (едни и същи ята ще се регистрират от няколко пункта);• ще се наруши статистическата съпоставимост на данните;• ще се отклони от утвърдената национална методика, по която се правят оценки за ветроенергийни паркове. <p>Миграцията е процес в широк фронт и се оценява чрез контрол на въздушното пространство и траекториите на полета, а не чрез гъста мрежа от точки на земята. Затова броят на пунктовете се определя според площта и конфигурацията на площадката, а не според броя на населените места в близост.</p>
<p>Г-н Радичков зададе въпрос, дали г-жа Иванова е била на съответните точки за мониторинг.</p>	<p>Г-жа Иванова пояснява, че не е участвала в едногодишния мониторинг на тези точки.</p>	<p>Мониторингът на птиците е проведен от специализирана външна експертна организация в областта на орнитологията.</p> <p>Smart Environmental Exploration (Smart Explore Ltd.), както е посочено в отделните глави на орнитологичното проучване.</p> <p>В докладите (Приложение 2 към ДОСВ) е уточнено, че наблюденията са извършвани от полеви орнитолози с дългогодишен опит, прилагани са стандартни методики и е използвано специализирано оборудване (бинокъл, зрителна тръба, GPS, SmartBirds Pro и др.).</p>

Изказани мнения, становища и препоръки по време на проведените обществени обсъждания	Отговор, даден на общественото обсъждане	Становище на Възложителя „ЕЕ Лозенец“ ЕООД
		<p>Г-жа Невена Иванова е експерт- орнитолог(гл. ас. към БАН) към екипа изготвил ДОВОС и ДОСВ. В рамките на изготвяне на двата доклада са проведени независими от Мониторинга, допълнителни теренни проучвания с участие на експертите от ДОВОС и ДОСВ.</p>
<p>Г-н Добрев (Йорданов) зададе въпрос от гледна точка на ДОСВ - относно дали целият парк ще пречи на Виа Понтика. Той заяви желание да попита, когато е правен самият доклад дали предвид е взет само този парк как ще влияе върху Виа Понтика или в комбинация с всички възможни проекти, които в момента са в ход. Допълни, с когато сложим проекта Красен, всички други като се насложат, дали това вече няма да има отражение.</p>	<p>Г-жа Иванова поясни, че няма да има отражения. Направени са изчисления и е установено, че няма да има въздействие.</p> <p>Г-жа Георгиева (П-Юнайтед ЕООД) допълни, че са включени абсолютно всички проекти, дори от начален етап на процедура.</p> <p>Г-н Петров допълни, че и такива, които никога няма да се изградят, също са включени и че абсолютно всички проекти са включени в оценката за кумулативен ефект.</p> <p>Г-жа Георгиева допълни, че и за бариерен ефект са включени също всички инвестиционни намерения.</p>	<p>В ДОСВ кумулативният ефект върху миграцията (вкл. по Via Pontica) е разгледан не само за ВЕП „Лозенец“ самостоятелно, а на регионално ниво, като влияние на цялостната ветроенергийна инфраструктура върху миграционните коридори по фронта на миграция в Североизточна България. Изрично е посочено, че на фиг. 2.2-6 и 2.2-7 е представен хипотетичен кумулативен бариерен ефект, изграден заедно с всички изградени, „процедирани“ и „в процедура“ ветрогенератори в област Добрич, като коридорите за пролетна и есенна миграция са дадени кумулативно за ВЕП „Лозенец“ и останалите ветропаркове.</p> <p>В този кумулативен анализ ВЕП „Лозенец“ е разгледан в обща група с ВЕП „Крушари“, ВЕП „Красен“ и ВЕП „Абрит“, като заедно формират „хипотетична бариера № 4“. Заключение е, че по основната миграционна ос север–юг остават отчетливи коридори с ширина около 13 km към запад и около 27 km към изток и че има достатъчно пространство за безопасно преминаване, без да се очаква формиране на бариерен ефект.</p> <p>Допълнително, в ДОВОС е описан общият подход за анализ на кумулативни въздействия (ефекти с</p>

Изказани мнения, становища и препоръки по време на проведените обществени обсъждания	Отговор, даден на общественото обсъждане	Становище на Възложителя „ЕЕ Лозенец“ ЕООД
<p>Г-н Добрев (Йорданов) допълни, че може би вятърни генератори трябва да не са 500-600 m, а да бъдат на 2 km от къщите.</p>	<p>Г-н Петров обясни, че има, както нормативни изисквания, които са абсолютно спазени, така и добри практики, които също са спазени. Включително има и препоръки, които са извън минималните необходими изисквания, които са препоръчани на Възложителя и той се е съгласил. Г-н Петров допълни, че Възложителят, предвид фирмата инвеститор, която ще бъде, тя е подложена на доста по-сериозни и стриктни изисквания към нещата по отношение на опазване на околната среда, които трябва да се спазват от това, което се изисква нормативно. И поради тази причина увери, че всичко, което е записано в Доклада по ОВОС, ще бъде спазено. А, ако това, което е към Доклада по ОВОС бъде спазено, това означава, че въздействието ще бъде минимизирано почти до нула.</p>	<p>натрупване/наслаждане/във времето) като задължителна част от оценката.</p> <p>Европейския съюз няма единно нормативно изискване за минимално фиксирано разстояние между вятърни турбини и населени места. В различните държави се прилагат различни регулаторни модели – в част от тях са въведени ориентировъчни или регионални правила за отстояние, а в други допустимостта се определя въз основа на конкретна оценка на въздействието и спазване на шумовите норми.</p> <p>Съгласно Българското законодателство чл. 141, ал.1 от <i>Наредба № 14 от 15 юни 2005 г. за технически правила и нормативи за проектиране, изграждане и ползване на обектите и съоръженията за производство, преобразуване, пренос и разпределение на електрическа енергия на МРРБ и МЕЕР е задължително</i> отстоянието на вятърните генератори да бъде не по-малко от 500 m от регулацията на населени места и да бъде осигурено разстояние между самите вятърни турбини, равняващо се на 5 до 7 пъти диаметъра на ротора съгласно техническите изисквания.</p>
<p>Г-н Добрев (Йорданов) допълни, че г-н Георгиев е споменал, че след като приключи живота на парка, фундаментите ще бъдат извозени, а самите перки ще бъдат ли извозени?</p>	<p>Г-н Петров обясни, че всички те ще бъдат извозени и предадени за рециклиране или за трайно обезвреждане – дали ще бъдат на фирми, все пак това ще бъде след 30 години.</p>	<p>В ДОВОС и в официалните отговори след общественото обсъждане изрично е записано, че след края на експлоатационния срок ще се извърши извеждане от експлоатация, демонтаж и третиране на отпадъците, включително бетонни фундаменти и лопатки (перките), по реда на Закона за управление на отпадъците (ЗУО).</p>

Изказани мнения, становища и препоръки по време на проведените обществени обсъждания	Отговор, даден на общественото обсъждане	Становище на Възложителя „ЕЕ Лозенец“ ЕООД
		<p>Посочено е, че:</p> <ul style="list-style-type: none">• Елементите на перките подлежат на отстраняване след изтичане на срока на експлоатация или при необходимост от подмяна;• След избор на конкретен модел турбина, в договора с производителя ще бъдат уредени условията за обратно приемане на компонентите за екологосъобразно третиране;• Ще бъде разработен План за извеждане от експлоатация, включващ турбини, бетонни основи, кабели и съпътстваща инфраструктура, който ще бъде представен на компетентните органи;• Бетонните основи ще бъдат демонтирани и раздробени, като материалите ще се рециклират или депонират по съответния ред. <p>В ДОВОС е посочено, че експлоатационният срок на ветрогенераторите е приблизително 30 години, след което – ако паркът не бъде удължен по технически и икономически причини – ще се пристъпи към извеждане от експлоатация, демонтаж и третиране на отпадъците.</p> <p>Тези дейности ще се извършват след изтичане на този период и ще бъдат реализирани в съответствие с действащото към онзи момент законодателство, приложимите методологии и добри европейски практики за управление на отпадъците и рекултивация на терени. Ще бъде разработен и съгласуван с компетентните органи План за извеждане от експлоатация, който ще отчита</p>

Изказани мнения, становища и препоръки по време на проведените обществени обсъждания	Отговор, даден на общественото обсъждане	Становище на Възложителя „ЕЕ Лозенец“ ЕООД
		актуалните технологии и изисквания към момента на изпълнение. С други думи, демонтажът – включително на перките и фундаментите – ще се извърши след около 30 години и ще бъде съобразен с нормативната рамка и методическите стандарти, валидни към този бъдещ момент.
<p>Г-н Добрев (Йорданов) попита какъв ще бъде методът на рециклиране дали се знае.</p>	<p>Г-н Петров посочи, че не. Той допълни, че има технология, могат да бъдат рециклирани по някакъв начин, но не иска да говори конкретно, тъй като не е правена такава оценка и има различни варианти за допускани и различни технологии.</p> <p>Г-н Петров отговори, че не е ясно как ще бъдат рециклирани, но ще бъдат предадени за възобновяване и че нищо няма да бъде заровено под земята, а всичко ще бъде изнесено. Г-н Петров допълни още, че няма как нещо, което се генерира като отпадък да остане на място, защото този, който го генерира, има задължение да си го предаде, иначе ще бъде глобен или наказан по друг начин. Отново потвърди, че няма как да останат и да бъдат заровени под земята и допълни, че ще бъдат предадени на лицензирани фирми или ще бъдат върнати на производителя.</p>	<p>Към момента в ДОВОС не е посочен конкретен метод на рециклиране по простата причина, че не е избран конкретен модел ветрогенератор, а и демонтажът ще бъде след приблизително 30 години.</p> <p>В документа е записано, че ще бъде разработен План за извеждане от експлоатация, съобразен с действащото към онзи момент законодателство и технологии, както и че компонентите ще се третират по реда на Закона за управление на отпадъците.</p> <p>Методът на рециклиране ще зависи от:</p> <ul style="list-style-type: none">• конкретния материален състав на избрания модел (стомана, бетон, мед, фибростъкло, композитни материали);• наличните към момента на демонтажа технологии;• договорните условия с производителя. <p>Към днешна дата в ЕС се прилагат различни технологии за лопатки – механично раздробяване и използване в циментовата индустрия, термично оползотворяване, химическо разграждане на смоли, както и програми за обратно приемане от производителите. Коя точно технология ще се използва след 30 години не може да бъде фиксирана</p>

Изказани мнения, становища и препоръки по време на проведените обществени обсъждания	Отговор, даден на общественото обсъждане	Становище на Възложителя „ЕЕ Лозенец“ ЕООД
		сега, тъй като нормативната и технологичната рамка ще бъде различна. Следователно: конкретният метод не е определен на този етап , но е предвидено рециклирането да се извърши по действащите към момента на демонтажа нормативни изисквания и технологични стандарти.
<p>Г-жа Йовчева се представи, че не е експерт нито в областта на орнитологията, нито на биологията и т.н., но иска да попита относно пчелите - в интернет е попаднала на информация, че обичайния полет на пчелите е между 10 и 30 m, като допълни, че вятърните генератори не пречат на това нещо, но те летят на тази височина, следвайки релефа. Според нея, унищожавайки полетата за храна на тези пчели, иска да попита как точно експертите казват, че вятърните генератори не влияят пряко върху пчеларството. Пита също, създавайки една перка, тази перка колко поле заема, колко кубика земна маса ще бъде извозена за тази перка, за една само.</p>	<p>Г-н Петров обясни, че за един вятърен генератор остава фундаментът, който е с диаметър 32 m, плюс монтажната площадка, която след това се рекултивира. Той поясни, че това е всичко, което се заема като площ.</p> <p>Г-н Георгиев добави, че това са 800 m², плюс 2000 m², което е монтажната площадка.</p>	<p>По ДОВОС може да се даде количествен отговор и той показва две различни неща: височината, на която работят перките, и реално заетата площ на терена. При разглеждания вариант с кула 180 m и ротор с диаметър около 170–180 m, долният край на ротора е приблизително на 90 m над терена (180 m минус около 85–90 m радиус). Ако приемем информацията, че обичайният полет на медоносните пчели е в диапазона 10–30 m и следва релефа, то работната зона на перките е разположена значително по-високо – с разлика от порядъка на 60 m и повече над типичните височини на полет. Това означава, че при нормална експлоатация не се очаква „пресичане“ между обичайния полетен слой на пчелите и зоната на въртене на перките.</p> <p>По отношение на въпроса за „унищожаване на полетата за храна“ ДОВОС показва, че ветрогенераторът не извежда от земеделско ползване целия имот, а засяга локално терен около конкретната позиция. За една турбина е посочена необходимост от монтажна/кранова площадка с площ около 2 000 m². Самият фундамент е с диаметър до около 32 m, което е площ приблизително 800 m². Така пряко засегнатата площ на една позиция е в порядък около 2 800–3 000 m², т.е. около 0,28–0,30 ha (при 1 ha = 10 000 m²). Това</p>

Изказани мнения, становища и препоръки по време на проведените обществени обсъждания	Отговор, даден на общественото обсъждане	Становище на Възложителя „ЕЕ Лозенец“ ЕООД
<p>Г-жа Йовчева отбеляза, че се унищожава 800 m² поле, в което пчелите се хранят, т.е. на практика се унищожава и т.е. пряко те им влияят.</p> <p>Г-н Радичков отбеляза, че още 800 m² по 80 и 2 даа по 80 и че самото заветряне на вятърните генератори, ще се отрази, както и вибрациите, а не само, където е застроено.</p> <p>Г-жа Йовчева се съгласи, но каза, че има данни, че това ще се отрази върху храната на пчелите, което на практика се отразява и върху самите пчели.</p> <p>Г-жа Йовчева отговори, че информацията ѝ не е от там.</p>	<p>Г-н Петров уточни, че става въпрос за 800 m², не за декари.</p> <p>Г-н Петров поясни, че няма данни въртенето на перките да се отразява по този начин на пчелите.</p> <p>Г-н Петров обясни, че ветрогенераторът няма как да се отрази върху храната на пчелите. Според него това може да го каже например Chatgpt.</p> <p>Г-н Петров показа отново снимката от дрон, за да може да се види как изглежда една изградена турбина.</p> <p>Г-н Георгиев също добави пояснения относно снимките, като каза: Диаметърът 30 m или 32 m и дълбочина до 6 m, т.е. фактически това нещо (фундаментът) цялото ще бъде под земята, както е показано и на снимките, т.е. фундаментът е под земята, фактически не стои бетон отгоре. Той добавя, че пчелите имат възможност да се хранят навсякъде, т.е. никой по никакъв начин не ги е</p>	<p>е мащабът на терена, който реално се заема/уплътнява за една турбина, докато останалата част от земеделската площ в имота по принцип остава обработваема.</p> <p>Същата логика личи и от земните работи: за един фундамент ДОВОС дава изкоп около 4 077 m³, като приблизително 2 118 m³ се връщат като обратен насип, а около 1 683 m³ са земни маси за извозване. Тоест това е еднократно строително въздействие, концентрирано в ограничена площ около фундамента и площадката, а не „унищожаване“ на цели полета. В този смисъл, когато експертите казват, че няма пряко влияние върху пчеларството, те разграничават липсата на механизъм за пряко въздействие върху пчелите от самата работа на перките (които са много над обичайния им полет), от друга страна – признават, че има локално, количествено ограничено засягане на земя при строителството, измеримо в конкретни квадратни метри и кубични метри, а не като масова загуба на земеделски площи.</p>

Изказани мнения, становища и препоръки по време на проведените обществени обсъждания	Отговор, даден на общественото обсъждане	Становище на Възложителя „ЕЕ Лозенец“ ЕООД
<p>Г-жа Йовчева каза, че според нея, ако пчелните семейства са точно до тези 60 даа, тези 60 даа всъщност ще бъдат доста. В отговор на което Г-н Георгиев поясни, че това са 60 да, пръснати по цялата територия.</p> <p>Г-н Радичков поясни, че не са 60 даа, а 80 перки по 2 даа, т.е. 160 даа.</p>	<p>ограничил, т.е. отнетата площ е много много минимална. Той дава пример, че ако става въпрос за община Крушари, например, при площ на общината около 400 0000 даа, 64 даа отнет чернозем е много малък процент.</p> <p>Г-н Георгиев при уточнението и попита дали тези 160 даа, ако се разделят на 400 000, колко процента от територията са.</p> <p>Г-н Петров поясни, че тези 2 даа не са запечатани по никакъв начин, т.е. това си е монтажна площадка, която ще се използва от началото. Реално заета площ ще има само от основата на ветрогенератора – кръг с диаметър 6 m, където ще се разположи кулата. Дори при изчисление по „най-лош сценарий“ тази площ е пренебрежимо малка като въздействие. Ветрогенераторите са разположени на достатъчно голямо разстояние един от друг. Той добави, че по никакъв начин тези ветрогенератори няма да повлияят на хранителната база на пчелите</p>	
<p>Г-н Момчил Радичков добави за протокола, че не е дадена възможност на жителите на с. Земенци да присъстват на обсъждането, тъй като няма транспорт за тях, те не могат да дойдат.</p>	<p>Г-н Веселин Георгиев поясни, че в 13:30 ч. в с. Земенци е организиран автобус от Пътнически превози Добрич, така че желаещите да присъстват на общественото обсъждане. Той допълни, че към момента на обсъждането, автобусът е в с. Крушари и ще чака до 17 ч. отвън. Ако случайно има жители,</p>	<p>Потвърждава дадения на общественото обсъждане отговор.</p>

Изказани мнения, становища и препоръки по време на проведените обществени обсъждания	Отговор, даден на общественото обсъждане	Становище на Възложителя „ЕЕ Лозенец“ ЕООД
	които са пристигнали по друг начин, да могат да се върнат в с. Земенци. Г-н Георгиев добави също за протокола, че имат договор с фирмата Пътнически превози Добрич, фактура за услугата и снимки на автобуса, който чака в с. Земенци.	
<p>Г-н Добрев каза за протокола, че жителите на с. Земенци са се разписали в обща подписка от всички села, но не присъстват сега на обсъждането. Г-н Добрев заяви, че 100 % от жителите на с. Земенци (6 човека) са се разписали в тази подписка против изграждането на тези генератори. Той допълни, че на всички обществено обсъждания, ще съобщава, за всяко село данни за протокола колко жители са се разписали против и тази подписка ще бъде внесена в РИОСВ-Варна и МОСВ.</p>		<p>Относно заявената позиция на част от жителите и намерението за внасяне на подписка в МОСВ и РИОСВ-Варна, следва да се отбележи, че всяко становище, възражение или колективно искане е право на гражданите и подлежи на разглеждане по установения законов ред. Процедурата по ОВОС предвижда именно публичност, възможност за участие и представяне на мнения, които се отразяват и обсъждат от компетентния орган при вземане на решение.</p> <p>В същото време инвестиционното предложение се разглежда в рамките на действащото законодателство, като окончателната преценка относно неговата допустимост се извършва от компетентния орган въз основа на ДОВОС, постъпилите становища и приложимите нормативни изисквания.</p> <p>По време на всички проведени обществени обсъждания беше разяснявано и бяха давани указания как и в какви срокове могат да подават становища, мнения и възражения по проекта, включително към кой орган се адресират и по какъв ред могат да бъдат депозирани.</p>

*Таблица 2 Становище (справка) от Възложителя по предложенията, препоръките, мненията и възраженията в резултат на общественото обсъждане проведено в село **Загорци**, съгласно изискванията на чл. 17, ал. 5 от Наредбата за условията и реда за извършване на ОВОС.*

Таблица 2 Становище (справка) от Възложителя по предложенията, препоръките, мненията и възраженията в резултат на общественото обсъждане проведено в село **Загорци**, съгласно изискванията на чл. 17, ал. 5 от Наредбата за условията и реда за извършване на ОВОС.

Изказани мнения, становища и препоръки по време на проведените обществени обсъждания	Отговор, даден на общественото обсъждане	Становище на Възложителя “ЕЕ Лозенец ЕООД”
<p>Анонимен присъстващ на обсъждането пита след 30 години този бетон къде ще отиде и дали ще бъде изваден от там.</p>		<p>Съгласно информацията от доклада по ОВОС, след извеждане на съоръженията от експлоатация всички бетонни конструкции, включително фундаменти, подобрения на кранови площадки и други прилежащи елементи, ще бъдат отстранени от терените. Освободените изкопи ще бъдат запълнени със земни маси, като ще бъдат предприети действия за възстановяване на терена до състояние, максимално близко до първоначалното му състояние преди започване на строителството.</p> <p>Не по-късно от 12 месеца преди изтичане на експлоатационния период ще бъде изготвен подробен План за извеждане от експлоатация, възстановяване и рекултивация на терените на проекта, съобразен с действащата нормативна уредба и най-добрите налични практики към съответния момент.</p> <p>Всички временно засегнати територии ще бъдат рекултивирани след приключване на строителните дейности.</p>
<p>Г-н Добрев (Йорданов) възрази, че това не е вярно (дуплика към репликата на г-н Петър Петров от презентацията, че хумусът се връща като обратен насип след изграждане на фундамента).</p>	<p>Г-н Петров поясни, че хумусът остава тук, а не се продава, както е било споменато сред присъстващите.</p> <p>Г-н Петров поясни, че хумусът остава на територията на общината.</p>	<p>В Доклада за ОВОС е посочено, че при изграждане на фундаменти ще бъде отнет почвен и подпочвен слой. Част от изкопаните земни маси ще бъдат използвани за обратен насип в зоната на фундамента.</p> <p>Предвид обстоятелството, че се засягат земеделски земи в район с Черноземи, отнемането и съхраняването на хумусния хоризонт ще се извършва при условията на</p>

Изказани мнения, становища и препоръки по време на проведените обществени обсъждания	Отговор, даден на общественото обсъждане	Становище на Възложителя “ЕЕ Лозенец ЕООД”
<p>Г-н Добрев (Йорданов) казва, че хумусът не остава на земята, а се изнася - има договор, който е описан в Доклада за ОВОС на 55 стр. Допълва също, че всичката почва, което се изкопава заради бетона, ще се съхранява на общински терен. А е било казано, че си остава там.</p> <p>Г-н Радослав Добрев (Йорданов) отново възрази, че това са неистини и допълва, че в ДОВОС пише, че се изнася.</p>	<p>Г-н Петров казва, че ще остане на нивата. Отбеляза, че това е манипулация.</p>	<p>чл. 15, ал. 1 и ал. 2 от <i>Закона за почвите</i> и <i>Наредба № 26 за рекултивация на нарушени терени, подобряване на слабопродуктивни земи, отнемане и оползотворяване на хумусния пласт</i>. Хумусният слой ще бъде отделян, съхраняван по нормативно установения ред (Наредба № 26) и използван за възстановяване на временно засегнатите терени.</p> <p>Количеството земни маси, което не се използва за обратен насип, ще бъде извозвано и съхранявано на определени за целта терени на територията на общината въз основа на договор с общината.</p> <p>Посочените действия представляват различни етапи от управлението на земните маси и не са в противоречие помежду си – част от материала се използва на място, а излишните количества се съхраняват при спазване на нормативните изисквания.</p> <p>За опазване на хумуса в ДОВОС в т. 8.1 са предвидени 2 мерки</p> <p>19 Отнемане и запазване на хумусния слой при изграждане на фундаментите и използването му за възстановяване на временните строителни площадки</p> <p>20 Сепариране на отнетия хумусен слой по съдържание на въглерод, с оглед неговото съхранение и последващата употреба.</p> <p>Във връзка с в твърдението, че на стр. 55 от ДОВОС има информация за Договор за изнасяне на хумуса - на стр. 55 от Доклада за ОВОС е посочена информация за Електрическата инфраструктура, а не за хумуса.</p>
<p>Г-н Добрев (Йорданов) се обръща към присъстващите: „Той каза, че</p>	<p>Г-н Петров поясни, че шумът, който се генерира от ветрогенераторите, е в</p>	<p>Нивата на шум от предвидените вятърни генератори са оценени чрез изготвена специализирана акустична</p>

Изказани мнения, становища и препоръки по време на проведените обществени обсъждания	Отговор, даден на общественото обсъждане	Становище на Възложителя “ЕЕ Лозенец ЕООД”
попада в законовите норми за шум, а не за безвредния за здравето шум. Разбирате ли?“	нормите за безопасен дневен и нощен шум определен в Наредба № 6.	<p>оценка с използване на софтуерен модел (SoundPLAN), при отчитане на най-неблагоприятния сценарий – едновременна работа на всички съоръжения при пълно натоварване и оптимални условия за разпространение на шума.</p> <p>Получените прогнозни стойности в най-близко разположените населени места са под установените гранични стойности съгласно Наредба № 6 за показателите за шум в околната среда (55 dB за Lден, 50 dB за Lвечер и 45 dB за Lнощ за жилищни зони). Граничните стойности в Наредбата са въведени на основание <i>Закона за защита от шума в околната среда</i> и представляват хигиенно-защитни норми, определени с цел предотвратяване на неблагоприятно въздействие върху човешкото здраве и осигуряване на благоприятна жизнена среда.</p> <p>В нормативната рамка не съществува разграничение между „допустим“ и „безвреден“ шум – шум под установените гранични стойности се счита за такъв, който не създава риск за здравето при нормални условия на въздействие.</p> <p>Извършена е и оценка на нискочестотния шум и инфразвука, включително кумулативен модел с други съществуващи и планирани източници в района. Моделните изчисления показват стойности, значително под приложимите технически критерии и под средния праг на слуховото възприятие, поради което не се очакват неблагоприятни въздействия върху здравето на населението.</p>

Изказани мнения, становища и препоръки по време на проведените обществени обсъждания	Отговор, даден на общественото обсъждане	Становище на Възложителя “ЕЕ Лозенец ЕООД”
<p>Г-н Митев каза, че до момента не е разбрал дали помагат или пречат на здравето перките. Поясни, че всички са семейни, имат деца, които един ден ще ги попитат какво са правили. Иска да знае за какво ще пречат ветрогенераторите и за какво ще помагат, и по-конкретно каква ще е вредата, ако има такава?</p> <p>Г-н Митев иска да попита какво е влиянието върху човешкото здраве, тъй като досега не е успял да разбере. Пита също дали помага на човешкия организъм или му вреди. Каза, че всички са семейни, с деца. Допълни също: „Ние утре ще умрем, ама децата ще останат и ще питат “нашите родители какво са правили, като са обсъждали”.</p> <p>Анонимен: „Говорим за вредата. Каква ще е тя, ако ще има такава?“</p>	<p>Г-н Петров уточни, че всички, абсолютно всички фактори, които могат да окажат вреда върху здравето - и шума, и въздуха, и водите, и отпадъците, са анализирани и са оценени. Допълни, че в екипа има лекар, трудова медицина, който прави точно тези оценки - по какъв начин дадено производство, дадено инвестиционно предложение, би повлияло върху здравето на хората. Поясни, че няма риск, няма нито един фактор, който би оказал въздействие. Обърна внимание, че всички нормативни изисквания, всички препоръки, които са на лекари и въобще примерно за отстояния на перките, са спазени. За норми на атмосферен въздух - са спазени, абсолютно всичко е спазено. Каза, че няма една причина, заради която да се каже, че би имало вреда за хората по това, което е и заключението на лекаря от екипа.</p>	<p>В Доклада за ОВОС е извършена оценка на здравно-хигиенните аспекти на околната среда и на потенциалното въздействие върху здравето на населението. Най-близко разположените населени места се намират на разстояние над 500 m, съгласно изискванията на Наредба № 14.</p> <p>Анализирани са всички възможни физични фактори – шум (включително нискочестотен шум и инфразвук), вибрации, електромагнитни полета, както и други потенциални въздействия.</p> <p>Изчисленията показват, че прогнозните нива на шум при здравно-защитените обекти не надвишават нормативно установените гранични стойности. Въздействието върху акустичната среда се оценява като допустимо, локално и без риск за човешкото здраве.</p> <p>Вибрации с интензитет, представляващ рисков фактор за населението, не се очакват. Инвестиционното предложение не е източник на йонизиращи лъчения. Въздействието от електромагнитни полета е оценено като незначително и локално.</p> <p>Временни въздействия са възможни единствено за работещите по време на строителството, което е характерно за всяка строителна дейност, като при спазване на трудово-хигиенните изисквания и предвидените мерки не се очакват неблагоприятни ефекти.</p> <p>В обобщение, въз основа на извършената оценка и при спазване на предвидените мерки и нормативни изисквания не се очаква инвестиционното предложение да оказва неблагоприятно въздействие върху здравето на населението.</p>

Изказани мнения, становища и препоръки по време на проведените обществени обсъждания	Отговор, даден на общественото обсъждане	Становище на Възложителя “ЕЕ Лозенец ЕООД”
<p>Г-н Радослав Добрев (Йорданов): „В този парк от 80 перки, колко от тях са на по-малко от 2 km от първата къща в селото?“</p> <p>Г-н Добрев (Йорданов) попита дали ще бъде отговорено на неговия въпрос. Каза, че знае, че не са длъжни, защото законът е 500 m, но пита на 2 km, което е малко повече от 500 m, колко от тези перки са на такова разстояние от къщите на хората. Моли за следващото изказване утре да бъде проверено това нещо и да бъде казано на хората. Отново каза, че това не е задължение, а молба.</p>	<p>Г-н Петров отговори, че дали са на 2, на 5 или на 10 km, той такава норма не е срещал и никъде да съществува.</p> <p>Г-н Петров допълни, че изискването, което съществува в добрите практики, е за 500 m. Всичко е спазено с тези 500 m. Точно поради тази причина законодателят е сложил нормата от 500 m, за да гарантира, че на тези 500 m не би имало никакво въздействие.</p>	<p>По молба на г-н Добрев, на общественото обсъждане в с. Северци му е предоставена информация от г-н Петров, че приблизително 70 % от вятърните генератори, са разположени на разстояние под 2 km.</p> <p>Подробна информация за отстоянията на всеки вятърен генератор до най-близко разположеното населено място е представена в Таблица 1.1-3 от Доклада за ОВОС.</p> <p>В действащата нормативна уредба не е предвидено изискване за минимално отстояние от 2 km между вятърни генератори и населени места. Приложимото изискване съгласно националната нормативна рамка е минимално отстояние от 500 m, което е спазено за всички предвидени съоръжения.</p> <p>По отношение на конкретно на с. Загорци, на разстояние под 2 km са разположени следните вятърни генератори:</p> <ul style="list-style-type: none"> – LZ 32 – 1530 m – LZ 33 – 580 m – LZ 40 – 1200 m – LZ 44 – 1870 m – LZ 45 – 930 m – LZ 47 – 1570 m – LZ 54 – 1450 m – LZ 55 – 810 m – LZ 56 – 1490 m – LZ 62 – 1470 m – LZ 95 – 1440 m <p>Над 2 km са разположени вятърните генератори с номера:</p> <ul style="list-style-type: none"> – LZ 20 – 2680 m

Изказани мнения, становища и препоръки по време на проведените обществени обсъждания	Отговор, даден на общественото обсъждане	Становище на Възложителя “ЕЕ Лозенец ЕООД”
		– LZ 31 – 2380 m – LZ 39 – 2230 m – LZ 41 – 2770 m – LZ 53 – 2040 m – LZ 61 – 2020 m
<p>Г-н Румен Ташев отбеляза, че е уточнено какви са вредите, но иска да чуят и за ползите за региона, за земята, за хората.</p>	<p>Г-н Веселин Георгиев отговори, че това ще бъдат 80 вятърни генератора с всичкото строителство, свързано с него, което ще продължи 2 години. После уточни, че ще говори с много груби числа и много неща могат да се променят. Казва на хората да си представят, че цялото строителство може да бъде поето от местни фирми, местни хора.</p> <p>Каза също да си представят, че пари от порядъка на 100 млн. евро ще влязат там в тази икономика. Поясни, че те ще влязат в тази община. Дали ще влязат в това село или в онова село - това са пари, които ще влязат там. Таксата за разрешителното за строеж, която ще получи Общината, плюс разрешителните за строеж за пътищата, парцеларни планове, кабелни линии - грубо между 1,5 и 2 млн. евро, които ще влязат в тази година. Допълни, че другото нещо, което те правят в момента, е да преговарят социална програма с Община Крушари, както и че процент от приходите на този вятърен</p>	<p>Потвърждава дадения на общественото обсъждане отговор.</p>

Изказани мнения, становища и препоръки по време на проведените обществени обсъждания	Отговор, даден на общественото обсъждане	Становище на Възложителя “ЕЕ Лозенец ЕООД”
	парк ще постъпват в бюджета на община Крушари и този приход ще постъпва 30 години.	
<p>От присъстващите някой пита те каква полза ще имат от този приход.</p>	<p>Г-н Георгиев поясни, че тези пари, които ще влязат в общината в Крушари, ще бъдат разпределени на селата, т.е. ще има социална програма. Допълни също, че всичко, за което хората се сетят – училища, детски градини, пенсионерски клубове, магазин няма тука – такива неща могат да бъдат направени. Това, което допълнително ще бъде – по отношение на коментарите на някой за децата и какво ще се случи с тях – те искат част от тази социална програма да бъде свързана с децата. Като бъде свързана с децата, искат тези деца да получат стипендия да отидат да учат някъде. Този бюджет, който те отпускат на община Крушари, ще бъде достатъчен за всичките 3111 жители, които живеят в нея.</p>	<p>Потвърждава дадения на общественото обсъждане отговор.</p>
<p>Г-н Пламен Пенчев (от с. Лозенец) постави въпроса защо, ако проектът е толкова добър и не крие опасност за здравето, в интернет и в други източници не може да се намери нито едно място, на което да пише, че тези перки не са вредни за здравето.</p> <p>Г-н Пенчев продължи с изказването, допълвайки, че едни хора ще</p>	<p>Г-н Петър Петров каза, че един от основните проблеми в последните години е свързан с разпространението на фалшиви новини, като посочи, че в социалните медии всеки може да публикува информация. Той допълни, че това, което е направено в рамките на доклада, и за което може да гарантира като експерт, е, че е прегледана цялата</p>	<p>В Доклада за ОВОС е извършена цялостна оценка на здравно-хигиенните аспекти на околната среда и на потенциалното въздействие върху здравето на населението, въз основа на наличните научни изследвания, приложимите европейски и национални нормативни актове и специализирани експертни анализи.</p> <p>Анализирани са всички релевантни фактори – шум (включително нискочестотен шум и инфразвук),</p>

Изказани мнения, становища и препоръки по време на проведените обществени обсъждания	Отговор, даден на общественото обсъждане	Становище на Възложителя “ЕЕ Лозенец ЕООД”
<p>получават много средства, като посочи „нека да са живи и здрави, милиарди да имат, не милиони“, но изрази притеснение за населението. Той се обърна към тези от присъстващите, които са медицински лица, и каза, че те знаят, че последствието е негативно.</p> <p>Г-н Пенчев постави въпроса защо в покрайнините на гр. Добрич няма поставена нито една перка.</p>	<p>налична научна информация, свързана с пчелите, инфразвука, водите и останалите фактори. По думите му всичко, което е научно доказано, е взето предвид при изготвянето на оценката.</p>	<p>вибрации, електромагнитни полета, въздействие върху атмосферния въздух, водите и почвите, както и кумулативният ефект от други източници в района. Изчисленията показват, че прогнозните нива при здравно-защитените обекти не надвишават нормативно установените гранични стойности, въведени с цел защита на човешкото здраве.</p> <p>Въз основа на извършената оценка и при спазване на предвидените мерки и нормативни изисквания не се очаква инвестиционното предложение да оказва неблагоприятно въздействие върху здравето на населението.</p> <p>По отношение на разполагането на вятърни генератори в други райони, включително в близост до гр. Добрич, това няма отношение към настоящото ИП и зависи от множество фактори – ветрови потенциал, устройствено планиране, ограничения по екологичното законодателство, инвестиционна инициатива и други специфични условия. Отсъствието на вятърни генератори в определен район не представлява релевантен аргумент за наличие на причинно-следствена връзка между експлоатацията им и здравен риск, тъй като разполагането им се обуславя от множество териториални, устройствени и инвестиционни фактори.</p>
<p>Г-н Радослав Добрев (Йорданов) попита дали лекарят няма да бъде поканен да присъства, като каза, че всички хора искат да чуят лекар, тъй като именно това ги тревожи. Той</p>	<p>Г-н Петър Петров отговори, че лекарят от техния екип е извършил задълбочен анализ, който е детайлно описан в Доклада за ОВОС, и че присъстващите са имали достъп до него.</p>	<p>Оценката на въздействието върху човешкото здраве е изготвена от правоспособен експерт – лекар - професор, доктор на медицинските науки, като анализът е включен в Доклада за ОВОС и е част от официалната документация по процедурата.</p>

Изказани мнения, становища и препоръки по време на проведените обществени обсъждания	Отговор, даден на общественото обсъждане	Становище на Възложителя "ЕЕ Лозенец ЕООД"
<p>постави въпроса какъв е проблемът лекарят да бъде доведен, при положение че става въпрос за инвестиция за милиони левове, и посочи, че ако лекарят лично каза становището си, това би успокоило хората.</p>		<p>В Доклада за ОВОС на ВЕП „Лозенец“ здравният аспект е разгледан на две нива – като обща оценка на здравно-хигиенните условия и като конкретна оценка на вредните физичните фактори (шум, инфразвук, вибрации, електромагнитни лъчения, радиация). В раздел 4.13 „Здравно-хигиенни аспекти на околната среда. Здравен статус на населението“ е посочено, че се очаква незначително въздействие по време на строителството и експлоатацията, като е уточнено, че най-близките населени места са на разстояние над 500 m, а евентуален временен ефект може да има основно върху здравето на работниците при строителство/рекултивация и при аварийни ситуации, като при спазване на трудово-хигиенните правила и предвидените мерки рискът се свежда до минимален и не се очаква неблагоприятен ефект за работещите. В раздела за 4.14 „Вредни физични фактори“ докладът прави извод, че акустичната среда няма да бъде съществено повлияна, въздействието от шума е допустимо и без риск за човешкото здраве, като изрично е отбелязано, че прогнозните нива на шум при здравно-защитените обекти не надвишават 45 dB, а вибрациите не се приемат като рисков фактор, тъй като са технологично недопустими.</p> <p>Отделно, за нискочестотния шум/инфразвук е направен подробен анализ, при който е обяснено, че поради липса на нормативно установени хигиенни норми за инфразвук са използвани референтни дескриптори за праг на слухово възприятие по БДС ISO 7196:2015, както и препоръчителни критерии по DIN 45680,</p>

Изказани мнения, становища и препоръки по време на проведените обществени обсъждания	Отговор, даден на общественото обсъждане	Становище на Възложителя "ЕЕ Лозенец ЕООД"
		<p>прилагани в Германия; представени са моделни резултати при чувствителни рецептори и е направено заключение, че нивата са значително под приложимите технически насоки и съществено под прага на слухово възприятие, поради което не могат да предизвикат раздразнение, дискомфорт или неблагоприятни здравни ефекти.</p> <p>В същата част е описано и как е отчетена кумулацията – чрез включване на общото акустично натоварване от одобрени и процедиране/разработвани вятърни генератори в района. Наред с изложеното по същество, докладът стъпва и на официални институционални източници, получени по реда на ЗДОИ: в Приложение № 2, т. 8 е посочено, че към доклада е приложена „Информация, предоставена с Решение № 6/23.05.2023 г. на директора на РЗИ–Варна“, използвана като част от официалната база при разглеждане на темите, свързани със здравните аспекти и регулаторната рамка.</p> <p>ДОВОС е бил публично достъпен преди провеждане на общественото обсъждане и съдържа детайлна оценка на здравно-хигиенните аспекти на околната среда, включително анализ на всички потенциални фактори на въздействие.</p> <p>Въз основа на извършения анализ в ДОВОС и при спазване на нормативните изисквания, не се очакват неблагоприятни въздействия върху здравето на населението.</p>
<p>Г-жа Тонева отбеляза, че в Германия и в Чехия вече затварят тези ветрогенераторни паркове. Това впечатление е от разговори с хора и</p>	<p>Г-н Георгиев повтори, че става въпрос за 30 000 турбини, като риторично попита дали са 30 или 300. Той каза, че ако твърденията, направени от г-жа</p>	<p>В Доклада за ОВОС е извършена самостоятелна оценка на нискочестотния шум и инфразвука от работата на вятърните генератори, включително кумулативен анализ с други източници в района. Изчисленията са</p>

Изказани мнения, становища и препоръки по време на проведените обществени обсъждания	Отговор, даден на общественото обсъждане	Становище на Възложителя “ЕЕ Лозенец ЕООД”
<p>от социалните медии. Според нея, това е поради причини, различни от изложените по време на срещата, и посочи, че информация по темата може да бъде намерена в медиите, ако човек има желание.</p> <p>Тя изрази мнение, че за тези 20 години, откакто са направени първите ветрогенераторни паркове, би трябвало в района да бъде процъфтяваща земя – ако не с чернозем, то с хора, които са щастливи и здрави. Но според нея това не е така и проектите обезценяват района.</p> <p>Тя допълни, че живее в този прекрасен район, но с това пътуване от Варна вечерно време и тя вижда колко повече и повече, и повече стават червените точки. В района на Стражица ги сравнява с „калинки“.</p> <p>Тя каза, че стават все по-високи според нея проблемът не е в шума в децибелите, за които става въпрос в залата, а тя говори за инфрашума, който по думите ѝ е доказано вреден и се разпространява на разстояние до 24 km, като изрази съмнение дали това ще бъде отречено и отбеляза, че е възможно експертите да разполагат с други екологически заключения.</p>	<p>Тонева, са верни, това би означавало, че в Германия хората трябва да са нещастни, болни, с висока кръвна захар и т.н. По думите му статистическите данни не показват подобна картина. Той посочи, че са извършили анализи и са разглеждали съответните числа, които според него са коренно различни от изложените твърдения.</p> <p>Г-н Георгиев каза, че за абсолютна истина счита твърдението, че броят на „червените точки“ постоянно се увеличава. По думите му от 2012 г. до настоящия момент в България не е изградена нито една нова вятърна турбина. Той посочи, че през 2012 г. са били изградени 711 MW мощности и че толкова са и към днешна дата, като каза, че в продължение на 14 години не е изграден нито един нов вятърен генератор.</p>	<p>извършени чрез специализиран софтуер (SoundPLAN) при най-неблагоприятен сценарий на работа.</p> <p>Инфразвукът от вятърните генератори е тема на дискусии и изследвания, въпреки това към момента няма Регламент или Директива относно него. Единствените рестрикции свързани с неговото ограничаване са въведените изисквания за минимално разстояние на вятърните генератори до населените места - минимум 500 m</p> <p>Поради липсата на национално установени хигиенни норми за инфразвук, оценката е извършена съгласно международно признати методики и технически насоки (БДС ISO 7196 и DIN 45680). Средният праг на слухово възприятие за инфразвук съответства на G-претеглено ниво от 96 dB(G). Получените прогнозни стойности в чувствителните рецептори са значително под този праг. Нива под средния праг на слухово възприятие не са акустично различими за човешкия слух и съгласно наличните научни данни не се свързват с установени неблагоприятни здравни ефекти.</p> <p>С развитие на технологиите във ВЕИ сектора и главно с въвеждането на технологичния стандарт IEC 61400 EN при производството на ветроенергийни съоръжения, характерният нискочестотен шум вкл. инфразвук, като част от излъчвания аеродинамичен шум от вятърните турбини е конструктивно елиминиран и/или съществено редуцирани при ветроенергийните съоръжения от ново поколение, поради което съвременните турбини не се разглеждат като съществени източници на шум в нискочестотния спектър.</p>

Изказани мнения, становища и препоръки по време на проведените обществени обсъждания	Отговор, даден на общественото обсъждане	Становище на Възложителя “ЕЕ Лозенец ЕООД”
<p>Тя постави въпроса как се счита че няма да се отрази този инфрашум, който хората няма да го чуват, а ще го забележат чак когато им се увеличи кръвната захар, сърцето им започне да бие и идват в техния кабинет, молейки да отидат на ендокринолог или на кардиолог. Тя каза, че наблюдава все повече пациенти, идващи от тези райони, и че се опитва да им помага.</p> <p>Г-жа Тонева се обърна към присъстващите в залата с въпрос къде ще отидат да се лекуват и дали ще им бъде построена болница, като риторично попита дали това ще се случи, защото са „здрави и щастливи“, и каза, че според нея това няма да стане.</p> <p>Г-жа Тонева каза, че инфрашумът е вреден, че той съществува и попита дали се отрича неговата вреда.</p>	<p>Г-н Петър Петров се намеси и каза, че за радост няма да го има този проблем и няма да се налага да се строи болница.</p> <p>Г-н Петров посочи графика от презентацията, която показва инфрашума, и уточни, че става въпрос за децибелите на инфрашума, а не на друг вид шум.</p> <p>Г-н Петров добави, че инфрашумът не се долавя, и обърна внимание на обозначението „(G)“ в скоби, което точно показва, че измерваният шум е инфрашум. Той посочи, че отчетените стойности са около 50 децибела.</p> <p>Г-н Петър Петров отговори, че ако стойностите са 100–115 dB, да, тогава би бил вреден.</p>	<p>В научната публикация на Н. Møller и С. S. Pedersen („Low-frequency wind turbine noise“, 2011), представляваща преглед на наличните изследвания, се посочва, че при съвременни вятърни генератори с ротор, ориентиран срещу вятъра (upwind), нивата на генерирания инфразвук, дори в непосредствена близост до съоръжението, са под прага на чуваемост.</p> <p>Въз основа на извършената оценка и при спазване на нормативните изисквания не се очаква инфразвукът от предвидените съоръжения да представлява риск за здравето на населението.</p>
<p>Анонимен участник попита къде е измерен шумът, след като все още няма поставени такива перки, и къде точно е извършено измерването.</p>	<p>Г-н Петър Петров отговори, че перките идват със спецификация от производителя.</p>	<p>Теоретичното максимално ниво на шум, гарантирано от производителя при достигане на 95 % от номиналната мощност и/или при скорост на вятъра над 15 m/s (на 10 m височина), е около 106.9 dB(A).</p> <p>Тези стойности са използвани като входни данни в акустичния модел (SoundPLAN), чрез който е</p>

Изказани мнения, становища и препоръки по време на проведените обществени обсъждания	Отговор, даден на общественото обсъждане	Становище на Възложителя “ЕЕ Лозенец ЕООД”
		<p>изчислено разпространението на шума в околната среда.</p> <p>Моделните изчисления са извършени при отчитане на най-неблагоприятния сценарий на работа и са съпоставени с нормативно установените гранични стойности за шум в жилищни територии. Получените резултати показват съответствие с приложимите норми. Получените резултати са неразделна част от ДОВОС и са представени в Приложение 9 - „Акустична оценка - Прогноза за разпространението на шум в околната среда от Ветроенергиен парк ВЕП – Лозенец“, “Енвайро Проджект” ЕООД с <i>приложени шумови карти</i> .</p>
<p>Г-жа Тонева каза, че поставя въпроса какво ще бъде направено, когато там има счупени перки, горящи перки и те хвърчат и падат, където си искат или могат да паднат. Тя посочи, че лично е видяла подобен случай в с. Могилище, сигнализирала е за него и е получила поздравление за това. Г-жа Тонева попита какво би се случило, ако нещо се изгори подобно и падне върху къща в близост.</p>	<p>Г-н Веселин Георгиев каза, че е видял перка, която е била подпряна между дърветата в с. Могилище.</p> <p>Г-н Георгиев допълни, че посещава селата в района, познава ги и наблюдава състоянието на съоръженията, като посочи, че вижда кои се чупят, кои текат и какво се случва с тях. Той обясни, че според него това, което се вижда там, са перки втора употреба, които са работили около 20 години на друго място и впоследствие са били пренесени и монтирани там.</p> <p>Г-н Георгиев посочи, че в рамките на проекта ще бъдат изградени обекти за поддръжка на вятърните турбини. По думите му това означава, че при възникване на технически проблем,</p>	<p>Потвърждава дадения на общественото обсъждане отговор.</p>

Изказани мнения, становища и препоръки по време на проведените обществени обсъждания	Отговор, даден на общественото обсъждане	Становище на Възложителя “ЕЕ Лозенец ЕООД”
	<p>включително при нарушения във витлата, които се следят много внимателно, както и при проблеми в основата или в цимента, се извършват постоянни проверки. Той подчерта, че при установяване и на най-малкото отклонение съответният вятърен генератор се спира и се извършва пълен ремонт „от горе до долу“. Уточни, че така се процедира във всеки един случай, когато работи тяхната фирма. Г-н Георгиев направи сравнение със съоръжения в района на Каварна, като каза, че там се използват перки втора употреба и че поддръжката им се извършва от лица, които по думите му не са професионалисти. Той посочи, че познава част от тези хора и каза, че част от тях се занимават с други дейности, като производство на бонбони или шиене, и според него това е съществената разлика.</p>	
<p>Г-н Добрев (Йорданов) каза, че според информацията, с която разполага, в Германия няма големи вятърни паркове, а турбините са разположени по две, най-много по три в близост една до друга.</p> <p>Г-н Добрев (Йорданов) повтори, че според него в Германия няма големи</p>	<p>Г-н Георгиев потвърди, че това е така.</p> <p>Г-н Георгиев каза, че този въпрос не е свързан с процедурата по ОВОС и</p>	<p>Потвърждава дадения на общественото обсъждане отговор.</p>

Изказани мнения, становища и препоръки по време на проведените обществени обсъждания	Отговор, даден на общественото обсъждане	Становище на Възложителя “ЕЕ Лозенец ЕООД”
<p>паркове, докато в случая се предвижда изграждането на голям парк, като отбелязва, че това е едната разлика. А втората е, че доколкото знае, в Германия, за да се направи перка, държавата избира мястото и казва „В тази област, ако искаш да правиш перка, можеш само тук, тук и тук, а не на чернозема и т.н.“, като призова това твърдение да бъде опровергано, ако не е вярно.</p> <p>Г-н Добрев (Йорданов) възрази, като посочи, че темата е свързана с направеното сравнение с Германия, и каза, че там турбините са по една или две, докато тук се предвижда в едно село да има 28 перки, а в друго – 18 и че това според него е голяма разлика.</p>	<p>предложи да не се навлиза в такива подробности.</p>	
<p>Анонимен участник постави въпрос защо, при положение че в Германия има около 30 000 вятърни турбини, цената на електроенергията продължава да се повишава.</p> <p>Анонимен участник възрази, като каза, че това не е вярно и посочи стойност от 50 евроцента.</p>	<p>Г-н Веселин Георгиев отговори, че цената в Германия е наполовина от тази в България.</p> <p>Г-н Георгиев каза, че разполага със статистика, като посочи стойности от 94 евро за Германия и 194 евро за България, и каза, че твърденията, че цената е по-висока в Германия, са лъжа и неистина.</p> <p>Г-н Георгиев каза, че се позовава на данни от статистиката и борсата, като повтори, че цената е 94 евро в Германия</p>	<p>Потвърждава дадения на общественото обсъждане отговор.</p>

Изказани мнения, становища и препоръки по време на проведените обществени обсъждания	Отговор, даден на общественото обсъждане	Становище на Възложителя "ЕЕ Лозенец ЕООД"
	и 196 евро в България, и призова да не се разпространяват неистини.	
<p>Г-жа Банелиева каза, че просто е искала да допълни само, че в Германия перките са на отстояние от населеното място 10 пъти височината на перката. Пояснява, че в конкретния случай най-близката перка трябва да бъде разположена на 2 км от последната къща.</p>		<p>Местоположението на вятърните генератори е определено при спазване на действащата национална нормативна уредба и след анализ на екологичните и техническите ограничения в района.</p> <p>Съгласно Българското законодателство чл. 141, ал.1 от Наредба № 14 от 15 юни 2005 г. за технически правила и нормативи за проектиране, изграждане и ползване на обектите и съоръженията за производство, преобразуване, пренос и разпределение на електрическа енергия на МРРБ и МЕЕР е задължително отстоянието на вятърните генератори да бъде не по-малко от 500 m от регулацията на населени места и да бъде осигурено разстояние между самите вятърни турбини, равняващо се на 5 до 7 пъти диаметъра на ротора съгласно техническите изисквания.</p> <p>Разположението на площадките, което е избрано за проектиране и инсталиране на вятърните генератори във ВЕП „Лозенец“, е съобразено със законовото изискване. Разстоянието на ВГ спрямо населените места е представено в таблица 1.1.3 от ДОВОС.</p> <p>Изискванията за отстояние в други държави се определят съгласно тяхната национална или регионална нормативна рамка и не са приложими към настоящото инвестиционно предложение. Всички предвидени съоръжения отговарят на действащите български нормативни изисквания относно минималните отстояния.</p>

Изказани мнения, становища и препоръки по време на проведените обществени обсъждания	Отговор, даден на общественото обсъждане	Становище на Възложителя “ЕЕ Лозенец ЕООД”
		<p>Регулаторната рамка за разполагане на вятърни енергийни паркове в Германия премина през мащабна трансформация през последните години, водена от стратегическата цел за постигане на климатична неутралност и заемане на 2% от федералната територия за вятърни мощности до 2032 г. Съвременното германско законодателство, и по-конкретно Законът за вятърната енергия на сушата (<i>Windenergieflächenbedarfsgesetz – WindBG</i>), бележи преход от фиксирани териториални отстояния към гъвкав подход, базиран на акустично моделиране и зонирание.</p> <p>В исторически план някои германски провинции поддържаха строги правила за минимално разстояние, най-известното от които бе правилото „10Н“ в Бавария, изискващо дистанция от десеткратната височина на турбината (приблизително 2000 метра). Към 2025–2026 г. обаче тези рестрикции са значително редуцирани или напълно отменени на федерално ниво. В настоящата практика в Германия доминира стандартът за разстояние от 1000 m до гъсто населени жилищни зони, но при определени обстоятелства – като обновяване на стари паркове (<i>repowering</i>) или разполагане в близост до индустриални площи и магистрали – това разстояние се скъсява до 400–500 m.</p> <p>Ключов елемент в германската регулация е, че физическото разстояние не е самоцел, а е функция на защитата от шум, регламентирана в Техническата инструкция за защита срещу шума (<i>TA Lärm</i>). Според този нормативен акт водещият критерий е пределно допустимото акустично натоварване върху фасадата на</p>

Изказани мнения, становища и препоръки по време на проведените обществени обсъждания	Отговор, даден на общественото обсъждане	Становище на Възложителя "ЕЕ Лозенец ЕООД"
		<p>най-близкия жилищен обект. За смесени и селски райони (<i>Dorfgebiete</i>) нормата е фиксирана на 45 dB през нощта, което кореспондира пряко с прогнозираните нива в доклада за ВЕП „Лозенец“. Така в германската административна практика един проект се счита за допустим, ако техническите му характеристики гарантират спазването на тези децибели, независимо дали се намира на 600 или на 1000 метра от сградите.</p> <p>Освен това, съгласно измененията в Строителния кодекс (<i>BauGB</i>), ако дадена провинция не успее да осигури законово изискваните площи за вятърна енергия, всички местни разпоредби за минимални разстояния автоматично губят правна сила. Този механизъм гарантира, че субективните териториални ограничения не могат да възпрепятстват обективните енергийни нужди, стига да са спазени здравните норми за шум и инфразвук, дефинирани от стандартите DIN 45680 и ISO 7196.</p>
<p>Г-н Добрев (Йорданов) постави въпроса защо не искат да доведат лекаря, след като се е подписал под доклада. Той каза за протокола, че в селото има подписка от 40 жители, които са се подписали против изграждането на перките, и че подписката ще бъде входирана в РИОСВ – Варна и МОСВ.</p>		<p>Съгласно изискванията на чл. 17, ал.1 т.7 от Наредбата за ОВОС възложителят осигурява присъствието на ръководителя и на представители на колектива от независими експерти на срещата/срещите, като те запознават присъстващите накратко с резултатите от извършената ОВОС, като използват и карти, схеми и др. нагледни материали. В случаите на приложен доклад за оценка на степента на въздействие към доклада за ОВОС възложителят осигурява присъствие и на представители на колектива, изготвили оценката за съвместимост, които запознават също накратко</p>

Изказани мнения, становища и препоръки по време на проведените обществени обсъждания	Отговор, даден на общественото обсъждане	Становище на Възложителя “ЕЕ Лозенец ЕООД”
		<p>присъстващите с резултатите от извършената от тях оценка. В съответствие с изискванията на наредбата възложителят е осигурил присъствието на ръководителя на колектива и четирима от експертите, участващи в изготвянето на ДОВОС и ДОСВ. Представителите на екипа притежават необходимата експертиза да дадат и дадоха пълноценни и изчерпателни отговори по всички поставени въпроси на обществените обсъждания.</p> <p>По време на всички проведени обществени обсъждания беше разяснявано и бяха давани указания как и в какви срокове могат да подават становища, мнения и възражения по проекта, включително към кой орган се адресират и по какъв ред могат да бъдат депозираны.</p>

*Таблица 3 Становище (справка) от Възложителя по предложенията, препоръките, мненията и възраженията в резултат на общественото обсъждане проведено в село **Бистрец**, съгласно изискванията на чл. 17, ал. 5 от Наредбата за условията и реда за извършване на ОВОС.*

Таблица 3 Становище (справка) от Възложителя по предложенията, препоръките, мненията и възраженията в резултат на общественото обсъждане проведено в село **Бистрец**, съгласно изискванията на чл. 17, ал. 5 от Наредбата за условията и реда за извършване на ОВОС.

Изказани мнения, становища и препоръки по време на проведените обществени обсъждания	Отговор, даден на общественото обсъждане	Становище на Възложителя „ЕЕ Лозенец“ ЕООД
<p>Г-н Гюлфин Орен попита кой определя къде ще бъде построена перка. Заяви, че на неговата нива не иска да бъде сложена и какво правим тогава.</p> <p>Г-н Орен отговори, че не е съгласен.</p> <p>Г-н Орен попита дали собственикът е съгласен с тези условия.</p>	<p>Г-н Веселин Георгиев отговори, че компанията не определя да слага каквото и да е върху чужди ниви. Той допълни, че ако желаят да поставят генератор на частна земя – например неговата, то ще се свържат с него и ще му предложат договор за наем.</p> <p>Г-н Георгиев допълни, че затова няма да има перка върху неговата нива. Обясни, че в този случай тези 80 ветрогенератори са на земя на 2 или 3-ма собственици, които са дошли при Компанията (ЕЕ Лозенец ЕООД) или от Компанията са се свързали с тях; договорили са условия. Земята е частна, няма нито държавна, нито общинска, нито пасища. Допълни, че това е частна земя и, че в случая г-н Орен сигурно знае на кого е земята, чул е. Г-н Георгиев допълни, че те са се договорили със собственика, има договор и в него са написани всички условия.</p> <p>Г-н Георгиев потвърди, че е собственикът е съгласен и допълни,</p>	<p>Потвърждава дадения на общественото обсъждане отговор</p>

Изказани мнения, становища и препоръки по време на проведените обществени обсъждания	Отговор, даден на общественото обсъждане	Становище на Възложителя „ЕЕ Лозенец“ ЕООД
<p data-bbox="201 480 667 610">Г-н Орен попита какво ще стане след няколко години, когато мине половината договор и човекът реши да си продаде нивата.</p> <p data-bbox="201 1182 667 1247">Г-н Орен попита дали това е при съгласие на собственика.</p>	<p data-bbox="688 383 1157 943">че този договор е приложен в ДОВОС. В него няма цени, търговски условия, лични данни - заличени са, но се вижда чия е земята, 100 % частна, и той е съгласен. Допълни, че те са се договорили какво ще се плаща на собственика и как ще му се плаща. Също какво ще бъде направено на края на договора, когато след 30 години мине експлоатационният период т.е тези съоръжения трябва да бъдат махнати. Поясни, че вътре е написано всичко, което трябва да направи инвеститорът – да разчисти, да махне бетона, да махне кабелите, да оправи пътищата.</p> <p data-bbox="688 951 1157 1398">Г-н Георгиев отговори, че когато собственикът реши да продаде нивата, перката е вътре в нивата. Този който иска да купи земята, ще види, че вътре има перка, ще види договора, ще види колко пари му плаща Компанията на година и ако е съгласен, ще купи нивата. Г-н Георгиев допълни, че е сигурен, че цената на тази нива, заради това че тя носи много повече доход, защото наемите са много високи за това съоръжение, ще бъде привлекателна – всеки би искал да го купи, ако</p>	

Изказани мнения, становища и препоръки по време на проведените обществени обсъждания	Отговор, даден на общественото обсъждане	Становище на Възложителя „ЕЕ Лозенец“ ЕООД
<p>Г-н Александър Борисов попита, за да уточни, че компанията не купува земя, а плаща наем.</p> <p>Г-н Орен казва ако собственика е съгласен, а ако не е съгласен.</p> <p>Г-н Орен пита, дали това означава, че собственикът е обвързан тридесет години и че не може да продаде нищо.</p> <p>Г-н Орен пита, дали всичко е по собствено желание.</p>	<p>цената е разумна. Тоест той (новият купувач) ще види документите, ще види, че има съоръжение там. Ако извади една скица от общинската служба по кадастъра, то ще бъде отразено – ще пише „вятърен генератор“, „сервитут“, т.е той ще знае, че купува вятърен генератор, и той ще започне да получава наема от този вятърен генератор, защото този договор не е без пари. Г-н Георгиев, допълни, че Компанията не отива при собственика на земята да му каже: „Дай тука да ти сложим ветрогенератор.“ и той „Еми добре“. Има договор и вътре има наем, има условия кой какво прави, как го прави, гаранции.</p> <p>Г-н Георгиев отговори, че е при сто процента съгласие. Това е договор, а не нещо някой да принуждава. Тоест той е подписал този договор.</p> <p>Г-н Георгиев потвърждава.</p> <p>Г-н Георгиев уточни, че Компанията не купува нивата, те взимаме нивата под наем. Грубо казано, извършва определени процедури и оттам насетне започват да плащат наем на съоръжението за тридесет години.</p>	

Изказани мнения, становища и препоръки по време на проведените обществени обсъждания	Отговор, даден на общественото обсъждане	Становище на Възложителя „ЕЕ Лозенец“ ЕООД
	<p>Тоест той тридесет години собственикът ще получава допълнителен доход освен земеделието.</p> <p>Г-н Георгиев казва, че ако реши собственикът може да продаде.</p> <p>Г-н Борисов допълва, че може, като договорът се прехвърля на новия собственик.</p> <p>Г-н Георгиев потвърждава, като допълва, че собственикът може да я продаде, може да прави каквото си желае с имота. Г-н Георгиев пояснява, че никой никога за нищо не е принуден. Тоест това е договор, подписван от двете страни. Договорено е.</p> <p>Г-н Георгиев потвърждава, като допълва, че няма нещо насила направено.</p>	
<p>Г-н Борисов казва, че точно над селото има „трафик“ на прелитащи птици, минават патици и гъски, които минават много ниско. Пита дали правилно е видял, че височината на вятърния генератор е на 130 m.</p> <p>Г-н Борисов пита няма ли да пречат на птиците.</p>	<p>Г-н Георгиев казва 150 m.</p> <p>Г-н Петров отговаря, че експертите, които са направили оценката са в залата, казва, че и той е участвал в оценката. Обяснява, че е взет</p>	<p>По отношение на поставените въпроси за прелитащите птици и височината на ветрогенераторите, в рамките на оценката са проведени целогодишни теренни проучвания с две наблюдателни точки, обхващащи пролетната и есенната миграция. Анализирано е движението на миграционния поток в целия район, а не само непосредствено над отделни населени места.</p> <p>Установено е, че приблизително 70% от мигриращите птици преминават на височина над 290 m, т.е. над зоната на потенциално взаимодействие с роторите. Нощно</p>

Изказани мнения, становища и препоръки по време на проведените обществени обсъждания	Отговор, даден на общественото обсъждане	Становище на Възложителя „ЕЕ Лозенец“ ЕООД
<p>Г-н Борисов казва, че доста ниско минават птиците.</p> <p>Г-н Борисов уточнява, че говори за прелетните птици.</p> <p>Г-н Борисов допълва, че зависи от условията.</p> <p>Г-н Борисов допълва, че патиците и ястребите минават доста ниско.</p> <p>Г-н Борисов уточнява, че има и че ги вижда сутрин.</p>	<p>предвид целия прелет, който има на птици. Заключение на оценката е такава, че те не биха попречили – нито заради височината на полета, нито заради положението.</p> <p>Г-н Петров отговаря, че тези птици са предвидени, имало е човек на терен, проведен е мониторинг, взети са предвид, няма риск.</p> <p>Г-жа Иванова (експерт, орнитолог) обяснява, че е имало 2 точки за наблюдение. Точката за наблюдение не е до село Бистрец, но предвид е взет целия миграционен поток, който се движи от север на юг и обратното по време на есенната и по време на пролетната миграция. Установено, е че около седемдесет процента от птиците минават над двеста метра височина по време на прелет. Допълва, че има и много местни птици и моли да уточнят дали се говори за тях.</p> <p>Г-жа Иванова допълва, че прелетните минават на много голяма височина на 200-300 m.</p> <p>Г-жа Иванова потвърждава, като казва, че ако става въпрос за патици и за лебеди те летят на по-ниска височина.</p>	<p>мигриращите видове обичайно прелитат на още по-голяма височина. При по-ниско летящи видове (напр. част от водоплаващите птици) е отчетено, че численостите в района са ограничени и липсват условия за формиране на значими струпвания.</p> <p>Съгласно извършената оценка, съобразена с височината на съоръженията, разположението им и установената интензивност на миграцията, не се очаква значително въздействие върху птиците.</p>

Изказани мнения, становища и препоръки по време на проведените обществени обсъждания	Отговор, даден на общественото обсъждане	Становище на Възложителя „ЕЕ Лозенец“ ЕООД
<p>Г-н Борисов уточнява, че те не са тук цяла година.</p> <p>Г-н Борисов казва, че няма и че вода има в дерето, като допълва, че ги е виждал да кацат на нивата.</p> <p>Г-н Момчил Радичков (Сдружение “За чиста Добруджа“) казва, че г-жа Иванова е казала, че птиците летят на 200-300 m и точно толкова са високи и ветрогенераторите.</p>	<p>Г-жа Иванова казва, че ястребите прелитат тук над селото, защото най-вероятно има храна. Уточнява, че има животни - кокошки и пилета и те ги използват за храна. Казва, че като цяло патиците и лебедите минават по принцип на по-ниска, но екипът не е засякъл тук да има голямо движение на такъв вид птици.</p> <p>Г-жа Иванова допълва, че в такъв случай трябва да говорят в цифри, като допълва, че по принцип има, но не са в големи числености, тъй като няма подходящи условия.</p> <p>Г-жа Иванова повдигна въпроса за влажна зона, микроразовир.</p> <p>Г-жа Иванова обяснява, че те най-вероятно кацат на нивата по време на миграция, за да почиват или за да се хранят. Допълва, че с оценката е установено, че няма голямо количество птици, които да бъдат повлияни от тези съоръжения. По принцип птиците избягват, тъй като не са глупави същества и избягват от всички препятствия, които имат. Тези, които мигрират нощно време, те мигрират на много голяма височина. Г-жа Иванова, казва, че това че ги чуваме, не означава, че са</p>	

Изказани мнения, становища и препоръки по време на проведените обществени обсъждания	Отговор, даден на общественото обсъждане	Становище на Възложителя „ЕЕ Лозенец“ ЕООД
	<p>на ниска височина. Обикновено мигриращите през нощта видове минават на голяма височина. Дава пример, че жеравите мигрират през нощта. В заключение казва, че няма значителен риск за птиците.</p> <p>Г-жа Иванова отговаря, че е казала, че те минават над 200 m. Пояснява, че в доклада може да се види, че 70% от мигриращите птици преминават над тази височина.</p>	
<p>Г-н Момчил Радичков казва: „Предполагам, че тук има и земеделци. Та, в Шабла земеделците и земеделието е имало много по-големи добиви от тези, които са в Тошево. В момента е обратно. Там няма дъждове. От години, от години дъждовете са намалели.</p> <p>Г-н Радичков продължава: „Тези огромни ветрогенератори създават вибрации. Да ги питате къде им е водата от кладенците и чешмите. В Суворово не е далече. Отидете и питайте. И това са ми въпросите.</p>	<p>Г-н Веселин Георгиев отговаря „В докладите има всички данни, които показват, че вие говорите лъжи и неистини. Валежите аз ви ги показах. Най-интересното е, че в Каварна в момента, в който се слагат вятърните генератори, колко са точно 270 вятърни турбини има в момента инсталирани. Много интересно защо валежите се увеличават и това са официални данни, получени от метеорологията.</p> <p>Г-н Георгиев отговаря, че това няма нищо общо и продължава: „Това няма нищо общо с валежите. Вие казахте засушава се, няма много валежи, в Тошево имало повече. Това е лъжа, това не е истина. Вие манипулирате хората, като им говорите истини.</p>	<p>По отношение на твърденията за намаляване на валежите, пресъхване на кладенци и влияние на вибрации от вятърните генератори върху водите, в рамките на Доклада за ОВОС е направен подробен анализ както на климатичните характеристики на района, така и на повърхностните и подземните води.</p> <p>В доклада са използвани официални данни от НИМХ за дългогодишните валежни норми и климатични тенденции. Не е установена причинно-следствена връзка между наличието на вятърни турбини и промяна в количеството валежи. Валежите са резултат от процеси в атмосферата, които протичат на значителна височина и в мащаби, несъпоставими с локалното влияние на единични съоръжения.</p> <p>По отношение на подземните води и кладенците – в раздел „Води“ е анализирана хидрогеоложката обстановка. Инвестиционното предложение не е свързано с водочерпене и не променят водния баланс на района. Фундаментите са ограничени по площ и не</p>

Изказани мнения, становища и препоръки по време на проведените обществени обсъждания	Отговор, даден на общественото обсъждане	Становище на Възложителя „ЕЕ Лозенец“ ЕООД
	<p>Ето данните от Метеорологическия институт. От момента, в който вятърни турбини са инсталирани, валежите се увеличават с двайсет процента. Няма връзка между вятърни турбини. Това е доказано и от доклада. Доказано от много експертизи. Връзка между вятърни турбини и валежи, количеството валежи никъде не съществува. Това са метеорологични условия, които се образуват много над земята, където нито има вятърни турбини, нито има някаква човешка дейност. Тоест за всяка една от лъжите, които казвате, аз мога да ви покажа документи. Това нещо (визира ДОВОС) сме го правили три години. Вие имате съвсем различни цели тук. Искам това да е ясно. Вие не се интересувате от доклада. Вие не се интересувате от фактите. Вие се интересувате да повлияете и да уплашите хората. Това нещо в нашите проекти и в нашето обществено обсъждане няма да се случи. Категорично ви го казвам. Това беше от моя страна“.</p>	<p>засягат водоносни хоризонти в степен, която да доведе до понижаване на нивото на подземните води.</p> <p>В ДОВОС на ВЕП „Лозенец“ въпросът за вибрациите е разгледан в т. 4.14 „Вредни физични фактори“, където са анализирани шумът, нискочестотният шум/инфразвук и вибрациите като потенциални фактори на въздействие по време на строителството и експлоатацията.</p> <p>В тази точка е посочено, че по време на експлоатация вибрациите не се приемат като значим фактор на въздействие извън непосредствената зона на съоръжението, тъй като конструкцията и фундаментът са проектирани да поемат динамичните натоварвания. Описано е, че при нормална работа не се очаква предаване на вибрации към околната среда с интензитет, който да има здравно или почвено значение.</p> <p>В раздел 1 на ДОВОС е описан разглежданият тип турбина Vestas V172 с кула 180 m и диаметър на ротора 172 m. Този модел е индустриално сертифицирана турбина и се проектира и изпитва съгласно международните стандарти от серията IEC 61400, които регламентират изискванията за проектиране, анализ на динамичните натоварвания, устойчивост на конструкцията, контрол на вибрациите и безопасна експлоатация на вятърни турбини.</p> <p>Стандартите IEC 61400 изискват оценка на собствените честоти на системата „ротор–кула–фундамент“, анализ на взаимодействието с почвата и предотвратяване на резонансни явления. Конструкцията и масивният стоманобетонен фундамент са проектирани именно да абсорбират и дисипират динамичните натоварвания, така че вибрациите да останат в рамките на конструкцията и</p>

Изказани мнения, становища и препоръки по време на проведените обществени обсъждания	Отговор, даден на общественото обсъждане	Становище на Възложителя „ЕЕ Лозенец“ ЕООД
<p>Г-н Радомир Райчев пита каква е реалната височина с перката освен кулата.</p> <p>Г-н Райчев пита заедно с ротора, в най-високата точка колко излиза.</p>	<p>Г-н Георгиев отговаря: „Това, което е заявено в докладите, са максимални височини на турбини, които съществуват и ще бъдат на пазара съвсем скоро, тоест като параметър. Това, което е реално и което се строи в момента, са вятърни турбини около 140-150 m, а самият диаметър на роторните витла е около 150-160 m. Това са реалните неща. Понеже ние не знаем колко време ще продължи процедурата, не знаем конкретните параметри на съоръженията и за да се застраховаме в най-лошия случай, тоест ние слагаме по-големи размери, така че да оценим въздействието в най-лошия вариант. Тоест това, което ние очакваме, ще бъде с 30-40% по-ниско от това, което реално сме оценили тук. Но идеята на тази оценка, нали, на доклада е да намери, ако има отрицателно влияние в най-лошия възможен вариант. Затова ние сме използвали тези параметри, а това, което очакваме да се случи е около 140-150 m височина и около 140-150-160 m ротор диаметър. Но това вече ще го решим в следващия етап, нали,</p>	<p>да не се предават към околната почва в мащаб, който би имал структурно или здравно значение.</p> <p>В Доклада за ОВОС са използвани максимално допустими технически параметри на вятърни турбини от този клас, които към момента са налични или се очаква да бъдат налични на пазара. Това е направено умишлено, за да се оцени въздействието при т.нар. „най-неблагоприятен сценарий“.</p> <p>Оценяваната максимална обща височина в най-горна точка (кула + половин диаметър на ротора) достига до около 270 m. Това е горна граница, използвана за целите на оценката.</p> <p>Реално турбините, които към момента масово се изграждат в България и региона, са с височина на кулата около 140–150 m и диаметър на ротора приблизително 150–160 m, което означава обща максимална височина в порядъка на 220–230 m.</p> <p>Тъй като към този етап не е избран конкретен модел, оценката е направена с по-големи параметри, за да се гарантира, че дори при по-високи съоръжения няма да се допусне неочаквано въздействие. Ако в последствие бъде избран модел с по-ниски параметри, реалното въздействие ще бъде по-малко от оцененото в доклада.</p>

Изказани мнения, становища и препоръки по време на проведените обществени обсъждания	Отговор, даден на общественото обсъждане	Становище на Възложителя „ЕЕ Лозенец“ ЕООД
	<p>в който преминаваме. Но тук сме оценили много по-лош вариант.</p> <p>Г-н Петров отговаря, че 270 m е възможно най-лошият вариант.</p> <p>Г-н Георгиев отговаря, че в реалността е 220-230 m.</p>	
<p>Г-н Райчев иска пояснение, дали в ДОВОС са направени изчисления за най-високия вариант, най-тежко въздействащо в околната среда. Пита: „По принцип, къде в света има такива построени перки и къде реално са направени? Следващото, доколкото виждам, при нас все още нямаме построено нещо и реалната система като изследване, няма къде да се приложи. Вие просто давате някакви прогнози, някакви екстраполации по отношение на познати данни, но реалността какво показва? Къде в света има такива направени обаче функциониращи генератори?“</p>	<p>Г-н Георгиев казва „Ние (визирайки European Energy) имаме такава вятърна турбина в Швеция. Тя е 170 m висока, със 172 m ротор диаметър. Тоест нейната височина е някъде около 270 m.“</p>	<p>В Доклада за ОВОС оценката е извършена именно при максималните технически параметри, посочени в документацията – т.е. при най-неблагоприятния сценарий по отношение на височина, мощност и потенциално въздействие. Това е стандартен подход в оценките за въздействие върху околната среда – използват се горните граници на възможните параметри, за да се гарантира, че няма да остане неценен риск.</p> <p>По отношение на въпроса дали съществуват реално изградени турбини с такива размери – да, подобни съоръжения вече функционират в редица европейски държави. Турбини от клас 6–7 MW с диаметър на ротора над 170 m и обща височина около 260–270 m са изградени и работят в Швеция, Дания и Германия. Това не са експериментални съоръжения, а серийно производство на водещи производители.</p> <p>Оценката в ДОВОС не се базира на „хипотетични“ стойности, а на технически спецификации на реални модели и на натрупан международен опит. Изчисленията (например за шум, засенчване, визуално въздействие и др.) са направени със специализиран софтуер и методики, които се прилагат при вече изградени и работещи паркове в Европа.</p>

Изказани мнения, становища и препоръки по време на проведените обществени обсъждания	Отговор, даден на общественото обсъждане	Становище на Възложителя „ЕЕ Лозенец“ ЕООД
		<p>С други думи – докладът използва прогнозни модели, но те са базирани на реални технически данни и реално функциониращи съоръжения, а не на предположения без практическо приложение.</p> <p>В Приложение 9 от ДОВОС е приложена изготвената „Акустична оценка - Прогноза за разпространението на шум в околната среда от Ветроенергиен парк ВЕП – Лозенец“.</p> <p>Понятието „минимално въздействие“ в контекста на акустичната оценка не означава „нулево“, а означава въздействие под нормативно допустимите нива и под праговете за значим здравен риск, при спазване на приложимите стандарти. В практиката това се определя количествено – чрез прогнозни нива на шум в най-близките чувствителни точки (жилищни зони), сравнени с пределно допустимите стойности по действащата наредба за шум в околната среда.</p> <p>Относно искането за „децибели на метър“: шумът не се измерва и не се представя като линейна стойност „dB на метър“, защото децибелът е логаритмична величина. Източникът (турбината) има шумова мощност (dB(A) sound power level) – това е характеристика на самата машина. В точките на въздействие (например в населено място) се изчислява или измерва ниво на звуково налягане (dB(A)), което намалява с разстоянието съгласно физичните закони за разпространение (приблизително с около 6 dB при удвояване на разстоянието в свободно поле, преди да се отчетат релеф, атмосферно поглъщане и кумулативен ефект).</p>

Изказани мнения, становища и препоръки по време на проведените обществени обсъждания	Отговор, даден на общественото обсъждане	Становище на Възложителя „ЕЕ Лозенец“ ЕООД
		<p>Според ДОВОС за ВП „Лозенец“, за населените места се прилагат гранични стойности $L_{ден} \leq 55$ dB(A), $L_{вечер} \leq 50$ dB(A), $L_{нощ} \leq 45$ dB(A) (Наредба № 6/2006), като е посочено и че най-близките отстояния до населени места са над 500 m (напр. с. Лозенец 570 m; с. Северци 510 m; с. Крушари 530 m; с. Земенци 580 m; с. Загорци 580 m; с. Бистрец 1090 m; с. Полковник Дяково 2180 m).</p> <p>Според ДОВОС за ВП „Лозенец“ (Приложение 9 – Акустична оценка), прогнозните нива на шум в най-близките населени места са както следва:</p> <p>За с. Лозенец:</p> <ul style="list-style-type: none">• $L_{нощ} = 40.9 - 41.8$ dB(A) (макс. 41.8 dB(A))• $L_{24} = 47.4 - 48.1$ dB(A) <p>За с. Северци:</p> <ul style="list-style-type: none">• $L_{нощ} = 39.2 - 39.9$ dB(A)• $L_{24} = 45.8 - 46.6$ dB(A) <p>За с. Крушари:</p> <ul style="list-style-type: none">• $L_{нощ} = 39.3 - 39.6$ dB(A)• $L_{24} = 46.4 - 46.7$ dB(A) <p>За с. Полковник Дяково:</p> <ul style="list-style-type: none">• $L_{нощ} = 39.5 - 40.1$ dB(A)• $L_{24} \approx 45.8$ dB(A) <p>За с. Загорци:</p> <ul style="list-style-type: none">• $L_{нощ} = 39.6 - 41.6$ dB(A)• $L_{24} = 46.2 - 48.0$ dB(A) <p>За с. Земенци:</p> <ul style="list-style-type: none">• $L_{нощ} = 40.7 - 42.0$ dB(A)• $L_{24} = 47.3 - 48.4$ dB(A) <p>Съгласно Наредба № 6/2006 г. пределно допустимата стойност за нощен шум в жилищни зони е 45 dB(A).</p>

Изказани мнения, становища и препоръки по време на проведените обществени обсъждания	Отговор, даден на общественото обсъждане	Становище на Възложителя „ЕЕ Лозенец“ ЕООД
		<p>Прогнозните нива във всички най-близки населени места остават под тази граница.</p> <p>Оценката на инфразвука е извършена като част от специализираното акустично моделиране към ДОВОС (Приложение 9), а не чрез емпирично „изчакване“ след изграждане. Методът стъпва върху сертифицираните акустични характеристики на конкретния тип ветрогенератор и математическо моделиране на разпространението на звука до най-близките населени места.</p> <p>Тъй като в българското законодателство няма пределно допустими стойности за инфразвук, оценката е направена чрез прилагане на международно признати дескриптори. Използвано е G-претегляне съгласно ISO 7196 (което е стандартният метод за оценка на инфразвуковия диапазон) и критерии за нискочестотен шум по DIN 45680. Изчислените нива в рецепторните точки (населени места) са сравнени с прага на слухово възприятие, който при 10 Hz е около 96 dB(G).</p> <p>Резултатът от оценката показва, че прогнозните нива на инфразвуковата компонента в най-близките населени места са съществено под прага на слухово възприятие и под нивата, при които в научната литература се обсъждат физиологични ефекти. Това означава, че инфразвуковата компонента няма да бъде акустично различима в жилищна среда и не се очаква да предизвика раздразнение или здравен риск при нормативно съобразена експлоатация.</p>

Изказани мнения, становища и препоръки по време на проведените обществени обсъждания	Отговор, даден на общественото обсъждане	Становище на Възложителя „ЕЕ Лозенец“ ЕООД
		<p>В ДОВОС на ВЕП „Лозенец“ ефектът от периодично засенчване (shadow flicker) е оценен чрез специализирано моделиране, основано на точните координати на всяка турбина и на всички сгради с жилищна функция в населените места, височината на оста и диаметъра на ротора, астрономичните параметри за географската ширина (годишен ход и ъгъл на слънцето), както и релефа на терена. Изследването е представено в Приложение 10</p> <p>Оценка на риска от възможни неблагоприятни психофизиологични ефекти – засенчване от вятърни турбини, “Енвайро Проджект” ЕООД.</p> <p>Първоначално е приложен теоретичен максимален сценарий (worst-case) – без облачност и без прегради, при постоянна работа на турбините, с цел да се идентифицират потенциално засегнатите рецептори. След това резултатите са коригирани спрямо реалистичната продължителност на слънчевото греене.</p> <p>В резултат от изчисленията са установени три конкретни жилищни сгради, които попадат в зоната на потенциално засенчване при най-неблагоприятния сценарий. Те не са определени произволно, а са изведени като единствени рецептори, при които теоретично е възможно достигане на стойности, изискващи управление. Оценката е извършена спрямо широко прилаганите в европейската практика ориентири (вкл. референтен праг от 30 часа годишно/30 минути дневно), като е отчетено, че реалната експозиция е по-ниска от теоретичната поради метеорологични условия и фактическа работа на съоръженията.</p>

Изказани мнения, становища и препоръки по време на проведените обществени обсъждания	Отговор, даден на общественото обсъждане	Становище на Възложителя „ЕЕ Лозенец“ ЕООД
		<p>За минимизиране на риска в Точка 8 „Мерки за предотвратяване, намаляване и при възможност отстраняване на значителните отрицателни въздействия“ са предвидени конкретни технически и управленски решения. Предвижда се внедряване на автоматизиран софтуерен модул за контрол на засенчването (shadow control), който спира конкретна турбина в определени времеви интервали, когато са налице едновременно слънчево греене, съответна позиция на слънцето и геометрия на засенчване към съответния рецептор. Осигурена е и възможност за допълнително ограничаване на работата при необходимост, както и механизъм за мониторинг и коригиращи действия при постъпил сигнал.</p> <p>По този начин ефектът от периодично засенчване е предварително моделиран, ограничен до три конкретни обекта при теоретичен сценарий и е технически управляем чрез предвидените мерки, поради което не се очаква да възникне неблагоприятно въздействие върху населението.</p>
<p>Г-н Райчев иска потвърждение, че ще бъде сходна с тези в настоящия проект.</p>	<p>Г-н Георгиев допълва „Да, тя е една единствена такава наша, която работи там. В Германия има такава построена. Мисля, че тя е от около една година. Тестват се нови системи в тези машини, тоест има вече изкуствен интелект, има наблюдения на вибрации, има наблюдения на всички параметри на машината. Тоест тези в момента са такива пилотни проекти. Тя работи вече</p>	<p>Турбините, които ще бъдат избрани за проекта, ще бъдат от същия клас като вече функциониращи съоръжения в Европа. В ДОВОС са заложили максимални технически параметри, за да се оцени въздействието при най-неблагоприятния вариант. Това не означава, че задължително ще бъде избран модел с максималната възможна височина.</p> <p>Към момента на пазара масово се изграждат турбини с височина на кулата около 140–150 m и диаметър на ротора 150–170 m, които работят в държави като Швеция, Германия, Литва и Дания. Това са серийни</p>

Изказани мнения, становища и препоръки по време на проведените обществени обсъждания	Отговор, даден на общественото обсъждане	Становище на Възложителя „ЕЕ Лозенец“ ЕООД
	<p>може би година и половина-две и се справя доста добре като параметри. Тоест това, което виждаме ние. Имаме възможност, нали, на нашия този проект в Швеция, имаме възможност да измерим много параметри на тази турбина, да видим реално какво прави и като производство, и като шум, и като проблеми, вибрации, пукнатини. Тоест абсолютно всичко да го тестваме там и в такива условия. В момента турбините, които ние поставяме, са около 150 m. Примерно аз съм бил на такъв проект в Литва, 54-56 турбини бяха. Те са на Сименс модел. Конкретно там, в, на този, който съм виждал, те са 140 или 145 m, бяха високи, на 140 m ротор диаметър. Тоест имаме подобни параметри. Това, което сме заложили тук, пак казвам, това е най-лошият възможен вариант.“</p>	<p>модели на водещи производители, не експериментални конструкции. В рамките на европейската практика тези съоръжения функционират нормално и подлежат на постоянен мониторинг – включително за шум, вибрации, конструктивно поведение и производствени параметри. Именно върху такива реални модели и технически спецификации стъпва и оценката в ДОВОС.</p>
<p>Г-н Райчев казва, че въпросът с това е, защото Компанията са направили проучване на една тестова перка - 270 m, тук трябва да бъдат примерно да кажем 240-250 m. Според него би трябвало тази перка да е проучена в техните условия на едно място, на което наоколо няма други такива.</p>	<p>Г-н Петров отговори, че това въздействие/поставяне наблизо зависи от гледната точка и че местоположението им не е чак толкова наблизо, както се твърди. Посочи, че ако се разглежда чисто от инвеститорска гледна точка, няма как да работят и съществуват, и</p>	<p>Потвърждава дадения на общественото обсъждане отговор, като подчертава, че кумулативният ефект и взаимодействието между всички предвидени турбини са изследвани в Доклада за ОВОС.</p>

Изказани мнения, становища и препоръки по време на проведените обществени обсъждания	Отговор, даден на общественото обсъждане	Становище на Възложителя „ЕЕ Лозенец“ ЕООД
<p>Изразява притеснение, че ако 80 перки в такъв малък радиус, както е община Крушари, се направят една над друга близо... Казва, че са наясно, че това е физика и има интерференция между въздействията на една турбина и между си всички. Според него това би трябвало да бъде, не знае дали е представяно, но тия всички наблизко поставени турбини взаимодействат една с друга и няма да бъдат по-слаби тия шумове и инфразвуци, които се получават, а би трябвало да са по-силни. Това нещо правили сте го като изследване, да го проучите и да го интерпретирате, защото толкова много перки, такива огромни, на толкова близко никъде го е нямало досега. Значи ние като хора, които искаме да оцелеем, дали нашият живот ще бъде по-добре, за нас като хора и като деца, които се раждат, колкото да са малко, дали върху нашите животни, които отглеждаме и дали върху всичко живо наоколо, толкова голямо струпване на толкова огромни ветрогенератори, как ги правите вие, за да може реално да го оцените със само една реална, съществуваща в момента. Как се</p>	<p>подчерта, че са разположени достатъчно далеч една от друга, така че да няма кумулативен ефект. Г-н Петров каза, че в доклада за ОВОС по всеки компонент и по всеки параметър, по който могат да въздействат, са правени модели за засенчване, шум, вибрации, птици, бариерен ефект и други. Уточни, че колегите са направили навсякъде модели, като те са базирани върху реални данни. Допълни, че, осъзнавайки кумулативния ефект дори и с всички останали ветропаркове, които са планирани за изграждане, които са изградени и които никога няма да се изградят, няма да има такъв кумулативен ефект, който да повлияе негативно върху околната среда или върху здравето на хората. Г-н Петров посочи, че представя част от моделите, които са били интересни за хората, и отбеляза, че преди малко са представени и се вижда докъде стига шума, вижда се докъде стигат вибрациите, вижда се по какъв начин те са разположени спрямо птиците. Г-н Петров добави, че това, което и господин Георгиев каза за една перка, се отнася за една перка в този</p>	

Изказани мнения, становища и препоръки по време на проведените обществени обсъждания	Отговор, даден на общественото обсъждане	Становище на Възложителя „ЕЕ Лозенец“ ЕООД
<p>случва това нещо? Искам да го обясните 80 перки, наблизно поставени огромни.“</p>	<p>размер, но уточни, че паркът, даден за пример с петдесет и няколко ветрогенератора, е с ветрогенератори с петдесетина процента по-ниски. Посочи, че не смята, че няма реални надеждни данни, които да се ползват, и каза, че се ползват абсолютно всички научни достижения, всички съвременни измервания. Като допълнение малко встрани от въпроса каза, че всяка следваща перка, всяка следваща технология, всеки следващ ветрогенератор, който се произвежда, подобрява качествата по отношение на опазване на околната среда спрямо предходните. Допълни, че до момента, в който се стигне до строителство, със сигурност те ще имат доста по-снизено въздействие, каквото и да е то, колкото и да е минимално спрямо сегашните, които съществуват. Г-н Петров заключи с уточнението, че заедно с експертите по ДОВОС нямат никакво предимство над тази гледна точка.</p>	
<p>Г-н Райчев каза, че по отношение на птиците продължава темата и отбеляза, че като хора, които се занимават с екология (визирайки експертите), вероятно е известно, че</p>	<p>Г-н Петров каза, че по част от въпроса ще отговори той и че ще даде думата на г-жа Иванова след това. Каза, че това са абсолютно неверни данни и че няма една</p>	<p>По повод изразените опасения относно евентуално изместване на миграционния път Виа Понтика, повишена смъртност на птици, въздействие върху прилепи, кумулативен ефект от голям брой турбини и близостта им до населени места, Възложителят</p>

Изказани мнения, становища и препоръки по време на проведените обществени обсъждания	Отговор, даден на общественото обсъждане	Становище на Възложителя „ЕЕ Лозенец“ ЕООД
<p>има изключително сериозен проблем с Виа Понтика. Посочи, че пътят на птиците заради разположените около Каварна перки се налага, те да се преместят навътре към морето, където падат направо във водата. Също заради въздействието, те като чувствителни същества усещат инфразвука и или отиват навътре към морето, където падат и загиват, или се изместват навътре към сушата, където има съвсем други условия за летеж. Г-н Райчев каза, че си спомня от началото, преди да започне поставянето на ветрогенератори около Каварна, че е имало изключително сериозна съпротива и проучвания на екологични организации, които са били против, но според него изведнъж е станало нещо странно. Каза, че перките се „засадили“ там и че птиците в момента са изключително пострадали, като според него има постоянно мъртви животни, основно летящи. Г-н Райчев възрази на твърдението, че има под един процент, като каза, че според него това е абсолютно невярно и няма как да се докаже пред хората, че само един или под един процент от</p>	<p>частица истина в казаното за Виа Понтика, като подчерта, че всеки може да го провери. Г-н Петров посочи, че данните от радара, който е инсталиран там за проследяване на птиците, както и всички научни доказателства, са свободно достъпни в интернет. Добави, че ако някой се интересува, може да бъде даден линк за достъп, където да се провери. Г-н Петров каза, че твърденията за изместване на Виа Понтика и подобни са абсолютно неверни и некоректни, и че няма нито един източник, който да ги потвърждава. Допълни, че не знае защо се получава така, че информацията, която достига до присъстващите, е толкова изкривена и фалшива, но изрази надежда, че експертите, които са там ще могат да го опровергават. Г-н Петров каза, че ще даде думата на г-жа Иванова да каже за изместването на птиците от ветрогенераторите, като добави, че той дори не може да го възприеме, за да даде коректен отговор. Г-жа Иванова каза, че по време на миграция птиците не се изместват от ветрогенераторите, а от климатичните условия и най-вече от</p>	<p>поддържа становището, изложено по време на общественото обсъждане. За инвестиционното предложение е проведен едногодишен теренен мониторинг на птици и прилепи, въз основа на който е изготвена оценката на въздействието. Анализирани са височината и интензивността на миграцията, поведението на местните видове, както и потенциалният риск от сблъсък и бариерен ефект. Не са установени данни, които да сочат изместване на миграционния коридор вследствие на съществуващи ветроенергийни съоръжения. Виа Понтика представлява широк миграционен фронт, а не стеснен коридор (района на Атанасовското езеро), като проектът не попада в зона на концентриран масов прелет. Оценката е извършена при отчитане на едновременната работа на всички предвидени турбини и включва анализ на кумулативния ефект с други паркове в региона. Заключение е, че не се очаква значително отрицателно въздействие върху популациите на засегнатите видове. Проектът не засяга пряко защитени зони, а разположението на съоръженията е съобразено с установените чувствителни територии и гнездови находища. В рамките на ДОВОС е извършена оценка и на въздействието върху атмосферния въздух и климатичните фактори. Не са установени научно обосновани данни, че ветроенергийните съоръжения могат да окажат съществено влияние върху регионалните валежни режими или върху движението на влажни въздушни маси. Възможните локални турбулентни ефекти са ограничени в непосредствена</p>

Изказани мнения, становища и препоръки по време на проведените обществени обсъждания	Отговор, даден на общественото обсъждане	Становище на Възложителя „ЕЕ Лозенец“ ЕООД
<p>мъртвите птици са там. Определи това като изключително голяма площ и изключително тежко натоварване за цялата екосистема. Посочи, че това са огромни ветрогенератори, които нарече „чудовища“ близо триста метра и каза, че никъде в света ги няма. Допълни, че специално тук, според него, защото „се огъваме по-лесно“ и хората няма да знаят, ги поставят тук. Каза, че никъде в Западна Европа това нещо не се прилага и не се слага, особено толкова близо до жилищни места и хора, които смятат да живеят и да продължават да си гледат децата тук. Определи това като изключително сериозно въздействие върху всичко живо и се обърна към присъстващите, че като еколози знаят за какво става дума. Г-н Райчев каза, че не знае поради каква причина се одобрява това, и посочи, че са толкова нагъсто разположени, с такива сериозни височини, и че се пускат да работят тежки системи. Г-н Райчев каза, че разстоянията най-вероятно са най-различни помежду им, но съвместно взето и заедно не е една перка, са изключително много. Постави</p>	<p>промяната на вятъра, като уточни, че когато духа например западен вятър, птиците се изместват към морето. Посочи, че по принцип на птиците им е много трудно и не предпочитат да летят над големи водни басейни и затова предпочитат да летят над сушата. Добави, че когато има източен вятър, миграцията на птиците и ятата се изместват в западна посока, така че това изместване, и плюс това целият път Виа Понтика, е от крайбрежието на морето и стига почти до Русе. Това е много, много голям широк миграционен път и единствено в рамките на Атанасовското езеро се наблюдава стесняване на този миграционен път. И там никой няма да разреши построяване на ветрогенератори, защото там минават много големи ята на щъркели, над двайсет-трийсет хиляди, които преминават. Допълни, че летището в Бургас има много големи проблеми с тези ята и наемат специалисти, които по някакъв начин да се справят с това положение. Г-жа Иванова заключи, че вятърните генератори не влияят на движението на птиците и че, както е казала и</p>	<p>близост до съоръженията и не водят до промяна в климатичните характеристики на района. Всички турбини са ситуирани при спазване на нормативно установените минимални отстояния от населените места. Направените изводи са основани на реални теренни данни и утвърдени методики.</p>

Изказани мнения, становища и препоръки по време на проведените обществени обсъждания	Отговор, даден на общественото обсъждане	Становище на Възложителя „ЕЕ Лозенец“ ЕООД
<p>въпрос дали се смята, че това няма да има никакво въздействие върху живия свят, върху прилепите и върху лелящите, както и върху хората, които според него са най-важните тук. Посочи, че за него това не издържа реална и логична преценка и че няма нищо, което може да бъде проверено. Г-н Райчев каза, че експертите са специалисти и правят интерполации, но според него нищо реално не може да каже дали наистина е така или не, и определи казаното като предположение. Допълни, че с тези оценки се смята, че хората трябва да бъдат убедени, че трябва да се поставят в техните жилищни райони, такива перки. Г-н Райчев посочи 500 m а и добави, че е 300 m близо, 500 m само от населено място. Изрази мнение, че това нещо не трябва да бъде поставено в такава голяма близост. Г-н Райчев предложи да бъдат разположени не по плодородна земя на Добруджа, а някъде по височините към места, където няма население, където има наистина вятър, като допълни, че обаче там би било трудно за Инвеститора, защото не може да прокапае хиляди тонове и</p>	<p>отговорила на господина, миграцията на птиците се извършва на поне 500 m височина, над 200 m, над 300 m, и само местните видове птици летят на по-ниска височина. Г-жа Иванова каза, че е идвала много пъти в района и че това, че не е извършвала конкретно наблюденията тук, не означава, че не познава района и миграцията. Посочи, че е наблюдавала миграция на много места, включително на Атанасовското езеро, в Шабла, Каварна и Калиакра, и че не може да се твърди, че не познава биоразнообразието, включително на ЗЗ „Суха река“. Г-жа Иванова каза, че много добре познава биоразнообразието на ЗЗ „Суха река“, но отбеляза, че проектът не засяга ЗЗ „Суха река“ и следователно не би трябвало да има никакво влияние. Посочи, че проектът е на много голямо разстояние от ЗЗ „Суха река“ и че са добре известни местата на гнездата, включително на големия креслив орел и на други грабливи птици, при които би могло да има влияние върху размножаването. Но гнездата им се намират на поне два-три километра от парка, поради</p>	

Изказани мнения, становища и препоръки по време на проведените обществени обсъждания	Отговор, даден на общественото обсъждане	Становище на Възложителя „ЕЕ Лозенец“ ЕООД
<p>да положи кабелите. Г-н Райчев каза като се обърна към местните жители, че според него това не трябва да мине и повтори, че не трябва да мине. Определи проекта като чудовищен и каза, че това са огромни, огромни перки, които никъде не ги има, а само при нас се правят експерименти с нас. Каза, че е против.</p>	<p>което няма да има никакво влияние. Г-жа Иванова допълни, че повечето чужденци, които идват от Север и от Западна Европа да наблюдават миграция, обикновено го правят на Атанасовското езеро. Посочи, че порано, преди петнайсет-двайсет години, червеногушата гъска, заедно с другите зимуващи гъски в България, наистина в по-голяма част е зимувала на Шабла и Дуранкулак, но сега, тъй като се промениха климатичните условия и вече в продължение на петнайсет години няма такава зима, каквато е в момента, тези птици просто не идват в България. Уточни, че това не е защото са построени перки, а защото климатичните условия са се променили и птиците нямат необходимите условия и няма защо да слизат дотука. На север имат достатъчно хранителни ресурси и не е необходимо да слизат до България, за да зимуват. Добави, че сега вече остават в Унгария и не слизат чак до България, защото няма нужда, тъй като в Унгария е достатъчно топло и има достатъчно храна. Като друга причина гъските да не зимуват там (визирайки Шабла) посочи голямото</p>	

Изказани мнения, становища и препоръки по време на проведените обществени обсъждания	Отговор, даден на общественото обсъждане	Становище на Възложителя „ЕЕ Лозенец“ ЕООД
<p>Г-н Димитров каза, че г-жа Иванова не е права за ловците, че са преса, и посочи, че е ловец от трийсет и пет години. Той каза, че тя наистина е права, че климатичните условия са се променили и заради това няма тази миграция, като уточни и че става дума за гъска, която е разрешена за отстрел. Г-н Димитров посочи, че при такъв паднал сняг полетата са побелявали с десетки хиляди птици. Сподели, че са ловували много и са ходили, но след това птиците са изчезнали; добави, че са ходили и към морето – от Каварна, Шабла и така нататък – но и там ги няма, защото снегът в тяхната област и България е изчезнал.</p>	<p>количество ловци, които според нея са много голяма преса за тези животни, като подчерта, че пресата не са перките, а ловците.</p> <p>Г-н Петров допълни по въпроса, че проектът, който в момента се обсъжда, е част от европейската и световната тенденция за адаптация към климатичните промени и борба с климатичните промени. Той посочи, че в тази връзка проектът помага да се намали това въздействие и че</p>	

Изказани мнения, становища и препоръки по време на проведените обществени обсъждания	Отговор, даден на общественото обсъждане	Становище на Възложителя „ЕЕ Лозенец“ ЕООД
	<p>повече такива проекти биха довели птиците обратно, защото ще се намали ефектът от климатичните промени. Г-н Петров каза, че проектът помага държавата да се доближава към климатична неутралност, така че да има положителен принос към адаптацията към климатичните промени и намаляване на въздействието от климатичните промени, като добави, че повече такива проекти означават по-добро бъдеще като цяло за природата.</p>	
<p>Г-н Райчев каза, че по отношение на климатичните проблеми според него е абсолютна лъжа, че това ще подобри, като твърди, че е точно обратното. Той посочи, че има сериозни изследвания, особено в северните държави като Германия, че ветрогенераторите станции и ветрогенераторите паркове, които са достатъчно сериозно построени, имат въздействие върху топлите или изобщо влажните течения, които идват от Северно Балтийско. И точно там във вътрешната част на Германия имат сериозни проблеми с валежите, защото перките използват енергията на вятъра, той се намалява като сила</p>	<p>Г-н Петров каза, че това е абсолютно подвеждаща информация и че няма абсолютно никакви научни данни, които да подкрепят твърдението, че ветрогенераторите влияят върху локалния климат или върху микроклиматичните условия, като подчерта, че по никакъв начин не влияят. Той посочи, че ако бъде показана една научна статия, ще бъде много благодарен. Добави предположение, че г-н Райчев ще присъства и на другите обществени обсъждания следобед и утре и може дотогава тази статия да бъде намерена и предоставена, тъй като г-н Петров смята, че с нея би си</p>	<p>Твърденията за негативното въздействие на ветропарковете върху валежите, влажните ветрове и климата представляват често срещан, но научно опроверган мит, особено когато се фокусираме върху паркове на сушата. Във връзка с него е направен анализ, на научната литература, който синтезира емпирични данни и рецензирани проучвания, демонстрирайки липсата на каузална връзка между ветрогенераторите и регионални дефицити на валежи в Германия или Европа.</p> <p>Климатични ефекти на onshore ветропаркове</p> <p>Ветропарковете на сушата извличат кинетична енергия от вятъра, което води до локално забавяне на въздушните потоци (10-20% на разстояние 5-10 km зад турбините) и повишена турбуленция. Тези ефекти обаче са микроклиматични: нощно охлаждане с под 1°C, минимални промени в влажността на почвата и липса на влияние върху обширните влажни маси от Балтийско</p>

Изказани мнения, становища и препоръки по време на проведените обществени обсъждания	Отговор, даден на общественото обсъждане	Становище на Възложителя „ЕЕ Лозенец“ ЕООД
<p>и влажните маси, наситени с влага, не успяват да стигнат до вътрешността. Г-н Райчев заключи, че това има сериозно въздействие, изследвано е и затова според него продължават да ги махат и да спират „измамата“ с екологичните неща, които според него нямат нищо екологично и е чиста измама. Той добави, че се изразходват изключително големи ресурси, за да се направи такава перка, а реално позитивният ефект върху икономиката според него е точно обратното, особено по отношение на цената на тока, като уточни, че в момента се говори за ОВОС, а не за икономическото въздействие. Г-н Райчев повтори, че има сериозно изследване, че такива ветрогенератори паркове спират влажните течения от морето и не става достатъчно валежи за вътрешността на държавата, поради което има проблеми с валежите, и заключи, че това е изключително невярно и се прави точно обратното. Г-н Райчев каза, че ако има препятствие на пътя на вятъра, който може да носи влажни маси, естествено е това да намали силата</p>	<p>обогатил опита. Г-н Петров каза, че няма държава, която да намалява броя на ветрогенераторите, и повтори, че те са част от адаптацията в борбата с климатичните промени, като добави, че преди година и половина Европейската комисия е приела Nature restoration Act (Регламент / Закон за възстановяване на природата), който е закон, приложим за всички държави членки, и който насърчава използването на възобновяеми енергийни източници точно с цел справяне с климатичните промени. Той допълни, че ако не се води борба с климатичните промени, ще продължава да няма вода, ще продължава да няма птици и всичко ще продължи да се влошава, и че според него се обвинява единственото нещо, което може да доведе до подобрене на ситуацията.</p>	<p>море, които се възстановяват на 50-100 км. Рецензирани модели (напр. от DTU и Helmholtz Centre) показват, че турбините не блокират регионални валежи, тъй като тези се определят от големи атмосферни циркулации, а не от локални препятствия.</p> <p>Проучване в <i>Nature Climate Change</i> (2023) анализира ефекта на хиляди турбини в Северна Европа и заключава, че промените в скоростта на вятъра са под 1-2% на стотици километри, без въздействие върху валежите в централна Германия.</p> <p>Данни за валежи в Германия</p> <p>Германия разполага с над 30 000 турбини на сушата, предимно в северните и източните райони, но данните от Deutscher Wetterdienst (Немската метеорологична служба) не регистрират спад в валежите заради тях – сушите през 2018-2022 г. са свързани с климатични промени и El Niño, а не с ветропаркове. Fraunhofer IWES (2022) потвърждава липсата на връзка с регионални валежи; подобни паркове в Китай и САЩ също не причиняват суша. Митът произлиза от нерцензирани сайтове и блогове, опровергани от фактични проверки на редица рецензирани научни издания.</p> <p>Към настоящия момент Германия увеличава капацитета на вятърните турби на сушата.</p> <p>Германия разширява onshore капацитети (+20 GW до 2030 г.). Германското правителство прие закон, според който до 2032 г. средно 2% от територията на страната трябва да бъде заделена за вятърна енергия („Flächenziel“), като за отделните провинции са</p>

Изказани мнения, становища и препоръки по време на проведените обществени обсъждания	Отговор, даден на общественото обсъждане	Становище на Възложителя „ЕЕ Лозенец“ ЕООД
<p>му и той да не стигне навътре, поради което тук ще стане още по-сухо заради тези съоръжения.</p> <p>Г-н Райчев казва, че никъде няма с такива размери като представените в това предложение. Подчертава, че е само една.</p>	<p>Г-н Георгиев направи кратък коментар, като посочи, че твърдението, че вятърните турбини се намаляват, е невярно. Той представи данни за броя на новите вятърни турбини, като каза, че само в няколко държави са инсталирани 2800 нови вятърни турбини за периода от 2020 до 2024 г., и че само в Германия са 2800, а във Франция – 2200. Подчерта, че числата са ясни и че твърденията са абсолютно неверни. По отношение на изказването за Германия и спирането на вятъра, г-н Георгиев посочи карта на Германия с всички инсталирани вятърни турбини, които по думите му са 30 000 на брой, и каза, че ако твърденията бяха верни, в Германия нямаше да има такъв вятър. Той отбеляза, че вятърните паркове покриват страната от горе до долу и повтори, че става дума за 30 000 вятърни турбини. Г-н Георгиев предостави на г-н Райчев карта на</p>	<p>определени индивидуални цели в зависимост от топографията и условията, но крайният резултат следва да е средно 2%.</p>

Изказани мнения, становища и препоръки по време на проведените обществени обсъждания	Отговор, даден на общественото обсъждане	Становище на Възложителя „ЕЕ Лозенец“ ЕООД
	<p>Германия с отбелязани вятърни турбини върху нея.</p> <p>Г-н Георгиев каза, че това са достатъчни данни като аргументи и припомни, че е било казано, че държавите намаляват производството. Той посочи, че 50% от тока на Дания, откъдето е Компанията, се произвежда от вятърни генератори. Г-н Георгиев добави, че в България 3% от тока се произвежда от вятър, и постави въпроса „къде живеем ние“ и „в какъв свят живеем“, като сравни „в трети, пети, десети свят“. Той посочи, че в Германия, Англия и Португалия над 30% от тока, който се ползва, е от вятъра, и попита „къде са всичките тия коментари“, като инфразвук?“. </p>	
<p>Г-н Радичков каза, че в Китай, където се произвеждат тези ветрогенератори, няма такива ветрогенератори.</p>	<p>Г-н Жоро Джунов (European Energy) възрази, като каза, че в Китай слагат най-много ветрогенератори в световен мащаб.</p>	<p>Китай е сред държавите с най-голям инсталиран капацитет от ветроенергийни мощности в световен мащаб и продължава активно да изгражда нови ветроенергийни паркове, включително със съоръжения с големи параметри. Китай има над 600 GW обща вятърна мощност към края на 2025 г. (най-много в света), от които голям дял е onshore. Планира +120 GW нови турбини годишно от 2026 г. (двойно повече от предишните 60 GW/година), с цел 1.3 TW до 2030 г.</p>

Изказани мнения, становища и препоръки по време на проведените обществени обсъждания	Отговор, даден на общественото обсъждане	Становище на Възложителя „ЕЕ Лозенец“ ЕООД
		Твърдението, че в страната не се изграждат подобни ветрогенератори, не отговаря на публично достъпните данни за развитието на сектора.
<p>Г-н Радичков пита: „Това ли е ефективност? Няма ефективност.“</p>	<p>Г-н Георгиев казва, че в Германия токът от вятъра през януари е струвал 94 евро, като посочи, че това са официални числа от борсата, а в България в същия момент е струвал 196 евро, и подчерта, че дори да се забрави зелената сделка, тук се говори за пари. Той посочи, че се говори за евтин ток и за ефективност, и каза, че енергията, която може да произвежда един такъв вятърен парк, е на много по-ниска цена от цената на пазара в България в момента. Г-н Георгиев добави, че затова цените в Германия и в Дания са наполовина на българските и че могат да слязат още по-надолу, като посочи, че затова там работят 30 000 турбини и цената им е наполовина на нашите, и заключи „това са фактите“. Той повтори, че 30 000 турбини работят в Германия към момента, каза, че не е чувал за масови заболявания от инфразвук, световъртеж и други подобни неща при тези 30 000 вятърни генератора, и припомни, че е показал картата, като добави, че твърдението, че Германия ще пълна с болни. Г-н</p>	Потвърждава дадения на общественото обсъждане отговор

Изказани мнения, становища и препоръки по време на проведените обществени обсъждания	Отговор, даден на общественото обсъждане	Становище на Възложителя „ЕЕ Лозенец“ ЕООД
	<p>Георгиев каза, че като се погледне статистиката, Германия е много по-здрава от България, а в България има само 250 турбини.</p>	
<p>Г-н Райчев попита на какво разстояние са техните съоръжения и каза, че както е било казано предходния ден, те са в индустриалните зони, а не до селата на хората.</p>	<p>Г-н Георгиев каза, че няма индустриални зони, като посочи, че е показал картата от горе до долу. Той добави, че е пътувал до Германия и ги е виждал, и че в Дания също ги е виждал. Г-н Георгиев каза, че до ферма на 200 m работи вятърна турбина.</p>	<p>Потвърждава дадения на общественото обсъждане отговор</p> <p>Във връзка с поставените въпроси относно практиката в Германия следва да се отбележи, че германският модел се основава на териториално планиране и индивидуална проектна оценка, а не на единно фиксирано национално отстояние в метри. Германското правителство прие закон, според който до 2032 г. средно 2% от територията на страната трябва да бъде заделена за вятърна енергия („Flächenziel“), като за отделните провинции са определени индивидуални цели в зависимост от топографията и условията, но крайният резултат следва да е средно 2%. Въведен е принципът „ако не планираш, губиш контрол“ – ако дадена провинция не определи зони, които да запълнят квотата ѝ, ограниченията за отстояния (напр. правилото „10Н“ в Бавария) отпадат автоматично и вятърните турбини се разглеждат като „привилегировани проекти“, като могат да се изградят почти навсякъде при спазване на екологичните норми.</p> <p>По отношение на отстоянията, в Германия няма единно „национално разстояние“. Отстоянията се определят въз основа на два основни стълба: първо, защита от шум и емисии по Федералния закон за</p>

Изказани мнения, становища и препоръки по време на проведените обществени обсъждания	Отговор, даден на общественото обсъждане	Становище на Възложителя „ЕЕ Лозенец“ ЕООД
		<p>контрол на емисиите (BImSchG), който е най-важният критерий. Провеждат се измервания и симулации за всяка къща, като в чисти жилищни зони нощният шум не следва да надвишава 35–40 dB. Разстоянието се изчислява така, че турбината да е достатъчно далеч, за да не пречи на съня и спокойствието, но това е резултат от изчисление, а не фиксирано число в закона. Второ, съществуват специфични регионални правила, като преди реформата някои провинции прилагаша по-рестриктивни режими, включително „10Н“ в Бавария (разстояние 10 пъти височината на турбината), но в „новата реалност“ повечето от тези правила са премахнати или силно ограничени, за да се постигне целта от 2%, като фокусът е върху определянето на „зони за вятърна енергия“, където строителството е приоритетно.</p> <p>В обобщение за протокола: в Германия моделът премина от фиксирани километрични отстояния към териториално планиране, при което държавата задължава регионите да отделят 2% от площта си за вятърни паркове, а отстоянията се определят индивидуално за всеки проект чрез строги акустични изчисления по BImSchG, като водещ критерий е опазването на здравето и комфорта на гражданите, а не фиксирана цифра на картата.</p>
<p>Г-н Радичков казва, че има изследвания от Дания, според които колкото по-близо е човек до перката,</p>	<p>Г-жа Димитрова попита, за потвърждение, че в момента източник на изследването няма.</p>	<p>Във връзка с твърдението на г-н Радичков направихме допълнително проучване за научни публикации, които да представят заключение, че <i>“колкото по-близо е човек до</i></p>

Изказани мнения, становища и препоръки по време на проведените обществени обсъждания	Отговор, даден на общественото обсъждане	Становище на Възложителя „ЕЕ Лозенец“ ЕООД
<p>толкова повече неврологични заболявания има.</p> <p>Г-н Радичков казва, че няма източник на информацията.</p>		<p><i>перката, толкова повече неврологични заболявания има”</i> и такива не бяха открити.</p> <p>Оценката на въздействието върху човешкото здраве за ИП за изграждане на ВЕП Лозенец е изготвена от правоспособен експерт, лекар, с изключително висока квалификация в областта – професор, доктор на медицинските науки, като анализът е включен в Доклада за ОВОС и е част от официалната документация по процедурата.</p> <p>В Доклада за ОВОС на ВЕП „Лозенец“ здравният аспект е разгледан на две нива – като обща оценка на здравно-хигиенните условия и като конкретна оценка на вредните физичните фактори (шум, инфразвук, вибрации, електромагнитни лъчения, радиация). В раздел 4.13 „Здравно-хигиенни аспекти на околната среда. Здравен статус на населението“ е посочено, че се очаква незначително въздействие по време на строителството и експлоатацията, като е уточнено, че най-близките населени места са на разстояние над 500 m, а евентуален временен ефект може да има основно върху здравето на работниците при строителство/рекултивация и при аварийни ситуации, като при спазване на трудово-хигиенните правила и предвидените мерки рискът се свежда до минимален и не се очаква неблагоприятен ефект за работещите. В раздела за 4.14 „Вредни физични фактори“ докладът прави извод, че акустичната среда няма да бъде съществено повлияна, въздействието от шума е допустимо и без риск за човешкото здраве, като изрично е отбелязано, че прогнозните нива на шум при здравно-защитените обекти не надвишават 45 dB, а вибрациите не се приемат</p>

Изказани мнения, становища и препоръки по време на проведените обществени обсъждания	Отговор, даден на общественото обсъждане	Становище на Възложителя „ЕЕ Лозенец“ ЕООД
		<p>като рисков фактор, тъй като са технологично недопустими.</p> <p>Отделно, за нискочестотния шум/инфразвук е направен подробен анализ, при който е обяснено, че поради липса на нормативно установени хигиенни норми за инфразвук са използвани референтни дескриптори за праг на слухово възприятие по БДС ISO 7196:2015, както и препоръчителни критерии по DIN 45680, прилагани в Германия; представени са моделни резултати при чувствителни рецептори и е направено заключение, че нивата са значително под приложимите технически насоки и съществено под прага на слухово възприятие, поради което не могат да предизвикат раздразнение, дискомфорт или неблагоприятни здравни ефекти.</p> <p>В същата част е описано и как е отчетена кумулацията – чрез включване на общото акустично натоварване от одобрени и процедиране/разработвани вятърни генератори в района. Наред с изложеното по същество, докладът стъпва и на официални институционални източници, получени по реда на ЗДОИ: в Приложение № 2, т. 8 е посочено, че към доклада е приложена „Информация, предоставена с Решение № 6/23.05.2023 г. на директора на РЗИ–Варна“, използвана като част от официалната база при разглеждане на темите, свързани със здравните аспекти и регулаторната рамка.</p> <p>ДОВОС е бил публично достъпен преди провеждане на общественото обсъждане и съдържа детайлна оценка на здравно-хигиенните аспекти на околната среда, включително анализ на всички потенциални фактори на въздействие.</p>

Изказани мнения, становища и препоръки по време на проведените обществени обсъждания	Отговор, даден на общественото обсъждане	Становище на Възложителя „ЕЕ Лозенец“ ЕООД
		Въз основа на извършения анализ в ДОВОС и при спазване на нормативните изисквания, не се очакват неблагоприятни въздействия върху здравето на населението.
<p>Г-н Радичков допълва че ще бъде даден (източник на информация за изложените от него твърдения) и каза, че са подготвили възражения и че 40 човека също са подготвили възражения.</p>		<p>Относно заявената позиция на част от жителите и намерението за внасяне на възражения в МОСВ и РИОСВ–Варна, следва да се отбележи, че всяко становище, възражение или колективно искане е право на гражданите и подлежи на разглеждане по установения законов ред. Процедурата по ОВОС предвижда именно публичност, възможност за участие и представяне на мнения, които се отразяват и обсъждат от компетентния орган при вземане на решение.</p> <p>В същото време инвестиционното предложение се разглежда в рамките на действащото законодателство, като окончателната преценка относно неговата допустимост се извършва от компетентния орган въз основа на ДОВОС, постъпилите становища и приложимите нормативни изисквания.</p> <p>По време на всички проведени обществени обсъждания е разяснявано и бяха давани указания как и в какви срокове могат да подават становища, мнения и възражения по проекта, включително към кой орган се адресират и по какъв ред могат да бъдат депозиранни.</p>

Таблица 4 Становище (справка) от Възложителя по предложенията, препоръките, мненията и възраженията в резултат на общественото обсъждане проведено в село Северци, съгласно изискванията на чл. 17, ал. 5 от Наредбата за условията и реда за извършване на ОВОС.

Таблица 4 Становище (справка) от Възложителя по предложенията, препоръките, мненията и възраженията в резултат на общественото обсъждане проведено в село Северци, съгласно изискванията на чл. 17, ал. 5 от Наредбата за условията и реда за извършване на ОВОС

Изказани мнения, становища и препоръки по време на проведените обществени обсъждания	Отговор, даден на общественото обсъждане	Становище на Възложителя “ЕЕ Лозенец“ ЕООД
<p>Г-н Добрев (в присъствия списък Йорданов) посочи, че и вчера пак е присъствал на общественото обсъждане в село Загорци и, че се обръща към доц. д-р Петров, тъй като там той е поел ангажимент и е обещал, че за днес ще каже колко от тези осемдесет ветрогенератора са на разстояние по-малко или равно на два километра от населените места.</p>	<p>Г-н Петров отговаря, че е направил поисканата справка, но иска да направи и някои уточнения: на всички карти, които са приложени, ясно се виждат населените места и къде са ветрогенераторите, и около 70 % от ветрогенераторите са на разстояние под 2 km от населените места, като показва и слайд от презентацията, на който има карта с местоположението на ветрогенераторите.</p>	<p>В Точка 1, Таблица 1.1-3 от ДОВОС са представени отстоянията на вятърните генератори до най-близко разположените населени места. В нея е посочено че 17 от вятърните генератори са на отстояние по-малко от 1 km, 20 са на отстояние над 2 км, а 43 ветрогенератора са на разстояние между 1 и 2 км от най-близкото населено място.</p>
<p>Г-н Добрев отправи още една молба към доц. Петров, тъй като са в с. Северци, като припомни, че в землището на с. Северци ще има осем ветрогенератора. Той иска да бъде посочено по отделно на какво разстояние от населеното място ще се намира всеки от тези ветрогенераторите.</p>	<p>Г-н Петров уточни, че няма как да помни разстоянията на 80 ветрогенератора до населените места, много го надценяват и е очарован, че имат такава високо мнение за него и благодари. Допълни, че не може да каже на какво разстояние са, но в Доклада за ОВОС са записани и посочени. Допълни още, че колежката му ги е</p>	<p>В Точка 1, Таблица 1.1-3 от ДОВОС са представени отстоянията на вятърните генератори до най-близко разположените населени места.</p>

Изказани мнения, становища и препоръки по време на проведените обществени обсъждания	Отговор, даден на общественото обсъждане	Становище на Възложителя “ЕЕ Лозенец“ ЕООД
<p>Г-н Добрев допълни, че не иска всички, а само за село Северци да се кажат.</p>	<p>извадила в момента и ще ги каже за всеки от 80-те ветрогенератора.</p> <p>Г-жа Стефанова представи конкретните разстояния на отделни ветрогенератори до населеното място с. Северци, както следва: LZ9 – 1530 m от селото, LZ10 – 1510 m, LZ11 – 690 m LZ12 – 880 m, LZ13 – 1510 m, LZ25 – 1240 m, LZ26 – 780 m, LZ27 – 1970 m и LZ35 – 1570 m от селото. По време на изказването на г-жа Стефанова, анонимен присъстващ отбелязва, че е преброил четири ветрогенератора на разстояние под 1 km. Г-жа Стефанова уточнява че са 3.</p>	
<p>Г-н Райчев цитира изследване: “Noise pollution from wind turbines and the it’s effects on the wild life”, което на български е ориентировъчно “Звуковото замърсяване от вятърни турбини и техните ефекти върху дивия живот”. Допълва, че това изследване конкретно е правено през 2022 г. и е съвсем прясно. То е научно изследване, публикувано е в списание Renewable &</p>	<p>Г-н Петров допълва, че той е напълно съгласен, че шумът влияе върху животните точно така, няма за какво да спори, но това не означава, че ветрогенераторите го генерират този шум и то няма нищо общо с тях. Посочва, че в доклада за оценка за съвместимост, тъй като г-н Райчев е казал, че е завършил еколог, е направена подробна оценка по видове относно влиянието на шума от ветрогенератори върху всички</p>	<p>В Доклада за ОВОС влиянието на шума от вятърните генератори върху дивата природа е разгледано систематично в:</p> <ul style="list-style-type: none">• Т. 4.14 „Вредни физични фактори“, където са представени акустичните моделни изчисления, включително кумулативният ефект и анализът на нискочестотния шум;• Т. 4.7 „Биологично разнообразие“, където е разгледано въздействието върху птиците, включително шумът като фактор на безпокойство;

Изказани мнения, становища и препоръки по време на проведените обществени обсъждания	Отговор, даден на общественото обсъждане	Становище на Възложителя "ЕЕ Лозенец" ЕООД
<p>Sustainable Energy Reviews, и разглежда шумовото въздействие на вятърни турбини и ефектите му върху дивата природа. Исква да му се отговори дали тези изследвания наистина са правени и тук и защо научните статии противоречат на изводите в докладите.</p>	<p>видове, предмет на опазване. Оценката е направена вид по вид за видовете, които са предмет на опазване.</p>	<ul style="list-style-type: none">• Т. 4.8 „Бозайници“, включително оценка на чувствителността на прилепите. <p>В Доклада за оценка за съвместимост (ДОСВ):</p> <ul style="list-style-type: none">• В т. 5.1 е извършена видо-специфична оценка на въздействието върху всички видове, предмет на опазване, като оценката на шума като фактор на безпокойство е направена поотделно за всеки вид• В частта за експлоатационния етап е посочено, че при прогнозни нива до около 50 dB на разстояние приблизително 300 m от ветрогенераторите не се предполага значително въздействие върху птиците• За прилепите въздействието от шума е оценено като незначително (бал 1), като оценката е извършена при най-неблагоприятния сценарий• В т. 9.1.6 е направен обобщаващ извод, че реализацията на инвестиционното предложение няма да окаже значително въздействие върху местообитанията и популациите на видовете, предмет на опазване <p>Оценките са извършени въз основа на прогнозни нива на шум, изчислени чрез</p>

Изказани мнения, становища и препоръки по време на проведените обществени обсъждания	Отговор, даден на общественото обсъждане	Становище на Възложителя “ЕЕ Лозенец“ ЕООД
		<p>специализиран акустичен модел (SoundPLAN), при отчитане на най-неблагоприятния експлоатационен сценарий, пространствената дистанция до местообитанията и биологичната чувствителност на съответните видове.</p> <p>Следва да се подчертае, че научни обзорни публикации разглеждат потенциални механизми на въздействие в общ план. Докладът за ОВОС и ДОСВ, от своя страна, анализират конкретния инвестиционен проект, неговите технически параметри, конкретните прогнозни нива на шум и конкретните защитени зони. Поради това не може да се говори за противоречие, а за различен обхват на анализ.</p> <p>Въз основа на извършените оценки и приложените методики е направен обоснован извод за липса на значимо отрицателно въздействие върху видовете, предмет на опазване.</p>
<p>Г-н Райчев уточнява, че тези изследвания са правени върху над 7000 ветропарка в света и по-нататък ще посочи и други въздействия, напр. върху влагата и т.н. Допълва, че изследванията на екипа, изготвил докладите, обект</p>	<p>Г-н Петров отбелязва, че това не е въпрос, а констатация. Споделя логично заключение, извън ОВОС-а, че колкото е по-високо, толкова е по-малко въздействието на шума, защото се отдалечава и допълва, че това, което г-н Райчев е споменал за</p>	<p>Такава зависимост не е установена в научната литература.</p> <p>По отношение на микроклимата (температура, влажност): публикуваните изследвания върху големи наземни ветропаркове – включително с турбини над 200 m обща височина – показват локални ефекти, свързани с турбулентно</p>

Изказани мнения, становища и препоръки по време на проведените обществени обсъждания	Отговор, даден на общественото обсъждане	Становище на Възложителя “ЕЕ Лозенец“ ЕООД
<p>на обсъждане, са направени върху до сега построени и действащи може би ветропаркове с различна височина, от 140 до максимум 200 m, но тук става въпрос за огромни ветрогенератори, които са с височина над 240-250 m. Това означава, че тези въздействия ще бъдат мултиплицирани и ще имат много по-сериозен ефект от това, което е предположено, че ще бъде.</p>	<p>една перка е абсолютно изкривяване на отговора, който колегата му е дал сутринта.</p>	<p>смесване на въздушните слоеве (wake). Тези ефекти са:</p> <ul style="list-style-type: none">• пространствено ограничени (в рамките на парка и на стотици метри до няколко километра по посока на вятъра);• по величина малки (обичайно десети от градуса, най-често <math><0,5^{\circ}\text{C}</math>);• без доказателства за регионални промени във влажност, валежен режим или устойчиво изменение на микроклимата на населени места. <p>Няма научен модел, който да показва линейна или експоненциална зависимост „по-висока турбина = пропорционално по-голям микроклиматичен ефект“. Въздействието зависи от плътността и конфигурацията на парка, разстоянията между турбините, релефа и атмосферната стабилност, а не само от височината. По-високите турбини често работят в по-стабилни ветрови слоеве и с по-ниска ъглова скорост, което не предполага автоматично усиление на приземната турбулентност.</p> <p>Относно инфразвука и ниските честоти (напр. 10 Hz): измерванията при съвременни турбини, включително с голям ротор и височина над 240 m, показват нива под прага на слухово възприятие на типичните</p>

Изказани мнения, становища и препоръки по време на проведените обществени обсъждания	Отговор, даден на общественото обсъждане	Становище на Възложителя “ЕЕ Лозенец“ ЕООД
		<p>отстояния до населени места. Няма признат научен консенсус, че инфразвук от работещи турбини при нормативни отстояния причинява специфични заболявания. По-големият диаметър не означава автоматично по-високи инфразвукови нива в жилищна среда, тъй като честотният спектър и амплитудата зависят от аеродинамичния режим, скоростта на въртене и разстоянието до рецептора.</p> <p>Позоваването на „над 7000 ветропарка“ не променя същността на оценката. Ако в глобален мащаб съществуваше системно и силно „мултиплицирано“ въздействие от по-високи турбини върху влага, температура или здраве, това би било отчетено в мащабни мета-анализи и регулаторни позиции. Такива данни няма.</p> <p>Следователно, изводът „по-високи турбини ⇒ мултиплицирани и много по-сериозни ефекти“ не е научно обоснован. Правилният подход при различни параметри е количествено моделиране с реалните размери и конфигурация на парка. Без такава количествена оценка твърдението остава предположение, а не доказан риск.</p>

Изказани мнения, становища и препоръки по време на проведените обществени обсъждания	Отговор, даден на общественото обсъждане	Становище на Възложителя “ЕЕ Лозенец“ ЕООД
<p>Г-н Игнатов от село Северци, отправя запитвания относно “ефекта на пеперудата”, турбулентността и какво ще е въздействието върху микроклимата, влагата, температурата и допълва, че все още се експериментира с ниски честоти върху човешкия мозък и, ако е 10 херца, какво ще е въздействието върху хората.</p> <p>Г-н Игнатов допълва, че става дума за метод за турбулентността във физиката.</p>	<p>Г-н Петров отговаря, че не е запознат с ефекта на пеперудата и не може да отговори.</p> <p>Г-н Петров отговаря, че по отношение на микроклимата, от всички изследвания, които е видял, не е виждал нито едно което да влияе негативно, дори има и такива, които потвърждават, че микроклиматът се подобрява. Те не са описани в Доклада за ОВОС, тъй като ние не можем да си позволим да се позоваваме на единична статия и като учени не можем да си позволим на базата на едно заключение да правим оценки.</p>	<p>Ефектът на пеперудата е понятие от теорията на хаоса. Зададеният въпрос няма отношение към темата на общественото обсъждане и е зададен с единствена цел да внася хаос и объркване в останалите участници в общественото обсъждане</p> <p>В ДОВОС за ИП „Вятърен парк „Лозенец“, поставените въпроси за „ефект на пеперудата“ не са предмет на оценка като самостоятелен механизъм/фактор и не са идентифицирани значими последици от типа „каскадни“ микроклиматични промени извън локалната зона около съоръженията.</p> <p>По отношение на микроклимата (влага/температура) ДОВОС изрично приема, че експлоатацията на вятърните генератори не е свързана с топлинно замърсяване и не се очаква да промени климатичните характеристики на района; за подземната електропреносна мрежа е посочено, че генерираната топлина е незначителна и не влияе на топлинния баланс на атмосферата. Не се очаква въздействие върху микроклимата в района. Като научна референция е посочено, че потенциални микроклиматични ефекти могат да се проявят до ~200 m от работещи генератори и са ограничени по величина (примерно <math><0,2^{\circ}\text{C}</math>), с незначителен териториален обхват, поради което не се очакват промени в</p>

Изказани мнения, становища и препоръки по време на проведените обществени обсъждания	Отговор, даден на общественото обсъждане	Становище на Възложителя “ЕЕ Лозенец“ ЕООД
		<p>микроклиматичните условия в района на реализация на ИП.</p> <p>Относно въпроса за ниски честоти (напр. 10 Hz), в ДОВОС е посочено, че при липса на нормативни гранични стойности за инфразвук са използвани референтни дескриптори за праг на слухово възприятие по БДС ISO 7196, като средният праг при 10 Hz е $L_p = 96 \text{ dB(G)}$ и са приложени критерии по DIN 45680, като резултатите са представени във фигура 1.4.4.1-3. (ДОВОС) Специализираният доклад към проекта за шумовото моделиране заключава, че изчислените нива на нискочестотен инфразвук са значително под приложимите дескриптори и съществено под средния праг на слуховото възприятие, като нива под $\sim 85\text{--}90 \text{ dB(G)}$ по правило не са акустично различими и не предполагат раздразнение/дискомфорт и неблагоприятни здравни ефекти.</p>
<p>Г-н Иванов пита на каква височина ще бъде двигателният механизъм на ветрогенератора?</p>	<p>Г-н Петров отговаря, че височината на кулата е 180 m и там ще бъде двигателният механизъм. Може да бъде и по-ниско, но оценката е направена върху 180 m.</p>	<p>В Точка 2, 2.3.1 Избор на ветрогенератори от ДОВОС е посочено, че при разработването на идеен проект за изграждане на вятърен парк „Лозенец“ са разгледани множество варианти и алтернативи за вятърни генератори – с различни височини на кули, размери на витла, конфигурации на скоростни кутии, питч контрол и други с цел постигане на възможно най-ефективната комбинация от произведена</p>

Изказани мнения, становища и препоръки по време на проведените обществени обсъждания	Отговор, даден на общественото обсъждане	Становище на Възложителя “ЕЕ Лозенец“ ЕООД
		електрическа енергия, шум, визуално замърсяване, цена и др. Изборът на вятърни генератори с параметри оценени в ИП - кула до 200 m, ротор до 180 m, мощност до 8 MW, води до ограничаване (намаляване) на броя на вятърните генератори на единица инсталирана мощност.
<p>Г-н Иванов пита при запалване на двигателния механизъм, каквито случаи има много и са виждали, как ще се опази плодородната земя на Добруджа от пожари? Има ли предвидена такава техника да работи на 180 m? Коя е най-близката пожарна, която може да достигне на такава височина?</p>	<p>Г-н Георгиев отговаря, че в самия доклад е приложена спецификацията на системата на гасене. Всяка една от тези по-нови турбини има системи, които сами вътре се грижат за изгасяването. Тези нови машини имат вътре пожарогасителни системи с всички материали, които се съдържат вътре - масла, газове, електроника и т.н., тоест дори да има пожар, който да излезе от самата турбина, той се гаси по стандартен начин, като стандартен пожар. Няма материали, които да предполагат дълго постоянно горене, което да се разраства. Допълва, че това не се случва всеки ден, и не е нещо, което ще го гледаме често.</p>	<p>В Точка 1, 1.2.2.2 Описание на елементите на вятърния парк от ДОВОС са описани всички системи за безопасност включени в конструкцията на ветрогенераторите. Там е посочено, че съвременните вятърни генератори са оборудвани със системи за предотвратяване на пожари. Тяхното действие е свързано с откриване на риска от пожар в най-ранните етапи за ограничаване на щетите, ограничаване на разпространението на потенциалното избухване на пожар и активно потушаване при източника.</p>
<p>Г-н Пенев от Северци (животновъд), роден и израснал в селото, изразява притеснение от</p>	<p>Г-жа Димитрова посочва, че не познава този човек Жендов.</p>	<p>При изготвянето на Доклада за ОВОС са взети предвид всички обекти, подлежащи на здравна защита, включително жилищни сгради и</p>

Изказани мнения, становища и препоръки по време на проведените обществени обсъждания	Отговор, даден на общественото обсъждане	Становище на Възложителя “ЕЕ Лозенец“ ЕООД
<p>близостта на предвидените ветрогенератори до неговата ферма и земеделски земи, като посочва, че разстоянието до първата турбина според него е приблизително 300-400 m от краефермата му, където и стои, и са животните му. Той изразява опасения относно въздействието върху земята, стопанството и стойността на имотите, както и поставя въпроси относно собствеността на земите, върху които са предвидени съоръженията, както и дали присъства представител на Кирил Жендов.</p> <p>Г-н Пенев посочва, че на неговите земи (на Жендов) ще са разположени перките и заявява, че е против изграждането на ветрогенератори в непосредствена близост до неговите имоти.</p>		<p>стопански обекти. Съгласно извършената акустична оценка (Приложение 9 към ДОВОС), прогнозните нива на шум при най-близките чувствителни рецептори са в допустимите граници и съответстват на нормативните изисквания.</p> <p>Минималното нормативно изискване за отстояние е 500 m от регулационните граници на населените места, като всички предвидени съоръжения отговарят на това изискване.</p> <p>Не е установено въздействие, което да води до увреждане на земеделските земи или до физическа деградация на почвата извън постоянно засегнатите площи от фундаментите и инфраструктурата, които са ясно количествено определени в Доклада.</p> <p>Относно собствеността на земите – съоръженията се предвиждат в поземлени имоти, които са частна собственост. Реализацията на инвестиционното предложение е възможна само при наличие на правно основание (договори с титулярите на правото на собственост), съгласно действащото законодателство.</p>

Изказани мнения, становища и препоръки по време на проведените обществени обсъждания	Отговор, даден на общественото обсъждане	Становище на Възложителя “ЕЕ Лозенец“ ЕООД
<p>Г-н Добрев пита как така са избрани точно тези парцели за 80-те перки, като не го познават (има предвид от страна на инвеститора).</p>	<p>Г-жа Димитрова пояснява, че тя не познава човека конкретно, а не говори за инвеститора. Г-н Петров посочва, че територията е избрана на базата на ветровия потенциал. Конкретните точки са били повече от тези, които са в момента и всички, са разгледани с г-н Георгиев, и тези, които не са отговорили на високите изисквания на екипа за безопасност по отношение на околната среда и здравето на хората, са отхвърлени и са останали точките, които са с най-ниско въздействие върху околната среда и здравето на хората.</p>	<p>Съгласно Доклада за ОВОС изборът на територията е извършен въз основа на ветровия потенциал и техническата пригодност на района. Разположението на конкретните 80 ветрогенератора е определено след извършване на оценки за въздействие върху населени места, обекти подлежащи на здравна защита, биологично разнообразие и защитени зони. Окончателните позиции на вятърните генератори отговарят на нормативните изисквания и при които не се установява значимо отрицателно въздействие върху околната среда и здравето на населението.</p>
<p>Г-н Игнатов отправя запитване до каква степен трябва да се организира местното население - Северци, Лозенец, Крушари и другите села, за да бъде отменен този проект. Колко гласа трябва?</p>	<p>Г-жа Димитрова отговаря, че екипът, който е днес тук с нас, няма задължение да дава правни съвети. Г-н Петров отговаря, че процедурата по ОВОС позволява на всеки един етап мнението на обществеността да бъде взето предвид и те да изразят мнението си. Съгласно Орхуската конвенция е направено всичко възможно присъстващите да участват и да си изразят мнението на всеки един етап.</p>	<p>Потвърждава дадения на общественото обсъждане отговор.</p>

Изказани мнения, становища и препоръки по време на проведените обществени обсъждания	Отговор, даден на общественото обсъждане	Становище на Възложителя “ЕЕ Лозенец“ ЕООД
	<p>Г-жа Димитрова допълва, че могат да се изпратят и писмени становища в тридневен срок от общественото обсъждане.</p>	
<p>Г-н Иванов отправя въпрос относно това дали съществуват в глобален мащаб ветропаркове със същите размери: “осемдесет перки с височина триста метра”?</p>	<p>Г-н Петров отговаря, че не би могъл да каже като големина на ветропарк, защото това не е била целта на оценката, но плътността на разполагане на перките съответства на тази, която е тук.</p>	<p>Потвърждава дадения на общественото обсъждане отговор.</p>
<p>Г-н Иванов отправя молба за следващия път да се направи проверка и допълва: “А как тогава направихте изследванията? На кой парк изследвахте въздействията? Как изследвахте, че няма влияние на инфразвука? Как изследвахте и къде го изследвахте? След като няма такъв ветропарк или вие не знаете поне за него.”</p>	<p>Г-н Петров отговаря: “Инфразвук или шум, или каквото и да е било, е на базата на характеристиките, които има всеки отделен ветрогенератор и на база на конкретните условия на средата. Ние не взимаме, защото това абсолютно не е показателно да вземем данни от един парк и да ги сложим на друго място. Ние правим конкретен модел и изчисления за конкретния парк, тъй като се взима предвид и конкретен климат, конкретен релеф. Абсолютно всичко, което са локалните условия. Другото, което бихме го направили, абсолютно не би било професионално. Така или иначе всеки един ветрогенератор си има</p>	<p>В Приложение 9 от ДОВОС е приложена „Акустична оценка – Прогноза за разпространението на шум“.</p> <p>Акустичната оценка в ДОВОС не се прави чрез „изследване на друг ветропарк“, а чрез стандартна инженерна методология за прогнозиране на шум и нискочестотни компоненти преди реализацията на проекта. Подходът стъпва върху официални шумови характеристики на конкретния тип ветрогенератор (шумова мощност), които са измерени и сертифицирани по международни стандарти, и върху математическо моделиране на разпространението на звука в реалната проектна конфигурация. В модела се въвеждат конкретните параметри на инвестиционното предложение – разположение на турбините, височина на кулата (в настоящия доклад е</p>

Изказани мнения, становища и препоръки по време на проведените обществени обсъждания	Отговор, даден на общественото обсъждане	Становище на Възложителя “ЕЕ Лозенец“ ЕООД
	<p>характеристика, която е реална, която си е доказана, която си я дава производителят. Производителят няма как да лъже за характеристиката и ние ги използваме при нашите модели.”</p>	<p>разгледан вариант с кула 180 m), релеф, земно покритие и координати на най-близките чувствителни приемници (жилищни зони/населени места). След това чрез утвърдени стандарти за разпространение на звука в открито пространство се изчисляват прогнозните нива на шум при най-неблагоприятни условия и се отчита кумулативният ефект от всички турбини едновременно, включително затихване с разстоянието, атмосферно поглъщане и влиянието на релефа.</p> <p>По въпроса „как изследвахте, че няма влияние на инфразвук“, в рамките на акустичната оценка нискочестотният шум и инфразвукът не се „доказват“ чрез единично измерване на друг обект, а се оценяват чрез референтни дескриптори и критерии, прилагани в специализираната практика: изчислените стойности се сравняват с праговете на слухово възприятие и с приети ориентири за нискочестотни компоненти, като при липса на национални пределно допустими стойности за инфразвук се използват международно признати подходи (напр. G-претегляне по ISO 7196 и критерии за нискочестотен шум по DIN 45680). Крайната проверка е за съответствие с действащите нормативи за шум в околната</p>

Изказани мнения, становища и препоръки по време на проведените обществени обсъждания	Отговор, даден на общественото обсъждане	Становище на Възложителя “ЕЕ Лозенец“ ЕООД
		среда, като принципът е ясен: валидността на оценката идва от сертифицираните входни данни за турбината и от стандартизиран физически модел на разпространение, приложен към конкретната площадка и конкретното разположение, а не от това дали някъде вече има „абсолютно същия“ парк.
<p>Г-н Игнатов задава въпрос относно значението на “минимално въздействие”, което е видял като запис в презентацията, и помоли да се предоставят технически данни за шума, например децибели на метър.</p>	<p>Г-н Петров в отговор показва фигура и приканва присъстващите да прочетат доклада по ОВОС, тъй като там всичко детайлно е пресметнато и може да се види. Уточнява, че на 100 m е около 80 dB на тази височина, което е съпоставимо.</p> <p>Г-н Георгиев допълва, че всички измервания ги има в доклада.</p>	<p>В Приложение 9 от ДОВОС е приложена изготвената „Акустична оценка - Прогноза за разпространението на шум в околната среда от Ветроенергиен парк ВЕП – Лозенец“.</p> <p>Понятието „минимално въздействие“ в контекста на акустичната оценка не означава „нулево“, а означава въздействие под нормативно допустимите нива и под праговете за значим здравен риск, при спазване на приложимите стандарти. В практиката това се определя количествено – чрез прогнозни нива на шум в най-близките чувствителни точки (жилищни зони), сравнени с пределно допустимите стойности по действащата наредба за шум в околната среда.</p> <p>Относно искането за „децибели на метър“: шумът не се измерва и не се представя като линейна стойност „dB на метър“, защото децибелът е логаритмична величина. Източникът (турбината) има шумова</p>

Изказани мнения, становища и препоръки по време на проведените обществени обсъждания	Отговор, даден на общественото обсъждане	Становище на Възложителя “ЕЕ Лозенец“ ЕООД
		<p>мощност (dB(A) sound power level) – това е характеристика на самата машина. В точките на въздействие (например в населено място) се изчислява или измерва ниво на звуково налягане (dB(A)), което намалява с разстоянието съгласно физичните закони за разпространение (приблизително с около 6 dB при удвояване на разстоянието в свободно поле, преди да се отчетат релеф, атмосферно поглъщане и кумулативен ефект).</p> <p>Според ДОВОС за ВП „Лозенец“, за населените места се прилагат гранични стойности Lден ≤ 55 dB(A), Lвечер ≤ 50 dB(A), Lнощ ≤ 45 dB(A) (Наредба № 6/2006), като е посочено и че най-близките отстояния до населени места са над 500 m (напр. с. Лозенец 570 m; с. Северци 510 m; с. Крушари 530 m; с. Земенци 580 m; с. Загорци 580 m; с. Бистрец 1090 m; с. Полковник Дяково 2180 m).</p> <p>Според ДОВОС за ВП „Лозенец“ (Приложение 9 – Акустична оценка), прогнозните нива на шум в най-близките населени места са както следва:</p> <p>За с. Лозенец:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Lнощ = 40.9 – 41.8 dB(A) (макс. 41.8 dB(A)) • L24 = 47.4 – 48.1 dB(A) <p>За с. Северци:</p>

Изказани мнения, становища и препоръки по време на проведените обществени обсъждания	Отговор, даден на общественото обсъждане	Становище на Възложителя “ЕЕ Лозенец“ ЕООД
		<ul style="list-style-type: none">• $L_{нощ} = 39.2 - 39.9 \text{ dB(A)}$• $L_{24} = 45.8 - 46.6 \text{ dB(A)}$ За с. Крушари: <ul style="list-style-type: none">• $L_{нощ} = 39.3 - 39.6 \text{ dB(A)}$• $L_{24} = 46.4 - 46.7 \text{ dB(A)}$ За с. Полковник Дяково: <ul style="list-style-type: none">• $L_{нощ} = 39.5 - 40.1 \text{ dB(A)}$• $L_{24} \approx 45.8 \text{ dB(A)}$ За с. Загорци: <ul style="list-style-type: none">• $L_{нощ} = 39.6 - 41.6 \text{ dB(A)}$• $L_{24} = 46.2 - 48.0 \text{ dB(A)}$ За с. Земенци: <ul style="list-style-type: none">• $L_{нощ} = 40.7 - 42.0 \text{ dB(A)}$• $L_{24} = 47.3 - 48.4 \text{ dB(A)}$ Съгласно Наредба № 6/2006 г. пределно допустимата стойност за нощен шум в жилищни зони е 45 dB(A) . Прогнозните нива във всички най-близки населени места остават под тази граница.
<p>Г-н Игнатов изявява притеснение, че 105 dB са повече от една дискотека, които са до 95 dB, и съветва да не се строят ветрогенераторите, тъй като, ако отиде с приятелите си покрай тях, ще трябва да се крещи.</p>	<p>Г-н Петров допълва, че не става въпрос за 105 dB и че по-конкретна информация може да бъде изведена от доклада за ОВОС. Посочва, че шумът в основата е около 55 dB и че представените данни не са грешни, а са направени само за визуализация, но се възприемат по грешен начин и ще се коригират, така че</p>	<p>В ДОВОС е посочено, че теоретичното максимално ниво на шум при ротора, гарантирано от производителя при достигане на 95 % от номиналната мощност и/или при скорост на вятъра над 15 m/s, е около 106.9 dB(A)</p> <p>Тази стойност представлява звукова мощност на източника, измерена непосредствено при генератора и използвана като входен</p>

Изказани мнения, становища и препоръки по време на проведените обществени обсъждания	Отговор, даден на общественото обсъждане	Становище на Възложителя “ЕЕ Лозенец“ ЕООД
	визуализацията да стане по-ясна. (Показаната визуализация е извън официалната презентация).	<p>параметър в акустичния модел. Това не е нивото на шум, което достига до хората на терена.</p> <p>За определяне на очакваното шумово замърсяване с шум с нормална честота е изготвена „Акустична оценка - Прогноза за разпространението на шум в околната среда от Ветроенергиен парк ВЕП – Лозенец“ от “Енвайро Проджект” ЕООД с включени шумови карти (Приложение 9 от ДОВОС). За целите на акустичната оценка е използван специализирания софтуерен продукт SoundPLAN, разработен от Braunstein + Berndt GmbH / SoundPLAN International LLC, Germany.</p> <p>Анализът на резултатите от извършените изчисления показва, че нивата на промишлен шум при изпълнението на предвидените с инвестиционното предложение дейности за изграждане и експлоатация на вятърния парк, състоящ се от до 80 вятърни генератора, ще бъдат в допустимите граници, под установените гранични стойности за защита на човешкото здраве.</p>
Г-н Игнатов задава въпрос свързан с приключването на проекта, по какъв начин ще се	Г-н Георгиев отговаря, че целият процес е описан на представеното табло, и го описва накратко:	В доклада по ОВОС е посочено, че изготвен подробен план за изваждане от експлоатация, възстановяване и рекултивация за терените на

Изказани мнения, становища и препоръки по време на проведените обществени обсъждания	Отговор, даден на общественото обсъждане	Становище на Възложителя “ЕЕ Лозенец“ ЕООД
<p>извършва демонтажът, и по-конкретно как ще се осъществи изнасянето на фундамента след края на експлоатацията?</p>	<p>“Демонтират се обратно самите съоръжения с крана, който ги е вдигал. Фундаментът, който е с дълбочина до 5 m, се разбива на парчета и се натоварва и извозва на стандартно депо за строителни отпадъци. Ние сме го правили постоянно, защото имаме много вятърни проекти по света.”</p> <p>Г-н Петров допълва: “Всички строителни отпадъци, които се генерират от разрушаването на фундамента (стомана, бетон), ще се натрошат, ще бъдат сключени договори с лицензирани фирми, които ще ги извозят. Могат да се депонират на депо или да се рециклират, в зависимост от технологията, която ще избере фирмата, която ще ги изнася. Те могат да се рециклират до голяма степен. Най-вероятно ще се рециклират, особено след 30 г., и ще бъдат използвани повторно за строителство. Отпадъците не са проблем, всичко това ще бъде използвано повторно.”</p>	<p>проекта, според най-добрите практики към този момент.</p> <p>Съгласно ДОВОС:</p> <ul style="list-style-type: none">• Вятърните генератори ще бъдат демонтирани чрез използване на подемна техника, аналогична на използваната при монтажа;• Фундаментите ще бъдат механично разрушени;• Получените строителни отпадъци (стоманена армировка, бетон и други материали) ще бъдат управлявани съгласно изискванията на действащото законодателство за управление на отпадъците;• Ще бъдат сключени договори с лицензирани оператори за транспортиране и третиране на отпадъците;• Материалите, подлежащи на повторна употреба или рециклиране, ще бъдат оползотворени;• Нерециклируемите материали ще бъдат депонирани на регламентиранни депа за строителни отпадъци;• След премахването на конструкциите ще бъде извършено запълване на

Изказани мнения, становища и препоръки по време на проведените обществени обсъждания	Отговор, даден на общественото обсъждане	Становище на Възложителя “ЕЕ Лозенец“ ЕООД
		изкопите, профилиране и рекултивация на засегнатите площи. ДОВОС предвижда възстановяване на терените в състояние, позволяващо тяхното последващо използване, включително за земеделски цели, като хумусният слой се съхранява и връща при рекултивацията.
<p>Г-н Радичков отправя въпрос към инвеститора: “Кой ще заплати изследванията и заболяванията на хората, които ще предизвика тази вятърна електроцентрала с огромни размери? Както разбрахме, няма такава. Кой ще заплати проблемите, които ще възникнат от работата на този ветропарк?”</p>	<p>Г-н Георгиев отговаря, че са се събрали да обсъждат доклад за ОВОС, а не да предполагаме, че хората ще се разболеят и че някой ще трябва да плаща те да бъдат преглеждани, и помоли да се придържат към темата. Тоест това са само някакви предположения. Отново моли да се придържат към темата на обсъждането.</p>	<p>Зададеният въпрос няма отношение към темата на общественото обсъждане.</p>
<p>Г-н Добрев поставя въпрос относно отговорността на екипа, изготвил доклада по ОВОС. Въпросът му е дали, ако част от тези прогнози се окажат неточни или не се реализират така, както са представени, експертите ще носят ли отговорност, или ролята им се изчерпва с подписване на документа и получаване на възнаграждение.</p>	<p>Г-н Петров отговаря, че да, той и експертите носят отговорност, и са подписали декларация по темата към доклада по ОВОС.</p> <p>Г-н Петров уточнява, че въпросът му е неясен, и повтаря, че носят отговорност за заключенията, с подписите и имената си, и ги защитават.</p>	<p>В Приложение 1 към ДОВОС са приложени декларации подписани от всички експерти, част от екипа изготвил ДОВОС съгласно който носят наказателна отговорност съгласно НК на Р България при излагане на неверни данни.</p> <p>Съгласно чл. 83, ал. 1 и ал. 2 от Закона за опазване на околната среда (ЗОС) докладът за ОВОС се изготвя от възложителя чрез колектив от експерти с ръководител. Законът изисква експертите да притежават</p>

Изказани мнения, становища и препоръки по време на проведените обществени обсъждания	Отговор, даден на общественото обсъждане	Становище на Възложителя "ЕЕ Лозенец" ЕООД
<p>Г-н Добрев пожела да се уточни каква е тази отговорност.</p>		<p>необходимата образователна степен, професионална квалификация и доказуем опит, съответстващи на компонентите и факторите на околната среда, които оценяват, като всеки експерт носи отговорност за изготвената от него част и удостоверява това с подпис. Наред с това възложителят представя към доклада декларации за независимост и липса на конфликт на интереси, които гарантират, че експертите не са в положение на заинтересованост, способна да повлияе на обективността на оценката.</p> <p>Наредбата за условията и реда за извършване на ОВОС конкретизира тези изисквания, като предвижда към ДОВОС да се приложи списък на експертите с данни за тяхната квалификация и професионален опит, подписване на съответните части от отговорните експерти и представяне на декларации по чл. 83, ал. 4 ЗООС. Компетентният орган извършва оценка на качеството на доклада, включително проверка на експертния състав и неговата компетентност, и има правомощие да изисква допълване, преработване или допълнителни експертизи, ако прецени, че докладът не отговаря на изискванията за качество или компетентност.</p>

Изказани мнения, становища и препоръки по време на проведените обществени обсъждания	Отговор, даден на общественото обсъждане	Становище на Възложителя "ЕЕ Лозенец" ЕООД
		<p>В конкретния случай Докладът за ОВОС на ВЕП „Лозенец“ е изготвен от независим колектив от експерти, отговарящ на изискванията на чл. 83 ЗООС. Представен е пълен списък на експертите с данни за тяхната квалификация и опит, както и декларации за независимост и липса на конфликт на интереси, приложени към ДОВОС в Приложение № 1.</p> <p>Независимостта означава, че експертите не трябва да имат личен интерес, който би могъл да повлияе на изводите им, декларират липса на конфликт на интереси и носят професионална и правна отговорност за представените анализи. Именно поради това правната рамка не допуска „произволно“ изготвяне на ДОВОС, а предвижда едновременно гаранции за компетентност и независимост на експертите и контрол от страна на РИОСВ/МОСВ върху качеството и пълнотата на оценката.</p>
<p>Г-н Райчев посочва, че не му е станало ясно какво количество точно бетон и желязо ще бъде използвано за фундамента на всеки генератор? Освен това той иска да знае колко плодородна добруджанска земя ще бъде иззета</p>	<p>Г-н Георгиев в отговор уточнява, че черноземът е част от личен имот, а не абстрактно „земя на Добруджа“, като подчертава, че собственикът има конституционно право сам да решава какво да прави със своята земя. Имотът е личен по силата на</p>	<p>В Точка 1, Таблица 1.2.2.2-3. Количествената сметка за един фундамент са посочени конкретни количества на изкопни маси и вложени материали за изграждане на фундамент.</p>

Изказани мнения, становища и препоръки по време на проведените обществени обсъждания	Отговор, даден на общественото обсъждане	Становище на Възложителя “ЕЕ Лозенец“ ЕООД
<p>и какъв обем железобетон ще бъде вложен, за да може в следствие да се направи преценка как ще бъдат премахнати, изнесени и утилизирани стотиците хиляди тонове бетон. В заключение настоява за конкретни и точни цифри.</p> <p>Г-н Райчев определя вложения железобетон в плодородната земя като изключително голямо количество. Той прави сравнение с височината на сграда, като отбелязва, че тридесет метра се равняват на десет етажа, а</p>	<p>Конституцията, тоест г-н Жендов, като собственик, може да реши какво ще прави с неговата земя. По отношение на конкретните параметри посочва, че фундаментът е с кръгла форма и диаметър до 32 m, което означава площ от малко под 800 m². Това е самият фундамент. Дълбочината е конусовидна, като в най-дълбоката част достига около 5 m, плюс приблизително 50 cm подложка в зависимост от геоложките условия. Възможни са вариации според конкретния терен, но това са максималните ориентировъчни размери, изчислени при най-тежкия случай. Като кубични, общият обем на фундамента, като бетон, и арматура е около 3400-3500 m³ на една перка, с уточнението, че имотът е частен.</p>	<p>Следва да се има предвид, че реалните количества могат да варират в зависимост от конкретните инженерно-геоложки условия на всяка площадка, като посочените стойности представляват максимално изчислените проектни параметри.</p> <p>Относно засегнатата площ земеделска земя, в Доклада за ОВОС е посочено, че постоянно засегнатата площ от фундаментите за всички генератори възлиза на 85 905 m², а общата постоянно засегната площ от реализацията на инвестиционното предложение е приблизително 116 311 m². Част от изкопаните земни маси се използват за обратен насип, а хумусният слой се отделя и съхранява съгласно нормативните изисквания за последваща рекултивация.</p> <p>По отношение на извеждането от експлоатация, в ДОВОС е предвидено, че всички бетонни конструкции ще бъдат натрошени и премахнати, като изкопите ще бъдат запълнени със земни маси и ще бъде извършена рекултивация на терените. Подобен план за извеждане от експлоатация ще бъде изготвен не по-късно от 12 месеца преди края на експлоатационния период.</p>

Изказани мнения, становища и препоръки по време на проведените обществени обсъждания	Отговор, даден на общественото обсъждане	Становище на Възложителя “ЕЕ Лозенец“ ЕООД
<p>съоръжението може да се приравни на стоетажен блок или на десет десететажни блока, поставени един върху друг. Подчертава, че става дума само за една перка, а около селото се предвиждат осем такива генератора. Според него това означава значително изземване на земеделска земя, независимо от собствеността, тъй като тя остава българска. Той изразява сериозно съмнение, че след около тридесет години бетонът действително ще бъде премахнат и утилизиран, като се позовава на начина, по който според него се прилагат законите. Опасенията му са, че съоръженията ще останат трайно на място, ще възпрепятстват бъдещото използване на земята за земеделие и ще унищожат природния потенциал на терена, поставяйки под въпрос екологичния смисъл на подобно строителство върху земеделска земя от втора, трета и четвърта категория.</p>		<p>Конкретните количествени параметри са налични в ДОВОС и са част от техническата документация по проекта.</p> <p>Парцелите предвидени за реализиране на инвестиционно предложение са обработваеми земеделски земи - с интензивно земеделие. Земеделските земи в района са с висок бонитетен бал, което ги прави ценни и ограничава ползването им за изграждането на фотоволтаични инсталации, докато производството на електроенергия посредством силата на вятъра е добра алтернатива, сравнявайки необходимите площи за изграждането на 1 MW инсталирана мощност например.</p> <p>За инсталирането на един ветрогенератор за постоянно се засяга площ около 800 m² за фундаменти, като в зависимост отдалечеността на парцела от общинските пътища е възможно да бъдат необходими още няколкостотин квадратни метра земеделска земя за път за достъп. Всички останали необходими терени за завой, кранови и обслужващи площадки, временни терени за съхранение и др. ще бъдат засегнати само в процеса на строителството.</p>

Изказани мнения, становища и препоръки по време на проведените обществени обсъждания	Отговор, даден на общественото обсъждане	Становище на Възложителя “ЕЕ Лозенец“ ЕООД
		<p>След рекултивация и пускане на обекта в експлоатация, цялата площ попадаща в сервитута на ротора и всички засегнати площи ще бъдат възстановени за първоначалното си предназначение – а именно за земеделски цели.</p> <p>Също така при реализацията на инвестиционно предложение ще бъде използвана съществуващата пътна инфраструктура (републикански, общински пътища, полски пътища).</p>
<p>Анонимен от присъстващите задава въпрос, как можем да претендираме за частна собственост, когато в Конституцията пише, че под 20 ст, това е вече държана собственост?</p>	<p>Г-н Петров заявява, че освен на експертното му мнение, може да се разчита и на доклада по ОВОС, който съответства изцяло на българското законодателство, включително на Закона за опазване на земеделските земи. Той подчертава, че в Закона ясно е разписано как следва да се процедира с почвата и че всички изисквания са спазени, независимо дали земята е частна или държавна. По думите му почвата подлежи на опазване и това действително се прави. Хумусният слой, който ще бъде отстранен, ще бъде съхранен и</p>	<p>Доклада за ОВОС е посочено, че при изграждане на фундаментите ще бъде отнет почвен и подпочвен слой. Част от изкопаните земни маси ще бъдат използвани за обратен насип в зоната на фундамента.</p> <p>Предвид обстоятелството, че се засягат земеделски земи в район с Черноземи, отнемането и съхраняването на хумусния хоризонт ще се извършва при условията на чл. 15, ал. 1 и ал. 2 от <i>Закона за почвите и Наредба № 26 за рекултивация на нарушени терени, подобряване на слабопродуктивни земи, отнемане и оползотворяване на хумусния пласт</i>. Хумусният слой ще бъде отделен,</p>

Изказани мнения, становища и препоръки по време на проведените обществени обсъждания	Отговор, даден на общественото обсъждане	Становище на Възложителя “ЕЕ Лозенец“ ЕООД
	<p>в последствие използван за рекултивация и възстановяване на терена. Според него не съществува проблем в това отношение, тъй като действащото законодателство се спазва и напълно отговаря на поставените въпроси.</p>	<p>съхраняван по нормативно установения ред (Наредба № 26) и използван за възстановяване на временно засегнатите терени.</p> <p>Количеството земни маси, което не се използва за обратен насип, ще бъде извозвано и съхранявано на определени за целта терени на територията на общината въз основа на договор с общината.</p> <p>Посочените действия представляват различни етапи от управлението на земните маси и не са в противоречие помежду си – част от материала се използва на място, а излишните количества се съхраняват при спазване на нормативните изисквания.</p> <p>За опазване на хумуса в ДОВОС в т. 8.1 са предвидени 2 мерки</p> <p>19. Отнемане и запазване на хумусния слой при изграждане на фундаментите и използването му за възстановяване на временните строителни площадки</p> <p>20. Сепариране на отнетия хумусен слой по съдържание на въглерод, с оглед неговото съхранение и последващата употреба.</p>
<p>Г-н Добрев отбелязва, че се надява, на следващите обсъждания да има повече от един микрофон, а залите да бъдат по-</p>		<p>По направените организационни бележки при следващи обсъждания са предприети мерки за подобряване на техническите и битови условия, включително осигуряване на</p>

Изказани мнения, становища и препоръки по време на проведените обществени обсъждания	Отговор, даден на общественото обсъждане	Становище на Възложителя “ЕЕ Лозенец“ ЕООД
<p>добре отоплени, като уточнява, че това е ангажимент на организатора, а не на кмета. За протокола заявява, че в селото над деветдесет процента от жителите, общо 88 души, са се подписали против проекта. Допълва, че ще бъде внесена обща подписка от цялата община в МОСВ и РИОСВ-Варна с искане за одит или връщане на проекта. Изразява категорична позиция, че перките не са желани в рамките на общината.</p>		<p>достатъчно озвучаване и подходяща среда за провеждане на срещите.</p> <p>По отношение на битовите условия - общественото обсъждане е проведено на 18 февруари в с. Северци. В деня на провеждането метеорологичната обстановка беше неблагоприятна, със снежна буря и зимни условия, което обективно е повлияло на комфорта и придвижването.</p> <p>Същевременно датите на обществените обсъждания не се определят спонтанно, а се обявяват предварително в рамките на законово установените срокове. Те са били фиксирани значителен период преди самото събитие – 9 януари 2026 г. и публично оповестени по надлежния ред. Промяна на вече обявена дата в кратък срок би довела до необходимост от ново обявяване и удължаване на процедурата, което не е предвидено като стандартна практика при нормално протичаща процедура по ОВОС.</p> <p>Следователно обсъждането е проведено в съответствие с предварително обявения график и изискванията за публичност, въпреки неблагоприятните метеорологични условия в конкретния ден.</p> <p>Относно заявената позиция на част от жителите и намерението за внасяне на</p>

Изказани мнения, становища и препоръки по време на проведените обществени обсъждания	Отговор, даден на общественото обсъждане	Становище на Възложителя “ЕЕ Лозенец“ ЕООД
		<p>подписка в МОСВ и РИОСВ–Варна, следва да се отбележи, че всяко становище, възражение или колективно искане е право на гражданите и подлежи на разглеждане по установения законов ред. Процедурата по ОВОС предвижда именно публичност, възможност за участие и представяне на мнения, които се отразяват и обсъждат от компетентния орган при вземане на решение.</p> <p>В същото време инвестиционното предложение се разглежда в рамките на действащото законодателство, като окончателната преценка относно неговата допустимост се извършва от компетентния орган въз основа на ДОВОС, постъпилите становища и приложимите нормативни изисквания.</p> <p>По време на всички проведени обществени обсъждания беше разяснявано и бяха давани указания как и в какви срокове могат да подават становища, мнения и възражения по проекта, включително към кой орган се адресират и по какъв ред могат да бъдат депозирани.</p>

Таблица 5 Становище (справка) от Възложителя по предложенията, препоръките, мненията и възраженията в резултат на общественото обсъждане проведено в село Лозенец, съгласно изискванията на чл. 17, ал. 5 от Наредбата за условията и реда за извършване на ОВОС.

Таблица 5 Становище (справка) от Възложителя по предложенията, препоръките, мненията и възраженията в резултат на общественото обсъждане проведено в село **Лозенец**, съгласно изискванията на чл. 17, ал. 5 от Наредбата за условията и реда за извършване на ОВОС.

Изказани мнения, становища и препоръки по време на проведените обществени обсъждания	Отговор, даден на общественото обсъждане	Становище на Възложителя „ЕЕ Лозенец“ ЕООД
<p>Г-н Чобанов: Да започнем от бариерния ефект. Колко е разстоянието между два генератора? Най-близките, които са. Не до населеното място, а между тях. Аз съм го измерил - най-малкото разстояние е 511 m.</p>	<p>Г-н Петров: Разстоянието между генераторите е различно. Не е 511 m, 530 m е. Но да, г-н Чобанов е близо.</p> <p>Г-жа Стефанова: По закон не може да е петстотин и единайсет метра. Не зная точно какво сте измерили, но реално наредбата определя, че разстоянието между тях трябва да е от три до пет пъти спрямо диаметъра на ротора, така че поставяне на петстотин и единайсет метра между два ветрогенератора, те изобщо няма как да могат да работят и да са икономически ефективни за възложителя. Така че от гледна точка на това, просто няма как да послужат на толкова малко разстояние.</p>	<p>Потвърждава дадения на общественото обсъждане отговор. Съгласно международно признатата инженерна практика и стандартите от серията IEC 61400, разстоянията между ветрогенераторите се определят въз основа на анализ на турбулентността и wake ефекта, като в практиката се прилагат стойности от порядъка на 3–5 диаметъра напречно и 5–7 диаметъра по посока на преобладаващия вятър.</p> <p>В точка 4.9 Биологично разнообразие и неговите елементи от ДОВОС е описан бариерният ефект на ВЕП „Лозенец“ като там е посочено, че гъстотата на вятърните генератори не е значима и отстоянието между отделните генератори е допустимо за свободно придвижване на птиците. Следователно не се очаква да се постигне бариерен ефект или сериозно препятствие за мигриращите птици при строителството на вятърен парк „Лозенец“, което да доведе до енергийни загуби, изместване на миграционни трасета и др., дори и при реализацията на всички инвестиционни намерения.</p>
<p>Г-н Пенчев: Казах от началото. И проектът много добре изглежда. Всичко е</p>	<p>Г-н Петров: Ще отговоря на първия въпрос - от самото начало проектът е позициониран тук, в община</p>	<p>Потвърждава дадения на общественото обсъждане отговор. Няма отношение към ДОВОС и ДОСВ.</p>

Изказани мнения, становища и препоръки по време на проведените обществени обсъждания	Отговор, даден на общественото обсъждане	Становище на Възложителя „ЕЕ Лозенец“ ЕООД
<p>наред там, нищо не пречи да има хора, да има животни, да има пчели, да има птици. Защо в три общини в Добричка област този проект не се осъществи Вашия? Тошево, Тервел и Добрич селска. Това е първия ми въпрос.</p> <p>Четох го от интернет доклада Ви. Нещо допълнително за безплатен ток обещано ли е на населението, на домакинствата в с. Лозенец, да се възползват от този проект, за безплатен ток?</p>	<p>Крушари. Никога не е бил в общините, които в момента споменахте. Той си е тук. Единствено, ако има ветрогенератори, които са релокирани някъде, те са преместени заради екологичен ефект или някой е отпаднал поради тази причина. Ние друга територия не сме разглеждали, не сме били никога на друга територия. А по втория въпрос предполагам, господин Георгиев ще даде по-добър отговор от мен.</p> <p>Г-н Георгиев: Само да допълня, има проекти, които са спрени, които са в съдебна фаза. Съдят се, оспорват, но този проект не е от тях. За другия въпрос, който зададохте за безплатен ток. Директно казвам, с нас такъв вариант не е обсъждан никога. Момент, нека да допълня. Безплатен ток никога не сме обсъждали. Ние обсъждахме социална програма, която в нея има много различни неща. Една от идеите, която беше</p>	

Изказани мнения, становища и препоръки по време на проведените обществени обсъждания	Отговор, даден на общественото обсъждане	Становище на Възложителя „ЕЕ Лозенец“ ЕООД
	<p>спомената тогава, е това, но това е социална програма, която ще съдържа много различни мерки и елементи, защото ние обсъждаме в момента с общината процент от приходите на вятърния парк да остават в община Крушари. Това нещо ще го финализираме буквално следващата седмица или най-късно по-следващата и документът ще бъде публичен. Там ще видите процента, суми, в какви дейности ще бъдат вложени тези суми, тоест социални дейности. Аз ви отговорих вече на въпроса защо сега не е направен документа, ще отговоря отново - защото има процедура, която ние трябва да следваме. Не мога да го направя сега. Ще го направим следващата седмица. Документът ще бъде публичен. В момента обсъждаме ОВОС. На общински съвет документът ще бъде разгледан, аз ще присъствам, ще отговоря на всички въпроси тогава. Ние ще бъдем тук в Община</p>	

Изказани мнения, становища и препоръки по време на проведените обществени обсъждания	Отговор, даден на общественото обсъждане	Становище на Възложителя „ЕЕ Лозенец“ ЕООД
	<p>Крушари много дълго време. Ние няма да си заминем сега, след тези обществени обсъждания. Ще се виждаме с вас много често. Обръщам внимание, че тази социална програма, след като я финализираме с общината, защото има доста условия, на които тя трябва да отговори, тогава ще станат ясни направленията, дейностите, които ще бъдат финансирани - здравеопазване, детски градини, медицинска помощ, социални програми, пенсионерски клубове, читалища. И така нататък. Тоест всичките тези неща ще бъдат публични и ще бъдат ясни. Тогава ще видите мащаба, ще видите сумите и тази социална програма ще действа 30 година. Не говорим, че нещо правим сега, оставяме тука една сума. Ние ще бъдем тук 30 години след като пуснем парка в експлоатация. През тези 30 години, тази програма ще действа и тези средства ще бъдат похарчени за тези</p>	

Изказани мнения, становища и препоръки по време на проведените обществени обсъждания	Отговор, даден на общественото обсъждане	Становище на Възложителя „ЕЕ Лозенец“ ЕООД
	населени места, а не в Тервел, Тошево и Добричка.	
<p>Г-н Сидеров: Става въпрос за тези прословути лаптопи, които са занесени в училището и безплатна храна, която е обещана, мисля, че от тази фирма, дано да греша. Имате ли касация към тези лаптопи?</p> <p>И втори въпрос - фирмата, която ще постави ветрогенераторите ще печели, нали така, второ ще се постави върху земята на един кой си, той ще е съгласен, защото ще му влиза в джоба. Аз какво ще хвана от цялата история?</p>	<p>Г-н Георгиев: Да, нашата фирма направи дарение на училището - 6 компютъра. Ние го направихме.</p>	<p>Потвърждава дадения на общественото обсъждане отговор.</p> <p>В предходният си отговор г-н Георгиев е обяснил за социалната програма, която ще се провежда на територията на община Крушари, а именно:</p> <p>Г-н Георгиев: Безплатен ток никога не сме обсъждали. Ние обсъждахме социална програма, която в нея има много различни неща. Една от идеите, която беше спомената тогава, е това, но това е социална програма, която ще съдържа много различни мерки и елементи, защото ние обсъждаме в момента с общината процент от приходите на вятърния парк да остават в община Крушари. Това нещо ще го финализираме буквално следващата седмица или най-късно по-следващата и документът ще бъде публичен. Там ще видите процента, суми, в какви дейности ще бъдат вложени тези суми, тоест социални дейности. Аз ви отговорих вече на въпроса защо сега не е направен документа, ще отговоря отново - защото има процедура, която ние трябва да следваме. Не мога да го направя сега. Ще го направим следващата седмица. Документът ще бъде публичен. В момента обсъждаме ОВОС. На общински съвет документът ще бъде разгледан, аз ще присъствам, ще отговоря на всички въпроси тогава. Ние ще бъдем тук в Община Крушари</p>

Изказани мнения, становища и препоръки по време на проведените обществени обсъждания	Отговор, даден на общественото обсъждане	Становище на Възложителя „ЕЕ Лозенец“ ЕООД
		<p>много дълго време. Ние няма да си заминем сега, след тези обществени обсъждания. Ще се виждаме с вас много често. Обръщам внимание, че тази социална програма, след като я финализираме с общината, защото има доста условия, на които тя трябва да отговори, тогава ще станат ясни направленията, дейностите, които ще бъдат финансирани - здравеопазване, детски градини, медицинска помощ, социални програми, пенсионерски клубове, читалища. И така нататък. Тоест всичките тези неща ще бъдат публични и ще бъдат ясни. Тогава ще видите мащаба, ще видите сумите и тази социална програма ще действа 30 година. Не говорим, че нещо правим сега, оставяме тука една сума. Ние ще бъдем тук 30 години след като пуснем парка в експлоатация. През тези 30 години, тази програма ще действа и тези средства ще бъдат похарчени за тези населени места, а не в Тервел, Тошево и Добричка.</p>
<p>Г-н Сидеров: Преди две години имаше Ковид. Вие къде бяхте. Децата бяха вкъщи, моето дете има лаптоп, но неговото няма, няма телефон. Къде бяхте Вие тогава, фирмата къде беше, поделението на тези датчани?</p>	<p>Г-н Георгиев: Не мога да си спомня къде съм бил преди 2 години, но сега съм тук. Миналата седмица подписахме споразумение с тях, дарихме тези 6 компютъра. По време на разговора с училището попитахме от какво имат нужда и го направихме това по всички села. Когато</p>	<p>Пандемията COVID-19 и свързаните с нея ограничения са в периода 2020–2022 г. Инвестиционното предложение за ВЕП „Лозенец“ е публично анонсирано за първи път през 2023 г., т.е. значително след приключване на извънредната епидемична обстановка и дистанционното обучение.</p> <p>Въпросът няма отношение към ДОВОС и ДОСВ.</p>

Изказани мнения, становища и препоръки по време на проведените обществени обсъждания	Отговор, даден на общественото обсъждане	Становище на Възложителя „ЕЕ Лозенец“ ЕООД
	направихме срещата с Желко, той ни каза директно от какво има нужда.	
<p>Г-н Рачев: Към доц. Петров имам въпрос. Как точно определите тази методика със засенчването? Какви уреди са използвани? Аз съм ръководителят на областната метеорологична служба. Тоест, сложили сте хелиографи на тези къщи, по време на една година и на база на тези получени хелиографи сте определили, че само за 30 часа тази къща ще бъде засенчена. Така ли се опитвате да ме убедите? Каква методика сте използвали? Тия общите приказки ги обичам, но 14 години се занимавам с научна и оперативна дейност. Моля да обясните на хората. Кой е експертът, който го направи това измерване?</p>	<p>Г-н Петров отговаря: Не точно. Засенчването сме го определили на базата на модел, който е направен за района. Възложили сме го на външна лицензирана фирма, която е направила модел. Ние сме направили оценката върху него. Има доклад в съседната зала е, целият с приложенията, 300 страници е. Ще го видите и предполагам, като професионалист, ще го разберете.</p>	<p>В ДОВОС на ВЕП „Лозенец“ ефектът от периодично засенчване (shadow flicker) е оценен чрез специализирано моделиране, основано на точните координати на всяка турбина и на всички сгради с жилищна функция в населените места, височината на оста и диаметъра на ротора, астрономичните параметри за географската ширина (годишен ход и ъгъл на слънцето), както и релефа на терена. Изследването е представено в Приложение 10 „Оценка на риска от възможни неблагоприятни психофизиологични ефекти – засенчване от вятърни турбини“, “Енвайро Проджект” ЕООД.</p> <p>Първоначално е приложен теоретичен максимален сценарий (worst-case) – без облачност и без прегради, при постоянна работа на турбините, с цел да се идентифицират потенциално засегнатите рецептори. След това резултатите са коригирани спрямо реалистичната продължителност на слънчевото греене.</p> <p>В резултат от изчисленията са установени три конкретни жилищни сгради, които попадат в зоната на потенциално засенчване при най-неблагоприятния сценарий. Те не са определени произволно, а са изведени като единствени рецептори, при които теоретично е възможно достигане на</p>

Изказани мнения, становища и препоръки по време на проведените обществени обсъждания	Отговор, даден на общественото обсъждане	Становище на Възложителя „ЕЕ Лозенец“ ЕООД
<p>Г-н Рачев: За правенето на модели за каквото и да е, трябва да имаме някаква изходна позиция. Тази фирма поставила ли е уред за измерване на слънчевото греене в тези 3 къщи?</p>	<p>Г-н Петров: Не, за къщите не е поставила, но тя е направила метеорологични изследвания в рамките на една година. Това, че вие ползвате тази методика, не означава, че тя е валидна.</p>	<p>стойности, изискващи управление. Оценката е извършена спрямо широко прилаганите в европейската практика ориентир (вкл. референтен праг от 30 часа годишно/30 минути дневно), като е отчетено, че реалната експозиция е по-ниска от теоретичната поради метеорологични условия и фактическа работа на съоръженията.</p>
<p>Г-н Рачев: Единствената институция, която може да прави метеорологични изследвания на база на каквото и да е, е Националният институт по метеорология и хидрология. Няма постъпили такива искания. Да се разберем, това, че някой може да каже, примерно аз да кажа, че съм специалист по кардиохирургия и да тръгне да правя операция. НИМХ е единствен метеорологичен представител за цялата страна. Тоест вие нямате идея кой го е направил това изследване?</p>	<p>Г-н Петров: Имаме идея кой е направил изследването. Има доклад 300 страници, направено е върху всяка една къща. Може да го видите, направен е модел. Георги Семерджиев се казва експертът, който го е направил. Не знам какво повече да кажа.</p> <p>Г-жа Стефанова: Компанията е “Енвайро проджект”. Човекът, който стои зад нея, е Пламен Семерджиев, това нещо е направено със софтуерен модел Wind Pro, в който има модул Shadow. Използва се не само в настоящия случай, но и в цялата европейска практика.</p>	<p>За минимизиране на риска в Раздел 8 „Мерки за предотвратяване, намаляване и при възможност отстраняване на значителните отрицателни въздействия“ са предвидени конкретни технически и управленски решения. Предвижда се внедряване на автоматизиран софтуерен модул за контрол на засенчването (shadow control), който спира конкретна турбина в определени времеви интервали, когато са налице едновременно слънчево греене, съответна позиция на слънцето и геометрия на засенчване към съответния рецептор. Осигурена е и възможност за допълнително ограничаване на работата при необходимост, както и механизъм за мониторинг и коригиращи действия при постъпил сигнал.</p> <p>По този начин ефектът от периодично засенчване е предварително моделиран, ограничен до три конкретни обекта при теоретичен сценарий и е технически управляем чрез предвидените мерки, поради което не се очаква да възникне неблагоприятно въздействие върху населението</p>

Изказани мнения, становища и препоръки по време на проведените обществени обсъждания	Отговор, даден на общественото обсъждане	Становище на Възложителя „ЕЕ Лозенец“ ЕООД
<p>Г-н Рачев: Повечето ме познават тук от селото съм, аз съм от тук, тук съм роден. Сега не живея постоянно тук, от петък събота и неделя си живея, имам си къща, имам си земя и съм земеделец в много малка размери. Значи отговарям на всички изискванията за задаване въпроси. Първият ми въпрос. Прочетох доклада. Наистина триста и няколко страници, мисля триста шейсет и три. И има някои неща, които не ми харесаха. Още в първите странички селата били слабо заселени зимата. Тъй като гледам слабо заселено село. Гледайте за какво става на въпрос. Ами, ей сега ще Ви кажа. Не са от селото десетина човека, десетина човека не са от</p>	<p>Г-н Петров: За земните маси, въпреки че изглежда мащабно, това не е много мащабно строителство, то е съпоставимо със строителството на автомобилен път, на магистрала или на нещо друго. В Доклада за ОВОС е записано и наистина съм щастлив, че сте го прочели, че част от тях ще бъдат извозени на депо, други ще бъдат използвани за обратна насипка. Имаме други доклади за ОВОС, при които имаме строителство, няма проблем с извозването, с депонирането на земни маси и на хумус. Нищо не се изнася от общината, всичко си остава тук. Всичко си е обратна засипка. По никакъв начин това няма да затормози, замърси общината или да има негативно въздействие. Специално за земните маси съм сигурен, че не би оказало влияние.</p>	<p>В точка 1 от Доклада по ОВОС е посочено, че населението в селата в чиито землища попада ИП е малобройно, а в точка 3.13 Здравно-хигиенни аспекти на околната среда. Здравен статус на населението е посочено, че за районът е характерно, обезлюдяването на много от селата през зимният период. Това са данни от официалните годишни доклади на РЗИ – Добрич.</p> <p>По отношение на въпроса за количествата на изкопни маси в Точка 1, Таблица 1.2.2.2-3. Количествената сметка за един фундамент са посочени конкретни количества на изкопни маси и вложени материали за изграждане на фундамент.</p> <p>Следва да се има предвид, че реалните количества могат да варират в зависимост от конкретните инженерно-геоложки условия на всяка площадка, като посочените стойности представляват максимално изчислените проектни параметри.</p> <p>Конкретните количествени параметри са налични в ДОВОС и са част от техническата документация по проекта.</p> <p>По отношение на въпроса за височината на вятърните генератори В Точка 2, 2.3.1 Избор на ветрогенератори от ДОВОС е посочено, че при разработването на идеен проект за изграждане на вятърен парк „Лозенец“ са разгледани множество варианти и алтернативи за вятърни генератори – с различни височини на кули, размери на витла, конфигурации на</p>

Изказани мнения, становища и препоръки по време на проведените обществени обсъждания	Отговор, даден на общественото обсъждане	Становище на Възложителя „ЕЕ Лозенец“ ЕООД
<p>селото. Но още колко хора могат да дойдат, пък не са дошли от селото, също няма да ви кажа. Лозенец е второто населено място в община Крушари след общинския център. И ако Лозенец е слабо заселен, не знам. Добре, второто нещо. Това просто като отметка, не се заяждам, просто го отбелязвам. Второто нещо, забелязах, че там вие, където покажете изкопите някъде около шест хиляди и кусур кубика ще се копае. Така. От тези шест хиляди и кусур кубика ще влязат сто шейсет и два, сто шейсет и три тона арматура и какви ли не още цимент и чудеса, за да се вдигне това чудо. Отделно, това чудо казахте, че ще е около 180 метра, пък аз чета в доклада около 250 метра ми е в главата, защо? С размаха на перката. Между другото няма</p>	<p>За пътищата няма да отговоря, тъй като аз не съм експерт, но предвид какво се очаква да бъде строителството, най-вероятно се очаква да имате след строителството пътища, които никога не сте имали преди това в общината. Може би господин Георгиев ще довърши за пътищата.</p> <p>Г-н Георгиев: Питате конкретно за земеделските, черните пътища, нали? Ще се направи по график, тоест самото строителство и самите пътища. Това ще бъде обсъдено с Вас, ще се направи такъв график, с всички, които обработват земя там. Ние ще имаме информационен център - всичко ще бъде направено заедно с вас. Ако трябва да бъде променен път, говорим със собствениците, обезщетяваме ги финансово или по друг начин, каквото е необходимо. Тоест този план конкретен, който питате, в момента го нямаме. Но да, ще има</p>	<p>скоростни кутии, питч контрол и други с цел постигане на възможно най-ефективната комбинация от произведена електрическа енергия, шум, визуално замърсяване, цена и др. Изборът на вятърни генератори с параметри оценени в ИП - кула до 200 m, ротор до 180 m, мощност до 8 MW, води до ограничаване (намаляване) на броя на вятърните генератори на единица инсталирана мощност.</p> <p>По отношение на въпросът за транспортната схема - потвърждава дадения на общественото обсъждане отговор.</p> <p>След направен допълнителен обстоен преглед за наличие на стопански постройки в близост на ветрогенератори, не беше установен такъв, на разстояние под нормативно определеното изискване от 500 метра. Обектът, който споменава г-н Рачев той отстои на около 517 m от най-близко разположения ветрогенератор (LZ12).</p>

Изказани мнения, становища и препоръки по време на проведените обществени обсъждания	Отговор, даден на общественото обсъждане	Становище на Възложителя „ЕЕ Лозенец“ ЕООД
<p>да крия, гледах по интернет изслушването в Загорци. Там също някой беше задал въпроса. Тия земни маси, трийсет и четири перки са само в Лозенец по шест хиляди и кусур кубика. Отпадните маси са около 1600-1700 кубика. Доста съм запознат с материята. И докато трае този строеж, който ще е около две години, нали така, горе долу и ще се копае по пътища за не знам си колко хиляди метра кабели. Аз искам да питам, тези пътища ние ще можем ли да ги ползваме, докато се копае. Тези пътища няма ли да се опъне една лента и да се каже, ти няма да минаваш от тука, защото сега правим строеж. Но нивата ми минава през 1 километър от този път. Тракторът не лети, той оре. Не съм убеден, а и повечето от хората тука, които,</p>	<p>изграждане на такива пътища. Да, ще има промяна на пътните схеми, но това ще бъде направено заедно с местните хора.</p>	

Изказани мнения, становища и препоръки по време на проведените обществени обсъждания	Отговор, даден на общественото обсъждане	Становище на Възложителя „ЕЕ Лозенец“ ЕООД
<p>така са поне средно интелигентни, за здравословното влияние върху хората, върху жителите. Аз си направих труда, четох и изследвания в Щатите, в западните държави. Да не говорим, че до колкото знам сега почти нищо не се строи във вятърните електроцентрали. Или пък, ако се строи нещо, е много инцидентно, но за ефекта специално на тия перки, които са около населените места, а вие казвате примерно, че едната перка, най-близката е, мисля, че на петстотин и четиридесет метра, или беше на петстотин и седемдесет и шест, няма значение, ама също така и на двеста метра от базата на моя братовчед, който работи там и който има работници.</p>		

Изказани мнения, становища и препоръки по време на проведените обществени обсъждания	Отговор, даден на общественото обсъждане	Становище на Възложителя „ЕЕ Лозенец“ ЕООД
<p>Г-н Рачев: Няма да се ограничи ползването на моята нива например, която е на 600 метра по черен път, по който ще се прокарват кабели?</p>	<p>Г-н Георгиев: Не. Ще създадем организация, имаме доста такъв опит, но предлагам да се обсъжда малко по-нататък. Правилни сме много такива неща, знаем как се прави. И завои ще има и огради ще трябва да се махат и тук там някои храсти, но предлагам да го обсъждаме това по-нататък, много дълга тема е.</p>	<p>Потвърждава дадения на общественото обсъждане отговор.</p>
<p>Анонимни участници: А по отношение на здравето как влияят?</p>	<p>Г-н Петров: За въздействието върху здравето има много изследвания и за никакво въздействие, и за голямо въздействие. На базата на това, което ние сме получили, анализирали и предвидили. Как да кажа всичките анализи, които сме направили, не сме отхвърляли нищо. Въздействието не е такова, каквото се преекспонира навсякъде по медии и всички изказвания. Шумът, който Вас ви притеснява на двеста и петдесет метра, той пада вече по нормите, които са съгласно законодателството. На петстотин метра, които сме съобразили с къщите и ние нямаме</p>	<p>Защитата на населението не се осъществява чрез териториална забрана, а чрез прилагане на здравно-хигиенни норми, нормативно установени гранични стойности и изисквания за отстояния. В тази връзка в Доклада за ОВОС е изготвена самостоятелна оценка на здравния риск, основана на научни изследвания, приложимото национално и европейско законодателство и специализирани експертни анализи. Оценката е разработена от правоспособен лекар – професор, доктор на медицинските науки, и обхваща всички релевантни фактори: шум (включително нискочестотен шум и инфразвук), вибрации, електромагнитни полета, атмосферни емисии, както и кумулативното въздействие от други източници в района.</p> <p>Резултатите от моделните изчисления показват, че прогнозните нива при здравно-защитените обекти не надвишават нормативно установените гранични стойности. За инфразвука</p>

Изказани мнения, становища и препоръки по време на проведените обществени обсъждания	Отговор, даден на общественото обсъждане	Становище на Възложителя „ЕЕ Лозенец“ ЕООД
	<p>перка на по-малко от петстотин метра до къщите. Шумът е съпоставим с абсолютно обикновен шум на хладилник, фризер или каквото и да е било.</p>	<p>са използвани международно признати референтни критерии (БДС ISO 7196:2015 и DIN 45680), като изчислените стойности са съществено под прага на слухово възприятие. Въз основа на извършената оценка и при спазване на предвидените мерки не се очаква инвестиционното предложение да окаже неблагоприятно въздействие върху здравето на населението.</p> <p>Най-близко разположените населени места се намират на разстояние над 500 m, съгласно изискванията на Наредба № 14.</p> <p>Временни въздействия са възможни единствено за работещите по време на строителството, което е характерно за всяка строителна дейност, като при спазване на трудово-хигиенните изисквания и предвидените мерки не се очакват неблагоприятни ефект.</p> <p>В обобщение, въз основа на извършената оценка и при спазване на предвидените мерки и нормативни изисквания не се очаква инвестиционното предложение да оказва неблагоприятно въздействие върху здравето на населението.</p>
<p>Г-н Рефик: Аз имам дете с ТЕЛК, което е аутист. Запушва си ушите дори и шумът да е колкото хладилник или нещо друго, което да бръмчи. Дори къщи не мога да говоря на</p>	<p>Г-н Петров: Не мога да отговоря конкретно на така зададен въпрос, защото не знам къде се намира вашата къща. Но така или иначе нормите, които са постигнати, те са на дневен, нощен шум. Приема се, че</p>	<p>В отговор на споделения личен разказ следва да се направи ясно разграничение между индивидуално субективно възприятие и обективно измерими нива на шум. Отделен личен случай, не представлява научно доказателство за причинно-следствена връзка между работата на ветрогенератор и здравословен проблем. Възприемането на шум, особено през нощта, е силно</p>

Изказани мнения, становища и препоръки по време на проведените обществени обсъждания	Отговор, даден на общественото обсъждане	Становище на Възложителя „ЕЕ Лозенец“ ЕООД
висок тон, както сега. Какво правим?	тези норми, не се усещат, по никакъв начин не влияят. Мога да Ви кажа, че децибелите са по четиридесет сега и няма нужда да влизаме толкова технически, но това са децибели, които са абсолютно недоловими, не пречищи.	индивидуално и зависи от редица фактори – общ фон на средата, чувствителност, очаквания, умора, стрес. По отношение на ВЕП „Лозенец“ оценката не се основава на отделни впечатления, а на конкретни акустични изчисления. В Приложение 9 от ДОВОС е приложена изготвената „Акустична оценка - Прогноза за разпространението на шум в околната среда от Ветроенергиен парк ВЕП – Лозенец“.
Г-н Рефик: Значи детенцето ми. Вие казвате, че дневна и нощна. Детенцето ми се събужда в три часа следобед и заспива два часа сутринта, когато аз заминавам за работа. Има ли значение този шум?	Г-н Петров: Шумът е без значение дали е ден или нощ. Той е един и същ, но нормите, които са заложени в нашето законодателство, са за дневен и нощен. Затова ги споменавам така. Извинявам се, за което. Ние спазваме нормите за нощен шум дори и през деня те са пак са в същия диапазон. Тези норми, които са на петстотин метра, тоест ветрогенераторът със сигурност няма да бъде на по-малко от петстотин метра от вашата къща. Шумът, който е на границата, той ще бъде и през деня и през нощта, но отговарящ на нормите за нощен шум, тоест доста по-строгото изискване,	Според ДОВОС за ВП „Лозенец“, за населените места се прилагат гранични стойности Lден ≤ 55 dB(A) , Lвечер ≤ 50 dB(A) , Lнощ ≤ 45 dB(A) (Наредба № 6/2006), като е посочено и че най-близките отстояния до населени места са над 500 m (напр. с. Лозенец 570 m). Според ДОВОС за ВП „Лозенец“ (Приложение 9 – Акустична оценка), прогнозните нива на шум за с. Лозенец са: <ul style="list-style-type: none"> • Lнощ = 40.9 – 41.8 dB(A) (макс. 41.8 dB(A)) • L24 = 47.4 – 48.1 dB(A)

Изказани мнения, становища и препоръки по време на проведените обществени обсъждания	Отговор, даден на общественото обсъждане	Становище на Възложителя „ЕЕ Лозенец“ ЕООД
	за да може да има спокойна нощ на всички.	
<p>Г-н Рефик: Съвсем случайно нали казвате, че и на границата тази сграда съвпадне с шума, който въздейства на детето ми. Аз какво трябва да правя? Моля за съвет.</p>	<p>Г-н Петров: Ако той съвпадне и ако възложителя, или който е инвестирал ветропарка не може да гарантира спазването на тези норми, ще се жалва до компетентния орган, той може да спре или да иска необходимите мерки да се предприемат, за да се коригира. Имам предвид, когато някой не спазва това, което е предписано, това, което е оценено, това е пътят, който се следва. Нещата или се поправят, или се спират.</p>	<p>Потвърждава дадения на общественото обсъждане отговор.</p>
<p>Г-н Димитров: Имате назначен работник, който да информира хората. Много ме интересува как сте го назначили. При условие, че е на кмета жена, като гледам всички сте висшисти и докторанти, а там образование липсва. А има хора с по-</p>	<p>Г-н Георгиев: Когато дойдохме тук, потърсихме човек, който да бъде. Ние бяхме в общината и казахме, че имаме нужда от някой. Понеже нямахме възможност да пускаме обяви и да правим някаква процедура, става въпрос за 30 работни дни, ние трябваше да осигурим достъп до документите.</p>	<p>Потвърждава дадения на общественото обсъждане отговор. Няма отношение към ДОВОС и ДОСВ.</p>

Изказани мнения, становища и препоръки по време на проведените обществени обсъждания	Отговор, даден на общественото обсъждане	Становище на Възложителя „ЕЕ Лозенец“ ЕООД
<p>голямо образование. И как е назначена? Същият въпрос, който е и за Полковник Дяково. Никъде не беше обявено.</p>	<p>Идеята беше да стане много бързо. Това е. Всички следващи процедури ще бъдат с конкурс. Нямахме време тогава и всички предложени имена ги одобрих. Това беше.</p>	
<p>Г-жа Ведат: Колко хора са отишли в кметството? Никой, защото никой не знаеше, всичко се крие, никой не знае, че има назначен такъв човек.</p> <p>И друг въпрос: Тези, които ще се облагодетелстват от този проект, няма да цитирам имена, земята, дали децата им и внучетата им тука ще живеят? Тях ги няма тук, но ще видят какво съм казала.</p>	<p>Г-н Петров: като човек, който е извън фирмата, която е назначавала, чух, че е бил назначен само за 30 дни и от тук нагатак всичко ще бъде с конкурс. А това, че вие не сте получили информация, никой от тук не е, сега сте тук, за да получите тази информация. Трите дни, в които сме тук, можем да обсъдим всичко, а и както вече видяхте, инвеститорът обеща следващ път, когато назначава местен човек да работи, той ще е с конкурс, а тепърва ще почне да назначава хора. Важно е, че инвеститорът е местен, може да е представител на датска фирма, но живее тук в региона.</p>	<p>Потвърждава дадения на общественото обсъждане отговор.</p> <p>Няма отношение към ДОВОС и ДОСВ.</p>
<p>Г-н Пенчев отправи въпрос към екипа - къде живеят и</p>	<p>Г-н Георгиев отговори, че живее във Варна и, че там няма перки, но има</p>	<p>Потвърждава дадения на общественото обсъждане отговор.</p>

Изказани мнения, становища и препоръки по време на проведените обществени обсъждания	Отговор, даден на общественото обсъждане	Становище на Възложителя „ЕЕ Лозенец“ ЕООД
<p>дали в близост до техните населени места има изградени вятърни генератори. Г-н Пенчев отбеляза, че според информация, прочетена в интернет, и че, ако е лъжа, се извинява, че на еди колко си километра от тези неща, собствениците на имоти или лицата, в чиито земи са разположени турбини, те не живеят там. Вярно ли е това? На времето имаше тук много гори, птици, животни. Сега няма гори, ще има перки, няма да има и хора тук.</p>	<p>много други въздействия, всички въздействия, които могат да се сетят - като прах, шум, инфразвук.</p>	<p>Няма отношение към ДОВОС и ДОСВ.</p>
<p>Г-н Пенчев: Казва, че според него представеният доклад е измислен. В последния момент е изкаран на бял свят. Как стават нещата? Обяснете на хората?</p>	<p>Г-н Георгиев: Как станаха нещата? Как сключихме договора за земята ли? Договорът за земята е сключен, както се сключва всеки договор. Не разбирам друг конкретен въпрос.</p>	<p>Във връзка с изискванията на чл. 17 от Наредбата за ОВОС и чл. 97, ал. 4 от ЗООС, е осигурен пълен достъп до информацията по Доклада за оценка на въздействието върху околната среда (ДОВОС) за проект „Вятърен парк Лозенец“.</p> <p>За целта е извършено следното:</p> <ol style="list-style-type: none">1. Осигурен е достъп до документацията в законоустановения срок от 30 дни преди провеждане на обсъждането. Пълният доклад, заедно с всички

Изказани мнения, становища и препоръки по време на проведените обществени обсъждания	Отговор, даден на общественото обсъждане	Становище на Възложителя „ЕЕ Лозенец“ ЕООД
		<p>приложения и Нетехническото резюме, е предоставен на хартиен и електронен носител в сградата на Община Крушари и в кметствата на населените места Лозенец, Полковник Дяково, Северци, Бистрец, Земенци и Загорци.</p> <ol style="list-style-type: none">2. Оповестяването е извършено чрез публикуване на официално обявление в националния ежедневник вестник „24 часа“, с което е гарантирана широка обществена гласност.3. Информацията е представена по електронен път на интернет страницата на компетентния орган (РиОСВ) и на официалния сайт на възложителя (European Energy).4. Изпълнено е задължението за местно разгласяване, като са поставени писмени обяви на информационните табла в административните сгради на съответните кметства. <p>С тези действия е гарантирано правото на заинтересованите страни да се запознаят в детайли с инвестиционното намерение и е спазена стриктно законовата процедура по информираност на населението.</p>
Анонимен от присъстващите пита дали в района има в 200	Г-н Георгиев: Не, няма. Всичко - най-новите, най-модерните, най-	Потвърждава дадения на общественото обсъждане отговор.

Изказани мнения, становища и препоръки по време на проведените обществени обсъждания	Отговор, даден на общественото обсъждане	Становище на Възложителя „ЕЕ Лозенец“ ЕООД
километра радиус 34 перки и с такива мегавати?	производителните, всичко най-ново и хубаво ще бъде тук.	
<p>Г-н Добрев: Два въпроса имам. Първият, видях, че инвеститорът не пожела да каже - кой Ви заплати за доклада?</p>	<p>Г-н Петров: Аз исках да отговоря защо сме независими експерти. Независими експерти сме, защото отговаряме на всички законови изисквания затова, подписали сме декларации, с които декларираме, че ние сме независими и си носим отговорност за нашите оценки.</p>	<p>Потвърждава дадения на общественото обсъждане отговор. Няма отношение към ДОВОС и ДОСВ.</p>
<p>Г-н Добрев: Тук представяте едни данни пред населението и те имат големи страхове, най-вече за здравето си. Отказахте да доведете експерт, който е лекар да отговори, за което настоявам от три дена. Отказахте. Ще го докарате ли? Ако този проект започне, което ние няма да го позволим, но ако се докаже, че някоя от тези Ваши независими оценки се окаже неистина, вие ще отговаряте ли пред съда за</p>	<p>Г-н Петров: ако се случи и е така - да.</p> <p>Г-н Георгиев потвърди, че ще бъде поета съответната отговорност.</p> <p>Г-н Петров заяви, че с подписаните декларации носят наказателна отговорност при доказана невярна информация. Той уточни, че всички експерти са подписали с имената си и никой от експертите не си е скрил името и са поели лична отговорност за становищата си, включително и лекарката, която се е подписала.</p>	<p>В Приложение 1 към ДОВОС са приложени декларации подписани от всички експерти, част от екипа изготвил ДОВОС съгласно който носят наказателна отговорност съгласно НК на Р България при излагане на неверни данни.</p>

Изказани мнения, становища и препоръки по време на проведените обществени обсъждания	Отговор, даден на общественото обсъждане	Становище на Възложителя „ЕЕ Лозенец“ ЕООД
<p>тези Ваши неверни тогава твърдения, ако се случи така? Ако се окаже, че не един процент от птиците умрат, а два, ако се окаже, че тези шумове са вредни за хората и наистина има увреждане за децата им, тогава Вие ще поемете ли отговорност, Вашия екип? Как точно?</p>		
<p>Г-н Добрев: Къде е лекарката? Защо не повикахте лекарката? Хората най-много ги притеснява здравето.</p>	<p>Г-н Петров: Не мисля, че има въпрос, на който не съм отговорил, затова което лекарката би могла да отговори.</p>	<p>Съгласно изискванията на чл. 17, ал.1 т.7 от Наредбата за ОВОС възложителят осигурява присъствието на ръководителя и на представители на колектива от независими експерти на срещата/срещите, като те запознават присъстващите накратко с резултатите от извършената ОВОС, като използват и карти, схеми и др. нагледни материали. В случаите на приложен доклад за оценка на степента на въздействие към доклада за ОВОС възложителят осигурява присъствие и на представители на колектива, изготвили оценката за съвместимост, които запознават също накратко присъстващите с резултатите от извършената от тях оценка. В съответствие с изискванията на наредбата възложителят е осигурил присъствието на ръководителя на колектива и четирима от експертите, участващи в изготвянето на ДОВОС и ДОСВ. Представителите на екипа притежават необходимата експертиза да дадат и дадоха</p>

Изказани мнения, становища и препоръки по време на проведените обществени обсъждания	Отговор, даден на общественото обсъждане	Становище на Възложителя „ЕЕ Лозенец“ ЕООД
		пълноценни и изчерпателни отговори по всички поставени въпроси на обществените обсъждания.
<p>Г-н Линков: Ще има ли електромагнитни излъчвания от тези перки? И имам пчели - кой ще ми гарантира, че пътят на пчелите покрай тези перки, няма да има вредно въздействие, да падат пчелите, да се удрят пчелите в перките и от цялото това строителство да бъде оцетен. Като имаме информация от приятели, от района на Каварна, с пчелини наоколо, които казват, че имат негативно влияние самите перки там върху техния добив, смъртност при пчелните семейства.</p>	<p>Г-н Петров: До нас беше достигнала такава информация, че ветрогенераторите влияят върху пчелите, направили сме достатъчно задълбочено проучване и не са наши приятели хората, които са там в района на Каварна, но наш експерт е говорил, събрал е информация, абсолютно хората, които отглеждат пчелини близо до ветрогенератори нямат никакви наблюдения за повишена смъртност или нещо друго. Включително и, когато се подготвихме за оценката сме разгледали доста литература, доста научни публикации и анализи, които са направени и няма такава зависимост между ветрогенераторите и пчелите и тяхната смъртност, поне ние не сме установили, не сме намерили такава информация, освен това, което се публикува в Интернет. Колежката</p>	<p>Медоносната пчела е ключов опрашител, но основните рискове за пчеларството в района са свързани с отглеждането на монокултури, намаляване на растителното разнообразие, химични замърсители и употреба на пестициди, а не с наличие на вятърни генератори. В литературата се обсъждат няколко хипотези за потенциално въздействие от ВЕП – механичен риск (сблъсък/турбуленция), смущения в комуникацията поради шум и вибрации, както и възможни ефекти върху ориентацията, включително при трептене/„строб“ ефекти и електромагнитни полета. Комуникацията в пчелното семейство включва вибрационни и звукови сигнали, свързани с „танца“ за насочване към хранителни ресурси, а пчелите възприемат нискочестотни звуци в диапазон, частично припокриващ се с честоти, характерни за част от акустичния спектър на вятърни турбини (Hunt & Richard, 2013; Schmidt & Klokke, 2014). Наличните емпирични данни обаче не потвърждават неблагоприятни ефекти върху основни показатели за жизненост и поведение на пчелните семейства. В проучването на Fourier et al. (2023), което сравнява пчелни семейства на различни разстояния от вятърни генератори, не е установено отрицателно влияние върху успеха на оплождане на майките, наддаването на тегло на колониите, агресивността или ориентационните способности на пчелите-събирачки; процентът на успешно</p>

Изказани мнения, становища и препоръки по време на проведените обществени обсъждания	Отговор, даден на общественото обсъждане	Становище на Възложителя „ЕЕ Лозенец“ ЕООД
	<p>има малко по-подробна информация за това, да каже.</p> <p>Г-жа Стефанова: Като първо, самият ветрогенератор отговаря на определени стандарти, още от производителя, според които те са в минимални граници. Когато си говорим за пчелите, по отношение на това, което давате за парковете за Каварна. Лично информацията, която аз съм намерила е, че там има двама пчелари, които имат единият 50 кошера, другият - 75 и изобщо за годините, които ги отглеждат там, не установяват да има такова въздействие. Също в различни литературни източници, повечето от които са, от ScienceDirect, което е доста добра научна база данни, в тях има проучвания, които разказват как кошери са поставени на различни разстояния от ветрогенератори, така че да се изследва поведението на пчелите, тяхната комуникация, дали по някакъв начин това не ги бърка.</p>	<p>завръщане след освобождаване е в рамките на обичайните стойности за подобни експерименти и не показва статистически значима зависимост от близостта до турбини (Fourrier et al., 2023; Pahl et al., 2011;). По отношение на размножаването, риск би се очаквал при насекоми с височинен полет в диапазон 100–1200 m (Chapman et al., 2002), докато при медоносната пчела чифтосването се осъществява значително по-ниско (обичайно в диапазон 4–40 m), което допълнително ограничава вероятността за взаимодействие с работната зона на ротора (Koeniger & Koeniger, 2000). Не се потвърждават и ефекти, свързани със стробоскопични явления или електромагнитни полета, като измерените нива на ЕМП в близост до вятърни турбини са много по-ниски от нивата около електропроводи, при които са докладвани ефекти върху поведение/физиология на пчели (Shepherd et al., 2018; Knopper et al., 2014; McCallum et al., 2014). Допълнително, двугодишно полево изследване, цитирано като дисертационен труд на д-р Дариуш Карван, сравнява развитие на пчелни семейства, разположени близо до турбини и на 11 km разстояние, като не отчита съществени различия в развитието им (Karwan, дисертация). В обобщение, наличната научна литература не предоставя доказателства, че вятърните генератори причиняват вреда на медоносните пчели или водят до влошаване на състоянието на пчелните семейства при нормална експлоатация.</p>

Изказани мнения, становища и препоръки по време на проведените обществени обсъждания	Отговор, даден на общественото обсъждане	Становище на Възложителя „ЕЕ Лозенец“ ЕООД
	<p>Всичките изследвания доказват, от тези, които съм попадала, показват, че се увеличава дори медоносенето при някои от тези кошери.</p>	
<p>Г-н Линков: Малко ли земи има в България, в които има достатъчно вятър, за да се построят там тези паркове, а точно на обработваем чернозем в Добруджа, житницата на България, трябва да се построят тези паркове?</p>	<p>Г-н Петров: Инвестиционното предложение, предвид неговата цел, е обвързано с конкретен природен ресурс, вятърът и то трябва да е там, където има вятър, от една страна. От друга страна, въздействието върху земите и почвите е както показах на картинката, остава стълба на ветрогенератора, който е 6 метра в диаметър. Не се унищожават значима почва. Територията остава обработваема, те не пречат по никакъв начин, не се ограничават достъпът, всеки един ще си обработва земята, с изключение на парцелите, в които е поставен ветрогенератор.</p>	<p>Съгласно Доклада за ОВОС изборът на територията е извършен въз основа на ветровия потенциал и техническата пригодност на района. Разположението на конкретните 80 ветрогенератора е определено след извършване на оценки за въздействие върху населени места, обекти подлежащи на здравна защита, биологично разнообразие и защитени зони.</p> <p>Окончателните позиции на вятърните генератори отговарят на нормативните изисквания и при които не се установява значимо отрицателно въздействие върху околната среда и здравето на населението.</p> <p>По отношение на засягането на земеделски площи - потвърждава дадения на общественото обсъждане отговор.</p>
<p>Г-н Линков уточни, че въпросът е защо вятърният парк се планира върху</p>	<p>Г-н Петров отговори, че не - няма данни за влияние върху климата. Посочи, че е възможно да настъпят</p>	<p>В рамките на ДОВОС е извършена оценка и на въздействието върху атмосферния въздух и климатичните фактори. Не са установени научно обосновани данни, че ветроенергийните</p>

Изказани мнения, становища и препоръки по време на проведените обществени обсъждания	Отговор, даден на общественото обсъждане	Становище на Възложителя „ЕЕ Лозенец“ ЕООД
<p>обработваеми черноземни земи, вместо върху необработваеми терени, както и дали изграждането и експлоатацията на ветропарка ще окажат влияние върху дъждовете и климата?</p>	<p>минимални промени в микроклимата.</p>	<p>съоръжения могат да окажат съществено влияние върху регионалните валежни режими или върху движението на влажни въздушни маси. Възможните локални турбулентни ефекти са ограничени в непосредствена близост до съоръженията и не водят до промяна в климатичните характеристики на района.</p> <p>По отношение на твърденията за намаляване на валежите в рамките на Доклада за ОВОС е направен подробен анализ както на климатичните характеристики на района, така и на повърхностните и подземните води.</p> <p>В доклада са използвани официални данни от НИМХ за дългогодишните валежни норми и климатични тенденции. Не е установена причинно-следствена връзка между наличието на вятърни турбини и промяна в количеството валежи. Валежите са резултат от процеси в атмосферата, които протичат на значителна височина и в мащаби, несъпоставими с локалното влияние на единични съоръжения.</p>
<p>Г-н Невишаван постави въпрос защо подобен проект не е реализиран в с. Лясково, където според него е имало силна обществена реакция. Той изрази мнение, че и в настоящия случай липсва</p>	<p>Г-н Петров отговори, че няма доказана абсолютно никаква връзка между ветрогенераторите и повишена заболяемост. Г-н Петров посочи, че всички разглеждани фактори, включително шум, въздействие върху въздуха и</p>	<p>Относно въпросът защо друг проект не е реализиран в с. Лясково - няма отношение към ДОВОС и ДОСВ.</p> <p>Относно въпроса за връзката между изграждането на вятърни паркове и влошаване на човешкото здраве в научната литература и в оценките на Световната здравна организация, Европейската агенция по околна среда и редица национални</p>

Изказани мнения, становища и препоръки по време на проведените обществени обсъждания	Отговор, даден на общественото обсъждане	Становище на Възложителя „ЕЕ Лозенец“ ЕООД
<p>съгласие сред местните жители. Допълнително постави въпрос дали може да се гарантира, че изграждането на ветропарка няма да доведе до здравословни проблеми за населението. Тук има хора с байпаси, с инсулт, с всичко.</p>	<p>светлинни ефекти, са в допустими норми и под нивата, които биха могли да окажат влияние върху здравето на хората.</p>	<p>здравни институции няма установена причинно-следствена връзка между експлоатацията на вятърни турбини при нормативно допустими нива на шум и появата на инфаркти, инсулти или увреждания при хора със сърдечно-съдови заболявания. Основният потенциален фактор, който се разглежда в научните анализи, е шумът и възможното нарушение на съня при определени условия. Именно затова се прилагат гранични стойности за шум, минимални отстояния и моделиране на акустичната среда.</p> <p>В конкретния проект са изчислени прогнозни нива на шум и инфразвук при здравно-защитените обекти, като е отчетено съответствието с нормативните гранични стойности. Инфразвукът от турбини при нормативни отстояния е в диапазони, сравними с естествения фон и под праговете на възприятие. Няма научни доказателства, че той предизвиква съдови разкъсвания, байпасни усложнения или инсулти.</p> <p>Може да се гарантира спазване на нормативните здравни стандарти, предварително моделиране на въздействията и последващ контрол от компетентните органи. Оценката по ОВОС именно това прави – анализира риска и допуска проект само ако той отговаря на здравните и екологичните критерии.</p>
<p>Г-н Рефик постави въпрос защо именно в района на тяхното село от цялата област</p>	<p>Г-н Петров каза, че не може да коментира параметрите на други инвестиционни предложения, дали</p>	<p>В Точка 2, 2.3.1 Избор на ветрогенератори от ДОВОС е посочено, че при разработването на идеен проект за изграждане на вятърен парк „Лозенец“ са разгледани множество варианти и</p>

Изказани мнения, становища и препоръки по време на проведените обществени обсъждания	Отговор, даден на общественото обсъждане	Становище на Възложителя „ЕЕ Лозенец“ ЕООД
<p>или общината се предвижда изграждането на най-високите ветрогенератори.</p>	<p>са по-ниски или високи, тъй като е извършвана оценка единствено на това инвестиционно предложение. Също посочи, че височината на съоръженията се определя от използваната технология към съответния момент. Г-н Петров уточни, че в рамките на ОВОС се разглежда най-неблагоприятният възможен сценарий по отношение на въздействието. Допълни, че реалната височина на перките може да бъде по-ниска от посочената в ОВОС-а, като дори при максималните параметри е оценено, че въздействието няма да достига до населението и няма да има негативен ефект.</p> <p>Г-н Георгиев допълни, че повечето съществуващи ветърни турбини в България са инсталирани преди 12-14 години или нещо такова и отразяват технологичното ниво към онзи момент. Тези турбини, които виждате, с изключение на големия</p>	<p>алтернативи за ветърни генератори – с различни височини на кули, размери на витла, конфигурации на скоростни кутии, питч контрол и други с цел постигане на възможно най-ефективната комбинация от произведена електрическа енергия, шум, визуално замърсяване, цена и др.</p> <p>Изборът на ветърни генератори с параметри оценени в ИП - кула до 200 m, ротор до 180 m, мощност до 8 MW, води до ограничаване (намаляване) на броя на ветърните генератори на единица инсталирана мощност.</p> <p>В Точка 5.7 Вероятни значителни последици от въздействията на инвестиционното предложение за околната среда, произтичащи от използваните технологии и вещества е посочено, че технологиите, които ще се използват са базирани на съвременни научни достижения, с основна цел опазване на околната среда, смекчаване и адаптация на климатичните промени.</p>

Изказани мнения, становища и препоръки по време на проведените обществени обсъждания	Отговор, даден на общественото обсъждане	Становище на Възложителя „ЕЕ Лозенец“ ЕООД
	<p>парк, за който някой попита - те са около 250-270 турбини и са около село Българево. Тоест там Чунчево, Българево, Могилище, Селце, в този район, там има 270 или 255 турбини, да кажем 251, съществуващи в тези села. Само около Българево има някъде около 100, тоест всичките въпроси защо са били такива тогава, а сега са онаквива - това са били машини, които са били произведени 2005-2006 година най-модерните тогава. Има и по-стари, напр. От 90-та година, втора употреба от Германия, която е донесена тук и почва да работи, стара, несъвършена, без електроника, чупят се и се запалват. Това е машина от преди 30 години, все едно да си купиш 30 годишна кола. Сега питате защо са тези параметри. Когато правихме доклада няхахме конкретен модел избран, височина, тоест трябва да минем всички анализи, да се види на какво се пречи и на какво не - птици, прилепи, засенчване, за да може да</p>	

Изказани мнения, становища и препоръки по време на проведените обществени обсъждания	Отговор, даден на общественото обсъждане	Становище на Възложителя „ЕЕ Лозенец“ ЕООД
	<p>кажеш избирам тази машина, най-добрата е за това място. Това е дълъг и труден процес. Ние в момента изследваме в най-лошия, най-натоварения вариант, с най-голямата височина, как ще изглеждат нещата. Ако ме питате сега, какви са възможните турбини за 2028 г., ще кажа около 140-150 метра, в този порядък височина на генератора, е реалистичното в момента. 300 метрови, това не е вярно. До 300 метра е възможно, но реалистичното е около 140-150 метра, като роторът е също около 140-150 метра. Това може да се купи и достави сега, в европейска фирма, а не както слушам - китайски, втора употреба - това не е вярно изобщо.</p>	
<p>Анонимен участник попита къде в с. Селце или Българево има ветрогенератори в обработваема нива.</p>	<p>Г-н Георгиев уточни, че приблизително 90% от съществуващите вятърни турбини в посочения район са разположени върху обработваеми земеделски земи и се намират на около 500 метра от</p>	<p>Потвърждава дадения на общественото обсъждане отговор.</p> <p>Няма отношение към ДОВОС и ДОСВ.</p>

Изказани мнения, становища и препоръки по време на проведените обществени обсъждания	Отговор, даден на общественото обсъждане	Становище на Възложителя „ЕЕ Лозенец“ ЕООД
	къщите на хората, там земята е общинска. В Чунчево, Селце също, Шабла и други.	
<p>Г-н Добрев отправи искане да бъде предоставена точна информация на какво разстояние от населеното място с. Лозенец ще бъдат разположени всички 34 ветрогенератора, като се посочи разстоянието на всяко съоръжение спрямо селото.</p>	<p>Г-жа Стефанова представи разстоянията на част от планираните ветрогенератори спрямо с. Лозенец, както следва: LZ-34 – 1890 m; LZ-36 – 1490 m; LZ-37 – 1350 m; LZ-38 – 1600 m; LZ-48 – 2130 m; LZ-49 – 1110 m; LZ-50 – 750 m; LZ-51 – 560 m; LZ-52 – 1760 m; LZ-65 – 760 m; LZ-66 – 750 m; LZ-75 – 720 m. Всички останали са по-далече от селото и са на над 1 километър. Това е таблица 1, от точка 1, т. 3 от Доклада. Беше посочено, че номерацията на ветрогенераторите е обозначена на представената карта и може да бъде видяна от присъстващите.</p>	<p>В Точка 1, Таблица 1.1-3 от ДОВОС са представени отстоянията на вятърните генератори до най-близко разположените населени места.</p> <p>Всички ветрогенератори попадащи в землището на с. Лозенец и разстоянията до тях са както следва:</p> <ul style="list-style-type: none"> • LZ 36 1490 m; • LZ 37 1350 m; • LZ 38 1600 m; • LZ 48 2130 m; • LZ 49 1110 m; • LZ 50 750 m; • LZ 51 560 m; • LZ 52 1760 m; • LZ 63 2180 m; • LZ 64 1570 m; • LZ 65 760 m; • LZ 66 750 m; • LZ 67 1370 m; • LZ 68 1990 m; • LZ 69 2710 m; • LZ 70 2320 m; • LZ 72 1740 m;

Изказани мнения, становища и препоръки по време на проведените обществени обсъждания	Отговор, даден на общественото обсъждане	Становище на Възложителя „ЕЕ Лозенец“ ЕООД
		<ul style="list-style-type: none"> • LZ 73 1070 m; • LZ 74 640 m; • LZ 75 720 m; • LZ 76 1460 m; • LZ 77 1600 m; • LZ 78 1470 m; • LZ 79 2360 m; • LZ 80 2460 m; • LZ 85 2460 m.
<p>Г-н Стоянов постави въпрос, който касае всички, които са в залата, относно състоянието на пътната инфраструктура в района. Той изрази притеснение, че пътищата вече са в лошо състояние и че при евентуално реализиране на проекта тежката техника, необходима за строителството, ще доведе до допълнително влошаване.</p>	<p>Г-н Георгиев заяви, че след приключване на строителните дейности, в срок до две години, пътната инфраструктура ще бъде възстановена в състояние, равно или по-добро от първоначалното. Той посочи, че ползването на държавните и общинските пътища ще се извършва въз основа на договори съответно с Агенция „Пътна инфраструктура“ и с общината. Г-н Георгиев уточни, че ще бъде поет ангажимент пътищата да бъдат приведени в съответствие със законовите изисквания и стандартите, включително с полагане на асфалт.</p>	<p>Потвърждава дадения на общественото обсъждане отговор.</p> <p>Няма отношение към ДОВОС и ДОСВ.</p>

Изказани мнения, становища и препоръки по време на проведените обществени обсъждания	Отговор, даден на общественото обсъждане	Становище на Възложителя „ЕЕ Лозенец“ ЕООД
<p>Г-н Добрев заяви за протокола, че жителите на с. Лозенец, община Крушари, не подкрепят инвестиционното предложение и не го искат. Г-н Добрев посочи, че от населеното място са събрани 97 подписа в подкрепа на тази позиция и ще стигнат до съответните институции.</p>		<p>По време на всички проведени обществени обсъждания беше разяснявано и бяха давани указания как и в какви срокове могат да подават становища, мнения и възражения по проекта, включително към кой орган се адресират и по какъв ред могат да бъдат депозиранни.</p>

Таблица 6 Становище (справка) от Възложителя по предложенията, препоръките, мненията и възраженията в резултат на общественото обсъждане проведено в село Полковник Дяково, съгласно изискванията на чл. 17, ал. 5 от Наредбата за условията и реда за извършване на ОВОС.

Таблица 6 Становище (справка) от Възложителя по предложенията, препоръките, мненията и възраженията в резултат на общественото обсъждане проведено в село **Полковник Дяково**, съгласно изискванията на чл. 17, ал. 5 от Наредбата за условията и реда за извършване на ОВОС.

Изказани мнения, становища и препоръки по време на проведените обществени обсъждания	Отговор, даден на общественото обсъждане	Становище на Възложителя „ЕЕ Лозенец“ ЕООД
<p>Г-н Енчев, жител на с. Полковник Дяково, заяви, че притежава два пчелина в района и поддържа контакти с пчелари от други населени места. По думите му в райони с изградени вятърни турбини се наблюдава липса на пчели и животни.</p> <p>Г-н Енчев Той оспори представената информация относно нивото на шума от 45 dB, като изрази несъгласие с твърденията на инвеститора и заяви, че жителите на селото, които отглеждат животни и имат малки деца, са притеснени от въздействието на шума.</p>	<p>Г-н Петров заяви, че ще отговори на поставените въпроси. По отношение на въздействието върху пчелите посочи, че освен оценката в доклада по ОВОС за биологичното разнообразие са извършени допълнителни проучвания, включително срещи с пчелари. Според изложеното не е установена зависимост между експлоатацията на ветрогенератори и повишена смъртност при пчелите, като бе даден пример с вече изградени съоръжения в района на Калиакра, където по информация от проведени разговори с пчелари не се отчита негативна разлика. Посочено бе и наличие на изследвания, според които не се наблюдава зависимост между отстоянието от ветрогенератори и смъртността или медоносната дейност на пчелите.</p> <p>Г-н Петров уточни, че относно броя и разположението на вятърните турбини в рамките на настоящото инвестиционно предложение е предвидена една турбина за с. Полковник Дяково. Посочено беше, че при оценката е разгледан и кумулативният ефект с всички съществуващи, стари, нови</p>	<p>В землището на Полковник Дяково е предвиден 1 вятърен генератор за реализация.</p> <p>Медоносната пчела е ключов опрашител, но основните рискове за пчеларството в района са свързани с отглеждането на монокултури, намаляване на растителното разнообразие, химични замърсители и употреба на пестициди, а не с наличие на вятърни генератори. В литературата се обсъждат няколко хипотези за потенциално въздействие от ВЕП – механичен риск (сблъсък/турбуленция), смущения в комуникацията поради шум и вибрации, както и възможни ефекти върху ориентацията, включително при трептене/„строб“ ефекти и електромагнитни полета. Комуникацията в пчелното семейство включва вибрационни и звукови сигнали, свързани с „танца“ за насочване към хранителни ресурси, а пчелите възприемат нискочестотни звуци в диапазон, частично припокриващ се с честоти, характерни за част от акустичния спектър на вятърни турбини (Hunt & Richard, 2013; Schmidt & Klokker, 2014). Наличните емпирични данни обаче не потвърждават неблагоприятни ефекти върху основни показатели за жизнелост и поведение на пчелните семейства. В проучването на Fourier et al. (2023), което</p>

Изказани мнения, становища и препоръки по време на проведените обществени обсъждания	Отговор, даден на общественото обсъждане	Становище на Възложителя „ЕЕ Лозенец“ ЕООД
<p>Изказа мнение, че турбините се чуват на значително разстояние и постави въпрос относно разпространението на шума, особено при наличие на силни ветрове, каквито по думите му са характерни за района, включително със скорости до 70–80 км/ч за продължителни периоди. Посочи, че селото граничи с няколко други населени места и изрази опасения, че евентуалното въздействие няма да се ограничи само в рамките на едно землище.</p> <p>Постави и въпрос относно влиянието върху земеделието, с което също се занимава.</p> <p>В изказването си даде примери с други населени места, в които по негови данни инвестиционни намерения за вятърни турбини са били отхвърлени или спрени. Изрази критично отношение към местната власт, като направи твърдения за корупция, без да представя конкретни доказателства.</p>	<p>и потенциални бъдещи проекти в района. Г-н Петров заяви, че не би могъл да препоръча одобрение на инвестиционното предложение, ако са налице нарушения на екологичните параметри или несъответствия със законовите изисквания.</p>	<p>сравнява пчелни семейства на различни разстояния от вятърни генератори, не е установено отрицателно влияние върху успеха на оплождане на майките, наддаването на тегло на колониите, агресивността или ориентацияните способности на пчелите-събирачки; процентът на успешно завръщане след освобождаване е в рамките на обичайните стойности за подобни експерименти и не показва статистически значима зависимост от близостта до турбини (Fourrier et al., 2023; Pahl et al., 2011;). По отношение на размножаването, риск би се очаквал при насекоми с височинен полет в диапазон 100–1200 m (Chapman et al., 2002), докато при медоносната пчела чифтосването се осъществява значително по-ниско (обичайно в диапазон 4–40 m), което допълнително ограничава вероятността за взаимодействие с работната зона на ротора (Koeniger & Koeniger, 2000). Не се потвърждават и ефекти, свързани със стробоскопични явления или електромагнитни полета, като измерените нива на ЕМП в близост до вятърни турбини са много по-ниски от нивата около електропроводи, при които са докладвани ефекти върху поведение/физиология на пчели (Shepherd et al., 2018; Knopper et al., 2014; McCallum et al., 2014). Допълнително, двугодишно полево изследване, цитирано като дисертационен труд на д-р Дариуш Карван, сравнява развитие на пчелни семейства, разположени близо до</p>

Изказани мнения, становища и препоръки по време на проведените обществени обсъждания	Отговор, даден на общественото обсъждане	Становище на Възложителя „ЕЕ Лозенец“ ЕООД
		<p>турбини и на 11 km разстояние, като не отчита съществени различия в развитието им (Karwan, дисертация – цитирано във Вашия текст). В обобщение, наличната научна литература не предоставя доказателства, че вятърните генератори причиняват вреда на медоносните пчели или водят до влошаване на състоянието на пчелните семейства при нормална експлоатация.</p> <p>Теоретичното максимално ниво на шум, при ротора, гарантирано от производителя при достигане на 95 % от номиналната мощност и/или при скорост на вятъра над 15 m/s (на 10 m височина), е около 106.9 dB(A).</p> <p>Тези стойности са използвани като входни данни в акустичния модел (SoundPLAN), чрез който е изчислено разпространението на шума в околната среда.</p> <p>Моделните изчисления са извършени при отчитане на най-неблагоприятния сценарий на работа и са съпоставени с нормативно установените гранични стойности за шум в жилищни територии. Получените резултати показват съответствие с приложимите норми.</p> <p>Получените резултати са неразделна част от ДОВОС и са приложение в Приложение 9 - „Акустична оценка - Прогноза за разпространението на шум в околната среда от Ветроенергиен парк ВЕП –</p>

Изказани мнения, становища и препоръки по време на проведените обществени обсъждания	Отговор, даден на общественото обсъждане	Становище на Възложителя „ЕЕ Лозенец“ ЕООД
		<p><i>Лозенец“</i>, <i>“Енвайро Проджект” ЕООД с приложени шумови карти .</i></p> <p>Прогнозната оценка на акустичното въздействие за ВЕП „Лозенец“ е извършена при консервативен сценарий – всички съоръжения работят при пълно натоварване и при оптимални условия за разпространение на шума, което гарантира, че изчислените стойности са по-високи от реално очакваните в практиката.</p> <p>По отношение на широколентовия шум, максималната прогнозна стойност при най-неблагоприятния чувствителен рецептор е 44,1 dB(A), като за останалите населени места стойностите са по-ниски (в диапазона приблизително 41–43,5 dB(A)). Тези резултати са под приложимите нормативни гранични стойности съгласно Наредба № 6 за показателите за шум в околната среда.</p> <p>Отделно е извършена оценка на нискочестотния шум и инфразвук в честотния диапазон 6,3–20 Hz, с представяне на резултатите в G-претеглени нива съгласно ISO 7196. Максималното прогнозно кумулативно ниво е 62,0 dB(G). По отделни честотни ленти изчислените стойности са: 30,0 dB при 6,3 Hz; 36,8 dB при 8 Hz; 43,3 dB при 10 Hz; 49,5 dB при 12,5 Hz; 55,2 dB при 16 Hz и 60,6 dB при 20 Hz. За сравнение, средният праг на слухово възприятие за инфразвук е около 96 dB(G) при</p>

Изказани мнения, становища и препоръки по време на проведените обществени обсъждания	Отговор, даден на общественото обсъждане	Становище на Възложителя „ЕЕ Лозенец“ ЕООД
		10 Hz, а нива под приблизително 90 dB(G) не са акустично различими за човешкия слух. Прогнозните стойности за проекта са съществено под тези ориентири. В обобщение, както за шума в dB(A), така и за инфразвука в dB(G), изчислените максимални стойности са под приложимите нормативни и технически критерии и не предполагат риск за човешкото здраве при експлоатацията на инвестиционното предложение.
<p>Г-н Добрев посочи, че освен разглежданото инвестиционно предложение съществуват и други проекти за изграждане на вятърни турбини в района, включително в землищата на с. Красен и с. Абрит. Той изрази опасение, че при реализиране на настоящото предложение населеното място би могло да бъде обградено от подобни съоръжения и заяви становище, че не следва да се допуска изграждането им.</p>	<p>Г-н Петров уточни, че в рамките на конкретното инвестиционно предложение за с. Полковник Дяково е предвидено изграждането на една вятърна турбина и че извършените оценки са съобразени с това намерение.</p>	<p>В ДОВОС е извършена цялостна оценка на кумулативните въздействия за всички компоненти и фактори на околната среда в т. 5.5, където е анализирано въздействието от съществуващи, одобрени или в процес на одобряване и/или разработване инвестиционни предложения в района. Оценката разглежда възможни ефекти с натрупване, наслагване и проявление във времето (по етапи на реализация), както и адитивни, взаимодействащи и непреки въздействия върху отделните компоненти на околната среда. В рамките на този анализ изрично са отчетени и други релевантни проекти в района, включително ветроенергийните паркове „Абрит“ и „Красен“, които са включени при преценката за съвкупното въздействие.</p>

Изказани мнения, становища и препоръки по време на проведените обществени обсъждания	Отговор, даден на общественото обсъждане	Становище на Възложителя „ЕЕ Лозенец“ ЕООД
<p>Г-н Енчев постави въпрос относно сигурността на реализиране на проекта.</p> <p>Бяха отправени реплики от присъстващи граждани, изразяващи недоволство и съмнения относно участието на обществеността в процеса.</p>	<p>Г-н Петров заяви, че провежданото обществено обсъждане е част от процедурата по информиране и участие на обществеността.</p> <p>Г-жа Димитрова уточни, че срещата е етап от цялостния процес, който може да доведе до одобрение или неодобрение на инвестиционното предложение, като подчерта, че целта е да бъдат изслушани становищата на присъстващите.</p>	<p>Във връзка с изискванията на чл. 17 от Наредбата за ОВОС и чл. 97, ал. 4 от ЗООС, е осигурен пълен достъп до информацията по Доклада за оценка на въздействието върху околната среда (ДОВОС) за проект „Вягърен парк Лозенец“.</p> <p>За целта е извършено следното:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Осигурен е достъп до документацията в законоустановения срок от 30 дни преди провеждане на обсъждането. Пълният доклад, заедно с всички приложения и Нетехническото резюме, е предоставен на хартиен и електронен носител в сградата на Община Крушари и в кметствата на населените места Лозенец, Полковник Дяково, Северци, Бистрец, Земенци и Загорци. 2. Оповестяването е извършено чрез публикуване на официално обявление в националния ежедневник вестник „24 часа“, с което е гарантирана широка обществена гласност. 3. Информацията е представена по електронен път на интернет страницата на компетентния орган

Изказани мнения, становища и препоръки по време на проведените обществени обсъждания	Отговор, даден на общественото обсъждане	Становище на Възложителя „ЕЕ Лозенец“ ЕООД
		<p>(РИОСВ) и на официалния сайт на възложителя (European Energy).</p> <p>4. Изпълнено е задължението за местно разгласяване, като са поставени писмени обяви на информационните табла в административните сгради на съответните кметства.</p> <p>С тези действия е гарантирано правото на заинтересованите страни да се запознаят в детайли с инвестиционното намерение и е спазена стриктно законната процедура по информираност на населението.</p>
<p>Г-н Енев заяви, че желае да получи разяснения и постави няколко въпроса. Той попита защо при планирането се избягват зоните по „Натура 2000“ с цел опазване на биоразнообразието, а не се избягва близостта до хората.</p> <p>Г-н Енев настоя първо да бъде обяснено как турбините няма да пречат на хората, при положение че според него ще пречат на животните.</p> <p>Г-н Енев уточни, че въпросът му е свързан със зоните по „Натура 2000“ и отново попита как няма да се пречи на хората.</p>	<p>Г-н Петров посочи, че се спазва нормативното ограничение от 500 m отстояние до населените места.</p> <p>Г-н Петров заяви, че се избягват хора и населени места и че най-близката перка до селото е на разстояние над 500 m.</p> <p>Г-н Петров заяви, че проект не би бил одобрен, ако ветрогенератор се намира на по-малко от 500 m от населено място.</p> <p>Г-н Петров заяви, че зоните по „Натура 2000“ се избягват с цел намаляване на общото въздействие върху околната среда.</p>	<p>По отношение на защитена зона „Суха река“ следва да се уточни, че за нея не е въведена обща или автоматична забрана за реализиране на инвестиционни предложения. Режимът по „Натура 2000“ не е режим на абсолютна недопустимост, а режим на оценка за съвместимост, при който се доказва дали дадено инвестиционно предложение може да окаже значително отрицателно въздействие върху предмета и целите на опазване на зоната. Допустимостта се определя след конкретен анализ и оценка на съвместимостта на ИП с предмета и целите на ЗЗ, а не по презумпция.</p>

Изказани мнения, становища и препоръки по време на проведените обществени обсъждания	Отговор, даден на общественото обсъждане	Становище на Възложителя „ЕЕ Лозенец“ ЕООД
<p>Г-н Добрев изрази мнение, че 500 m са недостатъчно разстояние.</p>		<p>Същевременно защитата на населението не се осъществява чрез териториална забрана, а чрез прилагане на здравно-хигиенни норми, нормативно установени гранични стойности и изисквания за отстояния. В тази връзка в Доклада за ОВОС е изготвена самостоятелна оценка на здравния риск, основана на научни изследвания, приложимото национално и европейско законодателство и специализирани експертни анализи. Оценката е разработена от правоспособен лекар – професор, доктор на медицинските науки, и обхваща всички релевантни фактори: шум (включително нискочестотен шум и инфразвук), вибрации, електромагнитни полета, атмосферни емисии, както и кумулативното въздействие от други източници в района. Резултатите от моделните изчисления показват, че прогнозните нива при здравно-защитените обекти не надвишават нормативно установените гранични стойности. За инфразвука са използвани международно признати референтни критерии (БДС ISO 7196:2015 и DIN 45680), като изчислените стойности са съществено под прага на слухово възприятие. Въз основа на извършената оценка и при спазване на предвидените</p>

Изказани мнения, становища и препоръки по време на проведените обществени обсъждания	Отговор, даден на общественото обсъждане	Становище на Възложителя „ЕЕ Лозенец“ ЕООД
		<p>мерки не се очаква инвестиционното предложение да окаже неблагоприятно въздействие върху здравето на населението. Следователно, както при „Натура 2000“, така и по отношение на хората, не става въпрос за „избягване“ или „неизбягване“, а за прилагане на съответния правен и експертен механизъм – оценка за съвместимост спрямо целите на защитената зона и оценка на здравния риск спрямо нормативно установените стандарти за защита на човешкото здраве.</p>
<p>Г-н Енев попита защо се избягват тези зони и изрази мнение, че това е поради въздействие върху животните. Той постави въпрос как ще бъде намалено въздействието върху хората и настоя за обяснение как ще бъдат избегнати селата, като изрази становище, че не следва да се изграждат турбини.</p>	<p>Г-н Петров заяви, че в селата няма да има турбини и че най-близката е разположена на 500 m извън населеното място, като подчерта, че не е възможно изграждане на съоръжение на по-малко разстояние.</p>	<p>Съгласно Българското законодателство чл. 141, ал.1 от <i>Наредба № 14 от 15 юни 2005 г. за технически правила и нормативи за проектиране, изграждане и ползване на обектите и съоръженията за производство, преобразуване, пренос и разпределение на електрическа енергия на МРРБ и МЕЕР</i> е задължително отстоянието на вятърните генератори да бъде не по-малко от 500 m от регулацията на населени места и да бъде осигурено разстояние между самите вятърни турбини, равняващо се на 5 до 7 пъти диаметъра на ротора съгласно техническите изисквания. Разположението на площадките, което е избрано за проектиране и инсталиране на вятърните генератори във ВЕП „Лозенец“, е</p>

Изказани мнения, становища и препоръки по време на проведените обществени обсъждания	Отговор, даден на общественото обсъждане	Становище на Възложителя „ЕЕ Лозенец“ ЕООД
		<p>съобразено със законовото изискване. Разстоянието на ВГ спрямо населените места е представено в таблица 1.1.3 от ДОВОС.</p> <p>Оценката на здравния риск и здравно-хигиенните аспекти в ДОВОС за ВЕП „Лозенец“ е представена в т. 4.13 „Здравно-хигиенни аспекти на околната среда. Здравен статус на населението“ и т. 4.14 „Вредни физични фактори“, където изрично е посочено, че се очаква незначително въздействие, като най-близко разположените населени места са на повече от 500 m, а прогнозните нива на шум при здравно-защитените обекти не надвишават 45 dB, при което въздействието е „допустимо без риск за човешкото здраве“, а вибрациите не се приемат като рисков фактор, тъй като са технологично недопустими.</p> <p>Конкретните мерки, с които се управляват и минимизират потенциалните въздействия (вкл. спрямо населението), са разписани в Раздел 8, където е посочено, че „Предвидените мерки за предотвратяване и намаляване на евентуалните въздействия върху околната среда и човешкото здраве и</p>

Изказани мнения, становища и препоръки по време на проведените обществени обсъждания	Отговор, даден на общественото обсъждане	Становище на Възложителя „ЕЕ Лозенец“ ЕООД
		<p>Планът за изпълнението им“ са представени по компоненти и фактори на околната среда и по фази на изпълнение (проектиране, строителство, експлоатация, извеждане от експлоатация), като в Таблица 8.1-1 е посочен и очакваният резултат – „до каква степен ще бъдат избегнати, предотвратени, намалени или премахнати“ значителните неблагоприятни последици.</p> <p>Формулирано като отговор в справка: здравните аспекти не са „пренебрегнати“ и не се оставят на общи твърдения – те са оценени по същество в т. 4.13 и 4.14 и са обвързани с конкретни мерки и план за изпълнение в Раздел 8, които подлежат на изпълнение и контрол в рамките на процедурата.</p>
<p>Г-н Енев възрази, като посочи, че по-рано е било казано, че се засягат къщи чрез засенчване, и изрази съмнение относно твърдението, че няма да има въздействие в населено място.</p>	<p>Г-н Петров отговори, че ветрогенераторът е извън населеното място и че извършената оценка показва липса на значими въздействия по отделните компоненти на околната среда.</p>	<p>В ДОВОС на ВЕП „Лозенец“ ефектът от периодично засенчване (shadow flicker) е оценен чрез специализирано моделиране, основано на точните координати на всяка турбина и на всички сгради с жилищна функция в населените места, височината на оста и диаметъра на ротора, астрономичните параметри за географската ширина (годишен ход и ъгъл на слънцето), както и релефа на терена. Изследването е представено в Приложение 10</p>

Изказани мнения, становища и препоръки по време на проведените обществени обсъждания	Отговор, даден на общественото обсъждане	Становище на Възложителя „ЕЕ Лозенец“ ЕООД
		<p>Оценка на риска от възможни неблагоприятни психофизиологични ефекти – засенчване от вятърни турбини, “Енвайро Проджект” ЕООД.</p> <p>Първоначално е приложен теоретичен максимален сценарий (worst-case) – без облачност и без прегради, при постоянна работа на турбините, с цел да се идентифицират потенциално засегнатите рецептори. След това резултатите са коригирани спрямо реалистичната продължителност на слънчевото греене.</p> <p>В резултат от изчисленията са установени три конкретни жилищни сгради, които попадат в зоната на потенциално засенчване при най-неблагоприятния сценарий. Те не са определени произволно, а са изведени като единствени рецептори, при които теоретично е възможно достигане на стойности, изискващи управление. Оценката е извършена спрямо широко прилаганите в европейската практика ориентир (вкл. референтен праг от 30 часа годишно/30 минути дневно), като е отчетено, че реалната експозиция е по-ниска от теоретичната поради метеорологични условия и фактическа работа на съоръженията.</p>

Изказани мнения, становища и препоръки по време на проведените обществени обсъждания	Отговор, даден на общественото обсъждане	Становище на Възложителя „ЕЕ Лозенец“ ЕООД
		<p>За минимизиране на риска в Раздел 8 „Мерки за предотвратяване, намаляване и при възможност отстраняване на значителните отрицателни въздействия“ са предвидени конкретни технически и управленски решения. Предвижда се внедряване на автоматизиран софтуерен модул за контрол на засенчването (shadow control), който спира конкретна турбина в определени времеви интервали, когато са налице едновременно слънчево греене, съответна позиция на слънцето и геометрия на засенчване към съответния рецептор. Осигурена е и възможност за допълнително ограничаване на работата при необходимост, както и механизъм за мониторинг и коригиращи действия при постъпил сигнал.</p> <p>По този начин ефектът от периодично засенчване е предварително моделиран, ограничен до три конкретни обекта при теоретичен сценарий и е технически управляем чрез предвидените мерки, поради което не се очаква да възникне неблагоприятно въздействие върху населението.</p>
<p>Г-н Енев постави отново въпроси относно разкопаването на земеделските земи за полагане на</p>	<p>Г-н Петров посочи, че г-н Георгиев ще допълни по част от въпросите, а по отношение на вибрациите заяви, че те</p>	<p>В ДОВОС на ВЕП „Лозенец“ е извършен самостоятелен анализ на въздействието върху почвите и земеползването в</p>

Изказани мнения, становища и препоръки по време на проведените обществени обсъждания	Отговор, даден на общественото обсъждане	Становище на Възложителя „ЕЕ Лозенец“ ЕООД
<p>кабели, начина на последващо обработване на полетата, възможните компенсации и последиците за земеделската дейност.</p>	<p>не са свързани с уплътняване на почвата.</p> <p>Г-н Петров: Няма нито едно научно изследване, което аз съм видял, което да е научно изследване, а не публикация във Фейсбук, в което да пише, че... (прекъсване от неясен коментар) давам мнение, опитвам се да ви отговоря, в което да има данни, включително и мое лично наблюдение и на колегите, в което ветрогенератора по някакъв начин да влияе върху почвите. По отношение на пътищата, почти всички пътища ще са вече съществуващи, просто те ще бъдат укрепени за времето на строителство, няма да има огради, няма да има ограничение. Ветрогенератора е с диаметър шест метра. Това е всичко, което ще остане и около него ще може да се обработва. Може би господин Георгиев да допълни.</p> <p>Г-н Георгиев: Уплътняването на почвата се случва под самия фундамент. Там се слага една подложка, вибрира се, уплътнява се, след което се изгражда фундамент. На десет, двадесет, петдесет метра тука</p>	<p>съответния раздел за компонент „Почви“ и в частта за земеползване.</p> <p>Оценено е, че въздействието върху почвите е локално, временно и обратимо, като е свързано основно със строителния етап – изкопни работи за кабелни трасета, фундаменти и временни строителни площадки. Посочено е, че засегнатите площи са ограничени по обхват и след приключване на строителството подлежат на възстановяване. Кабелите се полагат подземно, в траншеи, като след полагането се извършва обратно засипване със същия почвен материал и рекултивация на терена. В доклада е анализирана необходимостта от отнемане и съхраняване на хумусния слой, като е предвидено неговото отделно складиране и последващо връщане при възстановяване на терена, с цел запазване на почвеното плодородие. Оценено е, че след възстановяване земите могат да продължат да се използват по предназначение за земеделска дейност, като постоянната загуба на площ се ограничава единствено до площите под фундаментите и обслужващата инфраструктура.</p> <p>Разгледани са и рисковете от уплътняване на почвите, ерозия и евентуално замърсяване при строителството, като в</p>

Изказани мнения, становища и препоръки по време на проведените обществени обсъждания	Отговор, даден на общественото обсъждане	Становище на Възложителя „ЕЕ Лозенец“ ЕООД
	<p>няма никакво уплътняване. По отношение на транспортната схема такава ще бъде направена по съществуващите общински пътища и това нещо ще бъде съгласувано с вас, хората, които ще поддържат полето. Ще се съобразим с кампаниите по пръскане, засяване, оране, копане. Всичко, което се прави, жътва, абсолютно всичко. Ако нарушим целостта на някой парцел, продукция погине или нещо смачкаме, ъгъл, завой или нещо такова, ще компенсираме собственика в достатъчно добър размер. Тоест компенсацията няма да бъде никакво притеснение финансово за собственика. Тази схема транспортна ще я уточним, пак казвам, с вас, Пътно управление, АПИ, земеделци, община. Тоест, това ще бъде публично. Ще направим един такъв информационен център, в който ще дадем график, ще покажем часове, шум, прах, водоноски, кабели и макари. Абсолютно всичко ще бъде прозрачно и ще бъде поставено тук. И ако някой каже - Пречиш ми тук, хайде да го преместим за след една седмица, да си направя моята дейност</p>	<p>Раздел 8 „Мерки“ са предвидени конкретни действия за тяхното предотвратяване – ограничаване на движението на тежка техника до определени трасета, работа при подходящи метеорологични условия, недопускане на разливи на горива и смазочни материали, както и техническа и биологична рекултивация на временно засегнатите площи.</p> <p>По отношение на земеделската дейност е отчетено, че след приключване на строителството и възстановяване на терена, земите могат да продължат да се обработват, включително над подземните кабелни линии, при спазване на обичайните агротехнически практики.</p> <p>Компенсациите за временно или трайно засегнатите площи не са предмет на оценката по ОВОС, а се уреждат по договорен ред със собствениците съгласно приложимото законодателство.</p>

Изказани мнения, становища и препоръки по време на проведените обществени обсъждания	Отговор, даден на общественото обсъждане	Становище на Възложителя „ЕЕ Лозенец“ ЕООД
	там, ще го преместихме за след една седмица.	
<p>Присъстващ гражданин постави въпрос дали изказващият се участник е в качеството си на независим експерт или като представител на фирмата, като изрази съмнение, че от начина на изказване остава впечатление за обвързаност с инвеститора.</p> <p>Г-н Желев: „Просто попитах господина, много хубаво, сладко говори, като независим експерт ли е поканен тук или е представител на фирмата, защото ми хареса така сладко говори и въобще навсякъде ние това, ние това, ние това.“</p>	<p>Г-н Петров: „Ние не бихме дали положителна оценка и препоръка на РИОСВ и не бихме били тук, ако имаме съмнения, че има негативно въздействие. Независим експерт съм, а не представител на фирмата.“</p>	<p>Съгласно чл. 83, ал. 1 и ал. 2 от Закона за опазване на околната среда (ЗООС) докладът за ОВОС се изготвя от възложителя чрез колектив от експерти с ръководител. Законът изисква експертите да притежават необходимата образователна степен, професионална квалификация и доказуем опит, съответстващи на компонентите и факторите на околната среда, които оценяват, като всеки експерт носи отговорност за изготвената от него част и удостоверява това с подпис. Наред с това възложителят представя към доклада декларации за независимост и липса на конфликт на интереси, които гарантират, че експертите не са в положение на заинтересованост, способна да повлияе на обективността на оценката.</p> <p>Наредбата за условията и реда за извършване на ОВОС конкретизира тези изисквания, като предвижда към ДОВОС да се приложи списък на експертите с данни за тяхната квалификация и професионален опит, подписване на съответните части от отговорните експерти и представяне на декларации по чл. 83, ал. 4 ЗООС. Компетентният орган извършва оценка на</p>

Изказани мнения, становища и препоръки по време на проведените обществени обсъждания	Отговор, даден на общественото обсъждане	Становище на Възложителя „ЕЕ Лозенец“ ЕООД
		<p>качеството на доклада, включително проверка на експертния състав и неговата компетентност, и има правомощие да изисква допълване, преработване или допълнителни експертизи, ако прецени, че докладът не отговаря на изискванията за качество или компетентност.</p> <p>В конкретния случай Докладът за ОВОС на ВЕП „Лозенец“ е изготвен от независим колектив от експерти, отговарящ на изискванията на чл. 83 ЗООС. Представен е пълен списък на експертите с данни за тяхната квалификация и опит, както и декларации за независимост и липса на конфликт на интереси, приложени към ДОВОС в Приложение № 1.</p> <p>Независимостта означава, че експертите не трябва да имат личен интерес, който би могъл да повлияе на изводите им, декларират липса на конфликт на интереси и носят професионална и правна отговорност за представените анализи. Именно поради това правната рамка не допуска „произволно“ изготвяне на ДОВОС, а предвижда едновременно гаранции за компетентност и независимост на експертите и контрол от страна на РИОСВ/МОСВ върху качеството и пълнотата на оценката.</p>

Изказани мнения, становища и препоръки по време на проведените обществени обсъждания	Отговор, даден на общественото обсъждане	Становище на Възложителя „ЕЕ Лозенец“ ЕООД
<p>Г-н Добрев постави въпрос защо в други държави вятърните турбини се изграждат на по-големи разстояния от населените места, като посочи Германия, Франция и Норвегия, и попита защо в България се прилага разстояние от 500 m.</p>	<p>Г-н Петров заяви, че в селата няма да има турбини и че най-близката е разположена на 500 m извън населеното място, като подчерта, че не е възможно изграждане на съоръжение на по-малко разстояние.</p>	<p>В отговор на поставения въпрос следва да се уточни, че в Европейския съюз няма единно нормативно изискване за минимално фиксирано разстояние между вятърни турбини и населени места. В различните държави се прилагат различни регулаторни модели – в част от тях са въведени ориентировъчни или регионални правила за отстояние, а в други допустимостта се определя въз основа на конкретна оценка на въздействието и спазване на шумовите норми.</p> <p>В Германия например няма общонационално задължително отстояние; прилагат се провинциални правила и планови режими, като в редица случаи водещ критерий са допустимите нива на шум, а не фиксираната дистанция. Във Франция минималното нормативно изискване е 500 m от жилищни сгради, като основният контролен механизъм отново е спазването на пределно допустимите шумови нива. В Норвегия също няма универсална фиксирана дистанция на национално ниво – проектите се оценяват индивидуално, въз основа на екологични и акустични критерии.</p> <p>Съгласно Българското законодателство чл. 141, ал.1 от <i>Наредба № 14 от 15 юни 2005</i></p>

Изказани мнения, становища и препоръки по време на проведените обществени обсъждания	Отговор, даден на общественото обсъждане	Становище на Възложителя „ЕЕ Лозенец“ ЕООД
		<p><i>г. за технически правила и нормативи за проектиране, изграждане и ползване на обектите и съоръженията за производство, преобразуване, пренос и разпределение на електрическа енергия на МРРБ и МЕЕР е задължително отстоянието на вятърните генератори да бъде не по-малко от 500 m от регулацията на населени места и да бъде осигурено разстояние между самите вятърни турбини, равняващо се на 5 до 7 пъти диаметъра на ротора съгласно техническите изисквания. В ДОВОС на ВЕП „Лозенец“ е посочено, че най-близките населени места са на разстояние над 500 m, като това разполагане е съобразено както с устройствените параметри на територията, така и с резултатите от акустичното моделиране, които показват стойности под допустимите норми.</i></p> <p>Следователно разстоянието от 500 m не е произволно „прилаган стандарт“, а резултат от съчетаване на устройствените възможности и оценката на въздействието, при което водещ критерий е спазването на здравно-защитните нормативи, а не фиксирана универсална дистанция.</p>

Изказани мнения, становища и препоръки по време на проведените обществени обсъждания	Отговор, даден на общественото обсъждане	Становище на Възложителя „ЕЕ Лозенец“ ЕООД
<p>Г-н Енев: С какво се уплътнява бетона? Добре. Казвам Ви, бетонът се уплътнява с вибратор. Това нещо играе ролята на вибратор, това нещо уплътнява почвата. Не можете да ме убедите. И тези тридесет метра, където казвате, че ще ги запълните с почва или туй-онуй. Под почвата какво ще има?</p>	<p>Г-н Петров: Почвата ще бъде рекултивирана. Ще има фундаменти, ще има бетон.</p>	<p>В отговор на поставения въпрос следва ясно да се разграничат два различни процеса – уплътняването на бетон при изграждане на фундамент и въздействието върху околната почва.</p> <p>При изливане на фундамент бетонът действително се уплътнява с вътрешен вибратор. Това е стандартна строителна технология, при която вибрацията се прилага вътре в прясната бетонова смес, за да се отстранят въздушните кухини и да се постигне необходимата плътност и якост на самия бетон. Тази вибрация е краткотрайна, локална и се разпространява в ограничен обем в непосредствена близост до фундамента. Тя не представлява процес на „уплътняване на почвата“ в околната територия и няма характеристиките на дълбочинно динамично уплътняване на земни маси.</p> <p>По отношение на изкопите и засипването – след изграждане на фундамента и полагане на кабелните трасета, траншеите се запълват с изкопания материал, като хумусният слой се отделя и съхранява отделно и впоследствие се възстановява най-отгоре. Под възстановения хумус остава обратно засипан и уплътнен почвен материал (не бетон). Бетонова конструкция</p>

Изказани мнения, становища и препоръки по време на проведените обществени обсъждания	Отговор, даден на общественото обсъждане	Становище на Възложителя „ЕЕ Лозенец“ ЕООД
		<p>съществува единствено в границите на самия фундамент на турбината, който заема ограничена площ, докато останалата част от временно засегнатата територия подлежи на техническа и биологична рекултивация. Не се предвижда масово „бетониране“ на терена. Под възстановената почва при кабелните трасета се намира кабелът, положен в траншея и засипан с почвен материал. Земеделската дейност след възстановяване може да продължи върху тези площи, тъй като над кабелните линии се възстановява почвеният профил. Следователно под почвата извън фундамента няма бетонна плоча или масивна конструкция, а възстановен земен пласт върху локални инженерни съоръжения (фундамент само в ограничената площ на турбината и подземен кабел в трасето). Въздействието върху почвата е локално и контролируемо и е разгледано в ДОВОС в частта за компонент „Почви“ и в мерките за възстановяване.</p>
<p>Анонимен: В кои държави (инвеститорът има проекти), да се запише за протокола.</p>	<p>Г-н Георгиев: Двайсет и осем държави, мога да ги изброя, пише ги и в сайта на фирмата.</p>	<p>„Възложителят на проекта, European Energy, е водеща международна компания със седалище в Копенхаген, Дания, притежаваща над 20-годишен опит в сектора на възобновяемите енергийни</p>

Изказани мнения, становища и препоръки по време на проведените обществени обсъждания	Отговор, даден на общественото обсъждане	Становище на Възложителя „ЕЕ Лозенец“ ЕООД
		<p>източници. Към настоящия момент компанията има реализирани проекти и развива активна дейност в над 28 държави на четири континента.</p> <p>Инвеститорът разполага със значително портфолио от вятърни и соларни паркове в следните държави:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Европа: Дания, Швеция, Норвегия, Германия, Полша, Италия, Испания, Гърция, Румъния, Литва, Латвия, Естония, Обединеното кралство и Нидерландия; • Америка: САЩ и Бразилия; • Азия и Океания: Австралия.
<p>Г-н Добрев (Йорданов): В България колко са направени (вятърни паркове)?</p>	<p>Г-н Веселин Георгиев: Четири. В с. Крупен. Четири турбини имаме, които работят от 2010 г.</p> <p>Г-н Веселин Георгиев: Каквито са произвеждани 2009, най-голямата турбина за 2009 сме избрали тогава.</p>	<p>Потвърждава дадения на общественото обсъждане отговор.</p>
<p>Г-н Райчев: Със същите размери или са малки?</p> <p>Анонимен: Четири турбини? Със същите размери ли са?</p> <p>Г-н Райчев: А сегашните колко са високи? Сегашните колко по-високи са от старите?</p>	<p>Г-н Веселин Георгиев: Два пъти, един и половина (по-високи са сегашните от старите).</p>	<p>Потвърждава дадения на общественото обсъждане отговор.</p>

Изказани мнения, становища и препоръки по време на проведените обществени обсъждания	Отговор, даден на общественото обсъждане	Становище на Възложителя „ЕЕ Лозенец“ ЕООД
<p>Г-н Енев: Ако решим да пръскаме с дрон какво става?</p> <p>Г-н Енев: На различни, от 50-60 m.</p> <p>Г-н Енчо Енев: Не, той трябва да стигне до полето. А с обикновените пръскачки, самоходните там какво правим? Трябва да ви чакам да си изключите вентилатора и да отида да пръскам, така ли? Тя нали прави завихряне.</p> <p>Г-н Добрев: Ще засмуче струята.</p> <p>Г-н Добрев: Струята от препарата примерно ще засмуче. Това изчислили ли сте го?</p> <p>Г-н Енев: Ами не пръскаме. Като ми пуснете перката, не може да пръскаме.</p>	<p>Г-н Георгиев: На каква височина лети дрона?</p> <p>Г-н Георгиев: Най-ниската точка на това витло, в този случай това, което изчисляхме ние е 90 m. Има ли вероятност дрона да лети над 90 m? Какво ще пръскаме над 90 метра?</p> <p>Г-н Георгиев: Завихрянето е горе.</p> <p>Г-н Георгиев: Най-ниските турбини, нашите на Купен, те са сто метра високи, роторния диаметър е 90 метра. Тоест турбината там долу слиза на 45 метра. Лично ще се свържа със собственика на земята там да го попитаме как пръска и ще помоля да ми даде контакти, за да ви отговоря.</p> <p>Г-н Георгиев: При ветровито, защото казахте, че много вятър духа тука, пръскате ли?</p> <p>Г-н Георгиев: В момента, в който духа вятър, работи вятърната турбина и вие не пръскате. В момента, в който спре вятърът, вятърната турбина спира.</p>	<p>По отношение възможните взаимодействия между работата на вятърните турбини и земеделските операции по растителна защита (пръскане със самоходни пръскачки и/или с безпилотни летателни системи) следва да се изяснят физическият механизъм на въздушните потоци около турбината и основните детерминанти на отнасянето (drift) на работния разтвор.</p> <p>Ветроенергийните съоръжения функционират като открит ротор в свободна атмосфера и не представляват източник на „засмукване“ в смисъла на вентилатор или аспирационна система в затворен обем. Турбината извлича енергия от вече съществуващия атмосферен поток, като изменя скоростното поле и генерира турбулентност в т.нар. „следа“ (wake) по посока на вятъра на височината на ротора. Този ефект е пространствено насочен и се проявява основно в горните слоеве на потока, където работи роторът, и не създава механизъм за целенасочено „изтегляне“ на аерозолни струи от нивото на земната повърхност към ротора.</p> <p>Отнасянето на работния разтвор при пръскане (включително „изсмукване“ или отклоняване на струята) се определя преди всичко от метеорологичните условия –</p>

Изказани мнения, становища и препоръки по време на проведените обществени обсъждания	Отговор, даден на общественото обсъждане	Становище на Възложителя „ЕЕ Лозенец“ ЕООД
		<p>скорост и поривистост на вятъра, температурна стратификация, влажност и наличие на конвекция – както и от технологичните параметри на пръскащата техника (размер на капките, налягане, височина на щангата/разпръскване, скорост на движение). Поради това в агротехническата практика и нормативно-приложните указания за растителна защита са заложили ограничения за работа при определени скорости на вятъра, тъй като именно естественият вятър е първичният фактор за drift, независимо от наличието или отсъствието на ветроенергийни съоръжения в района.</p> <p>По отношение на безпилотните летателни системи (дронове), височината на полета и параметрите на разпръскване са управляеми, а самата операция се извършва при същите принципни ограничения по метеорологични условия, които важат и за наземното пръскане. Турбулентността, индуцирана от турбината, е най-изразена по оста на вятъра зад ротора и на височините, съпоставими с височината на ротора, като в приземния слой (където протича наземната агротехника и се формира основната част от фактическото отнасяне) въздушното поле се доминира от атмосферния граничен слой</p>

Изказани мнения, становища и препоръки по време на проведените обществени обсъждания	Отговор, даден на общественото обсъждане	Становище на Възложителя „ЕЕ Лозенец“ ЕООД
		<p>и локалната микрометеорология. Следователно не е налице научно обоснован механизъм, при който работата на турбината да води до системно „засмукване“ на струята от препарат или до невъзможност за извършване на пръскане при условия, които по принцип са допустими за растителна защита.</p> <p>В заключение, потенциалните ограничения за пръскане в района се определят основно от естествената скорост и поривистост на вятъра и от избраната технология на пръскане, а не от функционирането на ветроенергийните съоръжения. При спазване на стандартните агротехнически изисквания и условията за безопасност земеделските дейности, включително пръскане, са съвместими с експлоатацията на ВЕП и не предполагат необходимост от изключване на турбините като правило</p>
<p>Дружно се отговаря, че има специални пръскачи, които са за вятър и че се пръска когато е ветровито.</p> <p>Г-н Добрев: Сигурни сте? Доказано ли е? Вие тука гадаете.</p>	<p>Г-н Георгиев: Чудесно, значи и вятъра от вятърната турбина няма да ви пречи.</p> <p>Г-н Георгиев: Абсолютно сме сигурни.</p> <p>Г-н Петров: Заповядайте. Господин Георгиев предложи да ви заведе. Разберете се, ще ви заведат.</p>	<p>Потвърждава дадения на общественото обсъждане отговор.</p>
<p>Г-н Добрев (Йорданов): Към господин Георгиев. Рентабилно ли е само една перка да правите в</p>	<p>Г-н Георгиев: Сега ще отговоря. Тоест, когато правихме това, имаше тука една картинка с кабелите. Тези кабели не са</p>	<p>Потвърждава дадения на общественото обсъждане отговор.</p>

Изказани мнения, становища и препоръки по време на проведените обществени обсъждания	Отговор, даден на общественото обсъждане	Становище на Възложителя „ЕЕ Лозенец“ ЕООД
<p>Дяково? Да изградите трасе с кабели и тем подобни само за една перка?</p> <p>Ако дойде проект с други перки, които се изградят в Дяково и тяхната кабелна мрежа примерно тази част от село трябва да се свърже със Земенци, ако я свържат с вашата мрежа, вие ще ми я предоставите безплатно или ще взимате наем или те трябва да си изградят сами нова? Как е процедурата?</p>	<p>сложени... Тоест тия кабели са сложени под земята, това е ясно, но ние не слагаме никакви кабели, просто ей така никакви кабели. Размерът на този кабел, начина му на полагане се изчислява спрямо това колко мощност ще бъде присъединена към него. Така че този кабел е изчислен примерно в случая за три до четири ветрогенератора. Толкова може да носи. За да не се случват технически проблеми, за да не се изключваме, за да не се получават претоварвания, тоест за да не се нарушава нормалната работа на тези всичките машини. Тия кабели са изчислени като сечение, тоест колко ток може да мине там и като дължина. И са изчислени технологични загуби, след което трансформаторите, които са в подстанциите, те ще бъдат примерно шест или нещо от този сорт. Сега ги изчисляваме, то ще се прецизират какви да бъдат. Трансформаторите се изчисляват според това колко турбини са присъединени там. Не може да дойде някой и да каже дай ми тук сега да вляза в тоя трансформатор, защото той няма техническа възможност.</p>	

Изказани мнения, становища и препоръки по време на проведените обществени обсъждания	Отговор, даден на общественото обсъждане	Становище на Възложителя „ЕЕ Лозенец“ ЕООД
<p>Г-н Добрев: Това е логично пък, за да не се правят нови кабели, но да ви плаща на вас наем, както например Теленор плаща...</p> <p>Г-н Добрев: ISO, стандартът това, да.</p> <p>Г-н Добрев: Но за да стигне до там, ще мине с нов кабел, няма да ползва вашият кабел. Това питах. Ще дойде от тая страна от Дяково, няма да дойде откъм Добрич и неговия кабел ще тръгне така към Земенци. И те вашия кабел ли ще използват или ще правят нов.</p>	<p>Г-н Георгиев: Той не може да ни плаща, защото тук на този трансформатор в тази подстанция капацитетът е запълнен, оптимизиран от съществуващите. Той ако дойде, аз нямам капацитет, аз не ги правя тия неща за някой друг. Това, което мога да кажа - подстанцията, която планира в момента ЕСО, вие като общински съветници, сигурно го знаете, тя процедирана при вас.</p> <p>Г-н Георгиев: ЕСО, не ISO, ЕСО - Електросистемен оператор. Той процедира една подстанция, която е на входа на Земенци. Тази подстанция се казва Свобода. Тази подстанция в момента те я изчисляват, разработват и така нататък. Тоест те капацитетът там, ако дойде друга, както вие казахте, той няма да се закачи някъде тука или тука, той ще се закачи там. И вече какво ще му каже ЕСО.</p> <p>Г-н Георгиев: Няма как да го ползват.</p>	<p>Потвърждава дадения на общественото обсъждане отговор.</p>
<p>Г-н Балчев: Ще бъде приета тази програма за тези перки. Следващите перки, колко брой ще бъдат и в какви населени места? Следващите ваши перки, колко броя ще бъдат? има</p>	<p>Г-н Георгиев: Ние имаме още два проекта. Те не са обект на този доклад. Отговарям просто за да дам информация на всички. Това е проекта Лозенец, публично достъпно е, дори и</p>	<p>Потвърждава дадения на общественото обсъждане отговор.</p>

Изказани мнения, становища и препоръки по време на проведените обществени обсъждания	Отговор, даден на общественото обсъждане	Становище на Възложителя „ЕЕ Лозенец“ ЕООД
такава вероятност да се включи и това.	на вас ви е оповестявано. Изпращани са документи през годините и на общината, и кметствата, и навсякъде. Това е проект "Абрит", който засяга Абрит, Добрин, Дяково. Двадесет и четири (пита се от присъстващите колко броя ще са ветрогенераторите). Земенци, Загорци (подмятания от присъстващи). Те са към този. Тоест това не е обект на този доклад. След което следва проекта ни в Красен – в Красен, Александрия. Добрин, Благоевец. Там са двадесет и шест в момента, които се изчисляват. Тоест не сме стигнали до край, не сме ги процедирали. Тоест цялото това разстояние, което ние планираме да разработваме като цяло, не е част от тази процедура, но като цяло извън това.	
Анонимен: Като приключи тази процедура ще бъдат и другите. Коментари от присъстващи: „Ще станем като швейцарско сирене“ и други неразбираеми коментари	Г-н Георгиев: Не е задължително. Г-н Петров: Освен проектите на този възложител вероятно има и други, които ние също сме ги взели предвид. Всичко, за което е бил уведомен РИОСВ или по някакъв начин общината ние сме ги взели предвид при оценката, така или иначе съществуват други, но одобрението на този проект	Потвърждава дадения на общественото обсъждане отговор.

Изказани мнения, становища и препоръки по време на проведените обществени обсъждания	Отговор, даден на общественото обсъждане	Становище на Възложителя „ЕЕ Лозенец“ ЕООД
	<p>не е обвързано с одобрението на следващите по абсолютно никакъв начин и въобще с тяхното развитие.</p> <p>Г-н Георгиев: Това беше, което той спомена преди малко кумулативно въздействие, тоест когато се изчислява, не се изчислява една турбина. И на тази къща как ще влияе. И това се прави, когато се гледа кумулативния ефект, започваш от Каварна и стигаш до примерно Суворово, изчисляваш кумулативния ефект на всичките тези какво ще причинят, какво ще направят. Изчисляваш всичките компоненти, които той споменава така малко, нали на по-висок академичен стил, но нали гледаш звуково замърсяване, светлинно замърсяване, птиците как ще минават, натоварване на почви, тоест води, абсолютно всичко, което е свързано с това. Кумулативният ефект означава - вземи в предвид всичко. И експертите могат да ви кажат бяха взети предвид дори силози на селскостопанска техника. Тоест те от РИОСВ ти казват да взимаш абсолютно всичко - стадион, силос, трасе на ЕСО, водопровод, абсолютно всичко трябва да вземеш, защото в комбинация, когато го гледаш,</p>	

Изказани мнения, становища и препоръки по време на проведените обществени обсъждания	Отговор, даден на общественото обсъждане	Становище на Възложителя „ЕЕ Лозенец“ ЕООД
	<p>да, така е добре. Когато ги вземеш обаче в комбинация и силозите, и всичко, тогава картината изглежда различно. И те ни накараха, ние сме взели какво, мисля 300 или 400 инвестиционни предложения са взети. За това една година са го оценявали и в това кумулативно влияние, в този кумулативен ефект са включени абсолютно всички инвестиционни предложения. Пак казвам силоз, някой е решиха да си направят нещо там. Взимаш го в предвид и него. Височина, строителство, замърсяване, звук. Какво ще има. Събираш ги в една голяма база данни и започваш да правиш всичките тези изчисления, за които питате вие. Тоест не е така...Вие си го представяте. Хвърляме пет хартийки, някой ни отговаря и да заминава. Това нещо освен РИОСВ го гледат и много други хора. Банката, която ще финансира или този, който финансира, да не казвам банка. Той има много по-тежки изисквания, защото той не иска да инвестира или да финансира един проект, който утре може да падне по някаква причина. На РИОСВ стандартите са едно, стандартите на</p>	

Изказани мнения, становища и препоръки по време на проведените обществени обсъждания	Отговор, даден на общественото обсъждане	Становище на Възложителя „ЕЕ Лозенец“ ЕООД
	този, който финансира са по пет. Защото той иска, когато даде пари за това съоръжение, да е сигурен, че то ще се изплати и аз ще мога да му ги върна или фирмата, която работи.	
<p>Г-н Енев: Не знам дали сте запознати. Преди няколко години стартира един пилотен проект за комасация на земеделските земи. Мисля, че около Пловдивско някъде и го спряха временно. Ако този проект стартира, земята бъде комасиране. Фактически аз имам 51% от едно поле 500 дка. Аз ще го владя. В това поле има изградени ветрогенератори. Какво се случва с тях? Другият следващият проблем. След няколко години - май, юни настъпи засушаване и най-много страдат плодови култури. Стартират европейски програми за напояване. Как ще напояваме ние, когато диапазонът на тия съоръжения е триста метра? Как ще заобикалят тия перки? Какво ще се случи и как ще съществуваме ние.</p> <p>Г-н Енев: Аз примерно владя полето и него има четири ветрогенератора. Аз не искам да</p>	<p>Г-н Георгиев: По отношение на комасациите, аз не мисля, че има значение кой точно обработва тук, дали е комасиране, дали обработва в реални граници.</p> <p>Г-н Георгиев: Ами, нали за това сме се събрали тук. Напишете „не искам да има ветрогенератор“.</p> <p>Г-н Георгиев: Да, ама трябва да видим конкретни разстояния. Сега така говорим хипотетично.</p> <p>Г-н Георгиев: Между тези ветрови турбини, така както са планирани там, има поне петстотин и двадесет, петстотин и тридесет метра разстояние. Поне. Те не са сложи една до друга. Триста метра е много малко разстояние. Със сигурност има много по-големи разстояния. Така че разстояния има. Тоест това е изчистено, показано в докладите. Можем да говорим конкретно и за полета, но да отворим картата и да говорим конкретно. На въпроса - отстоянията са над петстотин</p>	Потвърждава дадения на общественото обсъждане отговор.

Изказани мнения, становища и препоръки по време на проведените обществени обсъждания	Отговор, даден на общественото обсъждане	Становище на Възложителя „ЕЕ Лозенец“ ЕООД
<p>имам ветрогенератор. Какво правим?</p> <p>Г-н Енев: Не, не. Примерно го овладея цялото поле и някой колега и той не иска и иска да прави напояване. Какво се случва оттам нататък? Перките са вътре, той не може да напоява.</p> <p>Г-н Енев: 300 метра хипотетично.</p>	<p>метра. За комасацията, ако това нещо се случи, тук трябва да се вземе предвид всичко.</p>	
<p>Г-н Радослав Добрев: Конкретно за вашата фирма инвеститор участва ли по евро програми и ПБУ за изграждането на тези паркове?</p>	<p>Г-н Георгиев: Не, не участваме по плана за възстановяване или по други европейски програми, еврофондове или някакви други видове надарения, субсидии, грантове.</p>	<p>Потвърждава дадения на общественото обсъждане отговор.</p>
<p>Анонимен: На мен не ми отговорихте за въздушните течения и как ще се отразят на дъждовете.</p> <p>Г-н Балчев: В последните години се наблюдава, че резултатите са пониски – през последните 7-8 години.</p> <p>Г-н Балчев: Защото на всеки един се среща с хората, нали - като фермери и виждаме, че доста пониско са резултатите просто...</p>	<p>Г-н Георгиев: Така може ли аз да отговоря на твоята въпрос? Да. Ние също се чудихме за това нещо, защото има много такава информация, която кръжи и с колегата, който е някъде тук, и пуснахме запитване до НИМХ .Поискахме справка от 2000 г.до 2025 г. данни за валежите в Крушари, защото тук искам да видим какво се случва, в Каварна и в Суворово. Обръщам внимание, че в Каварна има двеста и петдесет вятърни генератори, които работят в момента, в Суворово има тридесет. Искан да сравня през</p>	<p>Потвърждава дадения на общественото обсъждане отговор.</p>

Изказани мнения, становища и препоръки по време на проведените обществени обсъждания	Отговор, даден на общественото обсъждане	Становище на Възложителя „ЕЕ Лозенец“ ЕООД
	<p>годините какво се е случило 2000 год, когато никой не знаеше още за вятърни генератори. 2010-та започнаха да слагат генераторите. От 2010-та до 2025-та какво се случва? Знаете ли кое е най-интересното? Този профил, който вие споменахте, да, тука пролетта не вали, тука вали есента. Тоест профилът е съвсем различен. Това са 25 години, без значение дали е за Каварна, дали е за Шабла. Данните ги имам, даже са разпечатани, ето ги тук, може ли да ви ги покажа. По месеци в тези три общини какво се случва. Най-интересното, което според мен показва, че няма никаква връзка, е това са валежите преди вятърните турбини, а това са валежите след вятърните турби. (посочва графика). Пълната таблица я имаме, ще ви я изпратя да я разгледате. Тя е доста любопитна. И излиза така, че в Каварна и в Суворово, където 2010-та си сложиха вятърните турбини, имаме в единия случай двайсет и пет процента повече валежи след вятърните турбини. Това са официални данни. Аз исках да си отговоря на този въпрос, защото като се срещна с вас, искам да мога да ви кажа. Аз мисля, че връзка няма. Но вие</p>	

Изказани мнения, становища и препоръки по време на проведените обществени обсъждания	Отговор, даден на общественото обсъждане	Становище на Възложителя „ЕЕ Лозенец“ ЕООД
	<p>сте хората, които Вие ми кажете има ли връзка.</p> <p>Г-н Георгиев: Даваме ви таблицата, ние сме я получили от НИМХ</p> <p>Г-н Георгиев: Ние говорим за валежи, защото тук става въпрос как ще се отрази.</p>	
<p>Г-н Добрев: Може ли аз да ви отговоря, като не експерт? После експертът ще ви каже с проучване. Защото той пита, защо. Веднага ще ви кажа защото е логично. Значи, когато идва вятъра от морето тия перки, когато са много, те намаляват този вятър, нали така? Те правят ток чрез него. По този начин може много малък процент да се вдигне дъжда само където са перките. Но представете си след перките какво следва? Те забавят, намаляват вятъра, по-малко облаците отиват след тези зони, примерно Шабла. Там изследвани ли са дъждовете в Шабла. И доказваме в едно изследване за 7000 перки. Направено е, 7000 перки с 12% намалява силата на вятъра, последователно и дъждовете. Когато има перки, след перките става</p>	<p>Г-н Георгиев: Ние много внимаваме с вятъра и много обичаме го мерим, да знаем какво е. Като кажем вятър, какво означава вятър? Това от къде духа вятърът. Понеже вие казахте, че духа от изток, от изток духа най-малко вятър. Т.е тази теория, която сега ми разказвате, от изток вятър няма.</p> <p>Г-н Петров: Няма абсолютно никаква доказана връзка от нещата, които ние сме изследвали, анализирали между вятъра и климата. Няма такава статия, научна публикация. Разглеждали сме доста, защото и нас това ни вълнуваше, когато правихме оценката такъв научен документ, в който да има връзка между вятърните генератори, има изследвания, но няма връзка. Единственото, което е доказано по някакъв начин, е увеличение с нула до нула цяло и пет градуса на температурата и то не на почвата, а на</p>	<p>Такава зависимост не е установена в научната литература.</p> <p>По отношение на микроклимата (температура, влажност): публикуваните изследвания върху големи наземни ветропаркове – включително с турбини над 200 m обща височина – показват локални ефекти, свързани с турбулентно смесване на въздушните слоеве (wake). Тези ефекти са:</p> <ul style="list-style-type: none">• пространствено ограничени (в рамките на парка и на стотици метри до няколко километра по посока на вятъра);• по величина малки (обичайно десети от градуса, най-често <0,5°C);• без доказателства за регионални промени във влажност, валежен режим или устойчиво изменение на микроклимата на населени места. <p>Няма научен модел, който да показва линейна или експоненциална зависимост</p>

Изказани мнения, становища и препоръки по време на проведените обществени обсъждания	Отговор, даден на общественото обсъждане	Становище на Възложителя „ЕЕ Лозенец“ ЕООД
<p>въпрос за вътрешността. Той вчера ви го цитира човека. Г-н Добрев: Добре, той ще ви даде данни човека, сега ще ви разкаже.</p>	<p>въздуха. Това е единственото, но също не е сигурна връзката между ветрогенераторите и това увеличение.</p>	<p>„по-висока турбина = пропорционално по-голям микроклиматичен ефект“. Въздействието зависи от плътността и конфигурацията на парка, разстоянията между турбините, релефа и атмосферната стабилност, а не само от височината. Повисоките турбини често работят в по-стабилни ветрови слоеве и с по-ниска ъглова скорост, което не предполага автоматично усилване на приземната турбулентност. Относно инфразвука и ниските честоти (напр. 10 Hz): измерванията при съвременни турбини, включително с голям ротор и височина над 240 m, показват нива под прага на слухово възприятие на типичните отстояния до населени места. Няма признат научен консенсус, че инфразвук от работещи турбини при нормативни отстояния причинява специфични заболявания. По-големият диаметър не означава автоматично повисоки инфразвукови нива в жилищна среда, тъй като честотният спектър и амплитудата зависят от аеродинамичния режим, скоростта на въртене и разстоянието до рецептора.</p>

Изказани мнения, становища и препоръки по време на проведените обществени обсъждания	Отговор, даден на общественото обсъждане	Становище на Възложителя „ЕЕ Лозенец“ ЕООД
		<p>Позоваването на „над 7000 ветропарка“ не променя същността на оценката. Ако в глобален мащаб съществуваше системно и силно „мултиплицирано“ въздействие от по-високи турбини върху влага, температура или здраве, това би било отчетено в мащабни мета-анализи и регулаторни позиции. Такива данни няма. Следователно, изводът „по-високи турбини ⇒ мултиплицирани и много по-сериозни ефекти“ не е научно обоснован. Правилният подход при различни параметри е количествено моделиране с реалните размери и конфигурация на парка. Без такава количествена оценка твърдението остава предположение, а не доказан риск.</p>
<p>Г-н Балчев: Може ли още един въпрос? Нали имаше някакъв мораториум от първа до четвърта категория, ако не се лъжа, или шеста, не трябваше да се строят ветрогенератори. Какво стана?</p> <p>Г-н Балчев: Не се отнася за ветрогенератори?</p>	<p>Г-н Георгиев: За мораториума веднага мога да отговоря. Той е за фотоволтаици. Забранява промяна на предназначението на земята до седма категория включително. Тоест до седма, от седма нагоре.</p> <p>Г-н Георгиев: Не</p>	<p>Няма действащ нормативен акт в България, който да въвежда общ мораториум за изграждане на вятърни генератори в земеделски земи от I–IV или VI категория.</p> <p>В българското законодателство съществува режим по Закона за опазване на земеделските земи (ЗОЗЗ), който урежда условията и реда за промяна предназначението на земеделски земи за неземеделски нужди. За по-високите категории земи (I–IV) се прилагат по-</p>

Изказани мнения, становища и препоръки по време на проведените обществени обсъждания	Отговор, даден на общественото обсъждане	Становище на Възложителя „ЕЕ Лозенец“ ЕООД
		<p>строги изисквания и процедури, включително решения на компетентни органи и заплащане на дължими такси, но това не представлява абсолютна забрана или мораториум за изграждане на енергийна инфраструктура.</p> <p>През годините са съществували:</p> <ul style="list-style-type: none">• ограничения и решения, свързани с защитени зони по „Натура 2000“ (вкл. временни спирания на процедури до изготвяне на оценки);• секторни политики и указания, свързани с устройствено планиране;• временни административни практики на отделни институции; <p>но не е приеман общ национален нормативен акт, който да забранява изграждането на ветрогенератори по бонитетна категория на земята като самостоятелен критерий.</p>
<p>Г-н Радичков: „И за ветрогенераторите има внесен мораториум преди седем месеца от нашето сдружение „За чиста Добруджа“ и влезе в парламента. Пратиха го до министерствата да се разглежда и така си стои. .. Не се съобразяват с мнението на хората, както и с вашето мнение няма да се</p>		<p>Даденото от г-н Радичков пояснения на зададения предходен въпрос няма отношение към ДОВОС и ДОСВ тъй като става въпрос за частна инициатива на “тяхното” сдружение „За чиста Добруджа“.</p>

Изказани мнения, становища и препоръки по време на проведените обществени обсъждания	Отговор, даден на общественото обсъждане	Становище на Възложителя „ЕЕ Лозенец“ ЕООД
<p>съобразят, защото където съм ходил аз не съм видял хора да ги искат (ветрогенераторите), но това ще си продължи. Ще отиде до РИОСВ Варна, където директор е Ерджан Ебатин. Той ще си го пусне. И това, каквото мислите вие, ако не продължите, да си го защитавате, си го продължават, нали? Но имате примери от съседните общини Добричка, Тервел и Тошево, където ги спряха, защото наистина има още, тука са осемдесет перки, може тука да е една, но наоколо инфразвука нищо не го спира. Километри пътува.“</p>		
<p>Г-н Балчев: Относно вредите за хората, тъй като от доклада казахте, че няма да има такива вреди, нали всеки един човек може да напише в интернет да види в останалите държави, нали така точно и като статистика казват, че имат главоболие, страдат от паник атаки заради шума от самите ветрогенератори в Франция, Германия, където са по-засегнати.</p>		<p>В отговор на поставения въпрос следва да се направи ясно разграничение между медийни публикации и научно установени данни. Оценката на въздействието върху човешкото здраве в ДОВОС не се базира на отделни статии в интернет, а на рецензирани научни изследвания, официални становища на здравни институции и действащите нормативни критерии. В т. 4.13 „Здравно-хигиенни аспекти на околната среда. Здравен статус на населението“ и т. 4.14 „Вредни физични фактори“ са анализирани шумът, нискочестотният шум/инфразвук и останалите релевантни фактори, като изчисленията</p>

Изказани мнения, становища и препоръки по време на проведените обществени обсъждания	Отговор, даден на общественото обсъждане	Становище на Възложителя „ЕЕ Лозенец“ ЕООД
<p>Г-н Балчев: Е, в Гугъл. Статия, после.</p> <p>Г-н Балчев: „После имам въпрос - някой ще поеме ли отговорност, ако такива проблеми има с хората, ако имат, нали, някакви болести спрямо тези перки? Ако се отключват болести, защото от паника така, може да се отключи, нали, раково заболяване и т.н. Някой ще се подпише ли и ще поеме ли отговорност, ако има щети върху хората, тъй като по доклада казвате, че няма да има? Ще има ли човек, който да понесе отговорност, защото казва, че сега няма проблеми, после вече след като се застрои парка, ние ако имаме оплаквания, към кого можем да се обърнем, ще има ли такъв човек.“</p> <p>Г-н Радичков: „Обезщетения дали ще има, макар че тогава вече ще е късно.“</p>	<p>Г-н Димитрова: Може ли да посочите къде в интернет търсите и кой източник използвате. Кой е източникът в интернет? ... Трябва да ни я изпратите, за да може да вземем становище.</p> <p>Г-н Петров: От всички изследвания, които са направени върху реални хора за вредните въздействия, включително върху работниците, не съм срещнал данни да има ясна връзка между каквито и да е било заболявания и шума и други въздействия които идват от ветрогенератора, дори и при доста повисоки нива от това, което ветрогенератора излъчва в основата си. Няма такава доказана връзка и въобще, че те причиняват нещо. Ако нещо от това, което вие казвате, че съществува като риск за хората, има научни доказателства, те щяха да бъдат забранени, нямаше да ги има никъде. Ние въобще нямаше да сме допуснати да ги разглеждаме като проект. От гледна точка на отговорността ние като независими експерти носим и наказателна отговорност за нашите заключения. И отделно от това</p>	<p>показват стойности под нормативно допустимите нива.</p> <p>В научната литература действително се обсъждат субективни оплаквания (напр. главоболие, тревожност), но систематичните прегледи не установяват доказана пряка причинно-следствена връзка между експлоатацията на съвременни вятърни турбини и специфично заболяване. Паралелно с това е описан т.нар. ноцебо ефект – феномен, при който негативните очаквания и тревожността могат да усилят или индуцират субективно възприемани симптоми при липса на обективно установим физиологичен механизъм.</p> <p>Като референтен научен източник в тази насока може да бъде посочена публикацията: Crichton, F., Dodd, G., Schmid, G., Gamble, G., & Petrie, K. J. (2014). <i>Can expectations produce symptoms from infrasound associated with wind turbines?</i> Health Psychology, 33(4), 360–364. В това експериментално изследване е показано, че участници, изложени на информация за предполагаеми вреди от инфразвук, съобщават повече симптоми, независимо от реалната експозиция, което подкрепя ролята на ноцебо механизма.</p> <p>Това не означава, че оплакванията на хората се омаловажават, а че те следва да се разглеждат в контекста на измеримите нива на въздействие и доказателствената база. В конкретния случай за ВЕП „Лозенец“ изчислените нива на шум и</p>

Изказани мнения, становища и препоръки по време на проведените обществени обсъждания	Отговор, даден на общественото обсъждане	Становище на Възложителя „ЕЕ Лозенец“ ЕООД
	<p>инвеститорът като инвеститор, ако някой докаже, че той влияе зле, той ще понася цялата вина, включително и обезщетение, всичко, което може да съществува, ако нещо такова се случи.</p> <p>Г-н Георгиев: Аз само искам да допълня това, както казах, 22 години правим това нещо и до момента няма нито едно дело в тази връзка срещу нас, нищо което да е доказано. Тоест ние от нашия опит и фотоволтаици правим и вятърни турбини правим момента няма такива дела срещу нас за някаво влияние един от документите там имаше една карта на Германия, в която има трийсет хиляди турбини разположени на територията на страната - трийсет хиляди, не триста, не трийсет, не нещо като Каварна. Ние имаме 3 офиса в Германия това нещо не можем да смогнем да го работим. Тоест общините ни искат, земеделците ни искат, искат наема, искат да вземат нали част от дохода. Тоест ние не успяваме да смогнем там. Тази година мисля, че някъде около четири хиляди вятърни турбини нови ще бъдат инсталирани в Германия, двайсет и</p>	<p>инфразвук са под нормативните и референтни прагове, което означава, че от гледна точка на обективните критерии не се очаква неблагоприятно въздействие върху здравето.</p> <p>Инвестиционното предложение се реализира при действащата нормативна рамка, като както възложителят, така и експертите по ДОВОС носят правна отговорност за представените данни и изводи. При установяване на неверни данни, укриване на информация или неизпълнение на условията по решението по ОВОС са приложими административнонаказателни и, при наличие на състав на престъпление, наказателни разпоредби съгласно ЗООС и Наказателния кодекс. Освен това при доказана вреда засегнатите лица разполагат с възможност за търсене на отговорност и обезщетение по общия гражданскоправен ред.</p>

Изказани мнения, становища и препоръки по време на проведените обществени обсъждания	Отговор, даден на общественото обсъждане	Становище на Възложителя „ЕЕ Лозенец“ ЕООД
	<p>шеста. Тоест това нещо е стандартна технология, която съществува от 30-40 години. Това е нещо като автомобилите, това е нещо, което всички останали ползват. Относно отговорностите - всеки един носи отговорност, ако направи нещо незаконно или нередно.</p> <p>Г-жа Димитрова: Мога ли да допълня? Като представител на възложителя ще предполагам какво точно ви интересува. Абсолютно всеки един тук, във всяко едно от селата, градовете и въобще в България. Разбира се, че виновните лица, ако бъде доказана вреда върху вас, ако бъде доказана вреда по някакъв начин неправомерно използвано имущество или каквото и да било, всеки има право да потърси отговорност от това лице. Няма никой, никога да ви отнеме тези права.</p>	
<p>Г-н Добрев: Стана на въпрос за Германия казаха, че имате много перки. Там колко е най-големият парк? Има ли въобще паркове в Германия</p> <p>Г-н Добрев: Можете да кажете да или не!</p> <p>Анонимен: А ние 80</p>	<p>Г-н Георгиев: Германия е много интересно място, защото собствеността на земята е много разделена. Там няма такива собственици с пет, с десет хиляди декара. Средното стопанство е 300-400 дека, така е наследство. Може да се върнем назад в историята защо това се е случило, но това, което имаме тук собственик на пет хиляди декара. В</p>	<p>Във връзка с поставените въпроси относно практиката в Германия следва да се отбележи, че германският модел се основава на териториално планиране и индивидуална проектна оценка, а не на единно фиксирано национално отстояние в метри. Германското правителство прие закон, според който до 2032 г. средно 2% от територията на страната трябва да бъде</p>

Изказани мнения, становища и препоръки по време на проведените обществени обсъждания	Отговор, даден на общественото обсъждане	Становище на Възложителя „ЕЕ Лозенец“ ЕООД
	<p>Германия, там го няма това нещо. Това е много интересно. Там земя не се продава, там не можеш да купиш и да си купиш земя. Тоест земята я считат за много ценна. Същото нещо и в Англия.</p> <p>Г-н Георгиев: Средният размер на вятърния парк е пет, шест, седем вятърни турбини.</p> <p>Г-н Георгиев: Средният размер е такъв. Тоест там, където правят колегите, събират всички жители на селото и казват тук ще правим това, кой иска да участва и хората участват със земята си.</p>	<p>заделена за вятърна енергия („Flächenziel“), като за отделните провинции са определени индивидуални цели в зависимост от топографията и условията, но крайният резултат следва да е средно 2%. Въведен е принципът „ако не планираш, губиш контрол“ – ако дадена провинция не определи зони, които да запълнят квотата ѝ, ограниченията за отстояния (напр. правилото „10Н“ в Бавария) отпадат автоматично и вятърните турбини се разглеждат като „привилегировани проекти“, като могат да се изграждат почти навсякъде при спазване на екологичните норми.</p>
<p>Г-н Добрев: Така е. Втори въпрос към първия въпрос за Германия. Какво е там изискването за населено място. Колко е разстоянието до населено място.</p> <p>Г-н Добрев: Средно горе-долу колко е?</p> <p>Г-н Добрев: Добре. Аз съм инвеститор. Искам да построя перки. Държавата ми казва в тази федерация ако искаш да строиш, тя определя местата. Може да стоиш само тук, тук, тук и тук. Не да си избираме тука. Някой е имал много пари, случайно избрани негови</p>	<p>Г-н Георгиев: Там правилата са много различни навсякъде. Във всяка федерация имаш различни федерални области. Всеки един го е направил различно. Някои изчисляват пъти височината на турбината. Други изчисляват отстоянието просто както е в България петстотин, седемстотин метра и така нататък .</p> <p>Г-н Георгиев: Различно е навсякъде. За всеки един федерален окръг е различно.</p> <p>Г-н Георгиев: Точно така е. Има нещо много интересно там. Държавата казва на инвеститора колко пари от производството трябва да даде на</p>	<p>По отношение на отстоянията, в Германия няма единно „национално разстояние“. Отстоянията се определят въз основа на два основни стълба: първо, защита от шум и емисии по Федералния закон за контрол на емисиите (BImSchG), който е най-важният критерий. Провеждат се измервания и симулации за всяка къща, като в чисти жилищни зони нощният шум не следва да надвишава 35–40 dB. Разстоянието се изчислява така, че турбината да е достатъчно далеч, за да не пречи на съня и спокойствието, но това е резултат от изчисление, а не фиксирано число в закона.</p>

Изказани мнения, становища и препоръки по време на проведените обществени обсъждания	Отговор, даден на общественото обсъждане	Становище на Възложителя „ЕЕ Лозенец“ ЕООД
<p>парцели шейсет. Той да лапа паричките. И не съм сигурен, че това е най-рентабилното към вятъра тези парцели, но това е друга тема. За Германия говорим.</p>	<p>общината обратно, на общината, значи собственика отделно. Вие сте собственик. Сядаме, разбираме се толкова наем, така толкова години всичко ясно, но аз имам ангажимент да дам на общината, която да ги разпредели върху не собствениците на вятърен парк. Тоест ако има един съсед, който каже чакай сега, що него избра, що не мене, общината през тези две цяло и колко евроцента, които аз съм длъжен да платя на всеки киловатчас на общината, тя ги преразпределя обратно тези, така че да няма тази конкуренция върху моите ли ще е, върху твоята ли ще е, къде ще мине кабела, т.е. цялата община и затова общините конкурират.</p>	<p>Второ, съществуват специфични регионални правила, като преди реформата някои провинции прилагаха по-рестриктивни режими, включително „10Н“ в Бавария (разстояние 10 пъти височината на турбината), но в „новата реалност“ повечето от тези правила са премахнати или силно ограничени, за да се постигне целта от 2%, като фокусът е върху определянето на „зони за вятърна енергия“, където строителството е приоритетно. В обобщение за протокола: в Германия моделът премина от фиксирани километрични отстояния към териториално планиране, при което държавата задължава регионите да отделят 2% от площта си за вятърни паркове, а отстоянията се определят индивидуално за всеки проект чрез строги акустични изчисления по VImSchG, като водещ критерий е опазването на здравето и комфорта на гражданите, а не фиксирана цифра на картата.</p>
<p>Г-н Добрев: Имам още два въпроса. Имам ли право? Сега, вчера стана въпрос към вашата фирма специално, в Лозенец хората ви питаха лично този въпрос. Назначили сте някакви лица за по</p>	<p>Г-н Георгиев: Това, което направихме тогава, реално казвам. Когато докладът беше одобрен за пускане на обществено обсъждане, тоест да го разпространихме в общините, защото процедурата е ти го правиш, те си</p>	<p>Потвърждава дадения на общественото обсъждане отговор. Няма отношение към ДОВОС и ДОСВ.</p>

Изказани мнения, становища и препоръки по време на проведените обществени обсъждания	Отговор, даден на общественото обсъждане	Становище на Възложителя „ЕЕ Лозенец“ ЕООД
<p>един месец да популяризират вашата дейност Дяково, ако не се лъжа е на кмета съпругата. По една случайност в Лозенец пак на кмета съпругата е назначена за тази работа. Доколкото знам и двете нямат средно образование. Как избрахте точно тях да бъдат...</p>	<p>подготвят нещата, даваш ги на РИОСВ: Те мислят една година корекции, не знам какво си направихме го и те ти казват сега трябва да го пуснеш, имаш срок. Тоест ти не можеш да го бавиш това нещо, да го дадеш на хората да прочетат, да дадеш тази цялата информация. Ти не може да го бавиш шест месеца и да си избираш нали кога е имало избори, кога е имало празници., да не се търкат, а де сега. Това, което ние трябваше да направим в кратък срок да го предоставим тук. Докладът е 3000 страница, тоест седем доклада, плюс един за общината, плюс един за нас. Ние трябваше да ги разпечатаме, да ги пръснем по местата и така нататък. Аз помолих кметовете, бяха, има оперативка. И отидох там и казах помогнете ми. Дайте ми човек, който няма да прави кой знае какво. Той само ще стои до папките и когато влезе Иван, който иска да прочете, защото е чул, да му каже заповядай. Това са папките да му осигури стол, маса и да седне да прочете. Създадохме тези условия, но нямахме време. Тоест нямах време да пусна обява, да направя конкурс. Разбира се, това е моя грешка, аз я</p>	

Изказани мнения, становища и препоръки по време на проведените обществени обсъждания	Отговор, даден на общественото обсъждане	Становище на Възложителя „ЕЕ Лозенец“ ЕООД
	<p>признавам. Дойдоха, предложиха ни от днеска за утре дето се казва. Дойдоха, подписаха договори. Признавам си, че направих грешка. Трябваше да събера, да пусна обява, да направя интервюта, да мине един месец, Ставаше въпрос за един период от 30 дни в, който трябва да осигурим достъп на хората.</p> <p>Аз ви обещавам, че от тук насетне, за всяка една позиция ще направим интервюта, ще ги разпитваме за стаж и образование, ще докараме психолог, който ще направи психологически тест, за да сме сигурни, че човекът е квалифициран. Обещавам го на всички. Проектът ще се строи две години, така че много интервюта ще направим заедно.</p>	
<p>Г-н Чобанов: Той доминира. И какво се случва впоследствие? Моята земя я работи Недко Митев. В други ден Недко казва “бай Живко, взимай си земята, защото точно до моята земя има генератори баг Недков каже Живко, взимай си я, аз не я ща. И аз ща не ща, ще ходя при Жендов. Ако беше направено, както господин Георгиев каза, в германец се събира</p>	<p>Г-н Георгиев: Да отпадне, това означава, че трябва да нарушава някакви закони и правила. Тоест, ако не отговаря на някакви изисквания, примерно ако има археология под него да се намира, той отпада. Отпаднаха такива вече. Причините да отпадне, примерно да кажем три имота отпаднаха, не си спомням кой от проектите беше, защото се намират близо до летището на Крушари.</p>	<p>Потвърждава дадения на общественото обсъждане отговор.</p>

Изказани мнения, становища и препоръки по време на проведените обществени обсъждания	Отговор, даден на общественото обсъждане	Становище на Възложителя „ЕЕ Лозенец“ ЕООД
<p>село и казват, ще правим ветрогенератори земеделец с три, другия с четири, другия с пет и не 80, ще стават много повече от 80, но това нещо ще бъде засегнато всичко. Тук да не говорим, че в момента говорим само за ОВОС, обаче ние говорим за фундаменти и кулата. Роторен сервитут нямаме никъде написано, нали, никъде нямаме роторен сервитут? Та въпросът ми е кое би позволило даден генератор да отпадне от всичките 80? Кой са причините, поради които той може да го елиминираме.</p>	<p>Гражданска авиационна агенция или ГВА казаха летателна площадка, те отпадат .Други отпаднаха заради археология, други отпаднаха по екологични причини.</p> <p>Г-н Петров: Само да кажа, че в началото ние сме разгледали доста повече парцели. Ние гледахме няколко хиляди имота, за да изберем тези, които представляват. Всичко, което представлява риск, всички, които са на по-близо до населеното място, сме ги отхвърлили. Всички, които са близко до защитени зони, всички които засягат природни местообитания, местообитания на видове, санитарно охранителни зони. Каквото се сетите, ние сме ги отхвърлили, защото сме правили, както вече ви казах, две години сме ги проучвали, сме анализирали, включително за потенциален риск, който представляват и накрая сме стигнали до тези 80 местоположения, които сме ги оценили като безопасни за хората и за околната среда, а специално този, който е тук в вашето землище, той е над два километра.</p>	

Изказани мнения, становища и препоръки по време на проведените обществени обсъждания	Отговор, даден на общественото обсъждане	Становище на Възложителя „ЕЕ Лозенец“ ЕООД
<p>Г-н Чобанов: Абе оставете го тука, няма значение. За ония 80 всичките попаднаха в имота на Кирил Жендов.</p> <p>Г-н Чобанов: Ако имахте 40, нямаше да е така.</p>	<p>Г-н Георгиев: Аз ще ви кажа. Попитайте ме, затова съм тук. Нека да ви разкажа. Не го познавам, честно казано (в отговор на коментари от присъстващите - “щом всички перки са само в неговите земи, значи”, “Отговорът е ясен”). Навсякъде по света правим ние същото. Ето, сега ще ви допълня отговора. Тоест навсякъде по света правим ние същото нещо - свързваме се със собствениците на земя и проверяваме искат ли да работят с нас или не искате. Това направихме тук с над 20 собственици на земя, над 20. Отново настъпва шумотевица в залата и коментари: “някой да е говорил с вас?”, “само с Жендов се е говорило” и да се питат помежду си някой говорил ли е с тях тъй като всички са земеделци.</p> <p>Г-н Георгиев: Това беше 2021 година, някои от фирмите категорично отказаха с довода, че нямат интерес. В момента имаме четири или пет или шест договора със собствениците на земя, които казаха да.</p>	

Изказани мнения, становища и препоръки по време на проведените обществени обсъждания	Отговор, даден на общественото обсъждане	Становище на Възложителя „ЕЕ Лозенец“ ЕООД
<p>Г-н Добрев (Йорданов): Никой не го е видял тук да търси контакт. Значи пак не си е свършил работата.</p> <p>Г-н Чобанов: Не 40. Значи, ако цялата процедура се беше развила,</p>	<p>Г-н Георгиев: Искахме да имаме 40. Попитахме собствениците на земята тук те казаха “В момента нямаме интерес да обсъждаме тази тема. Въпросът приключи”. Това е точно това, което викам. На всеки един собственик на земя винаги едно и също нещо.</p> <p>Г-н Георгиев: Аз искам да работя с всички. Искам да бъдем партньори с всички. Ако вашата земя не е подходяща за това, защото се намира на по малко от 500 метра или пък е до летището, или пък някаква друга причина, ние тази земя може да имаме нужда от нея за временен склад или за подстанция, или за командна зала, или за батерии по нататък, или за нещо друго. Тоест аз искам да работя с всички. Аз не бягам от контакт с вас. Никога не съм бягал. Ние имахме назначен човек, който търсеше контакт с хората тук.</p> <p>Г-жа Димитрова: Господине, можете ли да станете още веднъж, за да може за протокола, понеже имаше дебат...да изясним. Т.е., вие, за</p>	

Изказани мнения, становища и препоръки по време на проведените обществени обсъждания	Отговор, даден на общественото обсъждане	Становище на Възложителя „ЕЕ Лозенец“ ЕООД
<p>както се развива в Германия. Ако това всичко, което се прави, тези постановки, дето се правят, защото са задължителни, бяха се направили двайсет и първа година и в Лозенец, Земенци. Така, и ако с всички през 2021 г. на територията двайсет и първа година на територията на Крушари беше говорено и тогава нещата щяха да стоят по друг начин. Защото знаем и всеки един ветрогенератор, роторния сервитут засяга един, два, три, четири имота. Този роторен сервитут по правилата на играта, както се прави навсякъде, се обезщетява. Значи в зависимост от процента, който засяга се получава, той процентът е от сто процента. Може да се окаже, че най-малко получава този, който е с фундамента. И тъй може да се окаже, защото...Ние ще го изменим, за да няма 100 квадрата.</p>	<p>протокола, вашата теза беше ако имахте 40 отговора, нямаше да имате този проблем, така ли?</p>	

Изказани мнения, становища и препоръки по време на проведените обществени обсъждания	Отговор, даден на общественото обсъждане	Становище на Възложителя „ЕЕ Лозенец“ ЕООД
<p>Г-н Чобанов: Въпроси с екологията нямам. Това беше. Въпрос с организацията имах.</p>	<p>Г-жа Димитрова: Имаме ли тук въпроси, притеснения, свързани с екологията?</p>	
<p>Г-н Райчев заяви, че при представянето е бил определен като експерт, но уточни, че не е експерт точно в тази област. Посочи, че е изучавал магистратура по екологична химия, което по думите му е малко по-встрани от разглежданата тематика. Допълни, че екологията за него е по-скоро хоби и уточни, че не поставя конкретен въпрос, а по-скоро прави заключение и изразява мнение. Той заяви, че има наклонност да изследва екологични теми и да проверява дали това, за което се говори, действително отговаря на фактите и е екологично, или може да бъде представено в една или друга посока. Посочи, че не е експерт като колегите от Лесотехническият университет, но се интересува, чете и проучва активно. Г-н Райчев изрази мнение, че според него</p>	<p>Г-жа Димитрова попита дали може за секунда да прекъсне, тъй като вече много дълго е станало. Отбеляза, че за присъстващите важно е да се отбележи всичко, което г-н Райчев прави като твърдения или факти, за да могат да вземат отношение и за да може да бъде наистина оценено доколко това е доказан достоверно научен материал, те трябва да го получат.</p>	<p>По направените твърдения следва да се посочи, че в рамките на ДОВОС оценката е извършена въз основа на конкретни теренни проучвания, специализирани изследвания и моделни изчисления, а не на произволни екстраполации. Докладът съдържа самостоятелни раздели за климат и атмосферен въздух, биоразнообразие (вкл. орнитофауна и ентомофауна), почви, здравно-хигиенни аспекти и вредни физични фактори, както и кумулативна оценка (раздел 5.5), като всеки компонент е разгледан по методика, утвърдена в процедурите по ЗООС.</p> <p>Твърдението за „намаляване на силата на вятъра с 12% на 100 км“ и за климатично въздействие в такъв мащаб не се потвърждава от оценката по ДОВОС за конкретния проект. В доклада не е установен риск за влияние върху регионалния климат или валежния режим в резултат от реализацията на ВЕП „Лозенец“. Проектът е оценен в контекста</p>

Изказани мнения, становища и препоръки по време на проведените обществени обсъждания	Отговор, даден на общественото обсъждане	Становище на Възложителя „ЕЕ Лозенец“ ЕООД
<p>докладът не е безпристрастен. Той отбелязва, че е възможно експертите да са извършвали изследвания на терен – преди една, две или дори три години, като допусна, че може да са били на място, да са правили наблюдения или да са поставяли датчици, макар да не знае дали някой ги е виждал. Той заяви, че според проучванията, с които е запознат, съществуват международни изследвания относно влиянието на ветропарковете, включително за ветровете, и посочи, че са изследвани над 7000 ветропарка. По думите му в тези изследвания се установява, че след изграждането на парк силата на вятъра намалява с над 12%, като влиянието се разпростира на повече от 100 километра след ветропарка. В допълнение г-н Радомир Райчев уточни, че изложените от него данни се отнасят за стандартни ветропаркове. Той обърна внимание, че в конкретния случай се предвиждат 80 перки, които по думите му са „грандиозни“ и два пъти по-високи от това, което обичайно е било изградено досега.</p>		<p>на местните атмосферни условия и не е установено въздействие извън локалната зона на влияние.</p> <p>По отношение на звука и здравето, в т. 4.14 „Вредни физични фактори“ са представени моделни изчисления, които показват нива под прага на слухово възприятие и под приложимите ориентирни. Не са установени данни за здравен риск при прогнозните стойности. Сравнения с военни или несмъртоносни устройства, работещи при несъпоставими параметри, не са релевантни към разглеждания проект.</p> <p>По отношение на насекомите и опрашването, в оценката на биоразнообразието са разгледани потенциалните въздействия върху фауната, включително ентомофауната, като не е установено значимо отрицателно въздействие върху опрашителите или земеделските култури. Твърденията за масово концентриране на насекоми поради „топлина, излъчвания или инфразвук“ не са подкрепени с данни в рамките на проведената оценка за конкретния район. Относно фундаментите и изкопните дейности, количествата земна маса и начинът на управление са разгледани в т. 4.3</p>

Изказани мнения, становища и препоръки по време на проведените обществени обсъждания	Отговор, даден на общественото обсъждане	Становище на Възложителя „ЕЕ Лозенец“ ЕООД
<p>Посочи, че един десететажен блок е приблизително 30 метра, а тук, по негови думи, се говори за височини от порядъка на 250–500 метра, което той сравни с десет десететажни блока, наредени един върху друг, като заяви, че става дума за съоръжение с много големи размери. Г-н Райчев заяви, че към момента има само един подобен обект, за който е информиран, а именно в Швеция, като по думите му той не е във вид на парк, а е единично съоръжение. Той допусна, че там може да са правени проучвания относно влиянието на вибрациите, ултразвука, инфразвука и други въздействия, но отбеляза, че не става въпрос за проект в мащаб като разглеждания, разположен в непосредствена близост до населени места. Изрази мнение, че подобен мащаб ще има значително влияние върху екологията. По думите му оценките се базират на екстраполации чрез математически модели и софтуерни изчисления, които предполагат какво би могло да се случи, тъй като според него в</p>		<p>„Почви“ и в раздел 8 „Мерки“. Предвидено е отделяне и съхраняване на хумусния слой и обратно засипване, като въздействието е локално и контролируемо. Не се предвижда произволно депониране извън регламентиран ред. Дейностите по извеждане от експлоатация също са разгледани като част от жизнения цикъл на съоръжението.</p> <p>По отношение на мащаба и височината – параметрите на турбините са ясно описани в раздел 1 на ДОВОС. Оценката е извършена именно за тези реални параметри, включително кумулативно.</p>

Изказани мнения, становища и препоръки по време на проведените обществени обсъждания	Отговор, даден на общественото обсъждане	Становище на Възложителя „ЕЕ Лозенец“ ЕООД
<p>световен мащаб няма реализиран идентичен проект, върху който да има реални дългосрочни наблюдения. Той изрази мнение, че в България се правят експерименти, тъй като в други държави подобни проекти срещат по-сериозна съпротива. Г-н Райчев заяви, че според него тези дейности не са толкова екологични, колкото се представят, поради значителния им екологичен отпечатък. Посочи, че според изследвания, с които е запознат, влиянието на ветропарковете върху климата може да се разпростира на разстояние до 100 km след тях. Той твърди, че има задължително влияние върху климата на територията, като даде пример с топлите въздушни маси от морето, които по думите му отдават енергия и валежите се концентрират в близост до морето, докато навътре в сушата намалява влагата и се засилва сушата. Според него това представлява реална промяна в климата и екологичната обстановка. Заяви, че съществуват изследвания в тази насока и че ще изпрати едно, за</p>		

Изказани мнения, становища и препоръки по време на проведените обществени обсъждания	Отговор, даден на общественото обсъждане	Становище на Възложителя „ЕЕ Лозенец“ ЕООД
<p>което даже вчера са му снимали телефона къде точно го видял това нещо и че даже не са си направили труда да видят, че има такива изследвания. В допълнение г-н Райчев посочи, че има изследвания относно влиянието върху насекомите и опрашителите, които са от значение за земеделските производители, като отбеляза, че и самият той има земеделска дейност. По думите му има данни за повишаване на самоопрашването при растения, които по принцип се опрашват от насекоми. Той посочи, че съществуват хипотези, според които вибрациите могат да предизвикат движение на тичинките и плодника и да доведат до самоопрашване, което според него не е благоприятно за генетичното разнообразие и за растенията. Освен това той заяви, че макар да не е окончателно доказано, има сериозни проучвания относно възможно привличане на повече насекоми от страна на ветрогенераторите, поради отделяната топлина, излъчванията, инфразвука и други фактори. По</p>		

Изказани мнения, становища и препоръки по време на проведените обществени обсъждания	Отговор, даден на общественото обсъждане	Становище на Възложителя „ЕЕ Лозенец“ ЕООД
<p>думите му това води до концентриране на насекоми около генераторите и до механичното им загиване, като твърди, че е установено по-голямо наличие на насекоми в тези зони. В допълнение г-н Радомир Райчев заяви, че вместо да извършват естествената си дейност по опрашване на земеделските площи, насекомите се концентрират около генераторите, което според него пречи на хората, които обработват нивите. Посочи, че това също е установено в изследвания, които може да предостави. Според него тези обстоятелства не са били отчетени в оценката по ОВОС. Той изрази мнение, че култури като слънчоглед, рапица и други, които разчитат на опрашване, ще бъдат затруднени, като допълни, че и без това броят на пчелите е намалял, а сега насекомите се концентрират около ветрогенераторите.</p> <p>Г-н Райчев посочи също, че за изграждането на всеки фундамент се предвижда изкопаване на около 3500 куб. м земна маса, като уточни, че</p>		

Изказани мнения, становища и препоръки по време на проведените обществени обсъждания	Отговор, даден на общественото обсъждане	Становище на Възложителя „ЕЕ Лозенец“ ЕООД
<p>количеството може да е и по-голямо заради допълнителни подложни слоеве. По думите му след това се излива бетон и се изгражда масивна конструкция, която след определен период следва да бъде премахната и рециклирана. Той направи приблизителни изчисления за масата на фундамента и заяви, че при умножение по броя на предвидените 80 перки се получава значително количество материал. Г-н Радомир Райчев постави въпроса за депонирането на изкопаната земна маса, като посочи, че при около 3500 куб. м изкоп за всяка перка тази земя трябва да бъде някъде заложена. Той отбеляза, че е било споменато, че земната маса ще остане в същото землище, и постави въпроса кой собственик би разрешил на негов терен да бъде изсипана чужда земя, за да „чака“. Изрази мнение, че съществува възможност тази земя да бъде продадена или извозена другаде под формата на депониране. Г-н Райчев допълни, че след около 30 години, когато фундаментът следва да бъде изваден и разрушен,</p>		

Изказани мнения, становища и препоръки по време на проведените обществени обсъждания	Отговор, даден на общественото обсъждане	Становище на Възложителя „ЕЕ Лозенец“ ЕООД
<p>земната маса би трябвало да бъде върната обратно в образуваната „голяма дупка“, като постави под съмнение дали това реално ще се случи. Той заяви, че излага това като факт. По отношение на въздействието върху хората г-н Радомир Райчев заяви, че съществуват устройства на база инфразвук, използвани като несмъртоносни средства, което според него показва, че инфразвукът има въздействие. Той посочи, че има комбинации между честоти и други фактори и че това също представлява предмет на изследване. Допълни, че според него върху хората реално няма достатъчно изследвания, но се появява все повече информация за влияние върху бременността при животни. В изказването си той направи и коментар по отношение на евентуално влияние върху бременността при жени, като употреби израза „ако са останали жени, които са бременни във вашия район, защото има и такива“.</p>		

Изказани мнения, становища и препоръки по време на проведените обществени обсъждания	Отговор, даден на общественото обсъждане	Становище на Възложителя „ЕЕ Лозенец“ ЕООД
<p>Г-н Райчев постави въпрос относно указанията в бележката за възраженията, където е посочено, че в тридневен срок от общественото обсъждане следва да бъдат подадени становища с копие до компетентния орган по ОВОС – РИОСВ – Варна. Той попита дали документите трябва да бъдат изпратени на хартиен носител или могат да бъдат подадени по електронна поща.</p> <p>Г-н Райчев попита дали това важи за всяко от трите места.</p> <p>Г-н Райчев отбеляза, че в информацията е посочен имейл на възложителя, но не и на РИОСВ – Варна, и попита дали може да изпрати становището и там.</p> <p>Г-н Райчев пита дали е задължително становището да бъде в хартиен вид.</p>	<p>Г-н Петров отговори, че може да се използва имейл и че становищата могат да бъдат изпратени до Възложителя, до общината или до РИОСВ – Варна, като посочи, че независимо къде бъдат изпратени, ще бъде даден отговор.</p> <p>Г-н Петров уточни, че може да бъде изпратено до което и да е от тях.</p> <p>Г-н Петров отговори, че може да бъде изпратено както до Възложителя, така и до РИОСВ – Варна, без значение.</p> <p>Г-н Петров отговори, че не е необходимо (становището да бъде в хартиен вид).</p>	<p>Потвърждава дадения на общественото обсъждане отговор.</p> <p>По време на всички проведени обществени обсъждания бяха подготвени и предоставени на присъстващите писмени бележки/указания, с които гражданите бяха информирани по ясен и достъпен начин как и в какви срокове могат да подават становища, мнения и възражения по проекта, включително към кой орган се адресират и по какъв ред могат да бъдат депозиранни.</p>
<p>Г-н Радомир Райчев заяви, че част от присъстващите се вълнуват от въпроса за Добруджа, нейното съществуване, чистота и екология. Той посочи, че възнамеряват да изпратят становища и да започнат подписки. Призова присъстващите, ако преценят, да използват</p>	<p>Г-н Петър Петров заяви, че всичко обсъждано по време на срещата ще бъде отразено и на поставените въпроси ще бъде отговорено писмено. Той уточни, че дадените устни отговори ще бъдат допълнени в писмен вид и изпратени до кмета. Посочи, че след приключване на общественото</p>	<p>Потвърждава дадения на общественото обсъждане отговор.</p>

Изказани мнения, становища и препоръки по време на проведените обществени обсъждания	Отговор, даден на общественото обсъждане	Становище на Възложителя „ЕЕ Лозенец“ ЕООД
<p>посочените имейли и да изпращат писмени позиции, за да има проследимост на обсъжданото и предприетите действия. Г-н Райчев заяви, че по този начин ще може да се покаже, че има организирана позиция против проекта, като според него тя следва да бъде изразена и доказана чрез конкретни действия и писмени становища.</p> <p>Г-н Райчев уточни, че е изразил лично мнение, основано на негови проучвания и убеждения по темата. Той отбеляза, че не е жител на съответното село, но призова местните жители да поемат инициатива и да предприемат действия, които считат за необходими. Г-н Райчев заяви, че според него е важно решенията да бъдат вземани с мисъл за България, обществото и бъдещето, така че след време поколенията да не упрекват днешните решения.</p>	<p>обсъждане в срок от около десет дни отговорите ще бъдат на разположение при кмета, като следва да бъдат поставени на информационното табло, за да могат гражданите да се запознаят с тях. Г-н Петров увери, че няма основание за притеснение относно отразяването на направените изказвания, тъй като всичко ще бъде записано, ще получи писмен отговор и ще бъде изпратено до РИОСВ за целите на вземане на окончателното решение.</p> <p>Г-н Петров заяви, че така или иначе не е бил зададен въпрос, а само реплика, и посочи, че иска да направи кратък коментар. Той отбеляза, че в началото много добре е било казано, че има съмнение, но че то не е доказано на 100%.</p> <p>Г-н Петров изрази мнение, че цялата представена информация е абсолютно подвеждаща. Той заяви, че всичко, което е публикувано в научната литература, напълно съответства на заключенията, направени от екипа, а именно – за липса на въздействие.</p>	
<p>Г-н Енчев постави въпрос, свързан с безопасността за хората при близост до ветрогенератор. Той</p>	<p>Г-н Петър Петров уточни, че в конкретния случай (за с. Полковник Дяково) разстоянието е около 2 km.</p>	<p>В отговор на поставения въпрос следва да се уточни, че за пребиваване в близост до вятърен генератор не съществува</p>

Изказани мнения, становища и препоръки по време на проведените обществени обсъждания	Отговор, даден на общественото обсъждане	Становище на Възложителя „ЕЕ Лозенец“ ЕООД
<p>попита колко време човек може да пребивава в непосредствена близост/под ветрогенератора, както и какъв престой би бил безопасен.</p> <p>Г-н Енчев заяви, че ще се върне към темата за безопасността за хората. Той посочи, че според представената информация ветрогенераторът ще бъде разположен на около 500 метра от селото.</p> <p>Г-н Енчев постави въпроса колко време един човек може да престои под ветрогенератора и кое време би било вредно или безопасно за здравето.</p> <p>Г-н Енчев уточни, че пита конкретно за безопасността на здравето и за продължителността на престой.</p> <p>Г-н Енчев възрази, че това не е отговор, и посочи, че перката се предвижда да бъде поставена в обработваема земя – трета категория. Той обясни, че механизатор, който работи на полето, не пребивава там за десет минути, а може да работи цял ден, както и в следващите дни.</p>	<p>Г-н Петров отговори, че според него няма ограничение във времето на престой.</p> <p>Г-н Георгиев добави, че човек може да стои там, докато прецени, и когато му омръзне, да си тръгне.</p> <p>Г-н Петров заяви, че дори и две години да стои човек там, няма ограничение.</p> <p>Г-н Петров отговори, че обработването може да се извършва ден след ден без никакви ограничения. Той добави, че по негово лично мнение – което не е част от доклада за ОВОС и не представлява научно становище – един по-стар трактор вероятно има по-голямо въздействие от ветрогенератора.</p> <p>Г-н Петров заяви, че вибрациите и шумът са сложна тема и допълни, че ако човек се намира в трактор, няма да може да чуе ветрогенератора, докато</p>	<p>нормативно определено „максимално време“, тъй като при нормална експлоатация съоръжението не създава фактори на въздействие, които да налагат ограничаване на времето на престой на хора в околното пространство. В ДОВОС са анализирани релевантните фактори – шум, нискочестотен шум/инфразвук, вибрации и други физични въздействия – като моделните изчисления показват, че при населените места стойностите са под нормативно допустимите граници. Непосредствено в близост до турбината нивата на шум са по-високи спрямо отдалечените рецептори, но са сравними с други индустриални или инфраструктурни източници и не представляват здравен риск при нормална експлоатация.</p> <p>В този контекст е важно да се отчете и конструктивната характеристика на предвидените съоръжения, описана в ДОВОС – ветрогенераторите са с хоризонтална ос и Upwind конфигурация, при която роторът е разположен наветрено пред кулата. Това означава, че турбината работи по посока на естествения въздушен поток и не създава „засмукващ“ ефект към земната повърхност; турбулентността се развива основно в следата зад ротора по</p>

Изказани мнения, становища и препоръки по време на проведените обществени обсъждания	Отговор, даден на общественото обсъждане	Становище на Възложителя „ЕЕ Лозенец“ ЕООД
В хода на разговора бе направена реплика относно шума от генератора.	ако е непосредствено под него, би могъл да го чуе.	<p>посока на вятъра, а не като вертикално „втегляне“ към земята.</p> <p>Ограниченията, които съществуват в близост до ветрогенератор, са свързани не със здравен фактор от акустичен или електромагнитен характер, а с общите правила за техническа безопасност – например недопускане на неоторизиран достъп до самата кула и обслужващите съоръжения и спазване на режимите на работа в непосредствената сервизна зона около фундамента. Извън тази ограничена площ земеделската дейност (оран, сеитба, пръскане, жътва) може да се извършва в обичаен режим, без здравно обусловено ограничение във времетраенето на работа или престой.</p> <p>Следователно, при спазване на общите правила за безопасност няма ограничение в продължителността на престой в близост до ветрогенератор, включително при обработване на земята, тъй като не се очакват неблагоприятни здравни въздействия при нормална експлоатация, а въздействията са оценени в ДОВОС и са в рамките на приложимите критерии.</p>
Г-н Балчев сподели личен разказ от свой познат – шофьор на камион, който при престой за нощувка край	Г-н Петров заяви, че описаното представлява усещане и според него такова нещо няма как да бъде доказано.	В отговор на споделения личен разказ следва да се направи ясно разграничение между индивидуално субективно

Изказани мнения, становища и препоръки по време на проведените обществени обсъждания	Отговор, даден на общественото обсъждане	Становище на Възложителя „ЕЕ Лозенец“ ЕООД
<p>пътя в района на Варна, в близост до ветрогенератор, по негови думи е изпитал дискомфорт и е споделил, че не е могъл да спи поради възприеман шум. Според разказа, въпреки че съоръжението се е намирало на значително разстояние (приблизително около километър), познатият му е заявил, че през цялата нощ не е могъл да заспи, тъй като е възприемал шум или усещане за шум „в главата си“. Въз основа на този пример г-н Балчев изрази опасение, че подобно въздействие би могло да се отрази на хора, които пребивават или работят продължително време в близост до ветрогенератори.</p>	<p>Той посочи, че не съществува конкретна цифра или измерим показател, който да установява подобен ефект. Г-н Петров даде пример с нощната норма за шум от 45 dB, като уточни, че това е допустимата стойност за нощна тишина, независимо дали източникът е заведение, автомобил, говор или друг шум. Той отбеляза, че обикновеният говор е над 45 dB. По думите му, на разстояние от 500 m – а дори и на по-малко – нивото на шума от ветрогенератора със сигурност е под 45 dB. Според него това означава, че фоновият шум от околната среда – шурци, птици и други естествени звуци – е по-силен и заглушава напълно този шум. Г-н Петров изрази мнение, че човек на възраст около 40 години едва ли би могъл да го чуе, като допусна, че евентуално дете, намиращо се в непосредствена близост до перките, би могло да го възприеме.</p>	<p>възприятие и обективно измерими нива на шум. Отделен личен случай, описан от трето лице, не представлява научно доказателство за причинно-следствена връзка между работата на ветрогенератор и здравословен проблем. Възприемането на шум, особено през нощта, е силно индивидуално и зависи от редица фактори – общ фон на средата, чувствителност, очаквания, умора, стрес, както и от самите условия на престой (например спане в кабина на камион край път с други източници на шум).</p> <p>По отношение на ВЕП „Лозенец“ оценката не се основава на отделни впечатления, а на конкретни акустични изчисления. За рецептора в с. Полковник Дяково сумарният принос от всички турбини, изчислен чрез логаритмично сумиране на индивидуалните приноси, е приблизително 32.3 dB(A) за нощния период и 38.7 dB(A) по показателя Lden. Тези стойности са под приложимите нормативни гранични нива за жилищни територии. Това означава, че според моделните изчисления не се очаква нарушение на изискванията за защита на съня и здравето.</p> <p>Важно е също да се отбележи, че в научната литература е описан т.нар. ноцебо ефект –</p>

Изказани мнения, становища и препоръки по време на проведените обществени обсъждания	Отговор, даден на общественото обсъждане	Становище на Възложителя „ЕЕ Лозенец“ ЕООД
		<p>при който предварителните негативни очаквания могат да усилят субективното възприятие на симптоми, без да е налице измерим физиологичен механизъм. Това не омаловажава личното усещане, но показва, че субективният дискомфорт не винаги е пряко следствие от физически параметри над нормативните граници.</p> <p>Следователно опасението, че хора, които пребивават или работят продължително време в близост до ветрогенератори, неизбежно ще развият здравословни проблеми, не се подкрепя от обективните данни в ДОВОС. Оценката е извършена въз основа на измерими критерии и приложимото законодателство, а прогнозните нива са в рамките на допустимото за защита на здравето.</p>
<p>Г-жа Енчева постави въпрос защо в района на Каварна се чуват ветрогенераторите, като заяви, че многократно е пътувала натам и по нейни наблюдения перките се чуват, като по думите ѝ „свистят“.</p> <p>Г-жа Енчева възрази, като заяви, че лично ги е чувала.</p> <p>Г-жа Енчева го прекъсна и допълни, че дори при движение с автомобил по пътя се чуват.</p>	<p>Г-н Петров отговори, че не счита, че в Каварна се чуват.</p> <p>Г-н Георгиев посочи, че е заставал непосредствено под вятърна турбина.</p> <p>Г-н Петър Петров уточни, че непосредствено под вятърна турбина е възможно да се чува шум, но според него в Каварна не би следвало да се чува.</p>	<p>По отношение на шума в кабината на комбайн следва да се отчете, че основният и доминиращ източник на шум при работа е самата машина – двигател с вътрешно горене, трансмисия, хидравлични системи, въртящи се режещи и вършачни механизми, както и контактът с растителната маса. Типичните нива на шум в кабина на земеделска техника при натоварен режим на работа обичайно са в порядъка на 70–85</p>

Изказани мнения, становища и препоръки по време на проведените обществени обсъждания	Отговор, даден на общественото обсъждане	Становище на Възложителя „ЕЕ Лозенец“ ЕООД
<p>Г-н Желев заяви, че има личен опит от работа с комбайн в непосредствена близост до ветрогенератор в района на Стожер. Той посочи, че по време на работа в комбайна са се усещали вибрации, които според него са свързани с работата на турбината.</p>		<p>dB(A), в зависимост от модела и шумоизолацията.</p> <p>Шумът от ветрогенератор е аеродинамичен и се възприема като равномерен фонов шум. В условията на работеща селскостопанска техника той практически се „маскира“ от шума на машината и не може да бъде доминиращ източник в кабината. Поради това възприемането на шум в кабина на комбайн по време на работа не може да се обясни технически като резултат от работата на турбина, тъй като акустичното натоварване от машината е многократно по-високо.</p> <p>Следователно от акустична гледна точка няма основание да се приема, че шумът от ветрогенератор може да бъде осезаем или определящ фактор в кабината на работещ комбайн</p>
<p>Г-н Добрев (Йорданов) постави въпрос относно изискването по закон за минимално разстояние от 500 метра между ветрогенератор и населено място, като уточни, че не може да посочи конкретната наредба.</p>	<p>Г-н Георгиев уточни, че става въпрос за разстояние от границата на организираната регулация, като добави, че е възможно в тази зона да няма жилищна сграда.</p>	<p>В отговор на това уточнение следва да се посочи, че в ДОВОС разстоянията са измервани спрямо регулационните граници на населените места (граница на урбанизираната територия), а не спрямо „първа къща“ или отделна сграда.</p> <p>Това е стандартният подход в процедурите по ОВОС и устройствено планиране, тъй като регулационната граница представлява официално определената по действащ</p>

Изказани мнения, становища и препоръки по време на проведените обществени обсъждания	Отговор, даден на общественото обсъждане	Становище на Възложителя „ЕЕ Лозенец“ ЕООД
		<p>устройствен план граница на населеното място. Тя осигурява обективен, правно валиден и еднозначно определен ориентир, за разлика от понятието „първа къща“, което е променливо и не представлява нормативен критерий.</p> <p>Оценката на въздействието обаче не се ограничава до тези разстояния. Акустичното моделиране в ДОВОС е извършено към конкретни чувствителни рецептори (жилищни сгради), включително в периферните части на населените места, като за тях са изчислени прогнозните нива на шум. Тоест, дори когато отстоянията се посочват спрямо регулационната граница, реалната оценка на въздействието е направена към конкретни обекти на застрояване.</p> <p>Следователно разстоянията, представени в ДОВОС, са съобразени с устройствените граници на населените места, а въздействието е оценено спрямо реални чувствителни точки в тях, което осигурява по-консервативен и защитен подход.</p>
<p>Г-н Добрев (Йорданов) посочи, че в Северци и Лозенец е било обсъждано, че не става дума за жилищна къща или регулация, а за стопанска база, в която хора работят</p>	<p>Г-н Георгиев отговори, че ще провери този въпрос и че е чул за него и предходния ден.</p> <p>Г-н Георгиев заяви, че ако става въпрос за урбанизирана територия,</p>	<p>На общественото обсъждане бе беше уточнен конкретен ветрогенератор или парцел на стопанската, постройка, която г-н Добрев визира. След направен допълнителен обстоен преглед за наличие</p>

Изказани мнения, становища и препоръки по време на проведените обществени обсъждания	Отговор, даден на общественото обсъждане	Становище на Възложителя „ЕЕ Лозенец“ ЕООД
<p>по осем часа на ден. Той постави въпроса дали в такъв случай разположението на перките отговаря на законовите изисквания.</p> <p>Г-н Добрев (Йорданов) допълни, че на въпросното място има и голяма ферма с животни и изрази мнение, че следва да се прецени дали в такъв случай част от перките не следва да отпаднат.</p> <p>Г-н Добрев (Йорданов) уточни, че според него стопанският двор представлява урбанизирана територия, макар да не е в регулация, и посочи, че в Северци и Лозенец разстоянието от селото е 500 m, но от стопанската база е около 200 m.</p>	<p>разположението следва да бъде съобразено и евентуално перките да отпаднат.</p> <p>Г-н Петров уточни, че ако съответната постройка е законна и отразена в кадастъра, тя се взема предвид при изготвянето на оценката, като заяви, че оценката не може да бъде направена по друг начин.</p> <p>Г-н Георгиев заяви, че лично ще провери случая.</p>	<p>на стопански постройките в близост на ветрогенератори, не беше установен такъв, на разстояние под нормативно определеното изискване от 500 метра. Обект, който отговаря на описанието на г-н Добрев беше идентифициран източно от с. Северци и той отстои на около 517 m от най-близко разположения ветрогенератор(LZ12).</p>
<p>Г-жа Енчева постави въпрос относно височината на предвидените ветрогенератори, като отбеляза, че в представянето е било посочено, че перките ще бъдат до 180 m, докато в разпространената брошура се съдържа информация за височини от 250 до 300 m. Тя заяви, че според нея в брошурата не се споменава стойност от 180 m.</p> <p>Г-жа Енчева заяви, че според разбирането на присъстващите</p>	<p>Г-н Петров отговори, че в брошурата не се говори конкретно за настоящия проект, а по принцип за съвременните ветрогенератори.</p> <p>Г-жа Димитрова уточни, че в брошурата са посочени максималните размери, които съвременните турбини могат да имат.</p> <p>Г-н Георгиев възрази, че това твърдение не е вярно, и обясни, че при изготвянето на доклада се разглежда максимално най-неблагоприятният</p>	<p>Потвърждава дадения на общественото обсъждане отговор.</p>

Изказани мнения, становища и препоръки по време на проведените обществени обсъждания	Отговор, даден на общественото обсъждане	Становище на Възложителя „ЕЕ Лозенец“ ЕООД
<p>височината няма да бъде до 180 m, а значително над тази стойност.</p>	<p>сценарий с най-големи параметри, за да се оцени възможното въздействие при най-тежкия вариант. Той посочи, че заложените стойности са максимални, използвани за оценка на шума, вибрациите, оптичното въздействие и други фактори. По думите му реално избираният модел се съобразява с конкретните условия – вятър, транспортни възможности, капацитет на мрежата и финансиране – и трябва да бъде под тези максимални стойности. Той заяви, че не може да се изгради съоръжение с височина 300 m, както се твърди в социалните мрежи, визирайки колкото „Айфеловата кула или връх Еверест“. Посочи, че към момента на пазара се предлагат модели с височина на кулата около 140–150 m и роторен диаметър 130–150 m. Според него реалистичните общи височини биха били в диапазона 200–240 m. Г-н Петров допълни, че със сигурност няма да бъдат 300 m.</p>	
<p>Г-н Райчев заяви, че има въпрос към експерта по орнитология, като посочи, че е било споменато, че по време на миграция прелетните птици летят на височина над 500 m</p>	<p>Г-жа Иванова отговори, че при неблагоприятни метеорологични условия птиците обикновено кацат, за да изчакат преминаването им, след което продължават миграцията си. Тя</p>	<p>Научната литература показва, че височината на миграционния полет при птиците е силно променлива и зависи от метеорологичните условия, вида и фазата на миграцията. Радари и телеметрични</p>

Изказани мнения, становища и препоръки по време на проведените обществени обсъждания	Отговор, даден на общественото обсъждане	Становище на Възложителя „ЕЕ Лозенец“ ЕООД
<p>Г-н Райчев постави въпрос каква е височината на полета при мъгливи условия и какво се случва с миграцията при наличие на мъгла.</p> <p>Анонимен участник възрази, като постави въпроса дали птиците няма да се сблъскат с перките дори при спирането им.</p> <p>Анонимен участник направи сравнение с вентилатор без предпазител, като изрази съмнение относно безопасността.</p>	<p>посочи, че случаите, при които птици продължават полета си при такива условия, са редки. По думите ѝ в доклада за ОВОС са предвидени мерки, включително използване на радар за проследяване на ятата, като при необходимост съответните турбини ще бъдат временно спирани.</p> <p>Г-жа Иванова отговори, че птиците по принцип заобикалят препятствията.</p>	<p>изследвания установяват, че по време на активна нощна миграция много видове прелитат в диапазон приблизително между 200 и 1500 m над земята, като често концентрират полета си в слоеве с благоприятни ветрови условия (Alerstam, 1990; Bruderer & Liechti, 1998). Наблюдавани са и височини над 2000 m, но това не е универсално правило и не може да се приема, че всички прелетни птици летят „над 500 m“.</p> <p>При мъгливи условия поведението се променя. Изследванията показват, че ниска облачност и намалена видимост могат да доведат до понижаване на височината на полета при част от нощно мигриращите видове, особено когато облачният слой е нисък (Bruderer & Liechti, 1998; Shamoun-Baranes et al., 2006). В същото време птиците използват не само визуални ориентири, но и магнитна ориентация, небесни и атмосферни сигнали (Able & Able, 1993; Wiltshko & Wiltshko, 2005), което означава, че мъглата сама по себе си не прекратява миграцията.</p> <p>При неблагоприятни условия, включително гъста мъгла, ниска облачност или силен насрещен вятър, е установено, че част от популациите могат временно да прекъснат</p>

Изказани мнения, становища и препоръки по време на проведените обществени обсъждания	Отговор, даден на общественото обсъждане	Становище на Възложителя „ЕЕ Лозенец“ ЕООД
		активния миграционен полет и да изчакат подобрене на условията (Alerstam, 1990; Shamoun-Baranes et al., 2010). В други случаи птиците преминават през облачния слой и продължават миграцията си над него, ако енергийният баланс и ветровете условия го позволяват.
<p>Г-н Диан Балчев посочи, че в близост има язовир и сподели, че през предходната година е наблюдавал над 100 розови пеликана в полетата в района.</p> <p>Г-н Балчев уточни, че ги е видял в самите полета и е направил снимки, но не разполага с тях в момента.</p> <p>Г-н Балчев посочи, че язовирът се намира на около 500–600 m, но птиците са били навътре в полето.</p> <p>Г-н Добрев (Йорданов) заяви, че желанието е птиците да бъдат запазени.</p> <p>Г-н Балчев постави въпроса какво ще се случи, когато птиците излитат и перките се въртят.</p> <p>Г-н Диан Балчев попита дали пеликаните летят през нощта.</p>	<p>Г-жа Иванова първоначално заяви, че розовите пеликани по принцип не кацат в полетата.</p> <p>Г-жа Иванова допълни, че по принцип пеликаните кацат в близост до влажни зони, включително водоеми.</p> <p>Г-жа Иванова отбеляза, че приема казаното, и попита какъв е конкретният въпрос.</p> <p>Г-жа Иванова отговори, че те ще бъдат запазени.</p> <p>Г-жа Иванова отговори, че няма да се случи нищо, тъй като птиците се съобразяват с препятствията по пътя си и ги заобикалят.</p> <p>Г-жа Иванова отговори, че пеликаните не летят през нощта, като даде пример, че жеравите летят нощем.</p>	<p>Да, при пеликаните има по-голям риск от сблъсък с ветрогенератори, тъй като те са тежки птици и полетът им не е маневрен. В района на Калиакра, където има вече изграден ветроенергиен парк за период от 6 години е намерен само един загинал розов пеликан. По-голяма част от загиналите птици (61%) се явяват широко разпространени врабчоподобни видове птици - полска чучулига (16 индивида), дебелоклюна чучулига (11 инд.), сива овесарка (9 инд.), обикновен скорец (6 инд.), червеногърба сврачка (5 инд.), черен бързолет (3 инд.) и др.</p> <p>Птиците могат да заобиколят ветроенергийния парк, но това няма да доведе до изместване на техния миграционен маршрут. Освен това в ДОВОС е заложен Мярка 1 по време на експлоатация „Мярка 1: Прилагане на интегрирана система за защита на птиците и оповестяване, базирана на визуални</p>

Изказани мнения, становища и препоръки по време на проведените обществени обсъждания	Отговор, даден на общественото обсъждане	Становище на Възложителя „ЕЕ Лозенец“ ЕООД
		наблюдения (включително фотографско и видео проследяване с камери съпътствано с автоматично уведомяване) по време на експлоатационната фаза на ветрогенераторния парк с цел намаляване на риска от сблъсъци, особено важно за големи ята или единични индивиди от застрашени видове. Подобна система (Интегрираната система за защита на птиците - ИСЗП) е създадена и функционира в България (в Защитена зона „Калиакра“).
<p>Г-н Райчев попита дали гъските летят през нощта.</p>	<p>Г-жа Иванова отговори, че гъските летят през деня.</p>	Научната литература показва, че гъските (родове <i>Anser</i> , <i>Branta</i>) могат да мигрират както през деня, така и през нощта. Радарни наблюдения, визуални преброявания и радиопроследявания документират дневни миграционни движения, но също така потвърждават и нощни прелети, особено при дълги участъци и при благоприятни метеорологични условия (Raveling & Lumsden, 1977; Alerstam, 1990).
<p>Анонимен участник постави въпрос относно въздействието върху почвите и попита дали може да получи разяснение от експерт по почвознание.</p> <p>Анонимен участник заяви, че вече е попитал как изкопаването и</p>	<p>Г-н Петров поиска уточнение какъв е конкретният въпрос.</p> <p>Г-н Георгиев предложи при желание да бъде направен оглед на място в Крупен, за да се види какво се случва на терен, включително състоянието на почвата и уплътняването.</p>	В ДОВОС на ВЕП „Лозенец“ въздействието върху почвите е разгледано в т. 4.3 „Почви“, където са анализирани съществуващите почвени характеристики, начинът на земеползване и потенциалните въздействия по време на строителството и експлоатацията.

Изказани мнения, становища и препоръки по време на проведените обществени обсъждания	Отговор, даден на общественото обсъждане	Становище на Възложителя „ЕЕ Лозенец“ ЕООД
<p>последващото връщане на почвата влияят върху нея, като посочи конкретно вибрации и ерозия</p> <p>Анонимен участник възрази, като заяви, че иска експертно обяснение от специалист по почвознание, а не демонстрация на място. Той отбеляза, че е налице цяла секция с експерти и изрази недоволство: „Вижте колко експерти сте докарали? Нито психолози.....“.</p> <p>Анонимен участник заяви, че все пак при въртенето на съоръжението се получават вибрации.</p>	<p>Г-н Петров заяви, че вибрациите нямат абсолютно никакво отношение или въздействие върху почвите около вятърния генератор. Той направи разграничение между вибратор за уплътняване на бетон и ветрогенератор, като посочи, че това са различни устройства и не следва да бъдат сравнявани.</p> <p>Г-н Петров отговори, че дори да има вибрации, те не оказват никакво въздействие върху почвите.</p> <p>Г-н Георгиев допълни обяснение относно вибрациите, като посочи, че подземната част на съоръжението представлява стоманобетонен фундамент. По думите му, ако възникнат вибрации, които биха могли да повлияят на конструкцията, те се засичат от вградените датчици и системи за мониторинг. Той заяви, че при установяване и на най-малко отклонение турбината се изключва автоматично. Г-н Георгиев даде пример с обект в района на Крупен, където при установени микропукнатини турбината е била спряна и е била извикана специализирана фирма от чужбина за обследване и ремонт на фундамента.</p>	<p>В същата точка е разгледано въздействието от изкопните дейности за фундаменти и кабелни трасета, включително отделянето и съхраняването на хумусния слой и неговото последващо възстановяване. Посочено е, че въздействието е локално и временно, като засегнатите площи подлежат на техническа и биологична рекултивация.</p> <p>Рисквете от ерозия и уплътняване на почвата, свързани със строителната техника, също са разгледани в рамките на т. 4.3, като е направена оценка на тяхната степен и обратимост. По отношение на вибрациите е отчетено, че по време на експлоатация те не представляват фактор за въздействие върху почвената среда извън непосредствената зона на фундамента.</p> <p>По отношение на вибрациите – по време на строителството е възможно краткотрайно локално въздействие от строителна техника, което е временно и ограничено в рамките на площадката. По време на експлоатация динамичните натоварвания от турбината се поемат от масивния стоманобетонен фундамент. Съоръжението е проектирано така, че да изолира вибрациите в конструкцията и да предотвратява предаването им към околната почва в мащаб, който би имал</p>

Изказани мнения, становища и препоръки по време на проведените обществени обсъждания	Отговор, даден на общественото обсъждане	Становище на Възложителя „ЕЕ Лозенец“ ЕООД
	<p>По думите му са били извършени дейности по уплътняване и възстановяване, след което съоръжението е било приведено в изправност. Той подчерта, че турбините са скъпи съоръжения и не би било допуснато те да работят при наличие на проблеми, като посочи, че вибрациите се следят постоянно чрез електроника и датчици. Според него при най-малък проблем с вибрации или микропукнатини турбината се спира и се предприемат ремонтни действия, включително обследване на витлата, лагерите, кулата и фундамента.</p>	<p>агрохимично или структурно значение. Разпространението на земни вибрации намалява бързо с разстоянието, а извън непосредствената зона на фундамента те се сливат с естествения почвен фон и не водят до структурни промени в почвения профил. Допълнително, конкретните мерки за предотвратяване и намаляване на въздействията върху почвите са систематизирани в Раздел 8 „Мерки за предотвратяване, намаляване и при възможност отстраняване на значителните отрицателни въздействия“, където са разписани действията по опазване на почвения слой и рекултивацията след приключване на строителството.</p>
<p>Анонимен участник отбеляза, че според него има противоречие в изложението, тъй като от една страна се твърди, че няма вибрации, а от друга – че е имало напукване на бетон.</p>	<p>Г-н Георгиев отговори, че подобни случаи могат да възникнат при екстремни условия, като много силен вятър или земетресение. Той поясни, че в такива ситуации е възможно да се появят вибрации, но съоръженията се поддържат и ремонтират регулярно в рамките на експлоатационния им живот от около 30 години. По думите му при наличие на вибрации първо се засягат механични елементи като лагери,</p>	<p>В ДОВОС на ВЕП „Лозенец“ въпросът за вибрациите е разгледан в т. 4.14 „Вредни физични фактори“, където са анализирани шумът, нискочестотният шум/инфразвук и вибрациите като потенциални фактори на въздействие по време на строителството и експлоатацията.</p> <p>В тази точка е посочено, че по време на експлоатацията вибрациите не се приемат като значим фактор на въздействие извън непосредствената зона на съоръжението,</p>

Изказани мнения, становища и препоръки по време на проведените обществени обсъждания	Отговор, даден на общественото обсъждане	Становище на Възложителя „ЕЕ Лозенец“ ЕООД
	<p>скоростни кутии и спирачни системи, поради което те се следят и подменят при необходимост. Той подчерта, че при установяване на вибрации турбината се изключва автоматично. Посочи също, че при отклонение от допустим наклон, повишаване на температурата, обледеняване или други отклонения, системите за контрол изключват съоръжението. Г-н Георгиев заяви, че турбината не представлява просто „вентилатор“, а сложна система с вградена електроника, датчици и автоматизирани механизми за контрол. Той отбеляза, че стойността на една турбина е около 12 милиона евро (без да се включват фундамент, пътища, транспорт и монтаж) и че поради тази причина не би било допуснато тя да работи при наличие на рискове или повреди. Според него съоръжението е проектирано да работи безопасно и да се изключва при най-малко отклонение от нормалните параметри.</p>	<p>тъй като конструкцията и фундаментът са проектирани да поемат динамичните натоварвания. Описано е, че при нормална работа не се очаква предаване на вибрации към околната среда с интензитет, който да има здравно или почвено значение. В раздел 1 на ДОВОС е описан разглежданият тип турбина Vestas V172 с кула 180 m и диаметър на ротора 172 m. Този модел е индустриално сертифицирана турбина и се проектира и изпитва съгласно международните стандарти от серията IEC 61400, които регламентират изискванията за проектиране, анализ на динамичните натоварвания, устойчивост на конструкцията, контрол на вибрациите и безопасна експлоатация на вятърни турбини. Стандартите IEC 61400 изискват оценка на собствените честоти на системата „ротор–кула–фундамент“, анализ на взаимодействието с почвата и предотвратяване на резонансни явления. Конструкцията и масивният стоманобетонен фундамент са проектирани именно да абсорбират и дисипират динамичните натоварвания, така че вибрациите да останат в рамките на конструкцията и да не се предават към</p>

Изказани мнения, становища и препоръки по време на проведените обществени обсъждания	Отговор, даден на общественото обсъждане	Становище на Възложителя „ЕЕ Лозенец“ ЕООД
		<p>околната почва в мащаб, който би имал структурно или здравно значение.</p> <p>Допълнително, в Раздел 8 „Мерки за предотвратяване, намаляване и при възможност отстраняване на значителните отрицателни въздействия“ са систематизирани мерките, които гарантират контрол и съответствие със стандартите за безопасна експлоатация, включително по отношение на физичните фактори.</p>
<p>Г-н Райчев направи уточнение към експерта по орнитология, като посочи, че много видове гъски извършват активна миграция и през нощта, особено по време на пролетните и есенните прелети. Той даде за пример сивата гъска и белочелата гъска. Г-н Райчев изложи аргументи, че нощната миграция се извършва при по-спокойна атмосфера и по-стабилни въздушни течения, при по-нисък риск от хищници, по-ниски температури и по-малък енергиен разход.</p>	<p>Г-жа Димитрова благодари и заяви, че изказването ще бъде отразено в протокола.</p>	<p>Потвърждава дадения на общественото обсъждане отговор.</p>
<p>Участник изрази притеснение относно възможни аварии на ветрогенераторите (запалване,</p>	<p>Г-н Георгиев заяви, че ще е осигурен 24/7 команден център за наблюдение, както и фирма, която ще отговаря за</p>	<p>В отговор на поставеното притеснение следва да се уточни, че съвременните ветрогенератори се проектират,</p>

Изказани мнения, становища и препоръки по време на проведените обществени обсъждания	Отговор, даден на общественото обсъждане	Становище на Възложителя „ЕЕ Лозенец“ ЕООД
<p>счупване, падане на перка) и попита какви гаранции и отговорности поема фирмата при евентуални щети, например при повреда на земеделска техника на стойност 1 млн. лв.</p>	<p>поддръжката и контрола. По думите му подобни инциденти не следва да се случват, но при евентуално възникване ще бъдат предприети действия по разчистване.</p>	<p>сертифицират и експлоатират съгласно действащите европейски и международни технически стандарти и изисквания за безопасност. Разглежданият модел (Vestas V172) е индустриално сертифицирана турбина, проектирана по стандартите от серията IEC 61400, които включват изисквания за конструктивна устойчивост, контрол на натоварванията, системи за автоматично спиране, защита от прегряване, контрол на оборотите и мониторинг на състоянието.</p> <p>По отношение на риска от аварии като запалване, механична повреда или счупване на лопатка – това са редки и извънредни събития, за които турбините са оборудвани със системи за автоматична защита и аварийно изключване. Проектирането отчита екстремни ветрови натоварвания и динамични режими, а експлоатацията се осъществява при непрекъснат дистанционен мониторинг.</p> <p>От правна гледна точка, възложителят и операторът носят отговорност за безопасната експлоатация на съоръжението. При евентуално настъпване на вреда, причинена от експлоатацията, приложим е общият режим на отговорност по гражданското законодателство.</p>

Изказани мнения, становища и препоръки по време на проведените обществени обсъждания	Отговор, даден на общественото обсъждане	Становище на Възложителя „ЕЕ Лозенец“ ЕООД
		<p>Дружествата, които изграждат и експлоатират подобни съоръжения, поддържат застраховки „Гражданска отговорност“ и/или застраховки за индустриален риск, които покриват евентуални имуществени щети към трети лица, включително щети върху земеделска техника или имущество.</p> <p>Следователно при хипотеза за доказана причинно-следствена връзка между съоръжението и настъпила вреда, съществува правен механизъм за търсене на обезщетение по съдебен ред. Въпросът не е оставен без регулация – той е уреден в рамките на действащото гражданско, търговско и застрахователно законодателство.</p>
<p>Участник постави отново въпроса какви биха били последствията, ако при инцидент съоръжението падне върху трактор или причини смъртен случай, като подчерта, че човешкият живот е безценен.</p>	<p>Г-н Георгиев заяви, че именно поради съображения за безопасност фундаментът е с обем 3500 m³. По думите му рискът съоръжението да падне е изключително малък, като го сравни с вероятността човек да бъде ударен от летяща чиния.</p>	<p>Поставеният въпрос засяга хипотеза на тежък инцидент. Следва да се разгледа в две плоскости – техническа и правна.</p> <p>От техническа гледна точка, съвременните ветрогенератори се проектират по международните стандарти от серията IEC 61400, които изискват оразмеряване за екстремни ветрови натоварвания, контрол на динамичните режими, системи за аварийно спиране и структурна устойчивост. Вероятността от тотален конструктивен отказ (падане на кула) е</p>

Изказани мнения, становища и препоръки по време на проведените обществени обсъждания	Отговор, даден на общественото обсъждане	Становище на Възложителя „ЕЕ Лозенец“ ЕООД
		изключително ниска и се разглежда като извънредно събитие. Съоръженията се експлоатират при постоянен мониторинг и подлежат на периодични технически инспекции.
<p>Участничка заяви, че лично е била свидетел на случай на паднал ветрогенератор.</p>	<p>Г-н Георгиев заяви, че също е бил свидетел на подобен инцидент и разполага със снимка на перка, паднала върху къща. По думите му причината е неспазване на изискваните отстояния. Той посочи, че съществуват изследвания, определящи необходимия периметър на безопасност, включително при зимни условия и обледеняване на перките, когато съществува риск от разпръскване на лед при въртене. Г-н Георгиев подчерта, че целта е да не се допуска подобен инцидент в близост до имоти на гражданите. Допълни, че проектът включва застраховки, поддръжка и договорни ангажименти, като не става въпрос за съоръжения, поставени без последваща отговорност.</p>	<p>Потвърждава дадения на общественото обсъждане отговор.</p>
<p>Участничка сподели, че е с импланти в гръбнака, а нейният съпруг със сърдечно заболяване. Тя изрази притеснение относно евентуалното въздействие на</p>	<p>Г-н Георгиев сподели, че се е развълнувал и от случай на дете с аутизъм, за което е станало въпрос при предишно обществено обсъждане. Той поиска телефонен номер за контакт, за</p>	<p>В отговор на изразеното притеснение относно евентуалното въздействие на електромагнитни полета върху здравето (вкл. при лица с импланти в гръбнака и сърдечно заболяване) следва да се уточни,</p>

Изказани мнения, становища и препоръки по време на проведените обществени обсъждания	Отговор, даден на общественото обсъждане	Становище на Възложителя „ЕЕ Лозенец“ ЕООД
<p>излъчваните магнитни полета върху здравето им, тъй като ще има ветрогенератори в близост до тяхната къща.</p>	<p>да разговаря с притеснените хора по посочените частни случаи.</p>	<p>че в ДОВОС на ВЕП „Лозенец“ темата е разгледана в т. 4.14 „Вредни физични фактори“, където са анализирани шумът, нискочестотният шум/инфразвук, вибрациите и електромагнитните полета като потенциални фактори на въздействие върху населението при строителство и експлоатация.</p> <p>Ветрогенераторът и присъединителната инфраструктура не са източник на високочестотно излъчване; електроенергията е с честота 50 Hz и съответните електромагнитни полета са с изключително ниска честота (ELF). Такива полета намаляват рязко с разстоянието от източника, а при разстоянията до жилищните сгради, разглеждани в проекта, нивата са съпоставими с фоните в битова среда и остават значително под международно приетите референтни стойности за населението. В научната литература не е установена причинно-следствена връзка между експозиция на ELF полета в тези диапазони и влошаване на здравословното състояние при хора с ортопедични импланти или сърдечни заболявания.</p> <p>По отношение на медицинските импланти, съвременните устройства се проектират с</p>

Изказани мнения, становища и препоръки по време на проведените обществени обсъждания	Отговор, даден на общественото обсъждане	Становище на Възложителя „ЕЕ Лозенец“ ЕООД
		<p>електромагнитна съвместимост и защита от смущения, като рисковете се свързват с източници на много по-силни или специфични полета (напр. ЯМР и определени индустриални инсталации), а не с нискочестотни полета в жилищна среда. Поради това, съгласно оценката в т. 4.14 „Вредни физични фактори“ и при нормална експлоатация, не се очаква електромагнитните полета от ветрогенераторите да представляват риск за здравето на живеещите в близост, включително за лица с импланти или сърдечни заболявания.</p>
<p>Участник изрази мнение, че кметовете и кметските наместници следва да уведомяват своевременно жителите по подобни въпроси.</p>		<p>Уведомлението за ИП е публикувано на страницата на Община Крушари през 2023 https://www.krushari.bg/bg/2650-уведомление-за-корекция-на-инвестиционното-предложение</p> <p>По време на консултациите за определяне на обхвата и съдържанието на ОВОС е изпратени Задание за консултации до всички засегнати населени места както следва:</p> <p>Уведомително писмо за инвестиционното предложение до Община Крушари, вкл.</p>

Изказани мнения, становища и препоръки по време на проведените обществени обсъждания	Отговор, даден на общественото обсъждане	Становище на Възложителя „ЕЕ Лозенец“ ЕООД
		<p>главният архитект на общината, Вх. № РД-17-6518/04.12.2023 г.</p> <ul style="list-style-type: none">• Уведомително писмо за инвестиционното предложение до Кметство с.Лозенец, получена обратна разписка на 20.12.2023 г.• Уведомително писмо за инвестиционното предложение до Кметство с. Северци, Вх. № РД 06-003/12.12.2023 г.• Уведомително писмо за инвестиционното предложение до Кметство с. Загорци, получена обратна разписка на 05.01.2024 г.• Уведомително писмо за инвестиционното предложение до Кметство с. Земенци, Вх. № РД-17-6519/04.12.2023 г.• Уведомително писмо за инвестиционното предложение до Кметство с. Бистрец, получена обратна разписка на 21.12.2023 г.• Уведомително писмо за инвестиционното предложение до Кметство с. Полковник Дяково, Вх. № РД-06-142/04.12.2023 г.• Уведомително писмо за инвестиционното предложение до

Изказани мнения, становища и препоръки по време на проведените обществени обсъждания	Отговор, даден на общественото обсъждане	Становище на Възложителя „ЕЕ Лозенец“ ЕООД
		<p>Българско Дружество За Защита На Птиците, Вх. № 59/04.12.2023 г.</p> <p>„Във връзка с изискванията на чл. 17 от Наредбата за ОВОС и чл. 97, ал. 4 от ЗООС, е осигурен пълен достъп до информацията по Доклада за оценка на въздействието върху околната среда (ДОВОС) за проект „Вягърен парк Лозенец“.</p> <p>За целта е извършено следното:</p> <ol style="list-style-type: none"> 5. Осигурен е достъп до документацията в законоустановения срок от 30 дни преди провеждане на обсъждането. Пълният доклад, заедно с всички приложения и Нетехническото резюме, е предоставен на хартиен и електронен носител в сградата на Община Крушари и в кметствата на населените места Лозенец, Полковник Дяково, Северци, Бистрец, Земенци и Загорци. 6. Оповестяването е извършено чрез публикуване на официално обявление в националния ежедневник вестник „24 часа“, с което е гарантирана широка обществена гласност.

Изказани мнения, становища и препоръки по време на проведените обществени обсъждания	Отговор, даден на общественото обсъждане	Становище на Възложителя „ЕЕ Лозенец“ ЕООД
		<p>7. Информацията е представена по електронен път на интернет страницата на компетентния орган (РиОСВ) и на официалния сайт на възложителя (European Energy).</p> <p>8. Изпълнено е задължението за местно разгласяване, като са поставени писмени обяви на информационните табла в административните сгради на съответните кметства, обявяване на сайта на общината</p> <p>С тези действия е гарантирано правото на заинтересованите страни да се запознаят в детайли с инвестиционното намерение и е спазена стриктно законовата процедура по информираност на населението.“</p>

*Таблица 7 Становище (справка) от Възложителя по предложенията, препоръките, мненията и възраженията в резултат на общественото обсъждане проведено в село **Крушари** съгласно изискванията на чл. 17, ал. 5 от Наредбата за условията и реда за извършване на ОВОС*

Таблица 7 Становище (справка) от Възложителя по предложенията, препоръките, мненията и възраженията в резултат на общественото обсъждане проведено в село Крушари, съгласно изискванията на чл. 17, ал. 5 от Наредбата за условията и реда за извършване на ОВОС

Изказани мнения, становища и препоръки по време на проведените обществени обсъждания	Отговор, даден на общественото обсъждане	Становище на Възложителя „ЕЕ Лозенец“ ЕООД
<p>Г-н Калчев казва, че преди да направи няколко въпроса, иска да зададе един въпрос към хората, които организират това обществено обсъждане. Попита дали им е известно, че на втори – трети февруари на сайта на МОСВ е публикуван план за приоритетните зони, в които ще бъдат изградени, ще бъде допускано изграждането на вятърни генератори. Допълва, че като в този план област Добрич, Варна и Шумен, както и още няколко области, не са включени в тези зони.</p> <p>Г-н Калчев попита как мислят да процедурат по-нататък да изградят такива зони, на какво основание, след като държавата ще забранява, поради редица съображения, които ще бъдат завени в този план и допълва и „и вие да продължите да процедурат този ОВОС</p>	<p>Г-н Георгиев вмъква, че им е известно.</p> <p>Г-н Георгиев каза, че понеже г-н Калчев е казал няколко истини и около двацет пъти повече неистини, той иска да отговори на всичките тези твърдения. Каза, че една от малкото истини, които г-н Калчев е казал, е, че на сайта на Министерството на околната среда е публикуван планът за приоритетните зони. Г-н Георгиев уточни, че планът е публикуван точно така, както е публикуван техният доклад по ОВОС, и че те имат същата сила в момента. Добави, че те не са минали обществени обсъждания, че те сега ги минават, и че те не са ги подложили на обществено обсъждане и не са минали екологична оценка.</p> <p>Г-н Георгиев каза, че г-н Калчев иска той да ги спазва и твърди, че това е юридическо изказване, и че това е юридическа гледна точка.</p>	<p>Потвърждава дадения на общественото обсъждане отговор.</p>

Изказани мнения, становища и препоръки по време на проведените обществени обсъждания	Отговор, даден на общественото обсъждане	Становище на Възложителя „ЕЕ Лозенец“ ЕООД
	<p>Добави, че г-н Калчев го кара той да спазва нещо, което не е влязло в сила дори, тоест този план за приоритетни зони се разработва около две години.</p> <p>Г-н Георгиев уточни, че Планът е публикуван, за да могат всички да се запознаят с него – асоциациите, фермерите, строителите, компании като тяхната – да го прочетат, да си изкажат общественото мнение в демократичен диалог, както правят и те сега, да се вземат в предвид всички негови елементи, да подадат, така както правят тук (визирайки общественото обсъждане), становища по него, и тогава той да влезе в сила.</p> <p>Г-н Георгиев добави, че това нещо може да продължи още неопределен брой години.</p> <p>Г-н Георгиев каза, че сега запознава обществото с неговата гледна точка и продължи, че планът за приоритетно развитие не е влязъл в сила и те не знаят кога ще влезе в сила, като може никога да не влезе в сила.</p> <p>Г-н Георгиев продължи и каза, че това, което е причината, която е важно да се знае за Плана за</p>	

Изказани мнения, становища и препоръки по време на проведените обществени обсъждания	Отговор, даден на общественото обсъждане	Становище на Възложителя „ЕЕ Лозенец“ ЕООД
	<p>приоритетните зони, е, че той следва европейската директива Ред 3 от 2023 г. Каза, че в тази директива Планът за приоритетните зони предвижда не забрана на проекти като техния, а предвижда ускорено развитие. Уточни, че тоест той казва, че ако ти спазваш определени изисквания на закона – те са посочени в плана – ще получиш всички разрешения в рамките на една година.</p> <p>Г-н Георгиев продължи и каза, че ако някой каже на г-н Калчев, че планът за приоритетно развитие забранява вятърни проекти, той го лъже. Каза, че планът за приоритетно развитие казва, че в тези зони ще ги правиш бързо, а в зоните като Крушари ще ги правиш, спазвайки всички изисквания и работейки, както виждате - четири-пет години проучвания, доклади, становища.</p> <p>Г-н Петров каза, че г-н Калчев имаше още въпроси и твърдения, на които той би искал да отговори, и че ще започне от картата, за да допълни нещо. Каза, че в същество няма какво да каже повече от това, което каза господин Георгиев, и че</p>	

Изказани мнения, становища и препоръки по време на проведените обществени обсъждания	Отговор, даден на общественото обсъждане	Становище на Възложителя „ЕЕ Лозенец“ ЕООД
	<p>само иска да каже, че тази карта се разработва, произвежда от 2011 година, когато и той, и колежката Елена Георгиева, и колежката Невена Иванова са били в екипа, който я е разработил. Каза, че тази карта се разработва 15 години и не е влязла в сила. Допълни, че в момента има нещо разработено, което нещо подлежи на процедури да бъде прието. Това, че тя сега изглежда така, не означава, че когато бъде приета или бъде приета, те ще изглежда по същия начин. Каза, че приключва с картата и че мисли, че всичко останало г-н Георгиев го казал.</p>	
<p>Г-н Калоян Георгиев продължава „Всичко е лъжа. Ще избягат, всички животни под земята. Не от електричество, много вибрации. Ще изчезнат всички подземни животни, хумусния слой се унищожава. Да те ще го вземат, ще го продадат сигурно в Израел. Или може би конспирация пак. Може би ще си останат в някакви депа и никой няма да знае къде са.</p>	<p>Г-н Петров заяви, че по темата за хумусния слой и твърдението „че хумусът ще бъде иззет и изнесен за Израел“, това е невярно. Той определи това твърдение като „абсолютна лъжа“, като подчерта, дори не е „неистина“. Допълни, че го счита за абсурдно и несъответстващо на истината. Г-н Петров посочи, че в доклада по ОВОС е указан конкретен поземлен имот (парцел), в който е предвидено съхраняването на хумуса, и че информацията може да бъде</p>	<p>В Доклада за ОВОС е посочено, че при изграждане на фундаментите ще бъде отнет почвен и подпочвен слой. Част от изкопаните земни маси ще бъдат използвани за обратен насип в зоната на фундамента. Предвид обстоятелството, че се засягат земеделски земи в район с Черноземи, отнемането и съхраняването на хумусния хоризонт ще се извършва при условията на чл. 15, ал. 1 и ал. 2 от <i>Закона за почвите</i> и <i>Наредба № 26 за рекултивация на нарушени терени, подобряване на слабопродуктивни земи, отнемане и оползотворяване на хумусния пласт</i>. Хумусният слой ще бъде отделян, съхраняван по нормативно установения ред (Наредба № 26) и използван за възстановяване на временно засегнатите терени.</p>

Изказани мнения, становища и препоръки по време на проведените обществени обсъждания	Отговор, даден на общественото обсъждане	Становище на Възложителя „ЕЕ Лозенец“ ЕООД
	<p>проверена в самия доклад. Той допълни, че са приложими действащи нормативни актове, включително <i>Законът за опазване на земеделските земи и Наредбата за рекултивация на нарушени терени</i>, както и за оползотворяване и опазване на хумуса. В тази връзка г-н Петров призова да не се правят твърдения, които не съответстват на действащата ситуация.</p>	<p>Количеството земни маси, което не се използва за обратен насип, ще бъде извозвано и съхранявано на определени за целта терени на територията на общината въз основа на договор с общината.</p> <p>Посочените действия представляват различни етапи от управлението на земните маси и не са в противоречие помежду си – част от материала се използва на място, а излишните количества се съхраняват при спазване на нормативните изисквания.</p> <p>За опазване на хумуса в ДОВОС в т. 8.1 са предвидени 2 мерки</p> <p>19 Отнемане и запазване на хумусния слой при изграждане на фундаментите и използването му за възстановяване на временните строителни площадки</p> <p>20 Сепариране на отнетия хумусен слой по съдържание на въглерод, с оглед неговото съхранение и последващата употреба.</p>
<p>Г-жа Стоянова каза, че хората са питали: „Защо не са питали хората, а сте взели решения?“. Допълва, че предварително е трябвало да питат хора.</p> <p>Г-н Енчев продължава „Кого питахте? Хората тук нито са малоумни, нито са умни. Защо, защо не сте попитали, да пуснете хора, да разпитате по селата, да съберете хората от началото? Такива срещи се правят, а не при свършен факт. Айде сега да не казвам нецензурни думи. Къде е кметът? Къде е този корумпиран кмет? Къде е? Защото, всичките тия пари, които може да се отпуснат от</p>	<p>Г-н Георгиев каза, че хората са питани три години.</p> <p>Г-н Георгиев продължава, че от Компанията са изпратили първото Уведомление 2023-та година, което е било разлепено в общината и в кметствата. Каза, че имат обратни номера и снимки на залепени обяви 2023-та година.</p> <p>Каза, че когато РИОСВ - Варна е дало заданието какъв доклад ще бъде направен, са върнали заданието обратно в селата и сме казали, ако някой има становище.</p>	<p>Уведомлението за ИП е публикувано на страницата на Община Крушари през 2023 https://www.krushari.bg/bg/2650-уведомление-за-корекция-на-инвестиционното-предложение</p> <p>По време на консултациите за определяне на обхвата и съдържанието на ОВОС е изпратени Задание за консултации до всички засегнати населени места както следва:</p> <p>Уведомително писмо за инвестиционното предложение до Община Крушари, вкл. главният архитект на общината, Вх. № РД-17-6518/04.12.2023 г.</p>

Изказани мнения, становища и препоръки по време на проведените обществени обсъждания	Отговор, даден на общественото обсъждане	Становище на Възложителя „ЕЕ Лозенец“ ЕООД
<p>вашата фирма, той ще ги вземе. Никой няма друг кой да ги вземе. И общината няма да разбере какво е станало. Благодаря.“</p>	<p>Петър (визира г-н Петров) каза, че девет становища са получени и те са взели всичките в предвид. Г-н Георгиев каза, че са питали през цялото време, а когато докладът е бил изготвен, те са го разпространили навсякъде и са пускали обяви. Той попита как хората си представят да ги уведомят по друг начин.</p> <p>Г-н Георгиев каза, че има определена процедура и правила за представяне на доклада. Той каза, че в село Лозенец няма нито един човек, който да е отишъл да прочете доклада. Г-н Георгиев каза, че това е било много жалко за него и съжالياва, че никой не е отишъл.</p> <p>Г-н Георгиев каза, че са питали, когато са правили заданието за ОВОС. Той допълни, че са питали, когато са започнали процедурата и сега е част от питането. Г-н Георгиев продължи, че когато докладът е станал готов, екипът са дошли да го обсъдят (визира общественото обсъждане) с обществото. Той уточни, че те приказват – не са прочели доклада, не знаят, никой не е отишъл по селата да го види. Г-н Георгиев</p>	<ul style="list-style-type: none">• Уведомително писмо за инвестиционното предложение до Кметство с.Лозенец, получена обратна разписка на 20.12.2023 г.• Уведомително писмо за инвестиционното предложение до Кметство с. Северци, Вх. № РД 06-003/12.12.2023 г.• Уведомително писмо за инвестиционното предложение до Кметство с. Загорци, получена обратна разписка на 05.01.2024 г.• Уведомително писмо за инвестиционното предложение до Кметство с. Земенци, Вх. № РД-17-6519/04.12.2023 г.• Уведомително писмо за инвестиционното предложение до Кметство с. Бистрец, получена обратна разписка на 21.12.2023 г.• Уведомително писмо за инвестиционното предложение до Кметство с. Полковник Дяково, Вх. № РД-06-142/04.12.2023 г.• Уведомително писмо за инвестиционното предложение до Българско Дружество За Защита На Птиците, Вх. № 59/04.12.2023 г. <p>„Във връзка с изискванията на чл. 17 от Наредбата за ОВОС и чл. 97, ал. 4 от ЗООС, е осигурен пълен достъп до информацията по Доклада за оценка на въздействието върху околната среда (ДОВОС) за проект „Вятърен парк Лозенец“. За целта е извършено следното:</p> <ol style="list-style-type: none">9. Осигурен е достъп до документацията в законоустановения срок от 30 дни преди

Изказани мнения, становища и препоръки по време на проведените обществени обсъждания	Отговор, даден на общественото обсъждане	Становище на Възложителя „ЕЕ Лозенец“ ЕООД
	<p>допълни, че са осигурили достъп. Той продължи, че са точно в тази процедура и точно ги питат. Г-н Георгиев уточни да казват и да пишат, като допълни, че са им дали адресите и контактите. Той продължи, че това е част от процедурата и екипа пита.</p>	<p>провеждане на обсъждането. Пълният доклад, заедно с всички приложения и Нетехническото резюме, е предоставен на хартиен и електронен носител в сградата на Община Крушари и в кметствата на населените места Лозенец, Полковник Дяково, Северци, Бистрец, Земенци и Загорци.</p> <ol style="list-style-type: none">10. Оповестяването е извършено чрез публикуване на официално обявление в националния ежедневник вестник „24 часа“, с което е гарантирана широка обществена гласност.11. Информацията е представена по електронен път на интернет страницата на компетентния орган (РИОСВ) и на официалния сайт на възложителя (European Energy).12. Изпълнено е задължението за местно разгласяване, като са поставени писмени обяви на информационните табла в административните сгради на съответните кметства, обявяване на сайта на общината <p>С тези действия е гарантирано правото на заинтересованите страни да се запознаят в детайли с инвестиционното намерение и е спазена стриктно законната процедура по информираност на населението.“</p>
<p>Г-н Лазаров уточни, че първият му въпрос е към г-н Петров, понеже е казал, че се занимава с нарушени терени и рекултивация. Той продължи, че в института е учил почвознание и поиска</p>	<p>Г-н Петров уточни, че това с единия сантиметър хумус върви като приказка в интернет и други източници и се пише като въвеждаща информация, че се</p>	<p>Потвърждава дадения на общественото обсъждане отговор.</p> <p>Процесът на хумусобразуване след натрупването на мъртва горска постилка (litter) е биохимичен цикъл, управляван от микроорганизми, който преобразува</p>

Изказани мнения, становища и препоръки по време на проведените обществени обсъждания	Отговор, даден на общественото обсъждане	Становище на Възложителя „ЕЕ Лозенец“ ЕООД
<p>г-н Петров да му каже един сантиметър хумус за колко години се изгражда. Г-н Лазаров допълни, че иска да му се обясни какво значи понятието „компакция“.</p> <p>Г-н Лазаров продължи, че просто иска да обяснят на гражданите в години. Той уточни, че това, което ще му развият, той го знае и е държал изпит. Г-н Лазаров допълни, че може да не е било дисертация, но в предната система трудно са се взимали изпити, и уточни, че го интересуват ориентировъчни години.</p>	<p>създава за хиляди години. Той допълни, че това може да се приеме за вярно или да не се приеме, но всичко зависи каква е почвата, как е възстановена, ако е била нарушена, и как протича почвообразователният процес. Г-н Петров продължи, че ще даде на колежката да довърши, тъй като дисертацията ѝ е на тема „Почвообразователен процес“ и тя ще може съвсем точно да обясни процеса с частиците, микроорганизмите и червеите и всичко, което ви касае.</p> <p>Г-жа Стефанова уточни, че първото нещо, от което зависи как ще се образува хумуса, е растителността, която е върху него. Тя допълни, че няма да ги отегчава с нейната дисертация, но накратко ще им разкаже. Г-жа Стефанова продължи, че тя е била точно така, за едни нарушени терени в един от най-големите рудници в България. Тя уточни, че там се правят опитни полета, на които се отглеждат различни растителни видове, дървесни – някои от тях широколистни, някои от тях иглолистни, някои с тревна</p>	<p>растителните остатъци в стабилен почвен хумус. Той протича на 4 основни етапа и трае месеци до години, в зависимост от климата, рН и растителния вид.</p> <p><i>Етап 1: Горска постилка (L-слой)</i> Мъртвата биомаса (листа, клонки, корени) образува ОI слой върху почвата. Започва физическо разграждане от дъжд, вятър и температура, плюс микробно колонизиране от гъбички и бактерии. В кисели почви (рН 3) процесът е бавен поради ниско разнообразие на микроорганизми.</p> <p><i>Етап 2: Ферментация (F-слой)</i> Постилката се превръща в частично разложена маса. Екзо-ензими разграждат сложни полимери:</p> <ul style="list-style-type: none">• Целулоза → глюкоза (целулаза).• Лигнин → феноли (лигназа, главно гъби). Образуват се въглеродни киселини; ниското рН забавя до 0,3-0,6 cm/година. <p><i>Етап 3: Хумификация (H-слой)</i> Разградени молекули полимеризират в хумати и фулвати чрез окисление и кондензация. Микроорганизми синтезират:</p> <ul style="list-style-type: none">• Хумусовите киселини (тъмни, устойчиви).• Нуклеиново протеинови комплекси. Само 10-20% от органиката става хумус, 80% се минерализира в CO₂. <p><i>Етап 4: Минерализация и стабилизация</i> Хумусът се инкорпорира в минералния хоризонт (А). Минерализация освобождава N, P, S за растенията. Стабилният хумус подобрява структурата и задържа вода (5-10 пъти повече).</p>

Изказани мнения, становища и препоръки по време на проведените обществени обсъждания	Отговор, даден на общественото обсъждане	Становище на Възложителя „ЕЕ Лозенец“ ЕООД
	<p>растителност. Г-жа Стефанова допълни, че идеята е да се види каква мъртва горска постилка образува всеки един от тези видове и за колко време се формира. Тя продължи, че в зависимост от това какъв е вида, дали примерно е бреза, дали е черен бор, бял бор, дали е трева, това е различно. Г-жа Стефанова уточни, че по литературни данни 0,66 cm хумус се образува на година, като това е мъртвата горска постилка, която се образува там. Тя допълни, че в случая примерно нейните данни, които тя е била на терен, тъй като там почвите са изключително кисели. Г-жа Стефанова продължи, че тя работи с рН, което е в порядъка на 3, което е изключително екстремно кисело и това е много трудно за живот. Тя уточни, че в нейния случай се е получавало от 0,3 cm до 0,6 cm за година. Г-жа Стефанова допълни и пак каза, че е в зависимост от растителността, която се образува, която е върху него, тъй като всеки един растителен вид дава различно количество биомаса на година.</p>	<p>В район с черноземни почви (типични за България, с рН 6-8 и високо естествено съдържание на хумус 3-8% в хоризонта А), възстановяването на пълноценен хумусов слой след демонтаж на ветропарк зависи от условията (компакция, загуба на органично вещество, рН) и рекултивацията, но обикновено отнема 20-100 години за пълно връщане към природно ниво.</p> <p>Ключови фактори и времеви рамки</p> <p>Черноземите имат висока скорост на хумусобразуване (0,5-1,5 cm/година при оптимални условия) благодарение на добра дренаж, плодородност и микроорганизми.</p>

Изказани мнения, становища и препоръки по време на проведените обществени обсъждания	Отговор, даден на общественото обсъждане	Становище на Възложителя „ЕЕ Лозенец“ ЕООД
	<p>Г-н Петров уточни, че няма една цифра, която да каже колко хумус се образува или един сантиметър за колко време се създава. Той допълни, че това зависи от растителността, климатичните условия и процесите, които протичат.</p>	
<p>Г-н Лазаров продължи, че оставя изводите на хората и допълни, че има още един въпрос за компакцията и попита кой ще обясни какво е компакция.</p>	<p>Г-н Петров уточни, че предполага, че се говори за уплътняване, тъй като компакция е буквален превод от английски и допълни, че „уплътняване“ е преводът на думата. Той допълни, че уплътняването на почвите е проблем, с който се сблъскват и който се дължи на машините, изграждането на автомобилни пътища, заселването и урбанизацията, тъй като почвите започват да се използват. Г-н Петров продължи, че уплътняването на почвите няма отношение към ветрогенераторите, защото освен самия фундамент, който ще има въздействие, и пътищата за достъп, на друго място няма да доведе до някакво уплътняване на почвите.</p>	<p>Потвърждава дадения на общественото обсъждане отговор.</p>
<p>Г-н Лазаров попита дали, когато изграждат тези ветрогенератори,</p>	<p>Г-н Петров уточни, че според г-н Лазаров това е тежко нарушаване,</p>	<p>Изграждането на ветрогенераторите се осъществява по стандартен строителен ред с използване на</p>

Изказани мнения, становища и препоръки по време на проведените обществени обсъждания	Отговор, даден на общественото обсъждане	Становище на Възложителя „ЕЕ Лозенец“ ЕООД
<p>машини няма ли да минават по почвите или с хеликоптери ще ги доставят. Той продължи с въпрос да му се отговори при тежките нарушения за колко години се възстановяват почвите. Г-н Лазаров допълни, че пак ще попита, тъй като това е тяхна информация, а той иска просто да чуят хората. Той уточни, че неговата информация е от пет до десет години при тежко нарушаване на почвата, каквато ще е и тук.</p>	<p>но той от петнайсет години преподава рекултивация и това въобще не може да се счита за тежко нарушаване по абсолютно никакъв начин. Той допълни, че ако иска, след като свърши обсъждането, за да не го разводняват, колежката ще му покаже снимки какво означава тежко нарушаване. Г-н Петров продължи, че нарушенията, които ще има от обслужващата площадка, която е два декара, ще бъдат възстановени на следващата година. Той уточни, че тези почви, с тези въздействия, на следващата година, или за да не бъдат максималисти – примерно при някакви отежняващи въпроси, лош сезон, ерозия или нещо друго – на втората година ще бъдат напълно възстановени след приключване на строителството.</p>	<p>специализирана техника и временни строителни площадки. Не се предвижда доставка на основните елементи с хеликоптери. Достъпът до площадките се осигурява по съществуващи или временни строителни пътища, които са част от инвестиционното предложение и са разгледани в ДОВОС. По отношение на почвите, в т. 4.3 „Почви“ е анализирано въздействието от строителните дейности, включително уплътняване, временно нарушаване на структурата и изкопни работи. Предвидено е отделяне и съхраняване на хумусния слой, ограничаване на площта на временно заетите терени и последващо възстановяване чрез обратно засипване и рекултивация. В раздел 8 „Мерки“ са разписани конкретни действия за предотвратяване и намаляване на деградацията – работа при подходящи метеорологични условия, недопускане на излишно преминаване на техника извън определените трасета и възстановяване на почвената повърхност след приключване на строителството. Тежко и необратимо нарушаване на почвата не се предвижда извън ограничената площ на фундаментите. При временните строителни въздействия, каквито са уплътняването и разместването на повърхностния слой, възстановяването при правилно проведена рекултивация и последваща агротехническа обработка протича в сравнително кратък период. Твърдението, че непременно ще са необходими 5–10 години, не отразява предвидените мерки за управление и контрол на строителните дейности.</p>

Изказани мнения, становища и препоръки по време на проведените обществени обсъждания	Отговор, даден на общественото обсъждане	Становище на Възложителя „ЕЕ Лозенец“ ЕООД
		Следователно въздействието върху почвите е оценено като локално и контролируемо, с предвидени мерки за възстановяване, като не се очаква трайна загуба на почвено плодородие извън площта на постоянните съоръжения.
<p>Г-н Лазаров продължи с въпрос да му отговорят за един фундамент колко кубични метра бетон ще отидат за изграждането на един ветрогенератор от техния тип. Г-н Лазаров уточни, че пита за кубичните метра бетон и желязо.</p> <p>Г-н Лазаров уточни, че пита за кубичните метра бетон и желязо, които ще вкарват във фундамента, за да си отговори господинът (визира г-н Петров) дали ще има тежко нарушаване на почвите.</p> <p>Г-н Лазаров уточни, че пита за кубичните метра бетон и желязо, а не за земни маси.</p> <p>Г-н Лазаров продължи, че хората могат да преценят дали 2500 m³ не нарушават тежко почвата. Той уточни, че за изграждането на един такъв фундамент процесът е непрекъснат и ако се вложат, да кажем, 1000 m³, са нужни най-малко сто бетоновоза да стигнат до точката, и то само за бетона, без още стотина тона</p>	<p>Г-н Георгиев уточни, че в зависимост от геоложките условия на място, размерът на фундаментите и тяхната форма ще варират.</p> <p>Г-н Георгиев допълни, че в зависимост от геоложките условия на място ще варират и е разглеждан най-лошият случай от 32 m, което изчислено в m² е около 800 m² или 0,8 daa. Г-н Георгиев продължи, че дълбочината е 4,5 – 5 m, а самият фундамент е конусовиден. Той уточни, че по този начин сметнато, изкопните маси биха били около 3500 m³ за всеки един фундамент.</p> <p>Г-н Георгиев отговори, че това са 2500 m³, а останалите, ще бъдат засипани обратно в най-лошият случай.</p> <p>Г-н Георгиев допълни, че засегащата площ е 800 m² в най-лошият случай за един вятърен генератор, което по 80 вятърни</p>	<p>Количествата бетон и армировка за един фундамент са разгледани в техническата част на инвестиционното предложение (раздел 1 на ДОВОС – описание на съоръженията). Фундаментът представлява стоманобетонна конструкция с голям диаметър и значителен обем, като количествата бетон са от порядъка на няколко хиляди кубични метра за един фундамент, а армировката е в рамките на стотици тонове стомана. Това са инженерни параметри, характерни за съоръжения от този клас и височина. Важно е обаче да се направи разграничение между площта на самия постоянен отпечатък на фундамента и временната строителна площадка, необходима за монтаж. В ДОВОС е посочено, че за един ветрогенератор е предвидена временна монтажна/строителна площадка от порядъка на около 2000 m² (≈ 2 dka), необходима за разполагане на кранове, техника и елементи по време на строителството. Постоянно заетата площ (реално извадена от земеделско ползване) е ограничена до зоната на фундамента и непосредствената обслужваща/сервитутна площ, докато останалата част от временната площадка след приключване на строителството подлежи на рекултивация и възстановяване съгласно т. 4.3 „Почви“ и мерките, разписани в т. 8 на ДОВОС. Поради това твърдението,</p>

Изказани мнения, становища и препоръки по време на проведените обществени обсъждания	Отговор, даден на общественото обсъждане	Становище на Възложителя „ЕЕ Лозенец“ ЕООД
<p>желязо. Г-н Лазаров допълни с въпрос за необходимите площи за изграждането на един ветрогенератор – как ги разглеждат в декари и какво е отстоянието от ветрогенератор до ветрогенератор.</p> <p>Г-н Лазаров продължи, че не е удовлетворен от отговора, защото е виждал ветрогенератори в основата и минимум около 3 даа заема един ветрогенератор от малките.</p>	<p>турбини прави 64 даа засегната площ в най-лошия случай.</p>	<p>че „3 даа се заемат трайно“, не съответства на подхода и разграниченията в доклада.</p> <p>По отношение на строителната логистика – действително изливането на бетон се извършва непрекъснато и изисква значителен брой курсове на бетоновози. Това обаче е временно въздействие, ограничено във времето на строителния етап, и не означава трайна деградация на почвата извън площта на самия фундамент и зоните, които подлежат на възстановяване.</p> <p>Отстоянията между турбините са определени въз основа на технически и аеродинамични изисквания и са заложи в проекта така, че земеделската дейност между съоръженията да може да продължи. Следователно обемът бетон и армировка сам по себе си не е критерий за „тежко нарушаване“ на почвите в агрономичен смисъл: въздействието е локално в рамките на постоянния отпечатък на съоръжението, а временните площи са предвидени за рекултивация и възстановяване и остават в земеделско ползване.</p>
<p>Г-н Лазаров продължи към г-н Божинов с въпрос за информация за вятъра и как са го изчислили – с 3D модел или с реални измервания</p> <p>Г-н Лазаров продължи с въпрос дали може да я покажат на картата.</p> <p>Г-н Лазаров допълни, че благодари за отговора и попита останалите дали са виждали такава мачта.</p>	<p>Г-н Божинов отговори, че е с реални измервания и е имало мачта в Лозенец до 2012 година.</p> <p>Г-н Божинов уточни, че в момента тя е демонтирана, но в момента има друга мачта в село Добрин, която стои вече втора година и всеки ден получават данни.</p> <p>Анонимен участник уточни, че е имало такава мачта и тя е паднала през 2014-та година.</p>	<p>Потвърждава дадения на общественото обсъждане отговор.</p>

Изказани мнения, становища и препоръки по време на проведените обществени обсъждания	Отговор, даден на общественото обсъждане	Становище на Възложителя „ЕЕ Лозенец“ ЕООД
<p>Г-н Ибрямов уточни, че има три кратки въпроса, които ще зададе един по един. Той продължи, че влизайки в залата, е станал свидетел на разговор, в който представител на инвеститора е казал на посетител, че това са най-нови модели перки. Г-н Ибрямов попита как трябва да се разбира това чисто технически и как да се тълкува „най-нов модел перки“.</p>	<p>Г-н Георгиев допълни, че е както при купуването на кола – гледа се годината на производство. Той продължи, че технологиите се развиват, измислят се нови материали, нови системи за безопасност, които да реагират и да елиминират рискове от запалване и повреда. Г-н Георгиев уточни, че разглеждат вятърни турбини, разработени сега, които се очаква да влязат в експлоатация тази година. Тоест има вече такива инсталирани прототипни от няколко години и сега те влизат широко на пазара. Тоест моделът се пуска за масово употреба. Това означава, че гледаме последни модели вятърни турбини, с последни технологии за безопасност, последни скоростни кутии, последни спирачки. Тоест нещата се развиват както всяко едно нещо, както с автомобилите. Тоест това означава, че гледаме последни модели, най-тихи и най-безопасни.</p>	<p>Потвърждава дадения на общественото обсъждане отговор.</p>
<p>Г-н Ибрямов попита дали са чували за ветрогенератори, работещи на принципа на „Магнус ефект“, за които се декларира, че са с нула процента излъчване на инфразвук и са по-ефективни от пропелерните перки.</p>	<p>Г-н Георгиев уточни, че не е запознат с конкретната технология и не е видял тя да се използва комерсиално в широки мащаби. Той допълни, че най-вероятно става въпрос за по-малък размер вятърен</p>	<p>Потвърждава дадения на общественото обсъждане отговор.</p> <p>По отношение на твърдението, че „в Япония започват да ги изграждат, понеже могат да работят и при тайфуни.“ – към настоящия момент те все още са</p>

Издадени мнения, становища и препоръки по време на проведените обществени обсъждания	Отговор, даден на общественото обсъждане	Становище на Възложителя „ЕЕ Лозенец“ ЕООД
<p>Г-н Ибрямов допълни, че в Япония започват да ги изграждат, понеже могат да работят и при тайфуни.</p>	<p>генератор, който може да се използва за домашно ползване – вкъщи, на покрива, на двора, докато индустриалните вятърни генератори, на които може да разчита енергийната система на България, са тези, които са избрани в проекта.</p>	<p>прототипи и не се използват масово. Към 2026 г. японски фирми (напр. Oga Corporation, Chalmit) тестват прототипи за крайбрежни райони с тайфуни. Първият комерсиален – 100 kW в Хокайдо (2024), план за 1 MW паркове до 2028 г.</p> <p>Тази технология съществува като изследователско и демонстрационно направление, но към момента не е широко внедрена в индустриален мащаб и не представлява утвърден стандарт в комерсиалната вятърна енергетика. В ДОВОС за ВЕП „Лозенец“ е разгледан конкретен тип турбина с хоризонтална ос и класически ротор, който е серийно произвеждан, сертифициран и широко използван в Европа.</p> <p>По отношение на твърденията за „нула процента инфразвук“ следва да се отбележи, че всяко съоръжение, взаимодействащо с въздушен поток, генерира аеродинамични колебания в нискочестотния спектър.</p> <p>Относно работата при екстремни метеорологични условия – съвременните турбини, включително разглежданият модел, се проектират за определени класове ветрово натоварване и имат системи за автоматично изключване при превишаване на допустимите скорости на вятъра.</p>
<p>Г-н Ибрямов продължи, че по темата за нивата на инфразвук е останал с впечатление, че се акцентира само върху една перка, а една перка не е един ветрогенераторен парк или комплекс. Г-н Ибрямов уточни, че макар човек да не</p>	<p>Г-жа Стефанова каза, че по отношение на инфразвук е извършено моделиране, което е в приложение към ОВОС. Тя допълни, че не се акцентира само върху инфразвук от един</p>	<p>Оценката на инфразвук е извършена като част от специализираното акустично моделиране към ДОВОС (Приложение 9), а не чрез емпирично „изчакване“ след изграждане. Методът стъпва върху сертифицираните акустични характеристики на конкретния тип ветрогенератор и математическо</p>

Изказани мнения, становища и препоръки по време на проведените обществени обсъждания	Отговор, даден на общественото обсъждане	Становище на Възложителя „ЕЕ Лозенец“ ЕООД
<p>усеща инфразвука, той има въздействие върху него. Той допълни, че ако има психолог, запознат с темата „емоционална интелигентност“, може да се прочете какво означава това, без да влиза в подробности, но иска да чуе тяхното мнение. Той продължи, че няма да влиза в подробност, но просто иска да чуят тяхното мнение и как примерно, ако един човек е до ветрогенератора, той не го усеща, това е ясно, но как въздейства вече ветрогенераторен комплекс върху една жилищна сграда и върху един човек, който работи в дадена жилищна сграда и живее и спи в една жилищна сграда. Г-н Ибрямов допълни, че както знаят, инфраниските честоти са един вид сеизмични вълни, които се пренасят на огромни разстояния в почвата. Той уточни, че скоростта им зависи от състава на почвата, от скалите и след като се наляят две хиляди и петстотин кубически метра бетон като фундаменти, този фундамент става един вид излъчвател. Г-н Ибрямов продължи, че оттам нататък пита има ли математически модел – той няма да знае, но е длъжен да зададе въпроса. Той допълни кои са различните източници на инфразвук като перките и кой може да гарантира дали ще съвпадат по фаза</p>	<p>генератор, а се изследва абсолютно целият парк. Г-жа Стефанова продължи, като помоли да се върнат на слайда от презентацията за инфразвука. Г-жа Стефанова казва, че това, което е показано на слайда е изследването за инфразвука.</p>	<p>моделиране на разпространението на звука до най-близките населени места. Тъй като в българското законодателство няма пределно допустими стойности за инфразвук, оценката е направена чрез прилагане на международно признати дескриптори. Използвано е G-претегляне съгласно ISO 7196 (което е стандартният метод за оценка на инфразвуковия диапазон) и критерии за нискочестотен шум по DIN 45680. Изчислените нива в рецепторните точки (населени места) са сравнени с прага на слухово възприятие, който при 10 Hz е около 96 dB(G). Резултатът от оценката показва, че прогнозните нива на инфразвуковата компонента в най-близките населени места са съществено под прага на слухово възприятие и под нивата, при които в научната литература се обсъждат физиологични ефекти. Това означава, че инфразвуковата компонента няма да бъде акустично различима в жилищна среда и не се очаква да предизвика раздразнение или здравен риск при нормативно съобразена експлоатация.</p> <p>Оценката на инфразвука не е извършена „за една перка“, а чрез кумулятивно акустично моделиране на целия парк, включително едновременна работа на всички турбини. Това е стандартен подход при оценка на шум и нискочестотни компоненти – изчислява се сумарният принос към конкретни чувствителни рецептори (жилищни сгради), като се отчита пространственото разположение на всички източници.</p>

Изказани мнения, становища и препоръки по време на проведените обществени обсъждания	Отговор, даден на общественото обсъждане	Становище на Възложителя „ЕЕ Лозенец“ ЕООД
<p>или противофаза. Г-н Ибрямов уточни, че ако са в противофаза, те ще се гасят, но ако са във фаза, те ще се усилят и вече не знае кой как ще каже какво ще им бъде въздействието върху сгради, хора, животни. Той попита дали в залата разбират какъв отговор очаква, включително и за емоционалната интелигентност, и допълни.</p> <p>Анонимен, който иска да вземе думата, казва, че тя като медицинска сестра иска да каже какво се случва.</p>	<p>Г-жа Стефанова се обръща към съответния участник, като казва, че го е изслушала в с. Загорци и допълва, че неговата теза и експертиза са били доста добри. Задава въпрос към него, като към медицинско лице, за което дамата се</p>	<p>По отношение на възможността за фазово усилване – акустичното моделиране, използвано при оценката, отчита реалното разположение и разстояния между турбините. Нискочестотните компоненти от различни източници не се „натрупват“ линейно; сумирането е енергийно (логаритмично), което изключва неконтролируемо фазово усилване в мащаб, който да доведе до извънредни стойности при жилищни сгради. Прогнозните нива, изчислени кумулативно, са под прага на слухово възприятие и под приложимите ориентири.</p> <p>По отношение на твърдението, че „дори да не се усеща, инфразвукът въздейства“ – в оценката е разгледан именно въпросът за здравния риск. Не са установени нива, които да надвишават техническите насоки или да предполагат неблагоприятни ефекти при населението. В доклада е направено разграничение между субективно възприятие и измерими физични параметри.</p> <p>Следователно въздействието на ветрогенераторния комплекс върху жилищни сгради и хора е оценено чрез кумулативен модел, а не за единичен източник, и не са установени стойности, които да предполагат усилване, структурен ефект върху сгради или здравен риск при нормална експлоатация.</p> <p>Библиографска справка относно инфразвука, коментирана по време на обсъждането, във връзка с въздействието на инфразвука Chapman, S., St. George, A., Waller, K., & Cakic, V. (2014). Fomenting sickness: Nocebo priming of residents</p>

Изказани мнения, становища и препоръки по време на проведените обществени обсъждания	Отговор, даден на общественото обсъждане	Становище на Възложителя „ЕЕ Лозенец“ ЕООД
	<p>представя, като пита има ли държава в света, в която има законова норма по отношение на инфразвук, така че тя да не се нарушава? Г-жа Стефанова сама отговаря, че такова нещо няма. Допълва, че има различни стандарти, както се вижда от графиката, която е на слайда (посочва слайд от презентацията). Пояснява, че паркът е доста под тях. Също така допълва, че има доста различни проучвания. Представя такова от Канада, в което изследват 1400 души, които са в град, около който има 399 перки. Казва, че проучването е доста дълго като период. Допълва, че екипът в края на тези обсъждания ще даде справка за отговорите и в писмен вид там ще добави и литературните източници, така че да могат да бъдат прочетени и проверени от всички. Казва, че заключението от статията, е че там не се отчитат тези явления. Също така представя и други проучвания, при които хора в период от седемдесет и два часа са поставяни под влиянието на инфразвук, за да се види дали има въздействие от сорта на това, за</p>	<p>about expected wind turbine health harms. <i>Frontiers in Public Health</i>, 2, 279. https://doi.org/10.3389/fpubh.2014.00279</p> <p>Chouard, C.-H. (2015). Wind turbines and health: A critical review of the scientific literature. <i>Journal of Occupational and Environmental Medicine</i>, 57(10), e133–e135. (PMID: 25376420)</p> <p>Government of Canada, & Health Canada. (2014). Wind turbine noise and health study: Summary of key findings (Catalogue No. H129-46/2014E-PDF; ISBN 978-1-100-25308-4). Publications.gc.ca</p> <p>Knopper, L. D., & Ollson, C. A. (2011). Health effects and wind turbines: A review of the literature. <i>Environmental Health</i>, 10, 78. https://doi.org/10.1186/1476-069X-10-78</p> <p>Koninklijk Nederlands Meteorologisch Instituut (KNMI). (n.d.). Infrasound monitoring in the Netherlands. KNMI.</p> <p>Marshall, N. S., D’Rozario, A. L., Evans, C. A., Cowie, C. T., Janev, O., Whitfeld, C. R., Glozier, N., Walker, B. E., Killick, R., Welgampola, M. S., Phillips, C. L., Marks, G. B., & Grunstein, R. R. (2023). The health effects of 72 hours of simulated wind turbine infrasound: A double-blind randomized crossover study in noise-sensitive, healthy adults. <i>Environmental Health Perspectives</i>, 131(3), 037012. https://doi.org/10.1289/EHP10757</p>

Изказани мнения, становища и препоръки по време на проведените обществени обсъждания	Отговор, даден на общественото обсъждане	Становище на Възложителя „ЕЕ Лозенец“ ЕООД
	<p>което се говори по време на обсъждането - за безсънието, психосоматичните ефекти, повишаване на кръвното налягане. Казва, че за седемдесет и два часа нищо не се е случило с тези хора.</p>	<p>Pawlaczyk-Luszczynska, M., Wszolek, T., Dudarewicz, A., & Mafecki, P. (2025). Should limit values be set for infrasound caused by wind turbines? <i>International Journal of Occupational Medicine and Environmental Health</i>, 38(1), 3–17. https://doi.org/10.13075/ijomeh.1896.02422</p> <p>RIVM (National Institute for Public Health and the Environment). (2025, January 31). Factsheet gezondheidseffecten van windturbinegeluid (Adjusted version). RIVM.</p> <p>van den Berg, F., & van Kamp, I. (2020). Health effects related to wind turbine sound: An update (RIVM Report 2020-0150). RIVM.</p> <p>van Kamp, I., & van den Berg, F. (2021). Health effects related to wind turbine sound: An update. <i>International Journal of Environmental Research and Public Health</i>, 18(17), 9133. https://doi.org/10.3390/ijerph18179133</p> <p>World Health Organization Regional Office for Europe. (2018). <i>Environmental Noise Guidelines for the European Region</i> (ISBN 978-92-890-5356-3). WHO Regional Office for Europe.</p> <p>ScienceDirect. (n.d.). Wind turbine infrasound: Phenomenology and effect on people [Article page]. Elsevier/ScienceDirect.</p>
<p>Г-жа Николова Как въздействат турбините? Те въздействат по няколко начина. Единият е инфразвукът.</p>	<p>Г-н Петров благодари за въпросите и за посочения източник. Той уточни, че са намерили източника,</p>	<p>Представеният текст съдържа съвкупност от твърдения относно въздействието на вятърните турбини върху човешкото здраве, които комбинират отделни научно</p>

Изказани мнения, становища и препоръки по време на проведените обществени обсъждания	Отговор, даден на общественото обсъждане	Становище на Възложителя „ЕЕ Лозенец“ ЕООД
<p>Турбините обикновено работят с доколкото имам информация, около 6 Hz а и 9 Hz, но могат да достигнат и до по-голяма честота, например до 15 Hz. Тези честоти се наслагват, резонират върху вътрешните органи, които си имат своя честота. Например сърдечният ритъм има честота 1-2 Hz. Коремните органи имат 3-4 Hz. Гръдната клетка има 6-8 Hz. Сърцето има 8 Hz. 7 Hz има честотата на алфа вълните от мозъка. Съответно, когато се насложи и резонира се получават и съответните усложнения. Ако имаме честота 8 Hz и сърцето резонира с тази честота, се получава много силно съкращение с опасност за разкъсване на съдове. Знаете ли, ако има медицински лица, какъв е рискът от разкъсването на съдове? Това са инфаркти, миокардни инфаркти. Освен това, ако пък се насложи със 7 Hz честота, тогава се получават припадъци, загуба на зрение, парализи. И вие казвате, че няма информация, че сте предвидили. Как да го предвидим това? Теоретично може да се предвиди, но срещата на мишената, на вълната, която я има със съответния човек или животно, тя не може да се предвиди. Това е от една страна, влиянието на инфрачервените лъчи. А вие знаете, че инфрачервените</p>	<p>който тя цитира, и това е вярно. Той допълни, че всъщност това е единственото вярно, което тя е казала – че Елвира Браунер е от Дания и изследва шума на вятърните генератори. Г-н Петров обясни, че нейното заключение е, че обобщените научни прегледи посочват, че инфразвукът и нискочестотният шум могат да предизвикат субективни реакции, дразнене, стрес и нарушение на съня при чувствителни индивиди, но директна физиологична вреда при типични нива от вятърни паркове не е установена. Той уточни, че това заключение няма нищо общо с нейното заключение.</p>	<p>установени факти с некоректни интерпретации и недоказани хипотези. В частта относно инфразвук се правят твърдения за резонанс между честотите на турбините и „собствените честоти“ на вътрешни органи, водещ до разкъсване на съдове, инфаркти или неврологични увреждания. Подобна теза не намира подкрепа в съвременната биофизика и медицина. Вятърните турбини генерират широкоспектърен нискочестотен шум с ниска енергия, а не стабилни монохроматични честоти, способни да индуцират резонансни явления в човешкото тяло при нивата, регистрирани в жилищна среда. Не съществуват клинични или експериментални данни, доказващи причинно-следствена връзка между инфразвук от вятърни турбини и структурни увреждания на органи. Твърденията за въздействие на „инфрачервени лъчи“ като биологично оръжие също са научно необосновани. Инфрачервеното излъчване представлява топлинна радиация и не се генерира от вятърните турбини в контекст, релевантен за биологичен риск. Приравняването му с технологии за контрол на тълпи, работещи в микровълновия диапазон, е некоректно от физична гледна точка. По отношение на шума съществува по-солидна научна основа. Нощният шум, включително от вятърни турбини, може да нарушава съня, а хроничното нарушение на съня е признат стресов фактор. Активирането на хипоталамо-хипофизо-адреналовата ос и повишените нива на кортизол представляват механизъм, чрез който хроничният шум би могъл индиректно да повлияе сърдечно-съдовия риск. В този</p>

Изказани мнения, становища и препоръки по време на проведените обществени обсъждания	Отговор, даден на общественото обсъждане	Становище на Възложителя „ЕЕ Лозенец“ ЕООД
<p>лъчи са и биологично оръжие. Знаете го това, нали? И знаете какво предизвикват? Безпокойство, страх. Използват се за демонстранти, във филми и така нататък. Кой може да го предвиди, че няма да се случи? Другият момент, който е, това е шумът. Шумът, и начина, по който действа шума от вятърните турбини, действа върху нервната система, върху когнитивните способности. Какво значи когнитивни способности? Начина да мислим, да помним, да учим, да разсъждаваме. Какво става с такива хора, като живеят наблизо? И това наглед изглежда раздразнителност. Изглежда, но нещата са много по-дълбоки. Освен това шумът може да предизвика и много по-тежки. Шума от вятърните турбини, за който вие там сте писали Шум. Това нискочестотен шум. Това не е инфразвук. Това е... Щом има шум, значи е над 20 Hz. Значи тук става дума за шум вече, за значение на шума. Аз съм от Добруджа и на мен не ми е безразлично какво става тук. За това продължавам. Разглеждам публикация от Дания. Публикация от 2019 година. Дългосрочно излагане на шум от вятърни турбини и риск от инцидентно предсърдно мъждене. Елвира Браунер и</p>		<p>контекст се вписва и датското кохортно изследване върху медицински сестри, проведено от екип на Копенхагенския университет и публикувано чрез Elsevier, което отчита статистически значима асоциация между по-високи нива на нощен шум от вятърни турбини и умерено повишен относителен риск от инцидентно предсърдно мъждене. Важно е обаче да се подчертае, че установената връзка е асоциативна, а не доказваща причинност, и че абсолютният риск остава нисък. Подобни резултати са наблюдавани и при други източници на екологичен шум, като автомобилен и авиационен трафик.</p> <p>Екологичните аргументи, свързани с въздействието върху птици и прилепи, са предмет на научно изследване, но основните установени рискове са свързани със сблъсъци и промяна на местообитанията, а не с инфразвукова комуникация. Не съществуват убедителни данни, че инфразвукът от турбини нарушава биологичната комуникация при пчели или птици.</p> <p>В заключение, макар шумът от вятърни турбини да може да представлява фактор с потенциално значение за качеството на съня и субективния комфорт, твърденията за директни тежки органични увреждания, резонансни разкъсвания и биологично оръжие не са подкрепени от наличните научни доказателства. Коректният научен подход изисква разграничаване между доказани асоциации, хипотези и спекулативни интерпретации.</p>

Изказани мнения, становища и препоръки по време на проведените обществени обсъждания	Отговор, даден на общественото обсъждане	Становище на Възложителя „ЕЕ Лозенец“ ЕООД
<p>екип от Дания, от Копенхагенския университет правят проучване на медицински сестри - 24 137 - за окончателен анализ в продължение на няколко периода единадесетгодишен, петгодишен, едногодишен. От тях 1430 медицински сестри развиват предсърдно мъждене. Това е извънредно остро състояние. Спешност в кардиологията. При средни изходни нива на шум в жилищни помещения 27,3 децибела. И тези хора, които са се разболели, тези медицински сестри представляват 38% от живеещите в радиус шест километра. Те представляват 38%. Установен е 30% статистически значителен повишен риск от предсърдно мъждене при медицински сестри, изложени на нива от нощен шум, който нарушава съня. По този начин се създават условия за предсърдното мъждене. Как въздейства шумът? Като стресор - шумът действа с активиране на хипоталамуса, хипофиза и надбъбречната ос. Изследване Chem, 2014. Цитирам източниците. Предизвиква системно възпаление. Източник Девланд, 2015. Накрая кортизолът, който се освобождава от каскадата, увеличава гликогена в предсърдните миоцити. Изследвания Ем Би Шерлак, 2014 година. Това е само</p>		<p>По отношение на цитираната статия от д-р Николова: Bräuner, E. V., Andersen, C. E., Jensen, S. S., Hertel, O., & Raaschou-Nielsen, O. (2019). <i>Long-term wind turbine noise exposure and the risk of incident atrial fibrillation in the Danish Nurse Cohort</i>. <i>Environment International</i>, 130, 104915. https://doi.org/10.1016/j.envint.2019.104915 твърдението представлява неточно и частично подвеждащо представяне на резултатите от датското кохортно изследване на Bräuner et al. (2019), посветено на връзката между дългосрочната експозиция на шум от вятърни турбини и риска от инцидентно предсърдно мъждене (atrial fibrillation, AF). Действително, проучването е проведено сред 24 137 участнички от Danish Nurse Cohort с проследяване чрез националните здравни регистри, като са идентифицирани 1430 случая на новодиагностицирано предсърдно мъждене. Това обаче не означава, че заболяването е възникнало вследствие на шумовата експозиция, нито че става дума за „извънредно остро състояние“ в смисъл на внезапно индуцирана акустична патология. Предсърдното мъждене е често срещано аритмично нарушение в общата популация, особено с напредване на възрастта, и в рамките на дългогодишно проследяване появата на подобен брой случаи в кохорта от този мащаб е епидемиологично очаквана. Съществено е, че шумовата експозиция в изследването не е измервана индивидуално, а е моделирана чрез акустичен алгоритъм (Nord2000) въз основа на географски данни. Средните нива на експозиция са ниски – приблизително 26–27 dB(A), което е стойност,</p>

Изказани мнения, становища и препоръки по време на проведените обществени обсъждания	Отговор, даден на общественото обсъждане	Становище на Възложителя „ЕЕ Лозенец“ ЕООД
<p>едно. Има още много други източници и много други. Хората нагрупаха злополучен опит и ние трябва да се позовем на това да предотвратим. Кой закон в Европа дава право да слагаме в най-плодородните си почви тези съоръжения? Те показаха вече, че имат отрицателно въздействие. Когато ние нарушим цялата система, когато напълним почвите с бетон, как ще очакваме, когато няма птици, когато всичко, пчелите и така нагатак. Те с инфразвук си комуникират и прилепи, и птици, и хищни птици, това е доказано. Има данни от Франция, има журналистическо проучване на „Сиу Берже“. Какво става? Как да очакваме хората да бъдат здрави? Това мога да кажа.</p> <p>Г-жа Николова обясни, че нейната информация е от сайта на Елзевир и е извадена дума по дума от публикацията, като подчерта, не си я е измисляла. Тя допълни, че това, което г-н Петров казва, е много далече от истината и е много общо тълкуване на работата на екипа. Г-жа Николова уточни, че те са голям екип, а не само Елвира Браунер.</p> <p>Г-жа Николова уточни, че в текста се казва, че е установен 30% статистически значим повишен риск от инцидентно</p>		<p>близка до фонов шум в тиха жилищна среда. Посочената стойност 27,3 dB(A) представлява средна експозиция при развилите AF, а не праг, при който рискът се увеличава с 30%. Установеното „30% повишение на риска“ произтича от сравнение между категории експозиция (например ≥ 20 dB(A) спрямо < 20 dB(A) при 11-годишна плъзгаща средна за нощен шум) и се изразява като относителен риск (hazard ratio около 1.30). Това означава 30% увеличение на относителната вероятност, а не 30% абсолютен риск или 30% от изложените да се разболяват. При ниска базова честота на събитието абсолютната разлика в риска остава малка.</p> <p>Допълнително, твърдението, че „38% от живеещите в радиус шест километра“ са се разболели, не съответства на публикуваните данни. В изследването радиусът от 6 km се използва за дефиниране на потенциална експозиция, но делът на развилите AF не представлява 38% от тази група. Подобна интерпретация смесва процент от подгрупа с риск и създава погрешно впечатление за масов ефект.</p> <p>Накрая, авторите изрично подчертават, че резултатите представляват асоциация и не доказват причинно-следствена връзка. Те отбелязват ниските нива на експозиция и необходимостта от допълнителни изследвания. Механизмът, ако съществува такъв, се предполага да бъде индиректен – чрез възможно нарушение на съня и хроничен стрес, а не чрез директно акустично въздействие върху сърдечния мускул.</p>

Изказани мнения, становища и препоръки по време на проведените обществени обсъждания	Отговор, даден на общественото обсъждане	Становище на Възложителя „ЕЕ Лозенец“ ЕООД
предсърдно мъждене. Тя допълни, че е направено някакво много завоалирано обобщение на всичко от страна на г-н Петров.		В обобщение, макар изследването да отчита статистически значима асоциация при определени модели на експозиция, представянето му като доказателство за съществен и широкоразпространен здравен риск при ниски нива на шум не отразява коректно съдържанието и ограниченията на самата публикация.
<p>Г-н Добрев попита дали са направили проучвания за община Крушари и какво е състоянието на хората като здравеопазване. Той уточни, че ако тези перки се построят и след време се установи, че данните, които са представени от екипа не са верни, трябва да има база данни, на която да се стъпи. Г-н Добрев попита конкретно дали са направили изследване за заболяемостта и здравословния статус в Крушари, за да се знае дали тя е пораснала или не.</p>	<p>Г-жа Стефанова обясни, че такова проучване е извършено като част от задължителната структура на доклада по ОВОС.</p> <p>Г-жа Стефанова обясни, че законът ги задължава да разгледат цялата околна среда, включително и здравето. Тя уточни, че в доклада, на 217 страница, започва точка 3.13 – „Здравно-хигиенни аспекти на околната среда. Здравен статус на населението“, като тази точка приключва на 222 страница. Тя допълни, че за да проучи този здравен статус на населението, от екипа са поискали информация по ЗДОИ от РЗИ – Добрич за период от пет години. Г-жа Стефанова посочи, че отговорите по ЗДОИ могат да бъдат предоставени, като част от тях са включени в Приложение дванайсет към ОВОС.</p>	<p>В представения Доклад за оценка на въздействието върху околната среда (ДОВОС) за „Изграждане на вятърен парк Лозенец“ действително е включен раздел, посветен на здравно-хигиенните аспекти на околната среда и здравния статус на населението (раздел 3.13 и 4.13). В него са използвани официални статистически данни за:</p> <ul style="list-style-type: none">• демографската структура на населението,• общата смъртност,• водещи причини за смърт,• честота на злокачествени заболявания,• заболявания подлежащи на задължителна регистрация,• туберкулоза,• възрастова структура на населението. <p>Тези данни са представени чрез коефициенти на 1000 или 100 000 души и позволяват формиране на базов здравен профил на общината към момента на изготвяне на доклад</p> <p>Самото наличие на базови данни в доклада позволява теоретично бъдещо сравнение на тенденции в заболяемостта.</p> <p>Конкретно, в раздел 3.13 са използвани:</p>

Изказани мнения, становища и препоръки по време на проведените обществени обсъждания	Отговор, даден на общественото обсъждане	Становище на Възложителя „ЕЕ Лозенец“ ЕООД
		<ol style="list-style-type: none">1. Данни от Националния статистически институт (НСИ) – раздел „Здравеопазване“ (издания 2021, 2022, 2023 г.), включително:<ul style="list-style-type: none">○ обща смъртност,○ смъртност по причини (сърдечно-съдови, злокачествени, дихателни и др.),○ коефициенти на 100 000 души2. Данни от РЗИ – Добрич, предоставени на ниво община, включително:<ul style="list-style-type: none">○ коефициенти на смъртност,○ раждаемост,○ естествен прираст за община Крушари <p>Отбелязано е изрично в таблицата, че:</p> <ul style="list-style-type: none">• данните за страната и област Добрич са от НСИ,• данните за община Крушари са от РЗИ – Добрич
<p>Г-н Михаил Илиев (БДЗП) попита какъв е средният размер на вятърните паркове, които компанията изпълнява в Западна Европа, и какви са параметрите на ветрогенераторите по отношение на височината на ротора и на радиуса на витлата.</p> <p>Той продължи с въпрос дали г-н Георгиев може да посочи поне три позитива за гражданите на община Крушари от изграждането на този</p>	<p>Г-н Георгиев обясни, че по-специално относно размера на вятърните проекти, които са правили досега, те варират много. Той уточни, че имат проекти с един, два, три вятърни генератора, като даде пример, че в Германия скоро е гледал реализирани такива съвсем нови големи машини. Г-н Георгиев допълни, че в Литва проектът е бил с 52 или 54 вятърни турбини с</p>	<p>Потвърждава дадения на общественото обсъждане отговор.</p>

Изказани мнения, становища и препоръки по време на проведените обществени обсъждания	Отговор, даден на общественото обсъждане	Становище на Възложителя „ЕЕ Лозенец“ ЕООД
<p>ветроенергиен парк, тъй като той самият може да посочи доста потенциални негативи. Г-н Илиев допълни въпроса си, като засегна темите за цената на имотите и земята, атрактивността на региона, добивите и потенциалните влияния върху биоразнообразието и човешкото здраве. Той попита дали хората имат основание да считат, че община Крушари ще стане като община Каварна.</p> <p>Анонимен попита колко общо проекти има в Добрич и Силистра, според него това са над 200 перки или 300. 300 перки на 50 km.</p>	<p>подобни параметри — 136 m височина със 140 m ротор диаметър, като той лично е ходил там да го види. Той продължи, че в Австралия имат проект с 200 вятърни турбини, като предвид мащаба отбеляза, че там е различно и няма хора.</p> <p>Г-н Георгиев продължи по отношение на въпроса за ползите, г-н Георгиев обясни, че първо са разгледали дали има вреди. Той уточни, че според тях, ако се спазват тези седемдесет и няколко мерки, вредите са минимални или няма такива в различните елементи на докладите. Накрая г-н Георгиев допълни, че ползите, които виждат за общината, са икономически, тоест икономическото развитие на общината.</p> <p>Г-н Георгиев обясни, че изграждането на такъв проект, както е посочил в началото съвсем накратко, включва най-различни елементи. Той уточни, че самото строителство, което освен до 100 вятърни турбини обхваща и цялата останала инфраструктура, която ще бъде построена за обекта, се оценява в момента на около 100 милиона евро. Той допълни, че тези</p>	

Изказани мнения, становища и препоръки по време на проведените обществени обсъждания	Отговор, даден на общественото обсъждане	Становище на Възложителя „ЕЕ Лозенец“ ЕООД
	<p>100 милиона евро ще влизат като приходи за местния бизнес и за местните хора. В отговор на въпрос г-н Георгиев уточни, че таксите, които ще платят на общината само през тази година — за разрешително за строеж, за право за прокарване и за право за преминаване — ще бъдат около 2 милиона евро по тяхна оценка. Той обясни, че механизмите са такива, че те плащат на общината, а тя преценява как да ги разпредели обратно и за какви дейности. Г-н Георгиев допълни, че говори за таксите за разрешение за строеж, които са местни общински такси, влизащи в местния бюджет, и подчерта, че това е таксата само за разрешителното за строеж.</p>	
<p>Г-н Илиев обясни, че неслучайно е попитал за размера на вятърните паркове, тъй като в Западна Европа не е възможно да се направи проект от 70–80 ветрогенератора, особено с тези размери, които по думите на г-н Георгиев са по-скоро моделни и прототипни и в момента са в процес на преценка за тяхната ефективност. Той уточни, че и той е работил по проекти с ветрогенераторите в Западна Европа и</p>	<p>След кратка пауза думата взема г-жа Н. Иванова. Тя посочва, че според анализ на данни, публикувани от институт „Макс Планк“ и представени на Петата международна конференция Wind Energy and Wildlife Impact, съществува зависимост между плътността на ветрогенераторите и проявление на бариерния ефект при птиците. Според цитираното</p>	<p>В отговора на г-жа Иванова става въпрос за проведен анализ на данни от Макс Планк Институт, публикувани в специализиран сайт за изследване на миграцията на животните по целия свят (https://www.movebank.org/), който разкрива нови закономерности от живота на мигриращите птици. Установено е, че при плътност от 6 и повече ветроенергийни съоръжения на квадратен километър се наблюдава заобикаляне на територията от птиците – на практика се проявява бариерен ефект. Тези данни са анализирани и представени на 5-та Международна Научна Конференция, посветена на</p>

Изказани мнения, становища и препоръки по време на проведените обществени обсъждания	Отговор, даден на общественото обсъждане	Становище на Възложителя „ЕЕ Лозенец“ ЕООД
<p>подчерта, че проектът с 80 генератора вероятно е най-големият в България, като до момента няма изграден такъв парк.</p> <p>Г-н Илиев допълни, че масовото развитие на вятърните паркове в Западна Европа е с до 5 перки. Все по на изток и те стават все по-големи, което според него е тактика на инвеститорите. Г-н Илиев заяви, че според Българското дружество за защита на птиците (БДЗП) не са взети предвид доста потенциални рискове, свързани с опазването на биоразнообразието.</p> <p>В тази посока той попита конкретно относно доклада за съвместимост, с който се е запознал в детайли, като посочи, че на много места се споменават архаични и остарели цифри за плътност на ветрогенераторите на m² и отстояния между отделните ветрогенератори. Той уточни, че тези данни са използвани, за да се обосновават отговорите относно коридорите за миграцията на птиците, но не е успял да намери в документацията референция за източника на тези стойности, така че да ги проверят и да разберат дали тези анализи и оценки са базирани на генератори със сходни параметри и дали се отнасят за офшорни или наземни</p>	<p>изследване праг от шест или повече турбини на квадратен километър може да се разглежда като критична граница, при която вероятността птиците да избягват дадена територия нараства значително. Тя уточнява, че в разглеждания проект плътността е значително под този праг.</p>	<p>Вятърната енергетика и опазването на животинския свят Wind energy and Wildlife impacts 2019 (CWW 2019), 7-30 August 2019, Stirling Scotland (https://cww2019.org/).</p> <p>Следва да се отбележи, че в изследване, базирано на GPS проследяване на бели щъркели по Източния прелетен път, е установена по-висока прагова стойност на проявление на отчетлив ефект - 8 турбини/km².</p> <p>Източник: Zehtindjiev, P., Biserkov, V. & Fiedler, W. (2021). Soaring birds and wind turbines: GPS data from tracking of White storks (Ciconia ciconia) at Eastern flyway.</p>

Изказани мнения, становища и препоръки по време на проведените обществени обсъждания	Отговор, даден на общественото обсъждане	Становище на Възложителя „ЕЕ Лозенец“ ЕООД
<p>съоръжения. Накрая той допълни, че за да се изкажат компетентно за направените оценки им е необходима тази информация, а към момента тя липсва.</p> <p>Г-н Илиев заяви, че това не е референция. Споменаването на Института „Макс Планк“ не е референция, тъй като липсва конкретно проучване, което да може да се изчете и да се коментира в детайли. Той допълни, че такова проучване би следвало да присъства в документацията, и уточни, че в законоустановения срок БДЗП ще входира официално становище, в което някои от тези въпроси ще бъдат зададени отново и се надява да бъде отговорено.</p>		
<p>Г-н Илиев обясни, че си е направил труда да извади численостите от орнитологичния мониторинг на инвеститора, за да запознае присъстващите с това какво показват те. Той уточни, че съществуват два основни стандарта за определяне на места с тесен фронт на миграция, които са приоритетни за опазване и в които не се препоръчва изграждането на ветроенергийни системи.</p> <p>Г-н Илиев допълни, че тези критерии са глобални и европейски, като включват определени прагови стойности за броя</p>	<p>Г-жа Стефанова заявява за протокола, че по време на консултациите по заданието, с писмо №59 от 04.12.2023 г., Заданието е било изпратено за становище до Българското дружество за защита на птиците, но по него не е получен отговор.</p> <p>След това г-жа Н. Иванова уточни, че от отчетените данни единствено при белия щъркел числеността надхвърля прага от 20 000 индивида, като посочва стойност 48 488. По отношение на останалите</p>	<p>Определянето на дадена територия като „тесен фронт на миграция“ (migration bottleneck) изисква изпълнение на две задължителни условия: наличие на значителна численост на мигриращи птици и доказано пространствено стесняване (концентрация) на миграционния поток в ограничен географски участък.</p> <p>В разглеждания случай първото условие частично е изпълнено, но второто, което е определящото, не е доказано.</p> <p>От данните в Глава „Миграция“ се установява, че през есенната миграция в западната наблюдателна точка са отчетени приблизително 60 000 индивида, от които около 53 000 реещи птици. Това показва висока миграционна активност. Само по себе си обаче</p>

Изказани мнения, становища и препоръки по време на проведените обществени обсъждания	Отговор, даден на общественото обсъждане	Становище на Възложителя „ЕЕ Лозенец“ ЕООД
<p>на птиците. Той посочи, че ако тези стойности бъдат установени, мястото автоматично се превръща в тесен фронт на миграция заради количеството преминаващи птици в глобален мащаб. Той уточни, че праговата стойност е 20 000 реещи птици, като към тях се числят щъркели, хищни птици и пеликани.</p> <p>Г-н Илиев обясни, че това е критерий A4IV на „Бърдлайф Интернешънъл“ (BirdLife International), въз основа на който се определят орнитологично важните места. Той посочи, че според данните от орнитологичното проучване на инвеститора, събрани от две наблюдателни точки, в западната част на парка са установени 60 000 птици, от които около 53 000 са реещи. Той уточни, че това е с 2,5 пъти повече от праговата стойност за място с тесен фронт на миграция. В източната част са установени около 35 000 птици, което е почти два пъти над прага на международните стандарти за тесен фронт на миграция. Той каза, че данните от мониторинга напълно потвърждават, че целият регион е място с тесен фронт на миграция. Той уточни, че именно поради тази причина са излезли обсъжданите в момента приоритетни зони за ветрогенератори, споменати от г-</p>	<p>грабливи птици тя заявява, че численостите са значително под праговите стойности, определяни за зони с тесен фронт на миграция. Тя допълва, че ще бъде даден подробен отговор на всички въпроси, поставени в официалните становища.</p>	<p>абсолютното число не дефинира „bottleneck“. В международната практика, включително при прилагане на критерия A4iv (B3c) на BirdLife International, определящ е не само броят, а доказателството, че потокът е пространствено концентриран и принудително стеснен в конкретен участък. Освен това критерият изисква големият брой мигриращи птици да преминават “редовно” през определената територия.</p> <p>В самия доклад е записано, че територията на инвестиционното предложение не е класифицирана като орнитологично важно място по този критерий. Това означава, че при оценката не е установено наличие на концентрационен „bottleneck“ ефект.</p> <p>Миграцията в Североизточна България протича по широк фронт, оценяван в порядъка на 100–150 km. Липсват топографски бариери (пролив, планински проход, крайбрежна фуния), които да принудят реещите птици да се концентрират в тесен коридор. В равнинен ландшафт термалната миграция на щъркели и грабливи птици обичайно се разпределя дифузно, използвайки множество термични колонии. Наблюденията от двете точки показват преминаване на значителен брой птици, но не демонстрират стесняване на потока в рамките на площта на проекта.</p> <p>Допълнително, в доклада е извършена височинна стратификация на полета с дефиниране на „рисково въздушно пространство“ до приблизително 290 m. За да бъде една зона определена като „тесен фронт“ в контекста на ветроенергетиката, трябва да се докаже, че значителна част от концентриран поток преминава</p>

Изказани мнения, становища и препоръки по време на проведените обществени обсъждания	Отговор, даден на общественото обсъждане	Становище на Възложителя „ЕЕ Лозенец“ ЕООД
<p>н Калчев в началото, и определено Добруджа и Лудогорието не са такива. Г-н Илиев каза, че от БДЗП ще се постараят картите, които в момента са обект на обществено обсъждане, да останат в този вид по отношение на защитените територии. Той обясни, че макар фронт на миграция от 100 до 150 km да изглежда голям за мащабите на страната ни, в глобален и европейски план този миграционен път не е голям. Той допълни, че за целите на орнитологичните изследвания от БДЗП са предоставили данни от свои природозащитни проекти, фокусирани върху района на „Суха река“, където целта е опазването на срещащите се там хищни птици. Г-н Илиев обясни, че са се надявали тези данни да доведат до преосмисляне на използването на териториите в непосредствена близост до защитените зони. Той уточни, че има предвидени вятърни турбини на разстояние от едва 30 m до няколкостотин метра от тези зони, но промяна в плановете няма. Накрая г-н Илиев добави, че разполагат с допълнителни данни за гнезда на хищни птици, разположени само на няколкостотин метра от планираните ветрогенератори. Той уточни, че тази</p>		<p>именно в този рисков слой и в пространствено ограничена ивица. Данните не показват такъв пространствено стеснен интензивен поток. Фактът, че съседната защитена зона „Суха река“ е известна с висока миграционна активност, не означава автоматично, че всяка прилежаща територия представлява „bottleneck“. „Тесният фронт“ е пространствено конкретизирано явление, а не регионална характеристика на целия ландшафт. Следователно, въпреки че отчетената численост на реещите птици е значима, липсват доказателства за географско стесняване и концентрация на миграционния поток в границите на инвестиционното предложение. Именно отсъствието на пространствено принудено концентриране е основният аргумент, поради който територията не може да бъде квалифицирана като „тесен фронт на миграция“.</p> <p>По отношение на данните за гнезда на хищни птици - в Доклада за размножителния период (Приложение № 2 към ДОСВ) е посочено, че: „Орнитологични данни за зоната и прилежащите ѝ територии са предоставени от Българското дружество за защита на птиците (БДЗП). Те представляват регистрации на индивиди и гнезда за</p>

Изказани мнения, становища и препоръки по време на проведените обществени обсъждания	Отговор, даден на общественото обсъждане	Становище на Възложителя „ЕЕ Лозенец“ ЕООД
<p>информация ще бъде предоставена официално и много други въпроси ще бъдат зададени и изрази надежда да получат отговори на многото си въпроси, за да определят как ще продължат действията си напред.</p>		<p>периода от 5 години от 2018-та г. до 2023-та г. Данните са използвани за изясняване на присъствието на целевите видове птици, като са включени в картите на гнездовото им разпространение.”. В този смисъл, посочените данни са взети предвид и в ДОСВ, вкл. по отношение на предложените смекчаващи мерки.</p>
<p>Г-н Райчев каза, че е присъствал на обсъжданията от предходните дни, говорил е сериозно с експертите. Тъй като е еколог, си е направил труда да получи необходимата информация и е предоставил на екипа данни и въпроси, за да ги обмислят. Той заяви, че най-важното за всички жители на община Крушари е следното: макар да е потвърдено, че има проблем с птиците, реална опасност съществува и за пчелите, прашеца и опрашващите насекоми. Той обясни, че се наблюдава изменение в живота им около ветрогенераторите и се среща сериозно намаляване на способността за опрашване. Г-н Райчев допълни, че по този начин е засегната цялата екосистема, както и климатът и влажността.</p> <p>Г-н Райчев каза, че предния ден един от неговите колеги е посочил, че в Европа вече има издадена не само една присъда, с която съдът признава реалните вреди от ветрогенераторите. Той уточни, че</p>		<p>По отношение на твърдението за неблагоприятно въздействие върху пчелите, прашеца и опрашващите насекоми, следва да се отбележи, че в наличната научна литература към момента не е установена доказана причинно-следствена връзка между работата на ветрогенератори и намаляване на опрашителната способност или деградация на популациите на пчели. В официалните доклади на European Food Safety Authority, World Health Organization и European Environment Agency основните рискови фактори за намаляване на пчелните популации са ясно идентифицирани: интензивна употреба на пестициди, паразитни заболявания, вирусни инфекции, загуба на хабитати и климатични промени. Вятърната енергетика не фигурира като съществен фактор в тези анализи.</p> <p>В правен аспект, за да бъде прието наличието на „реална опасност“, е необходимо да бъде доказана обективна, измерима и повторяема причинно-следствена връзка между конкретната дейност и конкретна вреда. Хипотетични предположения или единични наблюдения без статистическа и експертна валидност не покриват стандарта на доказване, приложим в административните и съдебните производства.</p>

Изказани мнения, становища и препоръки по време на проведените обществени обсъждания	Отговор, даден на общественото обсъждане	Становище на Възложителя „ЕЕ Лозенец“ ЕООД
<p>когато този въпрос е бил повдигнат, представителите на проекта са поискали номера на делото.</p> <p>Г-н Райчев каза, че си е направил труда да извади номера на самото дело и е подготвил цялата информация. Той попита присъстващите дали искат да чуят конкретните данни, като заяви намерението си да говори с факти и доказателства, тъй като вече е извадил всичко необходимо.</p> <p>Г-н Райчев обясни, че съществува конкретно съдебно дело във Франция, при което съдът официално е признал пряка връзка между работата на ветрогенераторните турбини и здравословните проблеми на хората, живеещи в близост до тях. Той уточни, че в делото се посочват имената на потърпевшите — семейства, живеещи във Франция в непосредствена близост до вятърния парк във Фонтрьо, департамент Тарн, Южна Франция. Той посочи, че съдът признава и констатира вреди от вятърния парк, който е бил разположен на разстояние от 700 -1300 m от домовете им. Г-н Райчев подчерта, че специално са питали експертите на какво разстояние са ветрогенераторите от жилищата и населените места в настоящия проект, и е било отговорено,</p>		<p>По отношение на цитираната съдебна практика във Франция, свързана с вятърен парк в департамент Тарн, следва да се подчертае, че става дума за конкретен индивидуален казус, приключил през 2021 г. с решение по дело № AG 21 02 221. Съдът е присъдил обезщетение на конкретно семейство, живеещо на разстояние между 700 и 1300 метра от турбините, въз основа на индивидуална експертиза и специфични фактически обстоятелства. Това решение не представлява нормативен акт, нито създава задължителен съдебен прецедент в рамките на Европейския съюз. В континенталната правна система съдебните решения имат действие <i>inter partes</i> – т.е. между страните по делото – и не установяват общозадължителен принцип за всички сходни случаи. От медицинска гледна точка, симптомите, посочени в съдебното решение – главоболие, безсъние, замаяване, тревожност и влошено качество на живот – представляват неспецифични оплаквания с мултифакторна етиология. Те могат да бъдат обусловени от психологически стрес, тревожни разстройства, очакване за вреда (т.нар. ноцебо ефект) или други индивидуални здравословни фактори. В редица научни оценки се посочва, че инфразвукът, генериран от съвременни ветрогенератори, е под прага на възприемане от човешкия организъм и е съпоставим с нивата на естествени природни източници. Подобни изводи са направени и в становища на World Health Organization и National Health and Medical Research Council, които не установяват убедителни</p>

Изказани мнения, становища и препоръки по време на проведените обществени обсъждания	Отговор, даден на общественото обсъждане	Становище на Възложителя „ЕЕ Лозенец“ ЕООД
<p>че някои от тях са на петстотин и няколко метра. Тук са от 700-1300 m, голяма част са 1300 m- 1500 m - 2000 m, но е любопитно какво френският съд е установил. Г-н Райчев казва, че става въпрос за двойка, живеещи в къща, в близост до която е разположен вятърен парк на 700 -1300 m. Той уточни, че според съдебното решение този парк е бил източник на шум и нискочестотни звуци (инфразвук), които са довели до сериозни здравословни симптоми. Той изброи конкретните оплаквания, признати от съда: главоболие, инсомния (което означава безсъние), виене на свят, тежки сърдечни и неврологични проблеми, както и общо влошаване на качеството на живот. Г-н Райчев обясни, че съдът във Франция е установил нещо много важно – тези оплаквания са изчезвали в момента, в който семейството е напускало дома си. Той заяви, че това е едно от ключовите съдебни решения, при които здравословните проблеми свързани с вятърен парк са официално признати. Г-н Райчев допълни, че вятърната промишленост разполага с милиони и милиарди и оказва натиск, но в този случай някой най-после се е престашил</p>		<p>доказателства за пряка физиологична вреда при спазване на нормативно допустимите нива на шум. Относно твърдението за „ново решение от 26 януари 2026 г. от трибунала в Страсбург“, следва да се направи институционално разграничение. В Страсбург заседава European Court of Human Rights, чиито решения се отнасят до нарушения на Европейската конвенция за правата на човека. Към момента не е формирана устойчива практика на този съд, която да приема, че самото изграждане и експлоатация на ветрогенераторни паркове по принцип представлява нарушение на правото на здраве или на правото на неприкосновеност на жилището. Дори при наличие на конкретно решение, то би имало значение само при доказани специфични обстоятелства и не би създавало автоматична забрана за всички подобни проекти. По въпроса за разстоянията, европейското законодателство не установява единен минимален стандарт, а изисква индивидуална оценка на въздействието върху околната среда съгласно Директива 2011/92/ЕС. Ако инвестиционното предложение е преминало процедура по ОВОС, включително оценка на шумовото въздействие и въздействието върху биоразнообразието, и отговаря на националните санитарно-хигиенни норми, то се счита за правно допустимо. Единични съдебни решения в друга държава не дерогират валидно издадените административни актове, освен ако не се установи конкретно процесуално или материално нарушение. Що се отнася до аргумента, че съвременните турбини са „в пъти по-големи“, следва да се отбележи, че</p>

Изказани мнения, становища и препоръки по време на проведените обществени обсъждания	Отговор, даден на общественото обсъждане	Становище на Възложителя „ЕЕ Лозенец“ ЕООД
<p>да осъди такъв парк. Накрая той попита риторично защо тази информация и тези факти не се споменават по време на конференциите.</p> <p>Г-н Райчев поясни, че делото е започнало през 2017 година и е продължило няколко години, като е приключило през 2021 година с осъдително решение. Той цитира номера на делото — AG 21 02 221, и уточни, че съдът е присъдил обезщетение на семейството в размер между 110 000 и 128 000 евро.</p> <p>Той допълни, че има и съвсем ново решение от 26 януари 2026 година от трибунала в Страсбург. Г-н Райчев обясни, че съдът е констатирал как работата на ветрогенераторите е пряка и сигурна причина за стрес, тревожност и други симптоми при жители на департамента Сон, които са съобщавали за замайване, нарушения на съня и главоболие. Той заяви, че това е „пробив“ и доказателство за тежкото въздействие върху хората, независимо от твърденията на инвеститорите.</p> <p>Г-н Райчев подчерта, че парковете, за които са произнесени тези присъди, са били изградени през 2008 година. Той обърна внимание, че планираните в общината машини са в пъти по-големи,</p>		<p>технологичният напредък е насочен към повишена енергийна ефективност и намаляване на шумовите емисии на произведена единица енергия. По-големият размер не означава автоматично по-високо акустично или инфразвуково въздействие, особено при съвременни стандарти за контрол и мониторинг.</p> <p>В заключение, анализът показва, че представените твърдения смесват индивидуален съдебен казус с опит за извеждане на общовалиден извод за системна вреда. Липсват установени научни доказателства за пряка причинно-следствена връзка между експлоатацията на ветрогенератори и масово увреждане на пчелите или на човешкото здраве при спазване на нормативните изисквания. Същевременно единични съдебни решения в други юрисдикции не създават автоматична правна пречка за реализация на проект, преминал законосъобразна процедура по оценка на въздействието върху околната среда.</p> <p>Поради това, от правна и медицинска гледна точка, изложените твърдения не представляват достатъчно основание за извеждане на категоричен извод за неизбежна или доказана вреда, нито за автоматично отхвърляне на инвестиционното предложение.</p>

Изказани мнения, становища и препоръки по време на проведените обществени обсъждания	Отговор, даден на общественото обсъждане	Становище на Възложителя „ЕЕ Лозенец“ ЕООД
<p>като посочи, че са поне два пъти по-големи от старите модели. Накрая той призова присъстващите да се замислят какво ще бъде въздействието върху жителите, от тези 80 „чудовища“.</p>		
<p>Г-н Лазаров уточни, че в случая няма въпрос към експертите, а желае да предостави информация на гражданите, за да знаят какво ги очаква по отношение на инфразвук. Той обясни, че при висока интензивност инфразвукът се проявява като вибрации, които преминават през всякакви прегради, включително през бетон и метални стени.</p> <p>Той повдигна и друг въпрос, свързан с т.нар. „трептяща сянка“, като отбеляза, че са били споменати два конкретни обекта. Във връзка с това г-н Лазаров поиска да разбере на какво разстояние от ветрогенераторите се намират от жилищни сгради.</p> <p>Г-н Лазаров заявява, че според него по ОВОС ветрогенераторите трябва да бъдат разположени на разстояние между 1,2 и 1,6 km с оглед на ефекта „трептяща сянка“, и оставя на хората сами да преценят.</p>	<p>Г-н Петров каза, че по никакъв начин не оспорва твърденията на д-р Николова, г-н Райчев и г-н Лазаров относно вредата от инфразвук, шума и вибрациите по принцип. Той обаче заяви категорично, че ветрогенераторите не генерират такива нива на въздействие, които биха могли да засегнат хората.</p> <p>Според него единствено се опитват да вменяват страх у гражданите, като даде пример, че дори една светкавица е страшна, но вероятността тя да падне точно тук е пренебрежимо малка. Г-н Петров допълни, че макар инфразвукът сам по себе си да е опасен, той няма нищо общо с планираните ветрогенератори.</p> <p>По отношение на засенчването г-жа Стефанова обясни, че са идентифицирани два конкретни ветрогенератора, които могат да окажат такова влияние. Тя уточни,</p>	<p>Относно инфразвук и „трептящата сянка“ изискват разграничаване между физични характеристики на явленията и реалните експозиционни нива, оценени в доклада.</p> <p>По отношение на инфразвук: вярно е, че нискочестотните вълни имат по-голяма дължина и при определени условия могат да се разпространяват през конструкции. Това обаче не означава автоматично наличие на вредно въздействие. Ключовият параметър в акустиката е интензитетът (ниво на звуково налягане), а не самият факт, че вълната „преминава през бетон“. В т.1.4.4.1 от доклада са представени прогнозни нива на инфразвук при референтна честота 10 Hz (Фигура 1.4.4.1-3 и 1.4.4.1-4), които показват стойности в диапазони, характерни за естествения фон инфразвук в околната среда. Тези нива са значително под праговете на възприятие и далеч под стойностите, при които биха се проявили механични вибрационни ефекти. Следователно аргументът, че инфразвукът „преминава през бетон“, няма сам по себе си доказателствена стойност за здравен риск, ако не е съпроводен от интензитети, каквито в случая не са установени. (Приложение 9 на ДОВОС)</p> <p>Относно „трептящата сянка“ (shadow flicker): в доклада е извършено количествено моделиране на</p>

Изказани мнения, становища и препоръки по време на проведените обществени обсъждания	Отговор, даден на общественото обсъждане	Становище на Възложителя „ЕЕ Лозенец“ ЕООД
	<p>че ветрогенератор LZ06 се намира в землището на село Крушари на разстояние от 540 m от два рецептора, което представлява две конкретни къщи. Вторият е ветрогенератор номер LZ66, разположен в землището на село Лозенец на разстояние от 750 m от най-близките обекти.</p>	<p>засенчването с използване на максималните параметри на турбините (височина на кулата 200 m, диаметър на ротора 180 m) и са разгледани както астрономически („worst case“), така и реалистични сценарии . Моделирането отчита географското положение, височината на слънцето, ориентацията на сградите и експлоатационния режим на турбините. Подходът не се базира на фиксирана дистанция, а на годишен брой часове засенчване — което е стандартната европейска практика.</p> <p>Що се отнася до разстоянията до жилищни сгради, в таблица 1.1-3 са представени конкретните отстояния на всеки вятърен генератор до най-близкото населено място. Данните показват, че голяма част от турбините са на разстояние над 1 km, а част от тях са разположени на 500–1000 m, като нормативното минимално изискване по Наредба № 14 е ≥ 500 m. Следователно твърдението, че „по ОВОС трябва да има разстояние 1,2–1,6 km“, не съответства на действащата нормативна рамка, нито на методологията за оценка на shadow flicker. В българското законодателство няма универсално изискване за 1,2–1,6 km отстояние поради засенчване; контролът се осъществява чрез количествена оценка и при необходимост — чрез оперативни ограничения.</p> <p>В обобщение, представените по време на обсъждането аргументи се основават на обобщени физични твърдения и предположения за необходима дистанция, докато в доклада са представени конкретни измерими параметри, нормативни съответствия и моделирани резултати. Оценката на инфразвука и трептящата сянка</p>

Изказани мнения, становища и препоръки по време на проведените обществени обсъждания	Отговор, даден на общественото обсъждане	Становище на Възложителя „ЕЕ Лозенец“ ЕООД
<p>Г-н Ибрямов иска да разбере по какви критерии са определени местата, на които ще бъдат поставени ветрогенераторите, тъй като от презентацията изглеждаше все едно инвеститорът е „хвърлял боб“. Но според него има някаква аргументация за това. Пита кой метод е използван за тяхната подредба по този начин.</p>	<p>Г-н Георгиев обяснява как е извършено разпределението на турбините. По думите му са използвани всички налични имоти, подходящи за подобен тип съоръжения, като става дума за около 3200–3400 отделни поземлени имота. Те са били въведени в специализиран софтуер за проектиране и анализ на вятърни паркове – WindPRO.</p> <p>Той посочва, че чрез този софтуер са извършени изчисления за оптималното разположение на турбините, включително анализи на засенчване, шум, инфразвук и други параметри. Г-н Георгиев поясни, че при планирането на проекта са били нанесени над три хиляди имота. Той обясни, че е използван специализиран софтуер, за да се изчисли най-оптималното разпределение на турбините, като са разглеждани варианти за 50, 80 или 180 броя. Тези изчисления са базирани на размерите на вятърните турбини и посоката на основните ветрове, като са използвани данни</p>	<p>е извършена чрез количествен анализ, а не чрез хипотетични сценарии, което позволява обективна преценка на реалното въздействие.</p> <p>Подредбата на вятърните генератори в проекта е резултат от последователен инженерно-екологичен процес, при който се търси едновременно максимално използване на ветровия ресурс и съответствие с ограниченията на терена, инфраструктурата и нормативната рамка. В доклада е посочено, че преди дефинирането на конфигурацията са използвани фактически измервания на ветровия ресурс за периода 2009–2014 г., както и дългосрочна корелация на данните за периода 2002–2023 г., което позволява да се определи режимът на вятъра по посока и сила и да се изберат позиции с най-добър производствен потенциал.</p> <p>На тази база се прилага стандартна аеродинамична логика за ограничаване на т.нар. wake-ефект (взаимно „засенчване“ на турбините от турбулентността зад предходна машина), като разстоянията между генераторите са определени в кратни на диаметъра на ротора: по посока на преобладаващия вятър 5–7D, а перпендикулярно 3–5D, което е типичен критерий за оптимизация на добива и намаляване на загубите от турбулентност.</p> <p>Паралелно с ресурсната и аеродинамичната оптимизация, разполагането се съобразява с пространствените и нормативните ограничения на района. Докладът изрично посочва, че обектите се планират извън регулационните граници на населените места и при спазване на изискването за минимално</p>

Изказани мнения, становища и препоръки по време на проведените обществени обсъждания	Отговор, даден на общественото обсъждане	Становище на Възложителя „ЕЕ Лозенец“ ЕООД
	<p>от Лозенец и от втора измервателна мачта, намираща се в Добрин. Той уточни, че след разглеждането на около 10 различни варианта на разпределение с различни височини и диаметри на витлата, е бил избран най-оптималният вариант. Г-н Георгиев допълни, че именно този краен вариант е бил предоставен на екипа, за да разработи оценката за въздействие върху околната среда. Той обобщи, че чрез софтуера и данните за вятъра е направена селекция измежду трите хиляди имота, за да се определи финалният облик на вятърния парк.</p>	<p>отстояние не по-малко от 500 m от територията на най-близкото населено място, като са представени и конкретни отстояния на отделните генератори до най-близките населени места. Допълнително, локациите са подчинени на възможността за транспортен достъп и обслужване: проектът използва преимуществено съществуващата републиканска и общинска пътна мрежа и планира обслужващи трасета така, че да се минимизира новото строителство и засягането на земеделски територии.</p> <p>Техническите изисквания към фундаменти и монтажни площадки (вкл. размери на фундаменти и необходима кранова площадка) също предполагат избор на терени, подходящи от геоложка и строителна гледна точка, което ограничава възможните позиции до такива с реализуем инженерно-строителен профил.</p> <p>Конфигурацията не може да бъде обяснена без екологичните съображения и процедурните ограничения. Проектът е разработен така, че да не засяга защитени територии по Закона за защитените територии и да отчита близостта на защитени зони, като местоположението е разглеждано в контекста на екологичната чувствителност и предвидени мерки за управление на риска, включително интегрирани подходи за намаляване на въздействието върху птици.</p> <p>Следователно подредбата на ветрогенераторите не е „произволна“, а представлява резултат от многокритериална оптимизация, в която ресурсните характеристики на вятъра, аеродинамичните взаимодействия между турбините, транспортната и електрическата инфраструктура, геотехническите</p>

Изказани мнения, становища и препоръки по време на проведените обществени обсъждания	Отговор, даден на общественото обсъждане	Становище на Възложителя „ЕЕ Лозенец“ ЕООД
<p>Г-н Ибрям постави въпроса какво се случва, след като един ветрогенератор създаде след себе си турбуленция, последван от следващ и следващ. Той попита каква точно турбуленция се случва във и след ветрогенераторния парк и как тя влияе на засушаването на почвата чрез низходящи и възходящи топло-студени течения. Той отбеляза, че насекомите не обичат турбуленция по никакъв начин. Г-н Ибрям обясни, че птиците летят в делта формация, защото турбуленцията е най-силна зад първата птица, а по делтата съпротивлението и влиянието на турбуленцията намаляват. Накрая той подчерта, че тук е и Виа Понтика.</p>	<p>Г-н Георгиев отговори, че всички тези изчисления са били взети предвид, като се опита да подчертае това, което е казал по-рано. Той заяви, че са изчислени турбулентностите, различните параметри и различните загуби, което означава, че абсолютно всички тези показатели са били разгледани. Той предложи, че ако е необходимо, могат да бъдат предоставени технически данни, но отбеляза, че те са прекалено сложни и тежки за общата аудитория. Г-н Георгиев изрази радост от наличието на такива конкретни въпроси и заяви, че много би се радвал да седнат заедно и да ги разгледат, като допълни, че както винаги, и те могат да научат нещо.</p>	<p>условия и нормативно-екологичните ограничения се комбинират в единна проектна схема.</p> <p>Поставеният въпрос смесва три различни явления – аеродинамичния wake-ефект зад турбините, микроклиматичните процеси в приземния граничен слой и поведенческите реакции на насекомите и птици. Те следва да бъдат разгледани отделно.</p> <p>След преминаването на въздушния поток през ротора на една турбина се образува зона с понижена скорост и повишена турбулентност – т.нар. wake. Това е локално аеродинамично явление, което постепенно се разсейва и възстановява със смесването на въздуха от околната среда. В рамките на ветропарк разстоянията между машините се определят именно така, че турбулентността да се редуцира преди следващата турбина, като стандартната практика е 5–7 диаметъра по посока на преобладаващия вятър и 3–5 диаметъра напречно. След няколкостотин метра до около километър зад последната турбина турбулентната енергия се изравнява с естествения фонов турбулентен режим на атмосферата. Тази турбуленция е с интензитет, съпоставим с естествените атмосферни колебания, които възникват ежедневно вследствие на температурни градиенти, релеф и растителност.</p> <p>От гледна точка на микроклимата, публикуваните емпирични изследвания в Европа и Северна Америка показват, че ветропарковете могат да предизвикат много ограничени локални изменения – най-често нощно леко повишение на температурата в приземния слой поради смесване на по-топъл въздух от по-високи слоеве. Ефектът е в порядъка на десети от градуса и е</p>

Изказани мнения, становища и препоръки по време на проведените обществени обсъждания	Отговор, даден на общественото обсъждане	Становище на Възложителя „ЕЕ Лозенец“ ЕООД
		<p>регистриран в непосредствена близост до турбините. Няма установени доказателства, че подобна турбулентност води до регионално засушаване или до трайно засушаване на почвите. Засушаването е резултат от синоптични и климатични процеси в мащаб от десетки до стотици километри – атмосферна циркулация, валежни режими, почвена влага и земеползване – а не от локални вихрови структури зад единични съоръжения.</p> <p>По отношение на насекомите, твърдението, че „не обичат турбулентция“, няма ясна научна формулировка. Атмосферната турбулентност е естествено състояние на граничния слой и насекомите еволюционно са адаптирани към нея. Наличните изследвания върху взаимодействието между насекоми и вятърни турбини разглеждат главно риска от директен сблъсък или привличане от светлини, но не установяват екосистемен ефект, свързан с „непоносимост към турбулентция“ в мащаба на ветропарк.</p> <p>Сравнението с формацията на птиците в делта е коректно като аеродинамичен принцип – тя оптимизира енергийния разход чрез използване на възходящите вихри от крилата на водещата птица. Това обаче е микроаеродинамика на метри разстояние. Турбулентността зад турбина е различна по мащаб и интензитет и се разсейва в атмосферния поток. Мигриращите птици, включително по коридора Виа Понтика, летят на височини, които често са значително над роторната зона, а поведението им се влияе преди всичко от топлинни възходящи потоци, релеф и метеорологични условия. Въздействието на</p>

Изказани мнения, становища и препоръки по време на проведените обществени обсъждания	Отговор, даден на общественото обсъждане	Становище на Възложителя „ЕЕ Лозенец“ ЕООД
		ветропаркове върху птици се оценява главно през риска от сблъсък и бариерен ефект, а не чрез механизъм на „климатично изсушаване“ или масово изменение на атмосферната циркулация.
<p>Г-жа Славова отправя въпрос към Веселин Георгиев и неговия екип защо инвеститорът не изкупува земята, върху която ще бъдат разположени ветрогенераторите.</p>	<p>Г-н Георгиев каза, че те не са земеделска компания, въпреки че техният собственик е земеделец, който притежава и обработва лично 50 000 даа земя. Той допълни, че имат множество ветрогенератори, фотоволтаици, завод за водород и други обекти.</p> <p>Г-н Георгиев каза, че не купуват земята, тъй като са енергийна компания, която развива, разработва и строи проекти, и нямат нужда да я притежават след 30 или повече години.</p> <p>Г-н Георгиев уточни, че вземат земята под наем, като на тях не са им необходими 800 m², които остават тук, а отношенията за периода след 30-тата година по отношение на положените кубически метри бетон са записани в договора със собственика този договор е записано какви са техните отношения по отношение на тези 3600 m³ бетон. Той уточнява, че те не са земеделски производител, а енергийна компания.</p>	Потвърждава дадения на общественото обсъждане отговор.

Изказани мнения, становища и препоръки по време на проведените обществени обсъждания	Отговор, даден на общественото обсъждане	Становище на Възложителя „ЕЕ Лозенец“ ЕООД
<p>Г-жа Славова пита дали собствениците на земята знаят за поставянето на перките.</p>	<p>Г-н Георгиев потвърди, че имат договори, в които са описани отношенията, графикът и роторният сервитут. Той обясни, че собствениците знаят, че те имат подписан договор.</p>	<p>Съгласно доклада, за всеки поземлен имот, в който е предвидено изграждане на ветрогенератор, възложителят е сключил предварителни договори за учредяване на право на строеж със съответните собственици. В таблица 1.1-5 са посочени конкретните имоти, тяхната площ, начин на трайно ползване и предвидената част за промяна на предназначението. Това означава, че поставянето на турбини не се предвижда върху чужда земя без знание или съгласие на собственика, а въз основа на договорни отношения.</p> <p>Допълнително, в рамките на процедурата по ОВОС са проведени уведомления и консултации със заинтересованите страни, включително общината и обществеността, съгласно изискванията на Закона за опазване на околната среда. Това предполага публичност на намерението и възможност за становища.</p> <p>За всеки включен в проекта имот, неговият собственик е страна по предварително договорно споразумение или е надлежно уведомен в рамките на процедурата. Изграждане без правно основание или без съгласие на собственика не би било допустимо нито по гражданското, нито по устройственото законодателство.</p>
<p>Г-жа Славова пита дали съседите на имоите, където ще бъде роторния сервитут дали знаят.</p>	<p>Г-н Георгиев потвърди, че се уведомяват по конкретна процедура съгласно <i>Закона за устройство на територията</i>, когато проектът бъде одобрен и бъдат ясни параметрите, когато бъдат ясни</p>	<p>Към момента на изготвяне и разглеждане на Доклада за ОВОС проектът се намира в етап на екологична оценка и принципно одобряване. На този етап все още не са налице окончателно одобрени подробни устройствени планове (ПУП), нито окончателно утвърдени сервитутни зони с конкретни граници по кадастрални</p>

Изказани мнения, становища и препоръки по време на проведените обществени обсъждания	Отговор, даден на общественото обсъждане	Становище на Възложителя „ЕЕ Лозенец“ ЕООД
	<p>сервитутите. Г-н Георгиев подчерта, че земята не е тяхна собственост и собствениците получават обезщетения.</p>	<p>координати. Сервитутите на енергийните обекти се определят след одобряване на съответния устройствен план и изработване на техническия проект, когато параметрите на съоръжението са окончателно фиксирани.</p> <p>Съгласно Закона за устройство на територията (ЗУТ), при изработване и одобряване на ПУП заинтересованите лица – включително собствениците на съседни имоти – се уведомяват по реда на чл. 128 и чл. 131 ЗУТ. Това уведомяване се извършва официално, чрез писмени съобщения, публикации и обявления, като на засегнатите лица се предоставя възможност да се запознаят с проекта, да подадат възражения и да упражнят правата си в установения срок. Следователно уведомяването на съседите не е въпрос на неформална практика, а на нормативно задължителна административна процедура.</p> <p>Когато възникне необходимост от учредяване на сервитут върху чужд имот, това се извършва по законоустановен ред и срещу обезщетение. Размерът на обезщетението се определя съгласно приложимото законодателство и се изплаща на собственика. В случаите, когато имотът попада изцяло в строителната площадка (напр. фундамент или кранова площадка), се учредява право на строеж или се сключва договор със собственика, както е посочено в доклада.</p>
<p>Г-н Балчев поставя въпрос във връзка с посочената по-рано от Веселин Георгиев инвестиция от около 100 милиона евро за изграждането на проекта.</p>	<p>Г-н Георгиев уточнява, че част от строителните работи ще бъдат изпълнявани от местни фирми</p>	<p>Потвърждава дадения на общественото обсъждане отговор.</p>

Изказани мнения, становища и препоръки по време на проведените обществени обсъждания	Отговор, даден на общественото обсъждане	Становище на Възложителя „ЕЕ Лозенец“ ЕООД
<p>Г-н Балчев посочва, че на територията на община Крушари има около 280 000 даа обработваема земя и по негови данни всяка година влизат между 100 и 110 милиона евро от наеми и ренти, като около 25 милиона евро остават в общината и се вливат в местната икономика чрез потребление в магазини, заведения и други услуги. Той подчертава, че тези средства представляват ежегоден приход за местните хора и икономика. На този фон г-н Балчев задава въпрос каква ще бъде реалната полза за общината от изграждането на ветропарковете и колко работни места ще бъдат осигурени.</p>	<p>Г-н Георгиев направи изчисление, според което, ако се вземат 280 000 даа, те носят 100 милиона лева. Той потвърди числата и заяви, че знае информацията за всеки един собственик на земя и колко декара обработва. На въпроса откъде има тази информация, той отговори, че тя е публична и че те не са дошли само за днес, а познават района. Той продължи изложението си, като определи въпроса като много интересен. Георгиев сметна, че ако 280 000 даа носят 100 милиона, това прави по около 400 лева на декара.</p>	
<p>Г-н Добрев поставя въпрос относно планираното полагане на приблизително 450 километра кабели и изграждането на нови пътища, които по думите на питаните ще засегнат над 312 000 кв. м площи. Конкретно се пита каква банкова гаранция ще предостави инвеститорът на общината, за да се гарантира пълната рекултивация на засегнатите земи и възстановяването на тяхното плодородие след приключване на строителството и експлоатационния период.</p>	<p>Г-н Георгиев заяви, че размерът на банковата гаранция ще бъде обсъден с общината. Посочи, че банковите гаранции се изчисляват от вещи лица и инвеститорът ще предостави гаранция в размера, определен от съответното вещо лице. Уточни, че към настоящия момент няма изготвена оценка и не може да посочи конкретна сума, като отбеляза, че изчисленията се извършват на база квадратен или линеен метър.</p>	<p>Потвърждава дадения на общественото обсъждане отговор.</p> <p>Първо, рекултивацията не е въпрос на добра воля, а на нормативно задължение. При засягане на земеделски земи се прилагат разпоредбите на Закона за опазване на земеделските земи и подзаконовите актове по неговото прилагане. В тях е предвидено задължение за възстановяване на земите в първоначалното им предназначение, когато засягането е временно, както и изготвяне на проект за рекултивация. В доклада изрично е посочено, че площите, засегнати временно по време на строителството (извън фундаментите и постоянните пътища), подлежат на рекултивация и възстановяване за земеделско ползване</p>

Издадени мнения, становища и препоръки по време на проведените обществени обсъждания	Отговор, даден на общественото обсъждане	Становище на Възложителя „ЕЕ Лозенец“ ЕООД
		<p>Това включва съхраняване и повторно разстилане на хумусния слой, възстановяване на почвената структура и терена.</p> <p>Второ, банковата гаранция представлява инструмент за обезпечаване на тези задължения. Размерът ѝ не се определя произволно, а въз основа на количествена оценка на засегнатите площи и стойността на рекултивационните дейности. Както беше посочено, изчисленията се правят от лицензирани оценители или вещи лица, които определят необходимите разходи на база квадратен или линеен метър засегната площ, вид на почвата, дълбочина на изкопа, необходимост от възстановяване на хумус, транспорт на материали и други технологични операции. Едва след изготвяне на техническите проекти и окончателното определяне на трасетата и сервитутите може да се изчисли точната стойност на гаранцията.</p> <p>Трето, в доклада са конкретизирани площите, които ще бъдат трайно засегнати (например фундаменти и постоянни обслужващи пътища), както и тези, които ще бъдат временно засегнати по време на строителството, включително при полагане на подземните кабелни линии</p> <p>Временните трасета следва да бъдат възстановени, а при полагане на кабели хумусният слой се отделя и впоследствие се връща върху изкопа. Това е стандартна строителна практика при подземни линейни инфраструктури.</p> <p>Накрая, по отношение на гаранцията към общината – тя се договаря в рамките на административните процедури и договорните отношения, като целта ѝ е да</p>

Изказани мнения, становища и препоръки по време на проведените обществени обсъждания	Отговор, даден на общественото обсъждане	Становище на Възложителя „ЕЕ Лозенец“ ЕООД
		осигури финансов механизъм за изпълнение на задълженията в случай на неизпълнение от страна на инвеститора. Поради това на настоящия етап не може да бъде посочена конкретна сума, тъй като липсва окончателна количествено-стойностна сметка. След изготвяне на оценката от вещо лице и одобряване на проектите, гаранцията ще бъде определена в съответствие с действителните разходи за пълно възстановяване на засегнатите площи.
<p>Г-н Добрев постави друг въпрос, като заяви, че на първия според него не е получил отговор. Въпросът е относно разполагането на турбина LZ78 на разстояние от около 80 метра от границата на защитена зона „Суха река“, като изрази притеснение, че сервизната площ на ротора и зоната на завихряне значително надхвърлят това разстояние.</p>	<p>Г-н Петров отговори, че няма забрана за разполагане на ветрогенератори в защитени зони. Посочи, че като експерти са препоръчали на инвеститора да премахне всички ветрогенератори, които са попадали в границите на защитените зони, поради което предвидените съоръжения са разположени извън тях.</p>	<p>Следва да се направи разграничение между физическия обхват на конструкцията и аеродинамичните процеси във въздушния поток. Роторът представлява въздушно съоръжение с определен диаметър, но неговата „зона на завихряне“ не е статична конструктивна площ, а динамичен поток, който постепенно се разсейва в атмосферата. Wake-ефектът е характерен за всички турбини и се отчита при вътрешното им разполагане в парка, но той не представлява твърдо, ограничено пространство със стабилна геометрия, нито автоматично води до екологично въздействие извън границите на строителната площадка. Турбулентността зад ротора намалява с разстоянието и се изравнява с естествения фон на атмосферната турбулентност.</p> <p>Също така защитената зона „Суха река“ е обект на оценка за съвместимост, която разглежда потенциалното въздействие не само от физическото застрояване, но и от експлоатацията на съоръжението. В доклада изрично е посочено, че елементите на инвестиционното предложение не попадат в границите на защитените зони, а най-близкият ветрогенератор до</p>

Изказани мнения, становища и препоръки по време на проведените обществени обсъждания	Отговор, даден на общественото обсъждане	Становище на Възложителя „ЕЕ Лозенец“ ЕООД
		<p>зона BG0000107 е разположен извън нейната територия. Оценката на въздействието върху предмета и целите на опазване на зоната се извършва именно на база такова гранично разположение и включва анализ на възможни косвени ефекти.</p> <p>Важно е да се отчете, че сервитутът на ротора по смисъла на Наредба № 16 представлява регламентирана зона около съоръжението за експлоатация и безопасност, но не означава навлизане с трайни строителни дейности в съседни имоти или в защитени територии. Земята извън площадката на фундамента не се застроява, а ограниченията са свързани с безопасност и обслужване. Това е правен, а не физически „разширен“ обхват.</p> <p>По отношение на въздействието върху биоразнообразието, включително в контекста на близостта до „Суха река“, оценката разглежда основно риска от сблъсък на птици и прилепи, потенциален бариерен ефект и кумулативни въздействия, а не механизъм на „турбулентно увреждане“ на местообитания. Не съществуват научни доказателства, че аеродинамичната турбулентност на разстояния от десетки или стотици метри води до деградация на растителност или до структурни изменения в местообитанията.</p>
<p>Г-н Добрев отбеляза, че в документацията е предвидена система за изключване при поискване. В тази връзка той постави въпрос кой независим държавен орган ще разполага с постоянен онлайн достъп до данните</p>	<p>Г-н Георгиев обясни, че такава система работи от 15 години в Каварна, като радарът е сменян няколко пъти с все по-модерни модели. Той посочи, че сега са сложили камера с инфрачервено</p>	<p>Потвърждава дадения на общественото обсъждане отговор.</p> <p>Подробно описание на Интегрираната система е представено Приложение 1 към Мониторинга на Птиците, част от ДОСВ.</p>

Изказани мнения, становища и препоръки по време на проведените обществени обсъждания	Отговор, даден на общественото обсъждане	Становище на Възложителя „ЕЕ Лозенец“ ЕООД
<p>от радара и лог файловете на турбините, за да се гарантира и потвърди, че съоръженията действително се спират при прелитане на защитени видове птици.</p>	<p>наблюдение, за да могат през нощта да регистрират и виждат точно какви птици идват — дали са редки видове, фламинго и т.н. Той подчерта, че РИОСВ е органът, който контролира тези файлове, тъй като предписва постоянен мониторинг на радара. Резултатите от мониторинга се докладват периодично в подготвен доклад на всеки три, шест или колкото е определено месеца. Г-н Георгиев уточни, че радарът е изключително прецизен и има обхват от 10 километра, което позволява да се види пристигащото ято още на това разстояние от вятърния парк. Той обясни, че камерите установяват вида на птиците и ако те попадат в защитените мерки, вятърният парк се изключва, докато ятото прелети.</p>	<p>Интегрирана система за защита на птиците (ИСЗП) всяко изключване се регистрира чрез протокол за изключване, който съдържа дата и час на спиране и стартиране, идентификация на турбината или групата турбини, наблюдавания вид и брой птици. Освен това се поддържат протоколи за визуално наблюдение, протоколи за сблъсъци и ежедневни полеви протоколи, а резултатите се обобщават в седмични, месечни и сезонни доклади, които са публично достъпни. Това създава документална проследимост на всяко действие.</p>
<p>Г-н Добрев попита дали представители на РИОСВ могат да осъществяват пряк контрол на място.</p>	<p>Г-н Георгиев заяви, че данните от системата в Каварна са публични и достъпни за преглед, включително информация колко пъти е извършвано изключване и при какви обстоятелства. Като подчерта, че всеки може да ги види.</p>	<p>Потвърждава дадения на общественото обсъждане отговор. Съгласно Закона за опазване на околната среда и Закона за биологичното разнообразие, РИОСВ е компетентният контролен орган по изпълнение на условията, заложи в решението по ОВОС и/или в оценката за съвместимост. Това включва правото да извършва проверки на място, да изисква достъп до документация, протоколи, лог файлове и технически</p>

Изказани мнения, становища и препоръки по време на проведените обществени обсъждания	Отговор, даден на общественото обсъждане	Становище на Възложителя „ЕЕ Лозенец“ ЕООД
		<p>данни от мониторинговите системи, както и да проверява реалното функциониране на системата за изключване.</p> <p>Освен документален контрол, РИОСВ има правомощия да извършва внезапни проверки и да присъства на място по време на миграционни периоди, ако това е предписано като условие в разрешителния акт.</p>
<p>Г-н Добрев постави въпрос относно експлоатационния живот на витлата на ветрогенераторите и необходимостта от подмяна по време на експлоатацията на вятърния парк.</p>	<p>Г-н Георгиев заяви, че при правилно проектиране и конфигуриране на парка – така че да няма турбуленции, термодинамика, подмяната на витлата рядко се налага. Той поясни, че ако проектът е изпълнен правилно, причините за смяна на компоненти са много малко, но при необходимост това се прави.</p> <p>Той подчерта, че вятърният генератор не е обикновена машина, а скъпо съоръжение, изпълнено с електроника, което следи няколкостотин параметъра едновременно. Тези сензори контролират вибрации, микропукнатини, обледеняване, наклона на кулата, загряването и необходимостта от смяна на маслата. Г-н Георгиев увери присъстващите, че се следят няколко стотин параметъра, за да е</p>	<p>Съвременните витла са проектирани с експлоатационен живот, съответстващ на проектния живот на турбината – обичайно 20–25 години. Те са изработени от композитни материали (стъклопласт, въглеродни влакна и смоли), които осигуряват висока якост при сравнително ниско тегло. Конструкцията им е проектирана да издържа на циклични натоварвания, турбулентност, заледряване и екстремни ветрови събития в рамките на нормативните стандарти (напр. IEC 61400).</p> <p>Подмяната на витлата по време на експлоатационния период не е рутинна дейност. При нормална експлоатация се извършват:</p> <ul style="list-style-type: none">• регулярни визуални инспекции;• контрол чрез дрон или наземна оптика;• периодични проверки за повърхностна ерозия по челния ръб;• дребни ремонти на покрития и защитни слоеве. <p>Частична подмяна или основен ремонт на витло се налага само при установени структурни повреди, производствен дефект или след изключително екстремно събитие (напр. удар от мълния извън проектните параметри). В такива случаи подмяната се</p>

Изказани мнения, становища и препоръки по време на проведените обществени обсъждания	Отговор, даден на общественото обсъждане	Становище на Възложителя „ЕЕ Лозенец“ ЕООД
<p>Г-н Добрев каза, че не е получил отговор на въпроса си колко е животът на едно витло.</p>	<p>сигурно, че машината работи правилно и не пречи на никого – не шуми, не вибрира, не хвърля лед и не се пали, не е загряло, че трябва да му се сменят маслата.</p> <p>Той разясни, че електронната система установи отклонение в който и да е параметър, турбината се спира. Извършва се пълна инспекция „от горе до долу“, което в съвременни условия става лесно с помощта на дронове и инфрачервени камери. След като се установи проблемният елемент, той се подменя, като това е част от гаранционния договор с производителя.</p> <p>Г-н Георгиев допълва, че зависи от условията – може да бъде шест месеца или шест години, но при правилна експлоатация максимумът е 30 години.</p>	<p>извършва индивидуално за конкретната турбина, без това да означава масова смяна на всички витла в парка. Когато се достигне края на проектния живот на съоръжението (20–25 години), има два възможни сценария:</p> <ol style="list-style-type: none">1. Репауъринг – демонтаж на старите турбини и монтаж на нови, по-ефективни модели;2. Пълно извеждане от експлоатация и демонтаж. <p>При демонтаж витлата се свалят контролирано чрез кран и се транспортират до специализирани съоръжения за третиране. В последните години се развиват технологии за рециклиране на композитните материали, включително механично раздробяване, повторна употреба на влакната и химично разделяне на смолите. В ЕС вече има индустриални решения за рециклиране на лопатки, което значително намалява екологичния им отпечатък.</p> <p>Важно е да се подчертае, че експлоатационният живот на витлата не предполага периодична масова подмяна в рамките на 20-годишния срок, а по-скоро поддръжка и локални ремонти. Проектните натоварвания са изчислени така, че витлата да издържат пълния планиран цикъл на работа при спазване на техническите стандарти и редовна поддръжка.</p> <p>Следователно рискът от „честа подмяна“ по време на нормалната експлоатация е минимален, а управлението на жизнения цикъл на витлата е част от стандартната експлоатационна практика при ветроенергийни паркове.</p>

Изказани мнения, становища и препоръки по време на проведените обществени обсъждания	Отговор, даден на общественото обсъждане	Становище на Възложителя „ЕЕ Лозенец“ ЕООД
<p>Г-н Добрев постави въпрос относно наличието на серният хексафлуорид (газ) и поиска разяснение по темата.</p>	<p>Г-н Божинов каза, че газът вече е забранен и не се използва във ветрогенераторите, като е заменен с въздух</p>	<p>Потвърждава дадения на общественото обсъждане отговор.</p> <p>Ограничаването на серния хексафлуорид (SF₆) в Европейския съюз се регулира от Регламент (ЕС) 2024/573 на Европейския парламент и на Съвета от 7 февруари 2024 г. относно флуорсъдържащите парникови газове. С този акт се отменя предходният Регламент (ЕС) № 517/2014 и се въвеждат значително по-строги правила за употребата на флуорсъдържащи газове, включително SF₆, поради неговия изключително висок потенциал за глобално затопляне. Регламентът предвижда поетапно прекратяване на пускането на пазара на ново електрическо оборудване, съдържащо SF₆, като сроковете зависят от класа напрежение и вида на съоръжението. За среднонапрежениви разпределителни уредби, каквито обичайно се използват при вятърни паркове, се въвеждат конкретни крайни дати, след които ново оборудване със SF₆ не може да бъде инсталирано.</p>
<p>Г-н Михайлов от гр. Тервел се представи и заяви, е дошъл да подкрепи колегите. Представи се, че е физик по образование. Той изрази несъгласие с твърдението на г-н Петров, че се строят реактори от 30 години, като посочи, че ядрената енергетика има история от около 60 години и че през последните 30 години не са строени нови реактори, а четири са били затворени заради Европейския съюз. В допълнение той заяви, че ветропарк с мощност 1000 MW</p>	<p>Г-н Георгиев репликира, че не може да се прави сравнение между количеството битов отпадък и отработено ядрено гориво. Г-н Георгиев поясни, че под „домашен боклук“ има предвид битови отпадъци като кофички от кисело мляко или обелки от краставици — всичко, което човек консумира. След това той отправи риторичен въпрос към присъстващите, питайки дали наистина се твърди,</p>	<p>Твърдението, че сравнението между ветропарк с инсталирана мощност 1000 MW и ядрен реактор следва да се извършва единствено на база генерирана маса отпадък (например „20 000 t витла“ срещу „400 t ядрено гориво“), представлява методологично опростяване, което не позволява коректна екологична оценка. Масата на отпадъка сама по себе си не е достатъчен индикатор за екологичен отпечатък, тъй като различните видове отпадъци имат различен риск, различен режим на третиране и различен времеви хоризонт на въздействие.</p>

Изказани мнения, становища и препоръки по време на проведените обществени обсъждания	Отговор, даден на общественото обсъждане	Становище на Възложителя „ЕЕ Лозенец“ ЕООД
<p>би генерирал за 30 години минимум 20 000 t отпадък от витлата, докато ядрен реактор за същия период ще генерира около 400 t отпадък. Постави въпрос кое е по-екологично и отбеляза, че съществуват технологии в Русия за повторно използване на отработено ядрено гориво, и използва капацитета му до 95 %.</p>	<p>че една кофа с битов боклук може да бъде сравнявана с „една шепа отработено ураново гориво“. Г-н Георгиев наблегна на това сравнение, повтаряйки въпроса дали битовите отпадъци от кофички и краставици се поставят на едно ниво с уранови остатъци.</p>	<p>Композитните материали от витлата на ветрогенераторите представляват инертен промишлен отпадък без радиоактивност и без дългосрочна токсичност. Тяхното управление е технологично предизвикателство поради трудността при рециклиране на композитите, но те не изискват изолация за стотици или хиляди години. В последните години се развиват индустриални технологии за механично и химично рециклиране на лопатки, както и повторна употреба на влакната в строителството и други отрасли. Освен това по-голямата част от масата на ветроенергийния парк (стомана, мед, алуминий) е напълно рециклируема.</p> <p>От друга страна, отработеното ядрено гориво действително е значително по-малко по маса, но представлява високоактивен радиоактивен материал, изискващ строго контролирано съхранение, охлаждане и дългосрочна изолация. Дори при наличие на технологии за преработка и частично рециклиране на горивото, остатъчните високоактивни отпадъци продължават да изискват геоложко съхранение за периоди, измервани в хилядолетия. Следователно екологичният риск не се определя от количеството в тонове, а от характера на отпадъка и продължителността на неговото въздействие.</p> <p>По отношение на твърдението, че 1000 MW ветропарк би генерирал „минимум 20 000 t отпадък от витла“, подобна оценка зависи от броя турбини, техния модел и диаметър на ротора. Обичайните оценки за отпадък от лопатки при извеждане от експлоатация са в порядъка на 10–15 t на инсталиран MW, което</p>

Изказани мнения, становища и препоръки по време на проведените обществени обсъждания	Отговор, даден на общественото обсъждане	Становище на Възложителя „ЕЕ Лозенец“ ЕООД
		<p>означава, че стойността може да варира значително и не следва да се представя като фиксирана константа. Аналогично, количеството отработено ядрено гориво зависи от мощността, коефициента на използване, горивния цикъл и наличието на преработка.</p> <p>В допълнение, сравнението следва да отчита и фактора „жизнен цикъл“ (Life Cycle Assessment). В научната литература и ядрената, и ветровата енергетика се класифицират като нисковъглеродни технологии, но те имат различен профил на материали, инфраструктура, рискове и отпадъци. Оценката „което е по-екологично“ изисква комплексен анализ на емисиите, риска, ресурсната ефективност и управлението на отпадъците, а не само сравнение на общата маса.</p> <p>Следователно аргументът, основан единствено на съпоставка в тонове, не дава достатъчна основа за заключение относно екологичното превъзходство на една или друга технология. Коректният анализ трябва да бъде многокритериален и да отчита както количеството, така и природата, опасността и времевия хоризонт на отпадъците.</p>
<p>Г-н Балчев от село Крушари заяви, че въпреки твърденията за съобщения в населените места през 2023 г. относно изграждането на парка, той не е видял такива в селата Крушари и Полковник Дяково, макар да пътува постоянно в общината. Той изрази убеждение, че дори той да ги е пропуснал, все някой от жителите е щял да каже за тях.</p>	<p>Г-жа Георгиева уточни, че към единия от двата обсъждани доклада — този за оценка на степента на въздействие — има отделно приложение, което съдържа пълния доклад от мониторинга на птиците. Тя обясни, че проучването е обхванало двете миграции, зимния период и периода на гнездене. В него е описано конкретно колко дни,</p>	<p>Съгласно представените орнитологични доклади по проекта са проведени реални теренни проучвания в рамките на пълна годишна кампания, обхващаща размножителен, миграционен и зимуващ период. В Глава „Миграция“ (в Приложение 2 на ДОСВ) са описани конкретни наблюдателни точки, методика на преброяване, продължителност на наблюденията и височинна стратификация на полета. Наличието на количествени данни по дни и сезони е индикатор, че</p>

Изказани мнения, становища и препоръки по време на проведените обществени обсъждания	Отговор, даден на общественото обсъждане	Становище на Възложителя „ЕЕ Лозенец“ ЕООД
<p>По отношение на измерванията на терен за въздействието върху животни и хора, които според информацията са продължили 1.5 години, г-н Балчев посочи, че тъй като обработват земята, не е видял такива хора нито в Загорци, нито в Земенци. Той постави въпроса кога е свършена работата на терен и как са измерени нещата, или всичко е било „начертано на лаптопа“, вместо да се провери на място.</p> <p>Като пояснение той добави, че често е виждал с очите си хора, които заснемат и работят по опазването на птиците в района на Абрит и Добрин, но за вятърния парк лично той не е видял никой да извършва измервания. Г-н Балчев попита дали някой друг от присъстващите е виждал такива екипи, благодари.</p>	<p>на кои дати и години, по каква методика е работено, както и координатите на двете точки, от които колегата орнитолог е извършвал наблюденията.</p> <p>В отговор на реплика от залата, че въпросът не е бил само за птиците, а за липсата на хора на терен изобщо, тя заяви, че никой в докладите не е излъгал.</p> <p>Г-жа Георгиева посочи още, че е проведен и едногодишен мониторинг на прилепите, който също е приложен. Тя отбеляза, че часовете за тяхното наблюдение вероятно не съвпадат с времето, в което гражданите се разхождат, затова може и да не са видели екипите, но в доклада е посочено кой и кога е бил там. Тя подчерта, че освен мониторингите, части от екипа са извършвали и допълнителни теренни проучвания. Тя насочи вниманието и към доклада за оценка на съвместимостта, където има специална точка за флората, фауната и природните местообитания с описани конкретни дати, месеци и дни на допълнителни проучвания,</p>	<p>наблюденията са осъществявани на терен, а не чрез кабинетно моделиране.</p> <p>Допълнително, в документацията е описано разпределение на полетите по височинни пояси и дефиниране на „рискливо въздушно пространство“, което предполага използване на стандартна полева методика за визуална оценка на височина и посока на движение. Този тип информация не може да бъде генерирана само чрез картографско „начертване“, а изисква системно наблюдение.</p> <p>Теренните наблюдения по орнитологични оценки обичайно се извършват от ограничени екипи (2–3 души), работещи от стационарни точки с оптика (бинокли и далекогледа). Те не изискват тежка техника, не оставят инфраструктурни следи и често се провеждат в ранните сутрешни или следобедни часове – периоди с активна термична циркулация, когато мигрират реещите птици.</p> <p>Фактът, че даден жител не е видял екип, не означава отсъствие на теренна дейност. В докладите са представени конкретни резултати по наблюдателни точки и периоди, което предполага реална работа на място.</p> <p>Следва да се отчете и обстоятелството, че земеделската дейност обхваща големи площи и не съвпада задължително с местоположението на наблюдателните пунктове, които обичайно се избират по критерии за добра видимост, а не по обработваемост.</p>

Издадени мнения, становища и препоръки по време на проведените обществени обсъждания	Отговор, даден на общественото обсъждане	Становище на Възложителя „ЕЕ Лозенец“ ЕООД
	подкрепени с доказателства. Г-жа Георгиева заключи, че аргументът „някой не е видял някого на терен“ не може да се приеме като доказателство за липса на терен.	
<p>Г-н Балчев попита, защо не е било попитано населението официално чрез кметовете на селата Полковник Дяково, Земенци, Загорци и Лозенец. Той настоя, че е било необходимо да се проведе подписка сред жителите, за да се установи дали те са съгласни с изграждането на вятърния парк. Той обърна внимание на факта, че се говори за изминалите години, през които е текла подготовката, а сега инвеститорите вече искат да финализират проекта, без да са потърсили такова пряко одобрение от местната общност в споменатите населени места.</p>	<p>Г-н Петров отговори, че в момента се провежда обществено обсъждане именно с цел да бъде поискано мнението на населението и че процедурата се намира на етап, в който се събира мнението на населението.</p>	<p>Уведомлението за ИП е публикувано на страницата на Община Крушари през 2023 https://www.krushari.bg/bg/2650-уведомление-за-корекция-на-инвестиционното-предложение</p> <p>По време на консултациите за определяне на обхвата и съдържанието на ОВОС е изпратени Задание за консултации до всички засегнати населени места както следва:</p> <p>Уведомително писмо за инвестиционното предложение до Община Крушари, вкл. главният архитект на общината, Вх. № РД-17-6518/04.12.2023 г.</p> <ul style="list-style-type: none">• Уведомително писмо за инвестиционното предложение до Кметство с.Лозенец, получена обратна разписка на 20.12.2023 г.• Уведомително писмо за инвестиционното предложение до Кметство с. Северци, Вх. № РД 06-003/12.12.2023 г.• Уведомително писмо за инвестиционното предложение до Кметство с. Загорци, получена обратна разписка на 05.01.2024 г.• Уведомително писмо за инвестиционното предложение до Кметство с. Земенци, Вх. № РД-17-6519/04.12.2023 г.

Издадени мнения, становища и препоръки по време на проведените обществени обсъждания	Отговор, даден на общественото обсъждане	Становище на Възложителя „ЕЕ Лозенец“ ЕООД
		<ul style="list-style-type: none">• Уведомително писмо за инвестиционното предложение до Кметство с. Бистрец, получена обратна разписка на 21.12.2023 г.• Уведомително писмо за инвестиционното предложение до Кметство с. Полковник Дяково, Вх. № РД-06-142/04.12.2023 г.• Уведомително писмо за инвестиционното предложение до Българско Дружество За Защита На Птиците, Вх. № 59/04.12.2023 г. <p>„Във връзка с изискванията на чл. 17 от Наредбата за ОВОС и чл. 97, ал. 4 от ЗООС, е осигурен пълен достъп до информацията по Доклада за оценка на въздействието върху околната среда (ДОВОС) за проект „Вятърен парк Лозенец“.</p> <p>За целта е извършено следното:</p> <ol style="list-style-type: none">13. Осигурен е достъп до документацията в законоустановения срок от 30 дни преди провеждане на обсъждането. Пълният доклад, заедно с всички приложения и Нетехническото резюме, е предоставен на хартиен и електронен носител в сградата на Община Крушари и в кметствата на населените места Лозенец, Полковник Дяково, Северци, Бистрец, Земенци и Загорци.14. Оповестяването е извършено чрез публикуване на официално обявление в националния ежедневник вестник „24 часа“, с което е гарантирана широка обществена гласност.

Изказани мнения, становища и препоръки по време на проведените обществени обсъждания	Отговор, даден на общественото обсъждане	Становище на Възложителя „ЕЕ Лозенец“ ЕООД
		<p>15. Информацията е представена по електронен път на интернет страницата на компетентния орган (РИОСВ) и на официалния сайт на възложителя (European Energy).</p> <p>16. Изпълнено е задължението за местно разгласяване, като са поставени писмени обяви на информационните табла в административните сгради на съответните кметства, обявяване на сайта на общината</p> <p>С тези действия е гарантирано правото на заинтересованите страни да се запознаят в детайли с инвестиционното намерение и е спазена стриктно законната процедура по информираност на населението.“</p>
<p>Г-жа Димитрова пита, след като инвеститора има паркове, работещи от 2009. Дали инвеститорът има наблюдения за въздействието върху околната среда, микрорайона и животинския вид вътре в тях. Обясни, че преди година и половина не е получила отговор от него.</p>	<p>Г-н Георгиев отговори, че по отношение на обекта в Крупен продължават да не виждат никакви негативни ефекти върху почвата и биоразнообразието.</p> <p>Г-н Георгиев започна с уточнението, че не разбира напълно въпроса, но поясни, че ако става въпрос за влошаване на показателите – такова няма. Той заяви категорично, че нямат</p>	<p>Инвеститорът експлоатира вятърни паркове в държави от Европейския съюз от 2009 г., а европейската регулаторна рамка изисква провеждане на последващ мониторинг след въвеждане в експлоатация. Това включва наблюдение на въздействието върху птици и прилепи, докладване към националните компетентни органи и при необходимост прилагане на адаптивни мерки.</p> <p>Част от информацията за екологичната политика, устойчивостта и управлението на въздействията е публикувана в годишните и устойчивите отчети на European Energy, които са достъпни на официалния уебсайт на компанията. В тези документи са описани принципите на екологично управление, контрол на въздействията и съответствие с европейските стандарти.</p>

Изказани мнения, становища и препоръки по време на проведените обществени обсъждания	Отговор, даден на общественото обсъждане	Становище на Възложителя „ЕЕ Лозенец“ ЕООД
<p>Г-жа Р. Димитрова отправи запитване дали съществуват преки наблюдения върху вятърен парк, експлоатиран от самата компания, относно тенденциите, свързани с почвеното плодородие. Тя попита дали изобщо е изградена система за подобно наблюдение и кой е отговорният орган или лице за нейната поддръжка.</p>	<p>регистрирани отрицателни промени в почвеното плодородие. На повторното запитване на Г-жа Р. Димитрова какъв точно мониторинг изпълняват, Г-н Георгиев отговори, че не са длъжни да изпълняват такъв мониторинг. Г-н Георгиев уточни, че се изпълняват мерките, предписани от РИОСВ, като към момента не е поставяно изискване за извършване на мониторинг върху почвеното плодородие.</p>	<p>Освен това в интернет съществуват научни публикации и анализи на функциониращи вятърни паркове в Североизточна България и други европейски държави, които представят резултати от реален постексплоатационен мониторинг, включително систематични проверки за колизионна смъртност и дългосрочни тенденции. Такива публикации са налични в международни научни бази данни и списания. В европейската практика вятърните паркове не са източник на емисии или процеси, които по своята същност водят до химическо или биологично влошаване на почвеното плодородие. Турбините представляват точкови съоръжения с ограничен фундамент и сервитутни пътища, като по-голямата част от земеделската площ между тях остава използвана.</p>
<p>Г-жа Р. Димитрова продължи изказването си с темата за инфразвука, като репликира предходно подканване към присъстващите да вдигнат ръце тези, които са се качвали на трактор или ползват климатици. Тя подчерта, че инфразвукът е чиста физика и всеки може да се информира за него. Димитрова изтъкна, че голямото притеснение не е краткотрайното излагане (като при работа с трактор или ползване на климатик за няколко часа), а постоянното му генериране от вятърните перки.</p>		<p>Нивата на шум от предвидените вятърни генератори са оценени чрез изготвена специализирана акустична оценка с използване на софтуерен модел (SoundPLAN), при отчитане на най-неблагоприятния сценарий – едновременна работа на всички съоръжения при пълно натоварване и оптимални условия за разпространение на шума. Получените прогнозни стойности в най-близко разположените населени места са под установените гранични стойности съгласно Наредба № 6 за показателите за шум в околната среда (55 dB за Лден, 50 dB за Лвечер и 45 dB за Лнощ за жилищни зони). Граничните стойности в Наредбата са въведени на основание <i>Закона за защита от шума</i></p>

Изказани мнения, становища и препоръки по време на проведените обществени обсъждания	Отговор, даден на общественото обсъждане	Становище на Възложителя „ЕЕ Лозенец“ ЕООД
<p>Тя отбеляза, че в екипа на инвеститора липсват подходящи представители, които да отговорят на въпросите, касаещи хората, тъй като в залата са предимно еколози.</p> <p>По отношение на почвите, тя потвърди, че според българското законодателство трябва да има депа за съхранение на извадения чернозем, тъй като е невъзможно 100% от него да се върне в изкопите. Г-жа Димитрова обаче подчерта, че в България реално няма нито едно депо, което да съхранява чернозем по този начин.</p> <p>Тя сподели личния си опит от работата близо до вятърен парк, като посочи, че те генерират постоянен шум и визуално замърсяване. Според нея настоящото обсъждане е „проформа“, само за да се изпълни проектът, за който на екипа е платено.</p>		<p><i>в околната среда и представляват хигиенно-защитни норми, определени с цел предотвратяване на неблагоприятно въздействие върху човешкото здраве и осигуряване на благоприятна жизнена среда.</i></p> <p>В нормативната рамка не съществува разграничение между „допустим“ и „безвреден“ шум – шум под установените гранични стойности се счита за такъв, който не създава риск за здравето при нормални условия на въздействие.</p> <p>Извършена е и оценка на нискочестотния шум и инфразвука, включително кумулативен модел с други съществуващи и планирани източници в района. Моделните изчисления показват стойности, значително под приложимите технически критерии и под средния праг на слуховото възприятие, поради което не се очакват неблагоприятни въздействия върху здравето на населението.</p> <p>В Доклада за ОВОС е посочено, че при изграждане на фундаментите ще бъде отнет почвен и подпочвен слой. Част от изкопаните земни маси ще бъдат използвани за обратен насип в зоната на фундамента.</p> <p>Предвид обстоятелството, че се засягат земеделски земи в район с Черноземи, отнемането и съхраняването на хумусния хоризонт ще се извършва при условията на чл. 15, ал. 1 и ал. 2 от <i>Закона за почвите и Наредба № 26 за рекултивация на нарушени терени, подобряване на слабопродуктивни земи, отнемане и оползотворяване на хумусния пласт.</i> Хумусният слой ще бъде отделян, съхраняван по нормативно</p>

Изказани мнения, становища и препоръки по време на проведените обществени обсъждания	Отговор, даден на общественото обсъждане	Становище на Възложителя „ЕЕ Лозенец“ ЕООД
		<p>установения ред (Наредба № 26) и използван за възстановяване на временно засегнатите терени. Количеството земни маси, което не се използва за обратен насип, ще бъде извозвано и съхранявано на определени за целта терени на територията на общината въз основа на договор с общината. Посочените действия представляват различни етапи от управлението на земните маси и не са в противоречие помежду си – част от материала се използва на място, а излишните количества се съхраняват при спазване на нормативните изисквания.</p> <p>За опазване на хумуса в ДОВОС в т. 8.1 са предвидени 2 мерки</p> <p>19 Отнемане и запазване на хумусния слой при изграждане на фундаментите и използването му за възстановяване на временните строителни площадки</p> <p>20 Сепариране на отнетия хумусен слой по съдържание на въглерод, с оглед неговото съхранение и последващата употреба.</p>
<p>Г-н Стаматов подчерта, че има сложени потенциални места за перки в средата на комасирани ниви. Той определи като „глупости“ твърдението, че една перка ще заема осемстотин квадрата, защото ще трябва да се изгради път и ще се минава през 10 други парцела.</p>		<p>В Доклада за ОВОС са разгледани подробно както постоянно, така и временно засегнатите площи при реализацията на инвестиционното предложение. Посочено е, че за инсталирането на един вятърен генератор постоянно ще бъде засегната площ от около 800 m² за фундамент.</p> <p>Допълнително са изчислени и представени площите за постоянни и временни пътища, кранови площадки и кабелни трасета, като всички елементи са разграничени по вид и характер на засягане (постоянно или временно) в Таблица 1.2.3-1 от ДОВОС.</p>

Изказани мнения, становища и препоръки по време на проведените обществени обсъждания	Отговор, даден на общественото обсъждане	Становище на Възложителя „ЕЕ Лозенец“ ЕООД
		<p>Относно достъпа до отделните турбини в доклада е посочено, че той се осигурява основно през съществуващи общински, републикански и селскостопански пътища. Предвидено е използването и адаптирането на съществуващата пътна инфраструктура, като трасетата са съобразени с кадастралните данни и начина на трайно ползване на имотите.</p> <p>Следователно твърдението, че за всяка турбина се засяга единствено площта на фундамента, е вярно по отношение на постоянно застроената площ, като останалите необходими площи са отчетени отделно и подробно в оценката.</p>
<p>Г-н Лазаров се обърна директно към г-н Георгиев с въпрос относно смяната на статута на земята. Той постави хипотетична ситуация, при която сключва договор с инвеститора и дава земята си за проекта, при което инвеститорът е длъжен да промени статута на земята от земеделска в урбанизирана. Г-н Лазаров попита по какъв закон, ако договорът бъде развален, собственикът може да върне земята си обратно в категория „земеделска“. Г-н Лазаров казва, че знае отговорът, но иска да му бъде отговорено по кой закон ще се случи това и как.</p> <p>Той подчерта, че процедурата по промяна на статута започва още със</p>	<p>Г-н Веселин Георгиев отговори, че съществува процедура и за възстановяване на статута, като се подава съответно заявление в общината.</p> <p>Г-н Петров се включи в дискусиата, като поясни принципите при инвестиционните предложения. Той заяви, че когато един инвеститор вземе парцел и го ползва, като го нарушава — без значение дали става въпрос за ветрогенератори, рудници или заводи — той има задължението при рекултивация да върне земята с предназначението, което тя е имала преди да бъде нарушена. Според</p>	<p>Съгласно чл. 24, ал. 5 от Закона за опазване на земеделските земи (ЗОЗЗ) решението за промяна на предназначението на земеделска земя губи правно действие, ако в предвидените от закона срокове не бъде реализирано инвестиционното намерение – а именно когато не е платена дължимата такса в 3-месечен срок, когато в 3-годишен срок от влизане в сила на решението не е поискано издаване на разрешение за строеж или когато в 6-годишен срок не е започнало строителството.</p> <p>При настъпване на тези обстоятелства заинтересованото лице може да подаде заявление до компетентния орган (комисията по чл. 17 ЗОЗЗ), който констатира изгубването на правното действие на решението. След издаване на съответния административен акт промяната се отразява в кадастъра по реда на Правилника за прилагане на ЗОЗЗ.</p>

Изказани мнения, становища и препоръки по време на проведените обществени обсъждания	Отговор, даден на общественото обсъждане	Становище на Възложителя „ЕЕ Лозенец“ ЕООД
<p>заявлението в общината за промяна на ПУП-ПП – от земеделска в урбанизира. Какво се случва ако договорните отношения пропаднат и страните се разделят, статутът вече е променен.</p> <p>Г-н Любомир Лазаров заяви, че като агроном счита, че към момента не съществува законова възможност за възстановяване на статута на земя от урбанизирана обратно в земеделска. Той предупреди, че това е капан, чрез който собствениците могат да бъдат измамени, и настоя екипът да провери тази информация, като подчерта, че за момента „връщане няма“. Накрая г-н Лазаров призова инвеститорите да имат това предвид за в бъдеще.</p> <p>Г-н Лазаров уточни, че въпросът му се отнася до ситуация преди започване на строителството, при която се сключва договор за наем на земя и се променя статутът ѝ от земеделска в урбанизирана, но впоследствие договорните отношения се прекратяват без реализиране на проекта. Той попита как в такъв случай може да бъде възстановен първоначалният статут на земята.</p> <p>Г-н Лазаров заяви, че задължението би било на фирмата, която е променила предназначението, но според него в</p>	<p>него, когато свърши експлоатацията на ветропарка, съществува абсолютна връзка с това задължение за връщане на първоначалния статут.</p> <p>Г-н Петров уточни, че чисто юридически няма да даде отговор. Има сключен договор за земята с определени задължения и че това не е предмет на общественото обсъждане.</p>	<p>В случай че за имота има действащ подробен устройствен план, същият подлежи на изменение по реда на чл. 134 от Закона за устройство на територията (ЗУТ).</p> <p>Ако е започнато строителство, възстановяването на земеделския статут предполага премахване на извършените строежи по реда на ЗУТ и последваща рекултивация, след което може да се проведе процедура по реда на ЗОЗЗ за възстановяване на предназначението.</p> <p>Следователно действащото законодателство предвижда механизъм за възстановяване на статута на земята, включително в хипотеза на нереализирано инвестиционно намерение.</p>

Изказани мнения, становища и препоръки по време на проведените обществени обсъждания	Отговор, даден на общественото обсъждане	Становище на Възложителя „ЕЕ Лозенец“ ЕООД
България няма законова възможност урбанизирана зона да бъде върната обратно в земеделска земя.		
<p>Г-н Ибрямов постави въпроса за последиците от изграждането на ветропарка, което по думите на инвеститора ще продължи около четири години. Той подчерта, че това е свързано с доставката на тежки машини, които ще съсият пътната инфраструктура на тази „малка и бедна община“, която с „триста зора“ ремонтира пътчетата си. Той попита директно кой ще поеме разходите по възстановяване на щетите, тъй като пътищата ще бъдат разбити от дейностите по изграждане на ветропарка. Според него е задължение на общината, но те няма да бъдат разбити от жителите, а от Инвеститора. Пита как стои решаването на този проблем или не е предвидено.</p> <p>Г-н Ибрямов се съгласи, че държавата има такова задължение, но отбеляза, че се изпада в неловка ситуация, защото тя действа само на документи и на практика „е писала“. Той завърши с въпрос към фирмата дали са предвидили като цяло някакви средства от своя страна, отчитайки и инфлацията, и какво е тяхното конкретно желание да направят като Търговско дружество.</p>	<p>Г-н Георгиев казва, че е предвидено. Дава пример с пътя „Аксаковска панорама“, стигащ до село Кичево, който преди време почти е бил „изчезнал“ заради транспортирането на вятърни турбини, но в момента е в идеално състояние. Беше посочено, че това ще се прави и те ще поемат този ангажимент.</p> <p>Г-н Георгиев обясни, че превозването на извънгабаритна техника не се случва произволно, а чрез специална процедура с пилотни автомобили и протоколи. Той уточни, че разрешението за това се издава от органа, който управлява</p>	Потвърждава дадения на общественото обсъждане отговор. Възложителят поема задължение за възстановяване на всички причинени повреди, съгласно издадените разрешения и приложимата нормативна уредба.

Изказани мнения, становища и препоръки по време на проведените обществени обсъждания	Отговор, даден на общественото обсъждане	Становище на Възложителя „ЕЕ Лозенец“ ЕООД
	<p>съответния път – независимо дали е държавен, общински или под управлението на Пътната администрация. Г-н Георгиев подчерта, че на базата на тези официални отношения и разрешения, инвеститорът е длъжен да възстанови абсолютно всички възникнали повреди.</p> <p>Той допълни, че дали те лично ще асфалтират или ще извършат поправките, зависи от типа на самия път. Казва, че поема ангажимент след този проект пътищата в района на изглеждат по съвсем друг начин.</p> <p>Г-н Георгиев сподели, че него също го дразни състоянието на пътищата в Дяково. Каза, че до входа на Крушари всичко е чудесно, но когато се тръгне към малките села, в които те ще работят, е различно положението.</p>	
<p>Г-н Ибрямов попита какво се случва с произведената електроенергия, на каква цена ще бъде доставяна и дали ще има безплатен ток, като се интересуваше от конкретните ползи за населението, общината и хората. Той изрази скептицизъм, отбелязвайки, че някои инвеститори са се отнасяли към хората „като на куче кокалче“, и постави под</p>	<p>Г-н Георгиев поясни, че е чувал подобни разговори, но подчерта, че за продажбата или доставката на електрическа енергия е необходимо специално разрешение от държавата. Той обясни, че не може просто да подари енергия, да я продаде директно или да я „затвори в едно буре“ и да я закара някъде,</p>	<p>Потвърждава дадения на общественото обсъждане отговор.</p>

Изказани мнения, становища и препоръки по време на проведените обществени обсъждания	Отговор, даден на общественото обсъждане	Становище на Възложителя „ЕЕ Лозенец“ ЕООД
<p>съмнение дали цената за крайния потребител реално ще спадне. Според него, дори инвеститорът да има възможност да разговаря с купувача на борсата за намаляване на цената за жителите на общината след продажбата на енергията, остава въпросът дали това действително ще се случи, тъй като „всеки може да говори“, но е важно дали ще има реален ефект за крайния потребител.</p>	<p>тъй като за това се изисква специфичен лиценз. Г-н Георгиев уточни, че за това трябва да имаш лиценз, а тяхната фирма притежава лиценз за производство на електроенергия, но лицензите за управление на мрежата, към която се присъединяват, и за снабдяване на хората, са съвсем различни и с други изисквания. Той подчерта, че енергийният бизнес е строго лицензиран и регулиран, като даде за пример Енерго-Про (където е работил преди 10-15 години) и ЕСО, които имат различни лицензи. Неговият окончателен отговор е, че няма законово право да подарява електрическа енергия. Ако някой друг реши да го направи, то той трябва да има лиценз.</p> <p>Вместо това той разясни планираната социална програма, при която част от прихода ще бъде предоставян на общината по договор с вписани конкретни направления за използване. Г-н Георгиев подчерта, че тези средства не могат да се използват „грубо казано за банкет или пътуване до Дисниленд“, а трябва да отиват за образование, стипендии на деца,</p>	

Изказани мнения, становища и препоръки по време на проведените обществени обсъждания	Отговор, даден на общественото обсъждане	Становище на Възложителя „ЕЕ Лозенец“ ЕООД
	училища и дейности. Като други възможни приложения той посочи инвестиции във ВиК мрежата (която е идентифицирана като проблем в района), подкрепя за клубове, читалища и други подобни. Завърши с това, че електрическа енергия не може да даде на жителите.	
<p>Г-н Иван Илиев се върна към темата за улиците, като потърси уточнение от г-н Георгиев относно по-ранното му изказване, че фирмата ще асфалтира пътищата в община Крушари. Той предупреди, че ако фирмата самоволно започне да асфалтира общинска собственост, подлежи на глоба по закон.</p> <p>Г-н Илиев уточни, че пита за асфалтирането на пътищата.</p> <p>Г-н Илиев благодари за уточнението, но напомни, че първоначалните думи на г-н Георгиев са били директно, че „те ще асфалтират“ улицата.</p>	<p>Г-н Георгиев отговори, че е напълно запознат с това. Той уточни, че фирмата ще поеме ангажиментът в зависимост от това дали пътят е общински или държавен и кой го управлява. Георгиев поясни, че всичко се случва на базата на договори за ползване на пътищата, тъй като тежка техника не може да се движи навсякъде без разрешение.</p> <p>Г-н Георгиев подчерта, че фирмата поема финансов ангажимент за възстановяването, а не че има правото самоволно да влиза и да асфалтира дупки, където пожелае. Начинът на ремонт зависи от собственика на пътя и кой го управлява.</p>	Потвърждава дадения на общественото обсъждане отговор.
<p>Г-н Петър Иванов заяви, че според него най-големият собственик на земя, предоставящ терени за проекта в</p>	<p>Г-жа Димитрова отправи молба в протокола изрично да се впише и забележи, че казаното от въпросния</p>	Възложителят и експертният екип се разграничават от подобни твърдения и подчертават, че всички договори за предоставяне на земя се сключват доброволно, при

Изказани мнения, становища и препоръки по време на проведените обществени обсъждания	Отговор, даден на общественото обсъждане	Становище на Възложителя „ЕЕ Лозенец“ ЕООД
<p>община Крушари, е г-н Жендов, и посочи, че разполага със запис на разговор по темата. Според неговите думи, събеседникът му е отговорил, че ще си даде земята. Г-н Иванов отправил въпрос към него, как ще даде земята, въпреки масовото недоволство на Жителите на община Крушари против този парк. Той каза, че на обществените обсъждания присъстват само „двама-трима души, които били доста прости“.</p> <p>В тази връзка г-н Иванов постави въпроса дали инвеститорите правят изследване на състоянието на хората, които си дават земята – дали са „психически добре“ или просто са алчни и искат да вземат пари на гърба на останалите.</p>	<p>господин Жендов със сигурност не отразява позицията на експертния екип и на възложителя, и е напълно различно от това, което те казват и ще казват някога.</p>	<p>изрично съгласие на съответните собственици и съгласно действащото законодателство.</p>
<p>Г-жа Донка Костадинова каза, че живее в края на селото и че в близост до дома ѝ се предвижда поставянето на две турбини, което я притеснява сериозно. Тя изрази сериозните си притеснения относно близостта на вятърните турбини до нейния дом, тъй като живее в края на селото и страда от множество тежки заболявания.</p>		<p>Оценката на въздействието върху човешкото здраве е изготвена от правоспособен експерт – лекар - професор, доктор на медицинските науки, като анализът е включен в Доклада за ОВОС и е част от официалната документация по процедурата.</p> <p>В Доклада за ОВОС на ВЕП „Лозенец“ здравният аспект е разгледан на две нива – като обща оценка на здравно-хигиенните условия и като конкретна оценка на вредните физичните фактори (шум, инфразвук, вибрации, електромагнитни лъчения, радиация). В раздел 4.13 „Здравно-хигиенни аспекти на околната среда. Здравен статус на населението“ е посочено, че се очаква незначително въздействие по време на</p>

Изказани мнения, становища и препоръки по време на проведените обществени обсъждания	Отговор, даден на общественото обсъждане	Становище на Възложителя „ЕЕ Лозенец“ ЕООД
		строителството и експлоатацията, като е уточнено, че най-близките населени места са на разстояние над 500 m , а евентуален временен ефект може да има основно върху здравето на работниците при строителство/рекултивация и при аварийни ситуации, като при спазване на трудово-хигиенните правила и предвидените мерки рискът се свежда до минимален и не се очаква неблагоприятен ефект за работещите. В раздела за 4.14 „Вредни физични фактори“ докладът прави извод, че акустичната среда няма да бъде съществено повлияна, въздействието от шума е допустимо и без риск за човешкото здраве , като изрично е отбелязано, че прогнозните нива на шум при здравно-защитените обекти не надвишават 45 dB, а вибрациите не се приемат като рисков фактор, тъй като са технологично недопустими.
<p>Г-н Лазаров поиска гаранции за местното население относно бъдещето на проекта. Той попита директно какво гарантира, че след като изградят ветропарка, няма да продадат бизнеса на друго дружество и по този начин всички поети договори и ангажименти да отпаднат.</p>	<p>Г-жа Димитрова се включи с юридическо пояснение относно опасенията за продажба на проекта. Тя обясни, че когато се прехвърля такъв бизнес, това представлява продажба на търговско предприятие, която по закон върви със съответните права и задължения. Според нея няма как някой да купи предприятието, без към него да се прехвърлят и договорите, които вече вменят задълженията, поети от Г-н Георгиев. Тя посочи, че съгласно разпоредбите на Закона за</p>	<p>Потвърждава дадения на общественото обсъждане отговор.</p>

Изказани мнения, становища и препоръки по време на проведените обществени обсъждания	Отговор, даден на общественото обсъждане	Становище на Възложителя „ЕЕ Лозенец“ ЕООД
<p>Г-н Лазаров категорично оспори твърденията на г-жа Димитрова, заявявайки, че думите ѝ не са верни. Той даде пример с община Балчик, където според него се работи по същата схема: възлага се проект на дадена фирма, парите се прибират, след което фирмата се сменя и договорите отпадат. Лазаров изрази опасение, че дори инвеститорът да продаде бизнеса заедно с договорките, новата фирма просто ще каже на хората: „Отидете се съдете“.</p>	<p>задълженията и договорите, не е възможно да се придобие такъв бизнес без да се поемат и съществуващите договори и ангажименти.</p> <p>Г-н Георгиев заяви, че имат 20-годишен опит в покупко-продажбата на подобни проекти. Каза на присъстващите да потърсят дори една лоша статия за компанията или за не спазен договор.</p>	
<p>Г-н Славев постави въпрос къде гражданите ще могат да се запознаят с протокола от днешното обществено обсъждане след неговото изготвяне.</p> <p>Г-н Славев изрази надежда, че след 10 дни ще могат да си спомнят какво се е случило днес.</p>	<p>Г-н Петров заяви, че от днешното обсъждане ще бъде изготвен протокол с отговори на поставените въпроси, който в срок до 10 дни ще бъде предоставен в общината. Той уточни, че гражданите ще могат да се запознаят с него там. Най-често това става чрез обява, която си слагат и той ще е голям, най-вероятно ще бъде при при кмета.</p>	<p>Съгласно чл. 17 от Наредбата за условията и реда за извършване на ОВОС:</p> <p>(4) В срок до 7 дни след срещата/срещите за обществено обсъждане възложителят представя на компетентния орган протокола/протоколите и всички предоставени писмени становища.</p> <p>(5) (Доп. - ДВ, бр. 3 от 2006 г., изм., бр. 80 от 2009 г., изм. и доп., бр. 29 от 2010 г., изм., бр. 3 от 2011 г., бр. 12 от 2016 г., в сила от 12.02.2016 г.) В срок 10 дни след срещата/последната среща за обществено обсъждане възложителят представя на компетентния орган и на съответните общини/райони/кметства писмено становище по предложенията, препоръките, мненията и възраженията в резултат на общественото обсъждане.</p>

Изказани мнения, становища и препоръки по време на проведените обществени обсъждания	Отговор, даден на общественото обсъждане	Становище на Възложителя „ЕЕ Лозенец“ ЕООД
		(6) (Нова – ДВ, бр. 12 от 2016 г., в сила от 12.02.2016 г.) Съответните общини/райони/кметства осигуряват за срок 7 дни на интернет страницата си и/или по друг подходящ начин обществен достъп до становището по ал. 5 на заинтересуваните лица или организации и на вносителите на предложения, препоръки, мнения и възражения в резултат от общественото обсъждане, за което предоставят информация на компетентния орган.
<p>Г-н Славев попита дали присъстващите лица могат да бъдат определени като директни или индиректни представители на инвеститора.</p> <p>Г-н Славев отправи въпрос дали изготвянето на доклада за оценка на въздействието върху околната среда е финансирано от институция или от инвеститора, и ако е заплатено от инвеститора дали не е налице потенциален конфликт на интереси.</p> <p>Г-н Славев, пита ако заинтересованите страни (гражданите) бяха наели свой екип от 15 независими експерти, които да представят коренно противоположно мнение на това на „платените“ от инвеститора, къде би била истината.</p>	<p>Г-н Петров отговори, че не са представители на инвеститора, а външни независими експерти, изготвили оценката на въздействието върху околната среда.</p> <p>Г-н Петров заяви, че договорните отношения са съобразени с действащото законодателство, като в България изготвянето на ОВОС не се заплаща от компетентния орган, а от инвеститора. Той подчерта, че въпреки това експертите работят като независими лица съгласно нормативните изисквания.</p> <p>В отговор г-н Георгиев подчерта: „Ние платихме те да свършат работа, която им възлагат тук“, визирайки законовите изисквания</p>	<p>В Приложение 1 към ДОВОС са приложени декларации подписани от всички експерти, част от екипа изготвил ДОВОС съгласно който носят наказателна отговорност съгласно НК на Р България при излагане на неверни данни.</p> <p>Съгласно чл. 83, ал. 1 и ал. 2 от Закона за опазване на околната среда (ЗООС) докладът за ОВОС се изготвя от възложителя чрез колектив от експерти с ръководител. Законът изисква експертите да притежават необходимата образователна степен, професионална квалификация и доказуем опит, съответстващи на компонентите и факторите на околната среда, които оценяват, като всеки експерт носи отговорност за изготвената от него част и удостоверява това с подпис. Наред с това възложителят представя към доклада декларации за независимост и липса на конфликт на интереси, които гарантират, че експертите не са в положение на заинтересованост, способна да повлияе на обективността на оценката.</p> <p>Наредбата за условията и реда за извършване на ОВОС конкретизира тези изисквания, като предвижда към ДОВОС да се приложи списък на експертите с данни</p>

Изказани мнения, становища и препоръки по време на проведените обществени обсъждания	Отговор, даден на общественото обсъждане	Становище на Възложителя „ЕЕ Лозенец“ ЕООД
<p>Г-н Славев постави въпроса за личната отговорност на експертите, изготвили Доклада за оценка на въздействието върху околната среда (ДОВОС).</p>	<p>на държавната администрация. Той подчерта, че проектът се реализира с частен капитал. Той отбеляза, че и други организации работят с външно финансиране, и посочи, че въпросът за независимостта вече е изяснен.</p> <p>Г-н Петров отговори, че към доклада за ОВОС са приложени декларации, подписани от експертите съгласно българското законодателство, които удостоверяват тяхната независимост. Той подчерта, че инвеститорът е длъжен да спазва изискванията и носи отговорност пред контролните органи. Допълни, че при наличие на различни становища именно РИОСВ, а не инвеститорът, е органът, който преценява кои заключения са верни. Екипът предоставя на г-н Славев декларациите подписани от експертите (Приложение 1 от ДОВОС)</p>	<p>за тяхната квалификация и професионален опит, подписване на съответните части от отговорните експерти и представяне на декларации по чл. 83, ал. 4 ЗООС. Компетентният орган извършва оценка на качеството на доклада, включително проверка на експертния състав и неговата компетентност, и има правомощие да изисква допълване, преработване или допълнителни експертизи, ако прецени, че докладът не отговаря на изискванията за качество или компетентност.</p> <p>В конкретния случай Докладът за ОВОС на ВЕП „Лозенец“ е изготвен от независим колектив от експерти, отговарящ на изискванията на чл. 83 ЗООС. Представен е пълен списък на експертите с данни за тяхната квалификация и опит, както и декларации за независимост и липса на конфликт на интереси, приложени към ДОВОС в Приложение № 1.</p> <p>Независимостта означава, че експертите не трябва да имат личен интерес, който би могъл да повлияе на изводите им, декларират липса на конфликт на интереси и носят професионална и правна отговорност за представените анализи. Именно поради това правната рамка не допуска „произволно“ изготвяне на ДОВОС, а предвижда едновременно гаранции за компетентност и независимост на експертите и контрол от страна на РИОСВ/МОСВ върху качеството и пълнотата на оценката.</p>
<p>Г-н Райчев: Аз вчера се позволих да попитам госпожата дали знае на каква височина летят дивите гъски, когато са в мъгла. И тя ми каза, че дивите гъски не</p>	<p>Г-жа Иванова уточни, че е казала че когато условията са неблагоприятни, гъските, а и не само те, в повечето случаи</p>	<p>Научната литература показва, че гъските (родове <i>Anser</i>, <i>Branta</i>) могат да мигрират както през деня, така и през нощта. Радарни наблюдения, визуални преброявания и радиопроследявания документират дневни</p>

Изказани мнения, становища и препоръки по време на проведените обществени обсъждания	Отговор, даден на общественото обсъждане	Становище на Възложителя „ЕЕ Лозенец“ ЕООД
<p>летят в мъглата, ами кацали, докато се оправят атмосферните условия. Всички тук знаем земеделците, земеделците, ловците, че те летят в мъгла и си комуникират между себе си, за да знаят къде са. Вторият мой въпрос беше летят ли дивите гъски през нощта? Тя ми отговори, че те не летят през нощта, което пак е голяма грешка в нейните знания. Тази госпожа, орнитоложката, твърди, че те не летят през нощта, а всички знаят, че те си летят през нощта. Изкарах веднага справка от интернет, че три вида гъски посочени спокойно си летят в мъгла и във време на нощта, тоест по време на движение на водата. Тези птици не успяват да видят, че има препятствие насреща и естествено стават на... знаете какво представлява убитите животни.</p>	<p>предпочитат да кацнат на земята, което е напълно нормално. Тя допълни, че когато условията се подобрят, те отново поемат по пътя на миграцията си. Г-жа Иванова се съгласи, че гъските могат да летят както през нощта, така и през деня, като уточни, че летят на височина между 300 и 1500 m.</p>	<p>миграционни движения, но също така потвърждават и нощни прелети, особено при дълги участъци, при неблагоприятни метеорологични условия или при наличие на попътен вятър (Raveling & Lumsden, 1977; Alerstam, 1990).</p>
<p>Г-жа Даниела Тонева ще има ли съдебна отговорност, ако благодарение на вашите паркове наистина се докаже, че 20, а може би не толкова дълго време, че са починали хора. Къде ще бъдете вие, за да ви потърсена със съдебна отговорност?</p>		<p>По отношение на поставения въпрос за евентуална съдебна отговорност следва да се отбележи, че всяка инвестиционна дейност се реализира при спазване на действащото законодателство и под контрола на компетентните държавни органи. Съгласно общия правен ред в Република България, при установяване на нарушение или причинени вреди от която и да е дейност, отговорността се носи по предвидения в закона ред.</p>
<p>Г-н Добрев благодари на присъстващите за участието в</p>		<p>Относно заявената позиция на част от жителите и намерението за внасяне на подписка в МОСВ и</p>

Изказани мнения, становища и препоръки по време на проведените обществени обсъждания	Отговор, даден на общественото обсъждане	Становище на Възложителя „ЕЕ Лозенец“ ЕООД
<p>обсъжданията и отправи покана към всички, включително представителите на екипа, за масов протест и митинг срещу проекта, който ще се проведе следващия четвъртък в 12:00 ч. на входа на с. Крушари. Той допълни, че са събрани над 150 подписа против изграждането на турбините, които ще бъдат входираны до Президента, Омбудсмана, Министър-Председателя, РИОСВ Варна и Министъра на околната среда и водите и др.</p>		<p>РИОСВ–Варна, следва да се отбележи, че всяко становище, възражение или колективно искане е право на гражданите и подлежи на разглеждане по установения законов ред. Процедурата по ОВОС предвижда именно публичност, възможност за участие и представяне на мнения, които се отразяват и обсъждат от компетентния орган при вземане на решение.</p> <p>В същото време инвестиционното предложение се разглежда в рамките на действащото законодателство, като окончателната преценка относно неговата допустимост се извършва от компетентния орган въз основа на ДОВОС, постъпилите становища и приложимите нормативни изисквания.</p> <p>По време на всички проведени обществени обсъждания беше разяснявано и бяха давани указания как и в какви срокове могат да подават становища, мнения и възражения по проекта, включително към кой орган се адресират и по какъв ред могат да бъдат депозирани.</p>